

BURMISTRZ MIASTA I GMINY BARWICE

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY BARWICE

-CZEŚĆ OPISOWA-

ZAŁĄCZNIK NR 2

DO UCHWAŁY NR IX/47/07
RADY MIEJSKIEJ W BARWICACH
Z DNIA 28 CZERWCA 2007 R.

Barwice 2002 r.

zmiana studium: Barwice 2006 - 2007 r.

Druga zmiana Studium Barwice 2009-2010 r.

Zespół autorski:

mgr Eleonora Rybczyńska członek ZOIU nr Z-88

mgr inż. arch. Piotr Kozłowski

mgr Michał Dudziński

mgr inż. arch. Victor Curanov

opracowanie zmiany Studium:

mgr inż. arch. Piotr Kozłowski - upr. urb. 1485/96

ZOIU Z - 292

mgr Marcin Boruc

mgr Marcin Brytan ZOUI Z - 394

mgr Łukasz Mańszewski

Zespół autorski drugiej zmiany Studium:

mgr inż. Wojciech Kotła nr czł. ZOIU Z-398

mgr inż. Grzegorz Szewczyk nr czł. ZOIU Z-410

dr Grzegorz Synowiec

Spis treści:

CZĘŚĆ I – WPROWADZENIE

1. Przedmiot i cel opracowania.
2. Zagadnienia zawarte w Studium, forma opracowania.
3. [Tok formalno-prawny opracowania.](#)
4. Podstawowe dane o mieście i gminie.

CZĘŚĆ II – UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy w regionie.
  - 1.1. Położenie i pozycja gminy w regionie, uwarunkowania przestrzenne.
2. Uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze gminy Barwice.
  - 2.1. [Warunki geologiczne terenu.](#)
  - 2.2. Typy krajobrazu naturalnego i rzeźba terenu.
  - 2.3. Klimat.
  - 2.4. [Gleby](#)
  - 2.5. Zasoby przyrodnicze gminy
    - 2.5.1. Naturalna roślinność potencjalna.
    - 2.5.2. Lasy.
    - 2.5.3. Flora i fauna.
    - 2.5.4. Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych.
  - 2.6. Chronione obszary i obiekty gminy .
    - 2.6.1. Pomniki przyrody.
    - 2.6.2. Użytki ekologiczne.
    - 2.6.3. Parki krajobrazowe.
    - 2.6.4. Rezerваты przyrody.
    - 2.6.5. Obszary natura 2000
  - 2.7. Charakterystyka systemu przyrodniczego gminy.
  - 2.8. [Tereny objęte zmianą Studium w kontekście zasad ochrony środowiska i jego zasobów.](#)
3. Historyczno-kulturowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego.
  - 3.1. Obiekty i obszary chronione na terenie gminy Barwice.
    - 3.1.1. [Wykaz obiektów i obszarów chronionych na terenie miasta i gminy Barwice.](#)
4. Uwarunkowania demograficzno-społeczne.
  - 4.1. Demografia.
    - 4.2.1. [Jakość życia mieszkańców.](#)
    - 4.2.2. [Warunki życia mieszkańców i bezpieczeństwo w kontekście terenów objętych zmianą Studium](#)
  - 4.3. Rynek pracy.
  - 4.4. Mieszkalnictwo.
  - 4.5. Usługi.
5. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa.
6. Turystyka, wypoczynek i rekreacja.
  - 6.1. Warunki rozwoju turystyki w gminie Barwice.
    - 6.1.1. Uwarunkowania zewnętrzne.
    - 6.1.2. Charakterystyka turystyki w Polsce w końcu lat 90-tych.
  - 6.2. Infrastruktura turystyczna gminy.
    - 6.2.1. Dostępność komunikacyjna gminy Barwice.
    - 6.2.2. Informacja turystyczna.
    - 6.2.3. Baza noclegowa i gastronomiczna.
    - 6.2.4. Obiekty i wyposażenie turystyczne o charakterze ponadlokalnym.
7. Uwarunkowania rozwoju systemów technicznych.
  - 7.1. Transport i komunikacja.
    - 7.1.1. Drogi.
    - 7.1.2. Komunikacja kolejowa.
    - 7.1.3. Komunikacja autobusowa.

7.2. Infrastruktura techniczna.

7.2.1. Wodociągi i kanalizacja.

7.2.2. Energia elektryczna.

7.2.3. Gaz.

7.2.4. Telekomunikacja.

7.2.5. Gospodarka odpadami.

7.2.6. Cmentarnictwo.

7.2.7. Uwarunkowania dotyczące terenów objętych zmianą Studium

8. Główne czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

9. Identyfikacja podstawowych zagadnień do rozwiązania.

CZEŚĆ III – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1. Generalna koncepcja rozwoju gminy.

1.1. Główne funkcje gminy.

1.2. Schemat gospodarowania w gminie, docelowa wizja gminy

1.3. Sfery polityki przestrzennej i programy działań.

2. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.

2.1. Tereny i obiekty chronione na podstawie przepisów szczególnych.

2.2. Kształtowanie systemu ekologicznego gminy.

3. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska kulturowego.

3.1. Zasady ochrony obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

3.2. [Zasady ochrony stanowisk archeologicznych.](#)

3.3. Zasady ochrony przestrzennych walorów kulturowych krajobrazu.

3.4. Zasady ochrony walorów kulturowych układów przestrzennych i zabudowy jednostek osadniczych.

3.5. Wskazane do realizacji regionalne cechy zabudowy i zagospodarowania.

4. Rozwój demograficzny gminy.

5. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i usług.

5.1. Mieszkalnictwo.

5.2. Usługi.

6. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej.

6.1. [Pożądane kierunki rozwoju rolnictwa.](#)

6.2. [Kierunki i zasady rozwoju działalności produkcyjnej.](#)

7. Kształtowanie rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji.

7.1. Zasady kształtowania strategii rozwoju popytu turystycznego na terenie gminy Barwice.

8. Kierunki rozwoju komunikacji.

8.1. [Kierunki i zasady funkcjonowania układu drogowego.](#)

8.2. Kształtowanie systemu ścieżek rowerowych.

8.3. Komunikacja kolejowa.

9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

9.1. Kierunki rozwoju gospodarki wodno-ściekowej.

9.2. Zasady rozwoju systemu kanalizacji deszczowej.

9.3. [Zasady zagospodarowania odpadów.](#)

9.4. Kierunki rozwoju systemów zaopatrzenia w energię elektryczną.

9.5. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w gaz ziemny.

9.6. Kierunki rozwoju telekomunikacji.

10. Kierunki rozwoju cmentarnictwa.

11. Kształtowanie przestrzeni jednostek osadniczych.

11.1. Przestrzeń wiejska.

CZEŚĆ IV – POLITYKA PRZESTRZENNA

1. Programy działań związanych z realizacją polityki przestrzennej.

2. Zasady organizowania i koordynowania inwestycji oraz gospodarowania terenami.

3. Monitorowanie polityki przestrzennej.

4. Zadania własne gminy wynikające ze studium.

5. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
6. Stan opracowań planistycznych dla terenów gminy Barwice
  - 6.1. Opracowania planistyczne obowiązujące.
  - 6.2. Obszary, dla których sporządzenie planu jest obowiązkowe.
7. Tereny rozwojowe i obszary strategiczne.
8. Standardy wykorzystania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego.
9. Zgodność planów miejscowych z ustaleniami studium.

(kolorem niebieskim zaznaczone są punkty i podpunkty do których wprowadzono zmiany na etapie zmiany Studium)

CZĘŚĆ I - WPROWADZENIE

1. Przedmiot i cel opracowania.

Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym wprowadziła obowiązek sporządzania przez gminy studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako dokument określający politykę przestrzenną gminy. Dokument ten miał być sporządzony do końca 1999 r. i miał obejmować całą gminę. Równocześnie z końcem roku 1999 miały przestać obowiązywać plany zagospodarowania przestrzennego sporządzone przed 1995 rokiem. W związku z niewielkim zaawansowaniem w zakresie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i sporządzania studiów uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin w skali całego kraju, Sejm RP z końcem 1999 r. znowelizował ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym, przedłużając o dwa lata obowiązywanie wspomnianych wyżej planów a więc także czas na sporządzanie studiów uwarunkowań. Jednocześnie przygotowywany jest nowy projekt ustawy o zagospodarowaniu i planowaniu przestrzennym, który wprowadza zasadnicze zmiany w systemie planowania przestrzennego w Polsce, zbliżając go do standardów Unii Europejskiej. Tymczasem kolejna zmiana ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 154, poz. 1804 z dnia 21 grudnia 2001 r.) przedłuża ważność starych planów do końca 2002. Nie dotyczy to jednak gmin, które w bieżącym roku uchwalą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i przystąpią do zmiany lub sporządzania planów zgodnych z przepisami z 1994 r. Dla nich bowiem przedłuża się ważność starych planów nie o rok, ale o dwa lata czyli do końca roku 2003.

Druga zmiana *Studium...*, zainicjowana została uchwałą Nr XX/140/2008 Rady Miejskiej w Barwicach z dnia 25 września 2008 r., w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice.

Niniejsza zmiana *Studium...* jest odpowiedzią na duże zainteresowanie terenami inwestycyjnymi w zakresie budowy elektrowni wiatrowych, a także stanowi krok w kierunku wprowadzenia zmian dotyczących zalesiania gruntów i zmiany ich przeznaczenia. Wprowadzenie zmian w *Studium...* da podstawy formalno – prawne do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wzbogaconych o nowe kierunki zagospodarowania, a tym samym umożliwi realizację założeń rozwoju przestrzennego zgodnych ze zmienioną polityką Gminy.

Cel, zadania i istota studium

Studium jest opracowaniem o charakterze strategicznym (generalnym) jest „osią” systemu planowania przestrzennego na poziomie gminy. Studium powinno być ściśle związane z opracowaniem typu strategia rozwoju społeczno gospodarczego dla gminy.

W studium oprócz innych określona jest także polityka informacyjna gminy przynajmniej w zakresie gospodarki przestrzennej, która może być częścią strategii informacyjnej gminy zorientowanej na promocję gminy i tworzenie informacyjnych podstaw dla bieżących decyzji administracyjnych i działań organizatorskich.

Podstawowymi zadaniami opracowywanego studium są:

- Rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem;
- Sformułowanie kierunków rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy,
- a także podstawowych zasad polityki przestrzennej i zasad ochrony interesu publicznego;
- Stworzenie podstaw do koordynacji sporządzania planów miejscowych i wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów miejscowych;
- Promocja gminy walorów gminy.

Na proces sporządzania studium składają się następujące prace (etapy):

- rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy;
- określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego;
- sformułowanie polityki przestrzennej.

Na etapie rozpoznania uwarunkowań rozwoju gminy, na podstawie istniejących opracowań oraz przeprowadzonych dodatkowo badań i analiz określa się potrzeby i aspiracje społeczeństwa, władz i grup interesu, główne problemy funkcjonowania gminy, jego zasoby oraz procesy i zjawiska mające wpływ na stan przestrzeni. Rozpoznanie zasobów gminy obejmuje rozpoznanie stanu środowiska przyrodniczego, stanu i funkcjonowania środowiska kulturowego, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i transportową, wyposażenia w infrastrukturę społeczną, rozpoznanie potencjału demograficznego i intelektualnego gminy, rozpoznanie potencjału ekonomicznego i gospodarczego, rozpoznanie sytuacji na rynku pracy i rozpoznanie problemów bezrobocia.

Część prac analitycznych nad studium tworzy rzetelną bazę informacyjną nt. stanu zagospodarowania i funkcjonowania gminy, co pozwoli władzom gminy przygotować i opracować koncepcje rozwoju gminy i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, podejmować decyzje administracyjne w przypadkach terenów, dla których nie opracowano planu.

Korzyści wynikające z opracowania studium:

- określenie polityki przestrzennej gminy i stworzenie podstaw dobrego gospodarowania jej przestrzenią (polityka prowadzona przez władze gminy),
- usprawnienie funkcjonowania gminy w zakresie gospodarki przestrzennej (wydawanie decyzji, sporządzanie dalszych opracowań planistycznych i programów branżowych)
- łatwość dostępu do informacji poprzez zbudowanie systemu informacyjnego o zagospodarowaniu przestrzennym i funkcjonowaniu gminy.

2. Zagadnienia zawarte w studium, forma opracowania

Elaborat opracowania Studium składa się z następujących części:

1. Uchwały Rady Miejskiej w Barwicach w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice.
2. Załącznika nr 1 do Uchwały:
Rysunek Studium pt. " Barwice; studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ", w skali 1:10000, stanowiącego graficzny zapis opracowania,
3. Załącznika nr 2 do Uchwały:
Część opisowa - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice.
4. Dokumentacji formalno-prawnej Studium, teczki zawierającej dokumenty związane z procedurą opracowania Studium.

Druga zmiana *Studium...* została opracowana w formie:

- **ujednoliconego tekstu *Studium...*, w którym treści dodane zapisano czcionką pogrubioną w kolorze czerwonym, treści usunięte oznaczono czcionką czerwoną, przekreśloną;**
- **opisu zmiany *Studium...* w odniesieniu do wymogów ustawy *O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*;**
- **ujednoliconego rysunku studium w skali 1:10000.**

3. Tok formalno – prawny opracowania

Prace nad przygotowaniem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i

gminy Barwice przebiegały w następujących terminach:

- Podjęcie uchwały Rady Miejskiej w Barwicach nr IX/89/99 z dnia 27 sierpnia 1999 r w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Barwice.
- Zorganizowanie przetargu na opracowanie Studium uwarunkowań, rozstrzygnięcie przetargu oraz podpisanie umowy na opracowanie studium w dniu 16 października 2001 r.
- Powiadomienie zainteresowanych organów administracji państwowej, instytucji i jednostek organizacyjnych o przystąpieniu do opracowania Studium, pismo nr PGI.7320-3/2002 z dnia 03.04.2002 r. wraz z rozdzielnikiem.
- Wystąpienie Zarządu Miasta i Gminy do Wojewody Zachodniopomorskiego o określenie zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.
- Konsultacje i omawianie koncepcji na spotkaniach roboczych zespołu autorskiego
- Prezentacja Studium na Komisjach Rady Miejskiej.
- Przedłożenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego organom właściwym do jego zaopiniowania w dniach od 03.12.2002 r. do 23.12.2002 r.
- Zaopiniowanie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przez Wojewodę Zachodniopomorskiego i Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego oraz przedłożenie materiałów do uchwalenia.
- Uchwalenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przez Radę Miejską w Barwicach na sesji w dniu 30 grudnia 2002 r.

Zmiana Studium:

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dokonana została na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami). Procedurę zmiany Studium zainicjowała uchwała Nr XXXIX/223/2005 Rady Miejskiej w Barwicach z dnia 29 sierpnia 2005 r. o przystąpieniu do zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Barwice.

Zakres zmiany polega na uzupełnieniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice o pojedyncze ustalenia dla części gminy, objętej zmianą Studium czyli:

- terenu położonego w kierunku północnym od miejscowości Kłodzino, na północny - zachód od drogi Kłodzino – Białowąs.
- terenu położonego na północ od miejscowości Jeziorki, przylegającego od wschodu do drogi lokalnej Jeziorki – skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 172 – Chwalimki, oraz na południe od drogi wojewódzkiej nr 172.
- terenów położonych na terenie całej gminy i potencjalnie przeznaczonych pod zalesienie i wprowadzeniu ich do ujednoliconego tekstu i rysunku Studium.

Druga zmiana Studium:

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dokonana została na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami). Procedurę zmiany Studium zainicjowała uchwała Nr XX/140/2008 Rady Miejskiej w Barwicach z dnia 25 września 2008 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice.

Zakres zmiany polega na uzupełnieniu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Barwice o pojedyncze ustalenia dla części gminy objętej tą zmianą, czyli dla terenów:

- Z.1a położonego w północnej części gminy, pomiędzy miejscowościami Barwice, Lubostronie, Ostrowąs, Stary Chwalim i Górki,

- **Z.1b położonego w północno-zachodniej części gminy, pomiędzy miejscowościami Nowa Łęknica, Kaźmierzewo, Sulikowo i Lubostronie,**
  - **Z.2 położonego w południowej części gminy w miejscowości Tarmno,**
  - **Z.3a położonego w północnej części gminy, ok. 0,5 km na północny-wschód od miejscowości Sulikowo,**
  - **Z.3b położonego ok. 1 km na zachód od miejscowości Knyki,**
- i wprowadzeniu ich do ujednoliconego tekstu i rysunku Studium.**

4. Podstawowe dane o mieście i gminie:

Liczba ludności w gminie - 9 668 w tym: (wg stanu z kwietnia 2002 r.)

miasto – 4 152

gmina – 5 504

Średnia gęstość zaludnienia - ok. 36 os./km²

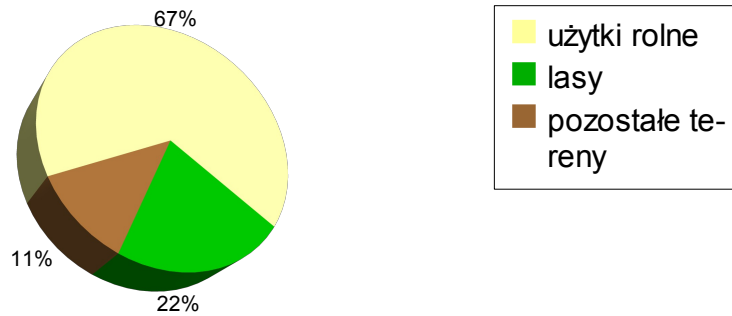
Powierzchnia gminy ogółem - **25 889 ha**

- a) użytki rolne - 14541 ha
  - grunty orne - 12291 ha
  - sady - 18 ha
  - łąki - 1248 ha
  - pastwiska - 984 ha
- b) lasy - 8920 ha
- c) pozostałe tereny - 2428 ha

Miasto Barwice powierzchnia ogólna – 742 ha z czego:

- a) użytki rolne – 494 ha
  - grunty orne – 383 ha
  - sady – 2 ha
  - łąki - 79 ha
  - pastwiska – 30 ha
- b) lasy i grunty leśne – 49 ha
- c) pozostałe tereny – 199 ha

Użytkowanie gruntów w gminie

W granicach administracyjnych gminy znajduje się:

-15 wsi sołeckich , w tym:
60 miejscowości

W roku 2000 gmina powiększyła swój obszar o 535,53 ha gruntów należących wcześniej do gminy Borne Sulinowo w obrębie ewidencyjnym Jeziorki.

CZĘŚĆ II – UWARUNKOWANIA ROZWOJU

1. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy w regionie.

1.1. Położenie i pozycja gminy w regionie, uwarunkowania przestrzenne.

Barwice to gmina miejsko - wiejska położona w województwie Zachodniopomorskim w powiecie Szczecineckim (do końca 1998 r. gmina leżała w obrębie województwa koszalińskiego). Położona jest we wschodniej części województwa i zachodniej części powiatu. Jest jedną z sześciu gmin wchodzących w skład powiatu.

Barwice sąsiadują z następującymi gminami:

od południa – Borne Sulinowo i Czaplunek

od wschodu – Szczecinek;

od północy – Tychowo, Grzmiąca;

od zachodu – Połczyn Zdrój.

Województwo Zachodniopomorskie charakteryzuje się brakiem centralnie wykształconego ośrodka administracyjnego skupiającego usługi wyższego rzędu. Siedziba władz województwa – miasto Szczecin oddalone jest od Barwic o ok. 160 km. Przez centralną część województwa nie przebiega droga klasy krajowej umożliwiająca szybkie i sprawne przemieszczanie się. Na terenie gminy krzyżują się ważne szlaki komunikacyjne:

- z południa na północ – droga wojewódzka nr 171 z Czaplunka przez Barwice do Bobolic i dalej do Koszalina,
- ze wschodu na zachód – droga wojewódzka nr 172 ze Szczecinka przez Barwice do Połczyna Zdroju.

Z ośrodków wyższego rzędu najbliżej Barwic położony jest Szczecinek – 25 km, do Czaplunka jest 26 km, Połczyna Zdroju – 18 km, a do byłego miasta wojewódzkiego Koszalina – 70 km. Takie położenie geograficzne gminy wraz z uwarunkowaniami administracyjnymi powodują pewną izolację przestrzenną w stosunku do ośrodków wyższego rzędu.

W roku 2000 na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów przyłączono do gminy 535,53 ha gruntów sołectwa Jeziorki należących do Bornego Sulinowa. Jednocześnie liczba ludności wzrosła o 75 osób.

Gmina Barwice tworzy wraz z 11 - tomi innymi Stowarzyszenie Gmin Pojezierza Drawskiego.

Obszar gminy leży na Pojezierzu Drawskim – jednej z największych jednostek fizjograficznych Pojezierza Zachodniopomorskiego. Przez południową część gminy przebiega granica Drawskiego Parku Krajobrazowego, do którego włączono najciekawsze elementy krajobrazu, fauny i flory.

Sieć osadniczą gminy tworzy miasto Barwice, 16 wsi sołeckich oraz 60 miejscowości.

Wykaz miejscowości, wsi sołeckich oraz miejscowości wchodzących w ich skład:

• **miasto Barwice,**

• **Chłopowo,**

1) Chłopowo

2) Chłopówko

3) Gwiazdowo

- 4)Kobuz
- 5)Kołątek
- 6)Sierakowo
- 7)Tarmno
- 8)Trzemiętko
- 9)Uradz

•**Kłodzino,**

- 1)Kłodzino
- 2)Brzeźno
- 3)Cybulino

•**Knyki,**

- 1)Knyki
- 2)Chwalimki

•**Łeknica,**

- 1)Łeknica
- 2)Liniec
- 3)Lubostronie
- 4)Smuga
- 5)Ubocze

•**Nowe Koprzywno,**

- 1)Nowe Koprzywno
- 2)Dębno
- 3)Koprzywienko
- 4)Koprzywno
- 5)Luboradza
- 6)Parchlino
- 7)Stare Koprzywno

•**Nowy Chwalim,**

- 1) Nowy Chwalim

•**Ostropole,**

- 1)Ostropole
- 2)Śmilcz

•**Ostrowąsy,**

- 1)Ostrowąsy
- 2)Gąski
- 3)Ostrowęsy

•**Piaski,**

1) Piaski

•**Polne,**

1) Polne

2) Kołbacz

•**Przybkowo,**

1) Przybkowo

2) Krzykacz

3) Przybkówko

•**Stary Chwalim,**

1) Stary Chwalim

2) Chwalimko

3) Górki

4) Żytnik

•**Stary Grabiąż,**

1) Stary Grabiąż

2) Bądk

3) Gonne Małe

4) Grabiążek

5) Korzec

6) Nowy Grabiąż

7) Świerk

8) Wiele

9) Żdżar

•**Sulikowo,**

1) Sulikowo

2) Kaźmierzewo

•**Wojśławiec,**

1) Wojśławiec

2) Borzęcino

3) Dobrzycko

4) Krzywolas

5) Niemierzyno

6) Białowas

•**Jeziorki,**

1) Jeziorki

Centralnie położoną jednostką osadniczą są Barwice od których rozchodzą się drogi prowadzące do pozostałych miejscowości.

Podstawowymi funkcjami gminy jest rolnictwo, usługi, drobna wytwórczość i turystyka.

2. Uwarunkowania geograficzno-przyrodnicze.

2.1. Warunki geologiczne terenu.

Według podziału na krainy geograficzno-przyrodnicze gmina Barwice leży na Pojezierzu Drawskim (314.45), wchodzących w skład Pojezierza Zachodniopomorskiego (wg Kondrackiego). Pojezierze Drawskie stanowi przedłużenie moren Pojezierza Ińskiego w kierunku północno-wschodnim bezpośredniego zlewiska Bałtyku (dorzecza Regi i Parsęty) oraz dorzecza Warty-Noteci, do której płyną Drawa i Gwda. Zajmuje obszar ok. 1900 km². Od północy Pojezierze Drawskie sąsiaduje z Wysoczyzną Łobeską, Równiną Białogardzką i Wysoczyzną Polanowską, od wschodu z Pojezierzem Bytowskim, od południa z sandrowymi równinami: Drawską i Wałęcką. Barwice w całości położone na Pojezierzu Drawskim, na jego wschodnich krańcach. W obrębie Pojezierza Drawskiego wyróżnia się trzy ciągi moren czołowych fazy pomorskiej oraz zaznaczające się między nimi zagłębienia wytopiskowe po martwym lodzie. Charakterystyczną jednostką geomorfologiczną jest tzw. blok Czaplinka, odznaczający się dość silnym pofałdowaniem warstw tworzących formy antyklinowe i synklinowe, równoległe do osi wału. Układ ten zdeformowany jest licznymi uskokami. Wiercenia geologiczne wykazały okresowe zalewanie tego obszaru przez morze, co miało wpływ na charakter sedimentacji i rodzaj tworzonych skał. W okolicy Barwic *formacja cechstyńska* zaznaczyła się w postaci solonośnych wsadów. *Utwory triasowe* zalegają bezpośrednio na formach solonośnych permskich tworząc warstwę o miąższości 1800-2500 m. Należą do nich utwory lądowe: piaskowce, zlepieńce, łupki, iłolupki, oraz utwory morskie: iły, iłowce, wapienie i margle. *Osady miocenijskie* w postaci plateau tworzą piaski, mułki i iły. *Utwory czwartorzędowe*, powstałe pod wpływem lądolodu skandynawskiego (stadiał pomorski), zalegają w postaci piasków, żwirów, iłów, glin zwałowych i glazów narzutowych. Miąższość utworów czwartorzędowych w okolicy Barwic dochodzi do 223 m. Z holocenu pochodzą torfy, namuły, gytie, iły i piaski zalegające w obniżeniach, tworząc serie utworów zastoiskowych.

W budowie geologicznej antyklinorium pomorskiego biorą udział kompleksy skał paleozoicznych i mezozoicznych. Utwory trzeciorzędowe – miocenu stanowią podłoże czwartorzędu na całym obszarze. Na utworach starszego podłoża zalegają osady czwartorzędowe akumulacji lodowcowej i wodno-lodowcowej oraz deluwialnej i organicznej. Miąższość czwartorzędu dochodzi miejscami do 200 m, a utwory z tego okresu są reprezentowane przez żwiry, piaski, mułki i gliny akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Zwarty kompleks glin zwałowych o miąższości 127 m zarejestrowano w odległości 1200 m na północ od istniejącego wysypiska śmieci.

Pojezierze Drawskie z zasadniczej postaci uformowane zostało podczas głównej fazy stadiału pomorskiego ostatniego zlodowacenia. Późniejsze oscylacje lodowca dokonały jedynie drobnych korekt, szczególnie zrównań i wyżłobień we wcześniej uformowanych osadach. Pochodzą one głównie z ostatniego zlodowacenia oraz w mniejszym wymiarze np. osady jeziorne i rzeczne z holocenu. Poj. Drawskie jest położone w obrębie garbu pojeziernego stanowiącego bezpośrednio przedpole głównych moren stadiału pomorskiego. Deglacjacja Pojezierza Drawskiego zapoczątkowana została już w najstarszym Dryasie, kiedy to w obszarze południowo – bałtyckim na krótki okres po raz ostatni zatrzymał się lądolód. Fazę tę na omawianym terenie charakteryzował klimat subarktyczny, z roślinnością tundrowo – stepową.

W ciepłej i wilgotnej oscylacji Bolling czasza lądolodu opuściła obszar południowo – bałtycki, co zapoczątkowało etapy ewolucji południowego Bałtyku. Spośród tych etapów, dokonujących się do etapu atlantyckiego, najważniejsze znaczenie miało przerwanie pomostu lądowego łączącego zachodnie pomorze z południową Skandynawią, które dokonało się 6600 lat p.n.e. Zmiany linii brzegowej południowego Bałtyku wywarły również znaczący wpływ na erozję i akumulację w dolinie Drawy oraz dolinach innych małych rzek regionu drawskiego.

Ponowne ocieplenie klimatu w Allerrodzie, wywołane dalszym cofaniem się lądolodu na północ, na teren Pomorza wkroczyły zwarte zbiorowiska leśne zdominowane przez brzozę i sosnę. Uważa się że w Allerrodzie na terenie Pojezierza Drawskiego przebiegała ważna linia geobotaniczna, dzieląca ten obszar na dwie strefy. W

strefie północnej, będącej pod wpływem morza, dominowała brzoza omszona z niewielką ilością brzozy brodawkowatej, natomiast w południowej w drzewostanie przeważała sosna. Świadczy to że w Allerrodzie na terenie Pojezierza Drawskiego najprawdopodobniej rozwinęły się lasy sosnowe.

Podczas ponownego ochłodzenia wywołanego oscylacją młodszego Dryasu, allerrodkie zbiorowiska leśne Pomorza uległy poważnemu zniszczeniu.

Znaczącą rolę rzeźbotwórczą odegrały również procesy eoliczne, szczególnie w okresach zimnych wahań klimatycznych, podczas których zanik zwartych zbiorowisk roślinnych stwarzał korzystne warunki dla akumulacyjnej działalności wiatru.

Dalsze korekty młodoglacjalnej rzeźby regionu dokonały się w holocenie. Na dynamikę procesów morfogenetycznych największy wpływ miały procesy erozyjno-denudacyjne, które dotknęły zarówno doliny rzeczne, jak i wyniosłości morenowe. W ich wyniku doszło do częściowego przekształcenia rynien polodowcowych w doliny rzeczne.

Ustalenie wpływu chłodnej fazy najmłodszego Dryasu doprowadziło do ponownego wkroczenia lasów brzozowo – sosnowych.

Zmienność klimatyczna holocenu charakteryzuje się wahaniami temperatury i wilgotności powietrza, wywołała zmienną sukcesję zbiorowisk roślinnych. Ciepły i suchy klimat sprzyjał rozwojowi lasów mieszanych. W miejsce zmniejszającej swój zasięg brzozy, pod koniec okresu borealnego wkroczyły lasy bukowe z domieszką dębu.

Dalsze ocieplenie i zwilgotnienie klimatu w okresie atlantyckim stworzyło korzystne warunki dla rozwoju zbiorowisk ciepło – i wilgotnolubnych (bukowo-dębowych). Rozprzestrzeniła się olcha, jesion, leszczyna, wiąz, przy czym zasięg tych gatunków w regionie drawskim był minimalny, w zasadzie nie wykraczający poza obniżenia dolinne. Niezależnie jednak od tego wkroczenie tych drzew zapoczątkowało początek stabilizacji drawskich zbiorowisk leśnych.

Surowce mineralne.

Utworami akumulacji lodowca są głazy, żwiry, piaski i gliny oraz ropy zastoiskowe. Holocen jest udokumentowany pokładami w postaci osadów jeziornych, tj. torfów, kredy łąkowej i namulów organicznych.

Kopaliny należące do nieodnawialnych zasobów środowiska przyrodniczego podlegają ochronie polegającej na ich racjonalnym wykorzystaniu. Obszary udokumentowanych złóż kopalin powinny być chronione przed ich trwałym zainwestowaniem związanym z inną funkcją. Wśród kopalin pospolitych na terenie Barwic występują złoża piasków wykorzystywanych do produkcji cegły wapienno-piaskowej i betonu komórkowego w rejonie Łęknicy, Starego Chwalimia oraz złoża torfu w okolicy Nowego Chwalimia o powierzchni około 330 ha. Obecnie na pewnych fragmentach złoża torfu są już wyeksploatowane, ale trwają prace nad rozszerzeniem obszaru eksploatacji o część północną i południową złoża. Znajdują się tutaj złoża torfu wysokiego, które wykształciły się na torfowisku wysokim typu atlantyckiego. Maksymalna miąższość osiąga do 9-10 m. Ponadto na terenie gminy występują swoiste niezamierzone odkrywki glebowe w Starym Chwalimiu, Koloni Łęknicy (piaski kwarcowe – jako fragment rozległego kemu Piaskowa Góra), Sulikowie (zróżnicowany materiał fluwioglacjalny na przedpolu moreny czołowej), na południe od Barwic (kem) i w rejonie Nowego Koprzywna związane z eksploatacją złóż piasków i żwirów. Docelowo wszystkie one znikną w wyniku rekultywacji terenu.

Na terenie gminy występują złoża piasków kwarcowych koło Kolonii Łęknicy (pow. 28,77 ha) oraz koło Starego Chwalimia o nieudokumentowanym złożu.

Tereny objęte zmianą studium

Na terenie objętym zmianą Studium nie występują naturalne zagrożenia geologiczne, nie jest to również teren na którym zostały udokumentowane złoża kopalin.

Obszary zmiany Studium nie są zlokalizowane w granicach obszarów najwyższej ochrony wód podziemnych (ONO) lub obszarów wysokiej ochrony wód podziemnych (OWO).

Teren objęty zmianą Studium nie stanowi terenu górniczego.

2.2. Typy krajobrazu naturalnego i rzeźba terenu.

Obszar gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu z licznymi formami polodowcowymi. Dominującym typem krajobrazu jest wysoczyznowy, 0młodoglacjalny, pagórkowaty pojezierny, poprzecinany

dolinami i równinami akumulacyjnymi (den dolinnych). Dominują formy plejstoceńskie - moreny denne. Z holocenu pochodzą formy subarealne, kształtujące dna dolin i niższe terasy rzeczne.

Pojezierze Drawskie położone jest w środkowej części Pojezierza Pomorskiego. Od strony południowo-zachodniej sąsiaduje z Pojezierzem Myśliborskim, od południa z Pojezierzem Wałeckim, od strony wschodniej z Pojezierzem Bytowskim, natomiast od strony północnej linie rozgraniczające stanowią doliny rzek Dębnicy i Parsęty. Ostateczne ukształtowanie rzeźby terenu nastąpiło w czasie zlodowacenia bałtyckiego 10 – 12 tys. lat temu. Od płd. - zach. na półn. -wsch. ciągnie się strefa moreny czołowej, która zajmuje północną i środkową część Pojezierza Drawskiego. Równoległe ciągi moren czołowych zbudowane są z glin, żwiru i piasków pomieszanych z głazami, które powstały podczas postojów lodowca. W południowej części Pojezierza Drawskiego rozciągają się równiny sandrowe powstałe w wyniku akumulacji piasków, żwirów i iłłów spływających z topniejących lodowców. Na linii Nowe Worowo – Chłopowo rozciąga się wał moreny czołowej, na której kulminacje przekraczają 200 m n.p.m. W południowo zachodniej części gminy dominuje krajobraz młodogłacjalny z licznymi oczkami wytopiskowymi oraz przełomowymi dolinami rzeki Dębnicy. W części północnej i wschodniej gminy rzeźba terenu staje się mniej urozmaicona, jest tutaj mniej akwenów wodnych i różnic wysokości. Najbardziej charakterystycznym elementem rzeźby terenu Pojezierza Drawskiego są licznie występujące jeziora, zwłaszcza w rejonie Czaplina z największym jeziorem pojezierza – jez. Drawskim. Ogółem naliczono tutaj 250 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, z jez. Dębno, Koprzywno i Sierakowo występującymi na terenie Barwic. Jeziora te różnią się między sobą genezą powstania, wielkością oraz kształtem mis jeziornych.

Rzeźba gminy została ukształtowana w kolejnych stadiach recesyjnych ostatniego zlodowacenia plejstocenijskiej fazy poznańskiej vistulianu, a następnie zostały przekształcone przez wody roztopowe z Lobu Parsety, które odpływały ku południowi i wyplukujących formy rzeźby polodowcowej – dzisiaj doliny cieków rzeki Gęsia, Dębica, Żegnica. Forma terenu została ukształtowana przez stadia pomorski.

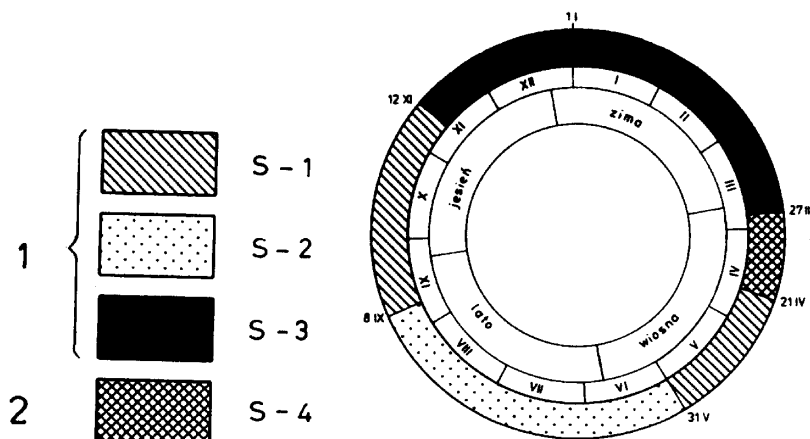
2.3. Klimat.

Obszar Barwic wg A. Wosia jest zaliczany do Regionu Środkowopomorskiego. Obszar ten obejmuje swym zasięgiem całą środkową część Pojezierza Pomorskiego, gdzie zaznaczają się wpływy oceaniczne i napływające masy powietrza z nad morza Bałtyckiego. Region ten najwyraźniej zaznacza się w części północnej, a także od regionu Wschodniopomorskiego. Charakter pozostałych granic wskazuje na współzależności klimatyczne z regionami sąsiednimi. Klimat ma charakter przejściowy między chłodnym i wilgotnym Pojezierzem Zachodniopomorskim i Wschodniopomorskim, a ciepłymi i suchymi terenami dorzeczy środkowej Warty i środkowej Wisły. Na przedmiotowym obszarze nie notuje się występowania skrajnych dni z wyróżnionymi typami pogody. Najczęściej notuje się tutaj dni z pogodą umiarkowanie ciepłą i dużym zachmurzeniem. Dni takich jest około 50 w ciągu roku. 26 dni cechuje się pogodą chłodną i deszczową, natomiast ponad 36 dni to pogoda umiarkowanie ciepła z dużym zachmurzeniem i opadem. Dni z przymrozkami jest tutaj ponad 100, a średnie roczne opady wynoszą ok. 550 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się od 40 – 60 dni. Średnie roczne dni dla poszczególnych typów pogody Regionu Środkowopomorskiego z lat 1951-80 przedstawiono poniżej.

Typy pogody		Słoneczna		Pochmurna		Z dużym zachmurz.	
		bez opadu	z opadem	bez opadu	Z opadem	bez opadu	z opadem
Ciepła	gorąca	0,2		0,1		0,1	
	bardzo ciepła	11,2		0,5		32,0	
		21,1		0,8		86,7	
	umiark. ciepła	9,1		0,2		46,5	
	chłodna	0,6		0,1		8,1	
Przymrozkowa	umiark. chłodna	2,3		0,0		3,0	
	bardzo chłodna	3,5		0,1		11,1	
		9,5		0,1		22,7	
	umiark. zimna	3,4		0,0		8,4	
	bardzo zimna	0,3				0,2	
Mroźna	umiark. mroźna	0,7		0,0		3,5	
	dość mroźna	4,4		3,3		0,1	
	bardzo mroźna	0,4				0,3	
Razem		35,0		1,0		119,1	
		36,0		196,2		77,1	
						38,9	
						93,1	
						132,0	

W porównaniu z terenami sąsiadującymi od południa obserwuje się tu pogorszenie warunków termicznych, zwłaszcza w okresie zimy, oraz mniejszą ilość opadów atmosferycznych, które zmniejszają się ku południowemu wschodowi. W porównaniu z klimatem północnego pasa Pojezierza obserwuje się tu wyraźnie mniejsze opady atmosferyczne, większą liczbę dni gorących, większy stopień kontynentalizmu oraz wcześniejszą i dłuższą zimę.

Strukturę sezonową klimatów przedstawia poniższa rycina.

Legenda: 1-sezony klimatyczne występujące na obszarze całej Polski, 2 - sezon klimatyczny notowany na obszarze całej Polski z wyjątkiem pasa nizin nadmorskich

Tabela: Zestawienie ważniejszych danych klimatycznych dla Pojezierza Drawskiego

<i>Parametr</i>	<i>Wielkość</i>		
	pas północny	gm. Barwice	kraina południowo-pomorska
<i>Temperatura roczna</i>	7-7,7	7-7,3	7,3-7,9
<i>Temperatura okresu V-VII</i>	14-14,5	13,7-14,7	14,7-15,7
<i>Stopniodni dla okresu z $t_{sr} < 10^0$</i>	1800-2200	1800-2200	2400-3000
<i>Stopień kontynentalizmu (%)</i>	46-48	48-50	50-51
<i>Amplituda dobowych temperatur (dla okresu V-VII)</i>	9-13	9-11	10-11
<i>Liczba dni gorących w roku</i>	13-18	18-22	22-30
<i>Daty początku zimy</i>	31 XII-6 I	13 XII-2 I	17-30 XII
<i>Długość okresu zimowego (dni) ($t_{sr} < 10^0$)</i>	55-70	65-90	60-85
<i>Długość okresu (dni):</i>			
<i>gospodarczego</i>	245-255	235-250	250-258
<i>wegetacyjnego</i>	208-215	208-215	215-218
<i>dojrzewania</i>	65-75	60-80	80-95
<i>Daty początku okresu (dni):</i>			
<i>gospodarczego</i>	20-25 III	20-26 III	20-23 III
<i>wegetacyjnego</i>	8-10 IV	7-10 IV	3-7 IV
<i>dojrzewania</i>	16-25 VI	10-20 VI	5-10 VI
<i>Suma opadów atmosferycznych (mm)</i>	650-800	550-650	480-600

<i>Suma opadów atmosferycznych w okresie V-VII</i>	180-215	175-210	160-200
<i>Liczba dni z pokrywą śniegową</i>	40-55	45-65	40-50
<i>Data początku zbiorów żyta ozimego</i>	29 VII-5 VIII	23-31 VII	18-22 VII

2.4. Gleby.

Gleby wykształciły się na podłożu utworów glacialnych, jedynie w dnach dolin rzecznych i bezodpływowych zagłębieniach wytworzyły się z osadów holocenijskich gleby organiczne – torfy i gytie.

Na obszarze gminy dominują gleby klasy IV, których jest łącznie 6877 ha (obszar gminy wynosi 25 889 ha). Z tego 3394 ha przypada na gleby klasy IV a, natomiast gleb klasy IV b jest 3483 ha. Dobrych i żyznych gleb klasy III a jest bardzo mało bo zaledwie 14 ha. 626,5 ha gruntów zajmują gleby klasy III a. Gleb niskiej przydatności rolniczej (V i VI) jest odpowiednio 3915 ha i 1094 ha.

Zestawienie klas bonitacyjnych gleb w podziale na miasto i wieś przedstawia poniższa tabela.

<i>Klasa gleby</i>	<i>Wieś</i>	<i>Miasto</i>	<i>Ogółem (ha)</i>
III a	13	1	14
III b	603,5	23	626,5
IV a	3234,4	73	3394,4
IV b	3410	73	3483
V	3839	76	3915
VI	1077	17	1094

Gleby z terenu Barwic to głównie gleby płowe i brunatne wylugowane na podłożu z piasków naglinowych, a także w mniejszym stopniu z piasków zwałowych gliniastych i małogliniastych. Wzdłuż doliny Parsęty wytworzyły się gleby rdzawe i bielcowe.

Zmiana Studium

Obszar przeznaczony do wprowadzenia działalności gospodarczej (okolice miejscowości Kłodzino) objęty zmianą Studium jest położony w północno - zachodniej części gminy Barwice. Około 25% gruntów należy do klas bonitacyjnych chronionych na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 10, poz. 78 z późniejszymi zmianami). Na obszarze nie występują grunty pochodzenia organicznego.

Z uwagi na położenie i dotychczasowy sposób użytkowania dopuszcza się zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

Obszar przeznaczony na składowisko odpadów (Jeziorki) objęty zmianą Studium jest położony we wschodniej części gminy Barwice. Przeważająca część gruntów rolnych należy do klas bonitacyjnych chronionych na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 10, poz. 78 z późniejszymi zmianami).

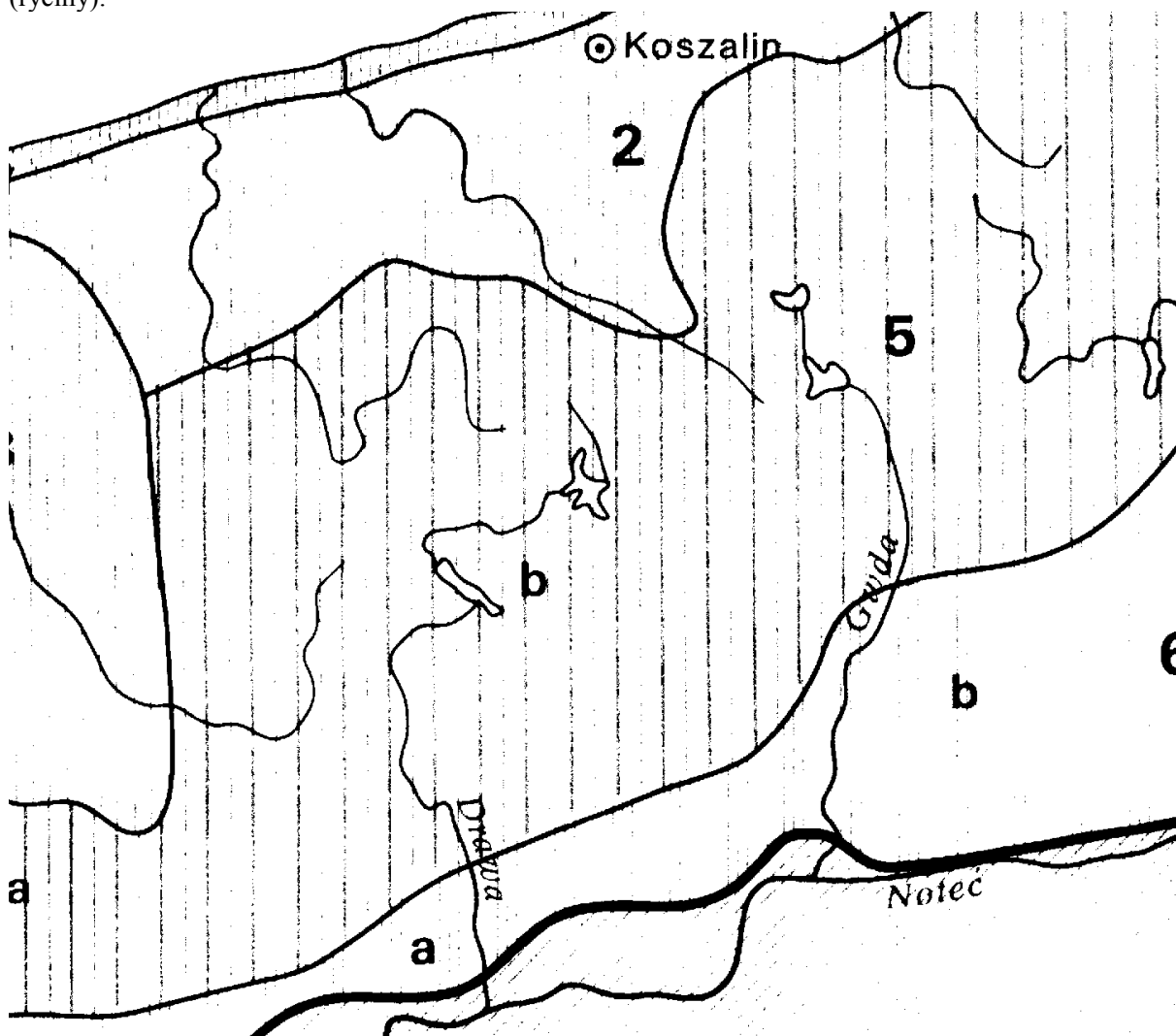
W granicach zmiany Studium (obszar 2) występują punktowo grunty pochodzenia organicznego (ok. 10 -15% powierzchni obszaru).

Z uwagi na charakter projektowanej funkcji (inwestycja celu publicznego) dopuszczalna jest zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.

2.5. Zasoby przyrodnicze gminy Barwice.

2.5.1. Naturalna roślinność potencjalna.

Według geobotanicznego podziału Polski gmina Barwice należy do Prowincji Nizowo-Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, Działu Bałtyckiego, Krainy: Pojezierze Pomorskie, Okręgu Wałecko-Drawskiego (ryciny).

Legenda: 5 - Kraina: Pojezierze Pomorskie, b - Okręg Wałecko-Drawski

Dolinom rzecznyom towarzyszą niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe, siedlisk wodno-gruntowych okresowo lekko zabagnionych (*Circaeo-Alnetum*) oraz olsy środkowoeuropejskie (*Carici elongate-Alnetum sensu lato*).

Wyróżnienie zespołów roślinności potencjalnej ma znaczenie przy modelowaniu przestrzennych systemów przyrodniczych gminy, rewitalizacji i renaturalizacji krajobrazów oraz rekultywacji gruntów zdegradowanych. Do naturalnych układów roślinnych należy nawiązywać przy wprowadzaniu jakichkolwiek zalesień gruntów porolnych.

2.5.2. Lasy.

Szata roślinna Pojezierza Drawskiego jest urozmaicona. W drzewostanie dominują sosny, tworzące często wraz z bukami, dębami i brzożami piękne partie lasów mieszanych. Rosną tu również graby, lipy, topole, jesiony i klony. Wśród roślin występuje znaczna grupa gatunków atlantyckich związanych z oddziaływaniem klimatu morskiego.

Na obszarze Barwic lasy i grunty leśne zajmują 8920 ha, co stanowi blisko 35 % powierzchni ogólnej gminy. W województwie zachodniopomorskim średni statystyczny udział lasów w powierzchni ogólnej wynosi 35 %. Jeśli chodzi zaś o powiat szczeciński to tutaj średnia lesistość jest wyższa, i wynosi 44,6 %. Gminą o najwyższym współczynniku lesistości jest Biały Bór i Borne Sulinowo – 56 %. W gminie Grzmiąca udział lasów w powierzchni ogólnej wynosi 37 %, a najmniejszy współczynnik lesistości jest w Szczecinku – 18 %.

Obszar gminy jest zróżnicowany pod względem występowania powierzchni leśnych. Największa koncentracja występuje w części zachodniej gminy na linii Tarmno, Przybkowo, Łęknica oraz Piaski i dalej w rejonie Kłodzina, Cybulina, Białowasów do Wąsławca. Kolejnym obszarem o dużej lesistości są tereny położone wzdłuż północno – wschodniej granicy gminy – rzecze Parsęcie. Występuje tutaj około 2000 ha lasów które pełnią rolę otuliny dla Drawskiego Parku Krajobrazowego. Obszary wysoczyznowe marginalnej strefy Lobu Parsęty, znajdujące się we wschodniej części gminy, są zdominowane przez siedliska subatlantyckiego acidofilnego lasu bukowo-dębowego o typie pomorskim. Lasy te są ujmowane jako zachodniopomorska odmiana kwaśnej dąbrowy. Tereny moreny dennej falistej i pagórkowatej są potencjalnymi obszarami występowania kontynentalnego boru świeżego. Spotkać można również siedliska zachodniopomorskiej odmiany kwaśnej dąbrowy. Obszary borów nad Parsętą to kompleks boru świeżego i boru suchego. W dolinie tej wykształciły się gleby niżowego łągu olszowego i olsu środkowoeuropejskiego.

Gospodarką leśną zajmują się Nadleśnictwa Połczyn Zdrój, które zarządza obszarem lasów o powierzchni 6869 ha, Nadleśnictwo Czaplnek w skład którego wchodzi 1184 ha gruntów leśnych i częściowo także Nadleśnictwo Szczecinek. Nad pozostałym obszarem gruntów leśnych należących do Skarbu Państwa ok. 197 ha nadzór sprawuje Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa. W rękach prywatnych znajduje się ok. 115 ha obszarów leśnych, a reszta należy do spółek, spółdzielni oraz osób fizycznych.

Na terenie Nadleśnictwa Połczyn Zdrój dominującą roślinnością rzeczywistą są bory mieszane. Lasy naturalne stanowią tutaj około 66,4 %. W dolinach rzecznych Dębnicy i Żegnicy występuje kwaśna buczyna niżowa i lasy bukowo-dębowe, a nad Parsętą występują fragmenty łągów jesionowo-olszowych i podgórskiego łągu jesionowego. Natomiast żyzna buczyna niżowa występuje w otoczeniu jeziora Dębno. Zbiorowiska grądu subatlantyckiego bukowo-dębowo-grabowego znajdują się na stromych stokach w rejonie Gwiazdowa i Uradza. Z kolei cenne fragmenty lasów Nadleśnictwa Czaplnek znajdują się w rejonie miejscowości Polne i Nowy Chwalim. Są to drzewostany głównie sosnowe, olszowe z udziałem świerka, brzozy. Bory bagienne występują w rejonie Chwalimskiego Bagna.

Na obszarze Barwic lasy ochronne obejmują 787 ha, z czego lasy wodochronne 707 ha, a glebochronne 80 ha.

2.5.3. Flora i fauna.

Szata roślinna jest ukształtowana zarówno w wyniku zlodowaceń jak i działalności człowieka. Zlodowacenia wytworzyły dużą różnorodność siedlisk roślinnych wynikających z mozaiki gleb, dużych obszarów wód powierzchniowych oraz bagien i torfowisk. Kolejne przekształcenia środowiska przyrodniczego od ostatniego zlodowacenia pozostawiły po sobie gatunki reliktowe. Obszar pojezierza drawskiego pozostaje pod wpływem klimatu oceanicznego co powoduje występowanie tu gatunków atlantyckich: wrzosiec bagienny, seradela drobna, żarnowiec miotłasty, prosienicznik gładki, złoć pochwoлиста, szczotlicha siwa, wąkrotka zwyczajna, poryblin jeziorny, wywłócznik skrętnolistny, lobelia jeziorna. Są to przeważnie rośliny obszarów podmokłych czy też wód stojących przeważnie niedostępnych lub mało przydatne dla człowieka co stworzyło warunki do ich przetrwania.

Do gatunków borealnych (północnych) można zaliczyć trzcinnik pospolity, bażynę czarną, olszę czarną, bagno zwyczajne, żurawina błotna, borówka bagienna, siódmaczek leśny, buk zwyczajny, olszę szarą, klon zwyczajny czy bez lekarski.

Na obszarze pojezierza drawskiego stwierdzono obecność 695 gatunków roślin należących do 342 rodzajów i 86 rodzin. Na terenie pojezierza występuje ponadto 42 prawnie chronionych gatunków roślin, z czego 28 jest objętych ochroną całkowitą, a 14 gatunków ochroną częściową.

Flora mchów znajdujących się w obrębie Nadleśnictwa Połczyn liczy 274 gatunki i 15 odmian. Gatunki te należą do 31 rodzin, z których najbogatszymi są: krótkoszowate, krzywoszyjcowate, torfowce, widłozębowate, rorielowate, płaszczkowate.

Wśród grzybów całkowicie chronionych można tu spotkać: purchawicę olbrzymią, sromotnika bezwstydny, szmaciaka gałęzisty oraz smardzowate.

Flora roślin naczyniowych na terenie nadleśnictwa Połczyn i w jego sąsiedztwie liczy 695 gatunków, skupionych w obrębie 342 rodzajów i 86 rodzin. Do najliczniej reprezentowanych rodzajów należą: turzyca, rdestnica, przetacznik, rdest, szczaw, wierzba, koniczyna, jaskier, wyka.

Wśród roślin naczyniowych stwierdzono występowanie gatunków rzadkich i chronionych w Polsce, w tym gatunków reliktowych. Relikty glacialne reprezentowane są przez: turzycę strunową, bażynę czarną, bagno zwyczajne i wierzbę borówkolistną.

Do grupy reliktywów postglacialnych zaliczono: brzeżycę jednokwiatową i lobelię jeziorną.

Na terenie gminy Barwice stwierdzono natomiast występowanie 798 gatunków flory naczyniowej. Ponad 80 % stanowią gatunki rodzime, natomiast gatunki obce – antropofity obejmują pozostałe 20 % i występują głównie na polach uprawnych i na obrzeżach wsi i osad. Na obszarze Barwic występują takie gatunki atlantyckie jak : wrzosiec bagienny, sardela drobna, chroszcz nagołodygowy, żarnowiec miotłasty, szczotlina siwa, złoć pochwołistna, wąkrotka zwyczajna. Jest to spowodowane odrębnością florystyczną Pomorza Zachodniego wynikającą z klimatycznych wpływów oceanicznych. Inną grupę flory na terenie gminy stanowią relikty glacialne i postglacialne: trzcinnik prosty, bażyna czarna, bagno zwyczajne. Natomiast z gatunków roślin górskich występujących głównie nad rzeką Dębnicą i Parsętą są tojeść gajowa, przetacznik , kostrzewa leśna, kozłek bżowy, kokorycz okółkowa.

Z gatunków roślin objętych ochroną całkowitą występują:

dzięciel litwor, pomocnik baldaszkowy, kukułka szerokolistna, wawrzynek wilczelyko, widlicz spłaszczony, rosiczka okrągłolistna, wrzosiec bagienny, śnieżyczka przebiśnieg, bluszcz pospolity, jastera jajowata, widłak jałowcowaty, widłak goździsty, grzązel żółty, grzybień białe, podkolan biały, paprotka zwyczajna, barwinek pospolity.

Gatunki roślin objęte ochroną częściową:

turzyca piaskowa, centuria pospolita, konwalia majowa, kruszyna pospolita, marzanka wonna, kocanki piaskowe, bagno zwyczajne, pierwiosnka lekarska, wilżyna ciemista, porzeczka czarna, kalina koralowa.

Fauna

Duże połacie obszarów cennych przyrodniczo występujących na terenie gminy decyduje o bogactwie gatunkowym fauny. Spośród kręgowców występuje tu 38 % ryb, 66.6 % płazów , 55,5 % gadów, 66% ptaków i 39 % ssaków w stosunku do wszystkich kręgowców Polski.

Wśród kręgowców podlegających ochronie gatunkowej wymienić można:

ichtiofauna

- minog strumieniowy
- strzebla potokowa,
- koza,
- piskorz,
- ciosa

ptaki

Na podstawie przeprowadzonej waloryzacji przyrodniczej gminy Barwice przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie w sezonie 2000/2001 oraz dodatkowej lustracji w 2002 r. potwierdzono występowanie na terenie gminy 160 gatunków, z tego za lęgowe i prawdopodobnie lęgowe uznano 143 gatunki. Oprócz tego zaobserwowano jeszcze 16 gatunków nie lęgowych.

W tej liczbie stwierdzono występowanie 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt:

ptaki lęgowe i prawdopodobnie lęgowe:

- kania ruda,
- kania czarna,
- orlik krzykliwy,
- błotniak zbożowy,
- podróżniczek

przelotne i zalatujące:

- rybołów,
- bielik,
- kulik wielki

Wśród pozostałych gatunków wymienić można:

bąk, bocian biały, bocian czarny, łabędź niemy, nurogęś, perkoz, perkoz dwuczuby, perkoz rdzawoszyi, trzmielojad, kania czarna, kania rdzawa, bielik, błotniak stawowy, jastrząb, krogulec, myszołów, orlik krzykliwy, rybołów, pustułka, kobuz, zimorodek, krętogłów, dzięcioł zielony, dzięcioł czarny, dzięcioł duży, dzięcioł średni, dzięciołek, dzierlatka, lerka, skowronek, brzegówka, dymówka, oknówka, świergotek polny, świergotek drzewny, świergotek łąkowy, pliszka żółta, pliszka górską, pliszka siwa, strzyżyk, kapturka, świstunka, pierwiosnek, mysikrólik, zniczek, muchołówka szara, muchołówka mała, muchołówka żałobna, wąsatka, raniuszek, sikora uboga, sikora czarnogłowa, sikora czubata, sikorka sosnowka, sikora modra, sikora bogatka, kowalik, pełzacz leśny, pełzacz ogrodowy, remiz, puchacz, pójdzka, płomykówka, puszczyk, sowa uszata, cietrzew, kuropatwa, wodnik, derkacz, kokoszka wodna, żuraw, sieweczka rzeczna, siewka złota, czajka, brodziec piskliwy, brodziec samotny, rybitwa zwyczajna, siniak, sierpówka, piegża, jerzyk, pokrzywnica, rudzik, słowik szary, kopciuszek, pleszka, pokląskwa, białorzytka, kos, kwiczoł, paszkot, śpiewak, świerszczak, brzęczka, strumieniówka, rokitniczka, łożówka, trzcinniczek, trzciniak, zaganiacz, kukułka, gajówka, wilga, gąsiorek, srokosz, dzierzba rudogłowa, sójka, kruk, szpak, zięba, kulczyk, szczygieł, makolągwa, dzwonic, krzyżodziób świerkowy, dziwon, gil, grudoziób, trznadel, potrzos, turkawka, cirmiówka.

ssaki

jeż zachodni, kret europejski, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzesorek rzeczek, nocek duży, nocek Nattera, nocek wąsatek, nocek rudy, karlik malutki, gacek wielkouch, mopek, zając szarak, wiewiórka pospolita, piżmak, nornica ruda, karczownik, nornik północny, nornik bury, nornik zwyczajny, mysz domowa, szczur wędrowny, badyłarka, mysz polna, mysz leśna, mysz zaroślowa, bóbr europejski, lis, jenot, borsuk, wydra, kuna leśna, kuna domowa, tchórz zwyczajny, gronostaj, łasica łaska, dzik, sarna, jeleń szlachetny.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 13 z 18 gatunków krajowych płazów oraz 5 z 9 gatunków gadów. Wszystkie gatunki płazów podlegają ochronie. Skład gatunkowy omawianych grup zwierząt jest typowy dla obszarów nizinnych Polski.

Wykaz płazów i gadów :

płazy - traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, rzekotka drzewna, żaba jeziorkowa, żaba wodna, żaba śmieszka, żaba trawna, żaba moczarowa

gady – jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.

2.5.4. Zasoby wód powierzchniowych i podziemnych.

Jeziora.

Obszar gminy jest stosunkowo ubogi jeśli chodzi o występowanie akwenów jeziornych. Największym jeziorem jest Dębno (61 ha) położone wśród lasów przy drodze z Gwiazdowa do Parchlina. Kolejnym jeziorem jest Koprzywno o powierzchni 20 ha zlokalizowane przy miejscowości Luboradza. Najmniejszym jeziorem jest Sierakowo, położone w kompleksie leśnym przy południowo-wschodniej granicy gminy. Są to głównie jeziora rynnowe i wytopiskowe położone wśród wzniesień morenowych, o zarośniętych brzegach. Ponadto występują

tutaj niezliczone oczka wodne, czasowo wysychające. Wszystkie te zbiorniki wodne stanowią ważny element środowiska przyrodniczego, decydując o atrakcyjności przyrodniczej gminy.

Tabela. Jeziora gminy Barwice

Nr	Nazwa zbiornika	Pow. zwierciadła wody (ha)	Wysokość w metrach n.p.m.	Głębokość średnia (m)	Głębokość maksymalna (m)
1	Dębno (Damskie)	61	114,4	4	7,5
2	Koprzywno (Dębica)	20			2,6
3	Sierakowo	5,4	166,5		2

Sieć rzeczna.

Największą i najważniejszą rzeką gminy jest Parsęta. Cały północno-wschodni odcinek granicy z gminą Grzmiąca stanowi rzeka. Parsęta mimo że prezentuje typ meandrującej rzeki nizinnej, to czasami nabiera charakteru rzeki górskiej. Duże spadki rzeki spowodowały że w przeszłości zlokalizowanych było na rzece ponad 100 różnych spiętrzeń z których prawie wszystkie uległy dewastacji. Znaczna część rzeki zachowała swój naturalny charakter i podlega ciągłym procesom hydrologicznym. Rzeka zwana wcześniej Prośnicą bierze swój początek na łąkach powstałych w czasach całkowicie zarośniętego a następnie zmeliorowanego niewielkiego jeziora w pobliżu wsi Parsęcko położonej w gminie Szczecinek. Początkowy odcinek ma postać uregulowanego rowu melioracyjnego szerokości około 1,5 m, odwadniającego podmokłe tereny. Rzeka Żegnica będąca dopływem Parsęty odwadnia Chwalimskie Bagno. Wody są tutaj zabarwione lekko brązowo ze względu na dużą zawartość substancji humusowych. Poniżej tego miejsca Parsęta przybiera bardziej naturalny charakter, zaczyna meandrować a jej szerokość zwiększa się do ok. 4 m przy ujściu Gęsiej. Rzeka przepływa przez tereny zalesione, a drzewostan obrzeży tworzy głównie olcha.

Największym na Pojezierzu Drawskim dopływem Parsęty jest rzeka Dębica przepływająca w południowo-zachodniej części gminy przez jezioro Dębno i Pokrzywno. Rzeka ta w swoim górnym biegu przybiera charakter potoku górskiego. Drugim dopływem Parsęty jest rzeka Gęsia płynąca centralnie przez gminę z południa na północ. Tereny okolic wsi Ostropole i Chwalimki są odwadniane przez rzekę Żegnicę. Przez północno-zachodnie tereny gminy w tym przez miejscowości Wojsławiec i Borzęcino jest rzeka Brzeźniczka będąca lewobrzeżnym dopływem Parsęty. Oprócz tego przez obszar gminy przepływają liczne strumienie.

Wg raportu o stanie środowiska w woj. zachodnopomorskim Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie wody Parsęty spełniały wymagania norm ustalonych dla III klasy czystości w 96% wykonanych badań.

Rejon Barwic, jak i całego Pojezierza Zachodniopomorskiego odznacza się dużymi zasobami wód w skali kraju. Składają się na nie liczne jeziora, rzeki strumienie oraz woda zawarta w bagnach, torfowiskach i poziomach wodonośnych. Stosunki wodne są zdeterminowane przez rzeźbę glacialną regionu. Rzeki pomorskie nie są długie ale bogate w wodę.

Generalnie na terenie gminy wody podziemne występują dość głęboko tj. 5 – 20 m p.p.t. z możliwością okresowego pojawiania się wód płyczej. Jedynie w pasach terenu przyległych do Parsęty i Dębicy poziom ten waha się 0 – 5 m. Wody występujące w gminie to wody porowe w warstwach odkrytych (gruntowe) i w warstwach izolowanych od powierzchni (wgłębne). Region środowiska wód podziemnych został zakwalifikowany do Regionu "K" – pomorskiego. Zasobność wód podziemnych, głównie I poziomu użytkowego została oceniona jako przeważnie znaczna. Zasadniczy poziom użytkowy wodonośny to poziom czwartorzędowy. Wody tego poziomu występują w piaskach i żwirach które nie wytworzyły warstwy ciągłej. Występują one w formie soczewek, kilkumetrowych przewarstwień wśród glin piaszczystych o ograniczonym rozprzestrzenieniu poziomym. Warstwą napinającą jest kilku lub kilkudziesięciometrowy kompleks glin piaszczystych występujących pod warstwą wodonośną. Poziom wód jest zasilany głównie z opadów atmosferycznych. Wody poziomu czwartorzędowego posiadają w większości charakter naporowy. Zasadniczym źródłem wody dla warstw wodonośnych jest bezpośrednia alimentacja wody na obszarach wysoczyzny

morenowej - pierwszorzędne znaczenie mają bezodpływowe zagłębienia terenu. Na terenie Barwic przebiega dział wodny I rzędu, który oddziela dorzecze Parsęty od dorzecza Drawy. Teren gminy w całości znajduje się w zlewni Parsęty.

2.6. Chronione obszary i obiekty gminy Barwice.

2.6.1. Pomniki przyrody.

Na terenie gminy tą formą ochrony objęto liczne obiekty, grupy drzew oraz głązy narzutowe.

Wśród pomników przyrody można wyróżnić pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej.

Dla możliwości prowadzenia ochrony pomników przyrody, podobnie jak stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych zabrania się niszczenia, uszkodzenia, przekształcania obiektu, uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego, dokonywania zmian stosunków wodnych oraz budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony lub spowodować degradację krajobrazu.

Ochrona pomników przyrody ożywionej powinna polegać z uwzględnieniem następujących zakazów:

- 1) wycinania, niszczenia i uszkodzenia drzew,
- 2) zrywania pączków kwiatów, owoców i liści,
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przedmiotu z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa,
- 4) wchodzenia na drzewa,
- 5) zanieczyszczenia terenów i wzniesienia ognia w pobliżu drzew,
- 6) wznoszenia budowli w zasięgu korzeni i korony drzew.

W przypadku pomników przyrody nieożywionej ochrona ich polega na zakazie:

- 1) przenoszenia, niszczenia lub ich uszkodzenia,
- 2) rycia napisów i znaków,
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków nie związanych z ochroną przedmiotu z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa,
- 4) zanieczyszczenia otoczenia,
- 5) wzniesienia ognia.

Aktualne zakazy odnośnie pomników przyrody znalazły się w Rozporządzeniu Nr 23/2002 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 30 sierpnia 2002 r. w sprawie zakazów dla pomników przyrody.

Wykaz pomników przyrody podlegających ochronie na terenie gminy Barwice.

Lp.	Obiekt	Lokalizacja	Obwód (cm)
Pomniki przyrody ożywionej			
1.	Dąb szypułkowy, wys. 27 m	Oddz. 274 i , Leśnictwo Piaski Nadleśnictwo Połczyn	420
2.	Dąb szypułkowy, wys. 27 m	Oddz. 274 i , Leśnictwo Piaski Nadleśnictwo Połczyn	520
3.	Dąb szypułkowy, wys. 25 m	Oddz. 274 g, Leśnictwo Piaski Nadleśnictwo Połczyn	665
4.	Dąb szypułkowy, wys. 26 m	Oddz. 274 g, Leśnictwo Piaski, Nadleśnictwo Połczyn	555
5.	Buk zwyczajny, odmiana czerwonolistna, wys. 30 m, wiek 180 lat	m. Białowąs, przy budynku administracyjnym b. PGR	320
6.	Dąb szypułkowy, wys. 23 m, w wieku 1200 lat	m. Białowąs, w parku zabytkowym, 40 m od pałacu	820

7.	Daglezja zielona, wys. 32 m	m. Białowas, w parku zabytkowym przy pałacu	325
8.	2 szt. Dęby szypułkowe, wys. 31 m	m. Białowas, przy zabudowaniach gospodarczych PGR w podwórzcu	460 380
9.	Zadrzewienie grupowe: 7 lip drobnolistnych, 2 dęby szypułkowe wys. 30 i 35 m	m. Białowas, przy kościele parafialnym	Lipy: 410,320,360,3 10,300,300,30 0 dęby: 420, 450
10.	Dąb szypułkowy, wys. 22 m	m. Gwiazdowo, po prawej stronie drogi Gwiazdowo – Barwice, działka nr 18/1	620
11.	Dąb szypułkowy, wys. 24 m	m. Parchlino, po lewej stronie drogi Parchlino – Nowe Koprzywno	493
12.	Klon jawor, wys. 22 m	Przy drodze Barwice – Szczecinek, działka nr 59/1 obręb Ostropole	350
13.	Żywotnik zachodni, wys. 18 m	m. Gwiazdowo. Cmentarz ewangelicki położony w lesie bukowym, oddział 415 c, Nadleśnictwo Połczyn Zdrój	110
14.	Dąb szypułkowy, wys. 25 m	m. Bądki, działka nr 121, przy stawie, obręb Stary Grabiąż	340
15.	Jesion wyniosły, wys. 30 m	m. Bądki, w parku wiejskim za dworkiem	390
16.	Grupa drzew: 3 buki zwyczajne, 2 dęby szypułkowe wys. 25 i 27 m	m. Uradz w dolinie rzeki Dębnicy działka nr 347/2 Leśnictwo Piaski	Buki: 440,390,300 dęby: 340,320
17.	Wiąz szypułkowy – złamany, w wieku 200 lat, wys. 7 m	Oddział 305 h, obręb Połczyn, nadleśnictwo Połczyn	800
18.	Dąb szypułkowy, wys. 24 m	m. Barwice przy budynku stacji PKP	330
19.	Dąb szypułkowy	m. Tarmno, na łące	470
20.	Sosna pospolita	m. Tarmno, na brzegu skarpy nad jez. Dębno, oddz. 335 k Nadleśnictwo Połczyn	335
21.	Dąb szypułkowy	m. Chłopowo, na skraju lasu brzoźowego, oddz. 351 i Nadl. Połczyn	405
22.	Dąb szypułkowy	m. Luboradza, oddz. 308 b Nadl. Połczyn	440
23.	Lipa drobnolistna dąb szypułkowy	m. Parchlino, cmentarz ewangelicki przy drodze do Luboradzy, dz. nr 6	300 290
24.	Świerk pospolity	m. Gwiazdowo cmentarz ewangelicki, w lesie przy drodze do Uradza, oddz. 337 g Nadl. Połczyn	250

25	Żywotnik zachodni	m. Polne, cmentarz ewangelicki przy drodze do Barwic, dz. nr 78	100
26	Grupa drzew: 2 dęby szypułkowe brzoza brodawkowata lipa drobnolistna bluszcz pospolity	m. Przybkowo, cmentarz ewangelicki przy polnej drodze do Parchlina, dz. nr 26	330 i 280 190 290 5
27	Lipa drobnolistna klon zwyczajny	m. Barwice, cmentarz	300 265
28	2 dęby szypułkowe	m. Stary Chwalim, cmentarz ewangelicki	340 330
Pomniki przyrody nieożywionej			
1	Głaz narzutowy, wys. 1,3 m, dł. 5,2, szer. 4,4	m. Koprzywno, na łące	142
2	Głaz narzutowy, wys. 1,8 m, dł. 4,3 szer. 1,8 m	m. Koprzywno na łące	130

Na terenie gminy występują 23 zabytkowe parki w następujących miejscowościach: Białowąs, Chwalimki, Nowy Chwalim, Stara Łęknica, Gonne Małe, Ostrowąsy, Nowa Łęknica, Parchlino, Stary Chwalim, Kaźmierzewo, Luboradza, Kłodzino, Liniec, Żdżar, Lubostronie, Cybulino, Uradz, Górki, Gniazdowo, Barwice, Barwice, Borzęcino, Trzemienko. Spośród wymienionych parków wszystkie z nich należy uznać za obiekty szczególnie cenne przyrodniczo i krajobrazowo.

2.6.2. Użytki ekologiczne.

Użytki ekologiczne są nową formą ochrony przyrody wprowadzone mocą ustawy o ochronie przyrody z 16 października 1991 r. Do użytków ekologicznych zaliczono zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, takie jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne "oczka wodne", kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, skarpy, kamienie itp.

Użytki ekologiczne wpływają na wzbogacenie różnorodności biologicznej oraz urozmaicenie krajobrazu. Stanowią tereny lęgowe wielu gatunków ptaków, miejsca żerowania i wodopoje ptaków i ssaków. Są zbiorowiskami roślin typowych dla torfowisk i bagien oraz pełnią funkcje w zakresie małej retencji wód.

Na terenie gminy Barwice istnieje obecnie wiele użytków ekologicznych, które zostały powołane Uchwałą Nr XXIX/247/2001 z dnia 28 grudnia 2001 roku Rady Miejskiej w Barwicach. Użytki są zlokalizowane na terenach Nadleśnictwa Połczyn Zdrój i Czaplinek. Większość z nich jest zlokalizowana w dużych kompleksach leśnych.

L.p.	Położenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
	Oddział	Leśnictwo		
1	189 p	Bobry	0,88	Bagno w 30 % porośnięte wierzbą
2	204 f	Piaski	0,95	Bagno
3	206 i	Bobry	0,68	Bagno, na 30% pow. sosna
4	211 k	Piaski	0,25	Bagno na 20 % pow. porośnięte wierzbą
5	211 l	Piaski	0,89	Bagno z zadrz. sosny

L.p.	Położenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
	Oddział	Leśnictwo		
6	215 o	Piaski	0,7	Bagno z zadrzew. olszy na 20% pow. krzewy wierzby, występują źródliska
7	228 g	Piaski	1,18	Bagno
8	230 f	Piaski	0,49	Bagno
9	230 h	Piaski	0,62	Bagno porośnięte w 40 % krzewami wierzby
10	251 d	Piaski	0,7	Bagno
11	252 a	Piaski	0,76	Bagno porośnięte w 40 % krzewami wierzby
12	275 d	Piaski	1,3	Bagno w 50 % porośnięte brzozą, występuje rosiczka
13	300 c	Misiołki	1,09	Bagno w 50 % porośnięte wierzbą, brzozą i jarzębiną
14	307 b	Piaski	3,8	Bagno z zadrz. olszy, brzozy, dębu, na 30 % pow. krzewy, kruszyny, występuje żuraw
15	321 k	Misiołki	1,29	Bagno z zadrzew. olszy, brzozy, świerku, na 50% pow. krzewy, kruszyny, występuje brodziec samotny
16	324 i	Misiołki	1,17	Bagno w 80 % porośnięte krzewami
17	332 c	Misiołki	0,61	Bagno w 90% porośnięte wierzbą, brzozą
18	333 h	Misiołki	0,67	Bagno w 30% porośnięte wierzbą
19	339 i	Misiołki	0,56	Bagno z zadrzew. dębu, na 30% pow. krzewy
20	340 r	Misiołki	0,78	Bagno, okresowo zalewane, na 30% pow. krzewy, kruszyny, zadrzew. dębu
21	341 c	Misiołki	1,2	Bagno z fragmentem ruin po zabud. Na 60 % pow. krzewy , tarniny, zadrzewienia klonu
22	342 f	Misiołki	0,54	Bagno
23	342 g	Misiołki	0,84	Bagno porośnięte w 60 % wierzbą, brzozą
24	344 c	Misiołki	1,42	Bagno, wyst. Brodziec samotny
25	344 f	Misiołki	0,38	Bagno w 70 % porośnięte wierzbą
26	352 f	Misiołki	1,71	Bagno w 20 % porośnięte wierzbą i olszą

L.p.	Polozenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
	Oddzial	Leśnictwo		
27	505 f	Misiołki	0,51	Bagno w 60 % porośnięte brzozą, olszą i świerkiem
28	463 c	Czarne Wielkie	0,74	Bagno, na 40 % krzewy wierzby, brzozy
29	463 d	Czarne Wielkie	2,12	Bagno, na 20% pow. krzewy, zadrzew. sosny
30	479 h	Czarne Wielkie	0,36	Bagno, na 20 % pow. krzewy
31	480 d	Czarne Wielkie	0,55	Bagno, na 20 % pow. krzewy
32	480 g	Czarne Wielkie	1,35	Bagno, na 40 % pow. krzewy
33	480 i	Czarne Wielkie	0,7	Bagno, na 30% pow. krzewy
34	481 d	Czarne Wielkie	0,62	Bagno z zadrzew. brzozy, występuje rosiczka okrągłolistna
35	481 f	Czarne Wielkie	0,79	Bagno z zadrzew. brzozy, występuje rosiczka okrągłolistna
36	481 g	Czarne Wielkie	0,36	Bagno, na 20 % pow. krzewy, występuje rosiczka okrągłolistna
37	481 i	Czarne Wielkie	0,71	Bagno z zadrzew. brzozy, występuje rosiczka okrągłolistna
38	485 f	Czarne Wielkie	0,57	Bagno, na 40 % pow. krzewy
39	486 f	Czarne Wielkie	0,48	Bagno, na 30 % pow. krzewy
40	486 h	Czarne Wielkie	0,42	Bagno, na 20 % pow. krzewy
41	488 f	Czarne Wielkie	5,2	Bagno, torfowisko, na 50 % pow. krzewy
42	62 a	Białowęż	1,3	Dawne pastwisko, teren zalewowy rz. Parsęty, w 60 % porośnięty krzewem
43	72 a	Białowęż	1,74	Dawna łąka, okresowo zalewana przez rz. Parsętę, porośnięta wierzbą, kruszyną i olszą
44	72 d	Białowęż	1,32	Dawna łąka, okresowo zalewana przez rz. Parsętę, porośnięta w 20% wierzbą, olszą i topolą
45	74 l	Białowęż	0,66	Bagno, okresowo zalewane, porośnięte w 50 % krzewami, kruszyną a także olszą i wierzbą
46	80 h	Białowęż	0,77	Bagno, porośnięte wierzbą, olszą i brzozą

L.p.	Położenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
	Oddział	Leśnictwo		
47	92 b	Białowąs	3,07	Bagno, teren zalewowy rz. Parsęty i Trzebiegoszczy, porośnięty krzewami
48	92 h	Białowąs	0,54	Bagno, w 40% porośnięte krzewami
49	113 o	Białowąs	1,76	Bagno w 50% porośnięte wierzbą oraz sosną
50	115 h	Stary Chwalim	0,26	Bagno, w 90 % porośnięte wierzbą
51	115 l	Stary Chwalim	0,91	Bagno, w 50 % porośnięte wierzbą
52	118 f	Białowąs	1,9	Bagno, okresowo zalewane, porośnięte krzewami
53	180 f	Stary Chwalim	0,79	Bagno, okresowo zalewane, porośnięte kruszyną
54	193 f	Stary Chwalim	2,44	Bagno porośnięte kruszyną
55	263 Aj	Borzęcino	0,58	Bagno
56	275 b	Borzęcino	1,03	Bagno, w 80 % porośnięte krzewami
57	281 c	Borzęcino	1,01	Bagno w 30% porośnięte brzozą i sosną
58	284 j	Borzęcino	0,85	Bagno, porośnięte brzozą, sosną, występuje bagno zwyczajne
59	288 l	Borzęcino	0,52	Bagno, w 30% porośnięte krzewami
60	292 a	Borzęcino	0,78	Bagno
61	292 c	Borzęcino	0,82	Bagno
62	293 f	Borzęcino	2,63	Bagno, okresowo zalewane, porośnięte wierzbą, brzozą, olszą
63	295 f	Borzęcino	2,73	Bagno, na 60 % krzewy
64	295 h	Borzęcino	0,85	Bagno , na 60% krzewy
65	298 g	Borzęcino	0,61	Bagno, na 60 % krzewy
66	302 m	Borzęcino	0,34	Bagno
67	303 j	Borzęcino	2,62	Bagno, z zadrzew. dębu, sosny, na 20% pow. krzewy
68	310 f	Borzęcino	0,64	Bagno, na 60 % porośnięte brzozą
69	314 d	Borzęcino	0,48	Bagno

L.p.	Polożenie		Pow. (ha)	Opis obiektu
	Oddział	Leśnictwo		
70	314 h	Borzęcino	0,64	Bagno
71	314 j	Borzęcino	0,59	Bagno, okresowo zalewane
72	314 k	Borzęcino	0,52	Bagno, okresowo zalewane
73	314 m	Borzęcino	1,85	Bagno, torfowisko
74	315 d	Borzęcino	1,39	Bagno porośnięte krzewami
75	316 g	Borzęcino	1,15	Bagno z zadrzew. dębu 200 lat
76	317 c	Borzęcino	4,33	Bagno, torfowisko, na 10 % pow. krzewy
77	319 d	Borzęcino	2,26	Bagno, torfowisko
78	326 k	Borzęcino	0,84	Bagno porośnięte w 30% krzewami
79	327 i	Borzęcino	0,76	Bagno, na 60 % pow. krzewy
80	342 h	Białowąs	0,8	Bagno, porośnięte krzewami
81	350 h	Białowąs	1,6	Bagno, torfowisko
82	351 f	Białowąs	0,9	Bagno, na 50 % pow. krzewy
83	351 l	Białowąs	0,53	Bagno, na 50 % pow. krzewy

Ogólna powierzchnia obszarów objętych tą formą ochrony przyrody wynosi na terenie gminy 93,05 ha.

2.6.3. Park krajobrazowy.

Drawski Park Krajobrazowy wyznaczony został na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, z dnia 24 kwietnia 1979 r. dla zachowania i ochrony wartości przyrodniczych i krajobrazowych oraz stworzenia warunków dla wykorzystania naukowo-dydaktycznego i turystyki kwalifikowanej (krajoznawczej). Obejmuje najcenniejszy pod względem przyrodniczym, kulturowym, historycznym i krajobrazowym fragment Pojezierza Drawskiego. Wynikają z tego dodatkowe uwarunkowania w kształtowaniu rozwoju przestrzennego gminy. Powierzchnia Parku wynosi 41430 ha (z tego na terenie gminy Barwice ok. 2000 ha), a otuliny: 22212 ha,

Na obszarze gminy Barwice granica parku przebiega w południowej jej części. Granica przebiega po drodze z Łubowa do Polnego, gdzie na wysokości rzeki Dębnicy skręca w prawo i dalej po drodze do miejscowości Uradz. Stąd biegnie w kierunku wschodnim po drodze do Trzemienka, następnie zawraca w stronę zachodnią i drogą przez Gwiazdowo, Chłopowo dochodzi do granicy gminy.

W granicach DPK znalazły się następujące miejscowości: Chłopowo, Gniazdowo, Tarmno, Uradz, Polne, Przybkowo natomiast w granicach otuliny parku: Chłopówko, Trzemienko, Nowe Koprzywno, Koprzywienko, Luboradza, Parchlino, Stare Koprzywno i Przybkówko.

Środowisko geograficzne Drawskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny jest w dość dobrym stanie. Sposoby użytkowania terenu nie uległy dużym zmianom od lat – dominują użytki rolne, lasy oraz wody. Działalność rolnicza prowadzona na terenie gminy nie przyczyniła się do dużej degradacji terenu. Zaznaczającym się elementem krajobrazu są tereny po byłych gospodarstwach rolnych. Kompleksy leśne nad jeziorami są wykupywane na cele turystyczne. Zaprzestanie wielkoobszarowej gospodarki rolnej jest korzystne

dla środowiska – zmniejszeniu uległy zastosowania na szeroką skalę środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. Pozytywną tendencją jest przejście również na gospodarkę proekologiczną w lasach co przyczynia się do zachowania naturalnych siedlisk i starodrzewiu.

Obszar parku w większości znajduje się w zlewni rzeki Drawy, natomiast na terenie Barwic wody są odprowadzane do Dębnicy i dalej do Parsęty.

Na terenie objętym ochroną występuje bogactwo szaty roślinnej i świata zwierzęcego. Spotkać tu można gatunki charakterystyczne dla roślinności stlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej i południowej.

Przy okazji sporządzania planu ochrony Drawskiego Parku Krajobrazowego stwierdzono, że najbardziej groźne dla środowiska parku są:

- 1) brak kompleksowo rozwiązanej gospodarki ściekowej,
- 2) nawożenie pól i gnojowicowanie,
- 3) niszczenie cennych elementów środowiska lub jego przekształcanie przez:
  - zasypywanie bagien, mokradeł,
  - wycinanie nadbrzeżnych drzew, krzewów i zadrzewień śródpolnych,
- 4) brak zaopatrzenia w gaz

Na terenie Drawskiego Parku Krajobrazowego i jego strefy ochronnej zakazuje się:

- 1) niszczenia nor i lęgówisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj,
- 2) palenia ognisk poza miejscami do tego wyznaczonymi,
- 3) niszczenia i uszkodzenia drzew lub krzewów,
- 4) osuszania naturalnych śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych, osuszania łąk i torfowisk, zasypywania bagien,
- 5) tworzenia nowych kopalni torfu,
- 6) obustronnej wycinki drzew wzdłuż dróg w przypadku technicznej konieczności ich poszerzenia, z wyjątkiem wycinek niezbędnych ze względów sanitarnych i bezpieczeństwa,
- 7) eksploatacji powierzchniowej surowców mineralnych, z wyjątkiem eksploatacji kruszyw mineralnych, dla których zasoby eksploatacyjne zostały zatwierdzone przed wejściem w życie zakazu,
- 8) zabudowy obiektami budowlanymi:
  - linii brzegowej jezior,
  - terenu zawartego między linią brzegową, a linią podstawy przylegającego zbocza (w granicach do 50 m),

powyższe zakazy nie dotyczą pomostów z zastrzeżeniem pkt. 8, zaplecza gospodarstw rybackich i turystyki wodnej oraz innych obiektów bezpośrednio związanych z funkcjonowaniem jezior.

- 9) budowy pomostów na jeziorach uznanych za rezerваты przyrody lub użytki ekologiczne,
- 10) zabudowy stromych zboczy dolin rzecznych i mis jeziornych (o pochyleniu ponad 15 %) oraz pasa do 100 m od górnej krawędzi wysoczyzny poza obszarami istniejącej zabudowy miejscowości,
- 11) zabudowy punktów i ciągów widokowych oraz przyległych do nich obszarów,
- 12) budowy nowych linii energetycznych 110 KV i powyżej przez atrakcyjne krajobrazowo tereny,
- 13) wstępu na określone przez dyrektora parku tereny (z wyjątkami osób określonych w rozporządzeniu).

Aktualne zakazy obowiązujące na terenie DPK znalazły się w Rozporządzeniu Nr 19/2002 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 23 lipca 2002 r.

2.6.4. Rezerваты przyrody.

Obecnie na terenie gminy nie występują obszary uznane za rezerваты przyrody.

Rezerwat przyrody „Przełom rzeki Dębnicy” powołany został Zarządzeniem Nr 7/2009 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 9 stycznia 2009 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Przełom rzeki Dębnicy”. Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie młodoglacjalnego krajobrazu z przełomem rzeki, o podgórskim charakterze, przez wał moreny czołowej. Obszar rezerwatu obejmuje dolinę Dębnicy z

bogata i zróżnicowaną florą i fauną, w tym stanowiskami widłozębu zielonego *Dicranum viride*, hildenbrandii rzecznej *Hildenbrandtia rivularis* i pliszki górskiej *Motacilla cinerea*. Teren objęty ochroną rezerwatową położony jest we wschodniej części Drawskiego Parku Krajobrazowego. Obejmuje górny bieg rzeki Dębnicy (dopływu Parsęty) poniżej jeziora Dębno. Koryto Dębnicy tworzy przełom przez wzgórza morenowe moreny czołowej. Przełom ten oraz inne formy geomorfologiczne z głazami narzutowymi, wraz z występującymi zbiorowiskami leśnymi - przeważnie buczynami, czynią ten teren jednym z najcenniejszych fragmentów Drawskiego Parku Krajobrazowego. Obszar rezerwatu wyróżnia bogata i zróżnicowana flora mszaków, w tym gatunków borealno-góskich. Podczas sporządzania dokumentacji naukowo-technicznej rezerwatu w 1992 roku, jej autorzy podawali występowanie 89 gatunków mchów należących do 22 rodzin. Z gatunków rzadkich wymieniono, w szczególności: *Amblystegium fluviatile*, *A. humile*, *A. tenax*, *Brachythecium plumosus*, *Dicranum affine*, *Dicranum viridae*, *Fissidens bryoides*, *Grimmia muehlenbeckii*, *Isothecium myosuroides*, *Homalia trichomanoides*, *Hypnum imponens*. Występowanie widłozębu zielonego (*Dicranum viridae*) na terenie rezerwatu potwierdzono w roku 2007. Jest to jedyne na obszarze Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinku stanowisko tego gatunku mszaka, wymienionego w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej¹ (oznaczony kodem 1381). W korycie rzeki Dębnicy na licznie występujących w nim głazach narzutowych, kamieniach i butwiejących kłodach stwierdzono występowanie rzadkiego gatunku krasnorostu – hildenbrandii rzecznej (*Hildenbrandtia rivularis*). We florze roślin naczyniowych w granicach rezerwatu stwierdzono występowanie ponad 200 gatunków. Z rzeką Dębnicą związane jest występowanie na terenie rezerwatu pliszki górskiej (*Motacilla cinerea*) i zimorodka (*Alcedo atthis*).

2.6.5. Obszary Natura 2000

W granicach drugiej zmiany Studium... znajdują się fragmenty dwóch obszarów sieci Natura 2000 o znaczeniu wspólnotowym:

1) obszar specjalnej ochrony ptaków „Ostoja Drawska” PLB320019
Obszar obejmuje część Pojezierza Drawskiego z ponad 50 jeziorami (10 % pow. terenu), reprezentującymi wszystkie typy jezior. Teren został ukształtowany w wyniku działalności lądolodu podczas ostatniego zlodowacenia bałtyckiego. Pozostałościami tej działalności są między innymi: wały moreny czołowej, ozy, liczne jary, doliny rzek, jeziora rynnowe i wytopiskowe. Jeziora należą do najgłębszych w Polsce (Drawsko - 79,7 m). Największe to Drawsko (powierzchnia 1872 ha), Siecino, Żerdno, Komorze i Wilczkowo. Mają one urozmaiconą linię brzegową, na niektórych są wyspy. Brzegi jezior są wysokie, porośnięte lasem, głównie łęgami i buczyną, lub niskie, z roślinnością przybrzeżną. Lasy pokrywają ok. 25% terenu. Dominują tu bory, duże powierzchnie zajmują drzewostany bukowe, dębowe. Rzeźba terenu jest zróżnicowana, z licznymi wąwozami, parowami, niewielkimi, bezodpływowymi zbiornikami wodnymi, bagnami i torfowiskami. Największą rzeką jest Drawa, mająca tu swoje źródła. Swój początek biorą tutaj także inne rzeki, jak: Dębnica, Wogra, Piławka, Kokna i Rakon. Znaczna część obszaru jest użytkowana rolniczo.

Występują co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 6 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważna ostoja dla kilku gatunków ptaków drapieżnych. W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 3% populacji lęgowej (C6) puchacza (PCK), co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: bielik (PCK), błotniak stawowy, bocian czarny, kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), orlik krzykliwy (PCK), trzmielozjad, czapla siwa, gągoł, krakwa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują bąk (PCK) i bocian biały.

Na terenie obszaru szczególnie cenna jest dolina Drawy, która wraz z dopływami odgrywa bardzo ważną rolę łącznika między obszarami koncentracji cennej flory w urozmaiconym krajobrazie polodowcowym. Jej źródła znajdują się w rezerwacie Dolina Pięciu Jezior. Wody tych jezior są zasobne w wapń, na dnie zbiorników odkłada się kreda jeziorna, która podściela złądowniały odcinki doliny między kolejnymi jeziorami. Dna jezior porastają łąki ramienicowe. Osobliwością są dobrze zachowane jeziora lobeliowe. Bardzo bogata jest także flora mchów, reprezentowana aż przez 274 gatunki, z których 30 uznano za zagrożone w Polsce. Do bardzo wartościowych zbiorowisk należą torfowiska, szczególnie wysokie, występujące na wododziałach oraz torfowiska przejściowe.

Ostoja charakteryzuje się bogactwem i różnorodnością flory i fauny. Na jej terenie występują 742 gatunki roślin naczyniowych, spośród których 28 objętych jest całkowitą ochroną gatunkową, a 14 ochroną częściową. Spotyka się tu gatunki charakterystyczne dla roślinności atlantyckiej, arktycznej, borealnej, górskiej oraz ciepłolubne. Wody zasiedla 36 gatunków ryb i 1 gatunek kręgloustnych, w tym 5 gatunków objętych ochroną prawną. Występuje tu 12 płazów i 5 gatunków gadów oraz 41 gatunków ssaków.

2) specjalny obszar ochrony siedlisk „Dorzecze Parsęty” PLH320007
Dolina rzeki Parsęty, od źródeł koło Parsęcka aż po strefę ujściową w Kołobrzegu. Obszar swoim zasięgiem obejmuje:

- źródła Parsęty koło Parsęcka;
- naturalną rynnę rzeki Parsęty - od Radomyśla do Krosina - w otoczeniu kompleksów leśnych, z dopływami: Kłudawa, Knyczanka, Gęsia Rzeka i Rudy Rów;
- strome jary i wąwozy rzeki Perznicy, Trzebiegoszczy i Łozicy;
- liczne zakola, starorzecza, torfowiska, lasy lęgowe i zarośla wierzbowe pomiędzy Krosinem a Osówkiem;
- dolinę Dębnicy;
- przełomowy odcinek rzeki Parsęty koło Osówka oraz leśny kompleks z jeziorami i torfowiskami k. Byszyna;
- dolinę Parsęty, od Byszyna do Karlina, z ujściowymi odcinkami rzek - Mogilica, Topiel, Pokrzywnica i Radew;
- naturalną rynnę rzeki pomiędzy Karlinem a Rozcięcinem oraz dopływ rzeki Pyszki;
- dolinę Parsęty koło Kołobrzegu;

Dorzecze Parsęty obejmuje szereg ważnych siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Łącznie zidentyfikowano ich 25, tworzących mozaikę i pokrywających ponad 50% powierzchni obszaru. Często są to siedliska bardzo

rzadkie bądź unikatowe w skali kraju i Europy. Wiele z nich jest ważnym biotopem dla cennej fauny, która podlega ochronie na podstawie konwencji międzynarodowych. Stwierdzono tu występowanie 13 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na szczególną uwagę i podkreślenie zasługuje:

- rzeka i jej liczne dopływy posiadają najlepsze w Polsce, a może w Europie, warunki dla tarła łososi, co zapewnia utrzymanie naturalnej populacji tego gatunku w naszym kraju; ponadto naturalny charakter rzeki i jej dopływów zapewnia tarło dla innych ryb łososiowatych: troci wędrowniej, pstrąga potokowego i lipienia (zachowanie takiego stanu wymaga zakazu budowania nowych przegród na rzece, natomiast istniejące, jeśli nie zostaną rozebrane, muszą być wyposażone w bardzo dobrze działające przepławki);
- obecność w rzece innych gatunków ryb (poza łososiowatymi) cennych przyrodniczo i gospodarczo: licznej populacji strzebli potokowej, certy - gatunku wędrownego i węgorza pochodzenia naturalnego, który dociera do Parsęty z odległych atlantyckich miejsc rozrodu;
- jako cenny obszar dla rozrodu wydry;
- rozległe połacie różnego typu lasów łęgowych w obrębie dolin rzecznych i na obszarze zagłębień dennomorenowych;
- jedno z większych koncentracji zjawisk źródłiskowych na Pomorzu oraz duże zróżnicowanie wielu innych typów mokradeł, zwłaszcza torfowisk;
- malowniczy krajobrazowo przełomowy odcinek rzeki Parsęty pomiędzy Starym Dębniem, Osówkiem i Byszynem oraz głębokie wąwozy i strome jary rzeki Perznicy, Trzebiegoszczy i Łozicy;
- jako ważny obszar dla zachowania w Polsce naturalnej populacji złoci pochwowatej *Gagea spathacea* i kokoryczy drobnej *Corydalis pumila*, czy grążela drobnego *Nuphar pumila*;
- jedyne na Pomorzu stanowisko śledziennicy naprzeciwlistnej *Chrysosplenium oppositifolium* w dolinie Dębnicy;
- liczne i bardzo dobrze zachowane biotopy dla ptaków drapieżnych: orlika krzykliwego, błotniaka stawowego, kani rudej, bielika, puchacza, czy sowa błotna oraz dla ptaków związanych z obszarami wodno-błotnymi: bociana białego, bociana czarnego, zimorodka, sieweczki rzecznej, kulika wielkiego, czy żurawia; ponadto Parsęta jest ważny obszar dla zimowania ptaków wodno-błotnych na Pomorzu;
- Prowadzi się tu Program restytucji łososia, troci, certy i jesiotra, a rzeka Parsęta została włączona do potencjalnych rzek łososiowych (Salmon River Inventory) w ramach międzynarodowego programu: Salmon action plan 1997-2010 prowadzonego przez Międzynarodową Komisję Rybołówstwa Morza Bałtyckiego (International Baltic Sea Fisheries Commission) i HELCOM; oraz
- międzynarodowy program "Zintegrowany system zarządzania i ochrony terenów podmokłych i zalewowych w dorzeczu Parsęty", którego celem jest wypracowanie systemu zarządzania przyrzecznymi terenami podmokłymi dla ochrony bioróżnorodności w krajobrazie wiejskim, odtworzenie terenów podmokłych dla zwiększenia bioróżnorodności, zmniejszenia ryzyka powodzi w dolnej części dorzecza oraz ochrony przed zanieczyszczeniem biogenami pochodzenia rolniczego;

Dolina Radwi i jej dopływy to również interesujący obszar pod względem krajobrazowym, geomorfologicznym i kulturowym, w szczególności na ochronę zasługują:

- wyjątkowo dobrze zachowane podmokłe łąki eutroficzne i kalcyfilne;

- wawozy i jary oraz liczne źródłiska niewapienne;
- torfowiska źródłiskowe w dolinie Chocieli - "zawieszono" na zboczach wzniesień kemowych i zasilane wodami podziemnymi należą do największych tego typu obiektów na Pomorzu, ich pokłady martwicy wapiennej (tufu źródłiskowego) przekraczają miąższość 7 m, a utwory te można obserwować na powierzchni w postaci scementowanych "bloków skalnych";
- miejsca bytowania, rozrodu i wędrówek ryb łososiowatych oraz wielu innych grup kręgowców i bezkręgowców;
- malowniczy krajobraz jeziora Kwiecko i Pradoliny Pomorskiej z licznymi dolinkami denudacyjnymi oraz krajobraz zbiorników zaporowych - Rosnowo i Hajka;
- liczne obiekty kulturowe, jak: grodziska słowiańskie, kamiennie-ceglane mosty łukowe, stare młyny, dawne systemy hydrotechniczne (tarany hydrauliczne), kapliczki i inne;
Jest to naturalny korytarz ekologicznym o znaczeniu lokalnym i regionalnym i ważne miejsce wypoczynku i rekreacji.

Poza granicami drugiej zmiany Studium... znajduje się trzeci Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 „Jeziora Czaplinskie”.

2.7. Charakterystyka systemu przyrodniczego gminy

Podstawowe pojęcia i definicje. W przedstawionej analizie będą stosowane pojęcia:

1. Korytarz ekologiczny: liniowy element struktury biotycznej i abiotycznej w heterogennej przestrzeni, przez który odbywa się przepływ materii przez fizjocenozę (rozprzestrzenianie się materii nieożywionej, zwierząt, roślin, nasion, itp.). Korytarz ekologiczny jest strukturą przyrodniczą, dla której funkcjonowania konieczne jest zachowanie ciągłości przestrzennej. W związku z powyższym należy przeciwdziałać fragmentacji środowiska, czyli powstawaniu wysp środowiskowych, a jeżeli takie są to planować ich połączenie łącznikami ekologicznymi.

Korytarze ekologiczne w postaci zadrzewień i zakrzewień, poza łączeniem wysp środowiskowych i wzmocnieniem przepływu organizmów, oddziałują na tereny otaczające, zasilając je w gatunki, wpływają na mikroklimat, przeciwdziałają przesuszeniu, ograniczają erozję, regulują stosunki wodne. Szerokość korytarza ekologicznego powinna być jak największa (wystarczająca jest już szerokość 500 m, ponieważ ogranicza wpływ środowiska zewnętrznego).

Za ważne korytarze ekologiczne, wzdłuż których odbywa się ruch nośników materii - wody, powietrza i samych organizmów - uważa się doliny rzek i wszystkie ciekł wodne, ponieważ stanowią one o całokształcie procesów zachodzących w krajobrazie.

Korytarz ekologiczny winien być w miarę ciągły i nie powinien być przecięty przez linie kolejowe, drogi itp.

2. Łącznik ekologiczny: część korytarza głównego, która mimo pełnego zachowania wszystkich funkcji i charakteru głównego korytarza ekologicznego, posiada swoje indywidualne cechy, np. może pełnić dodatkową funkcję szlaku migracyjnego za względu na konfigurację terenową, układ ciekł wodnego itp. Jest to także naturalne odgałęzienia głównego korytarza, wyróżniające się w terenie, lecz nie posiadające swoich naturalnych cech przyrodniczych. Łącznik ekologiczny wiąże różne korytarze ekologiczne w jeden system przyrodniczy danego obszaru.

3. Węzeł ekologiczny: fragmenty terenu, które w sposób jednoznaczny łączą ze sobą kilka korytarzy ekologicznych lub ich odnóg, albo stanowią łącznik między korytarzami ekologicznymi a innymi cennymi przyrodniczo obszarami. Poprzez możliwość krzyżowania się w takich miejscach różnych lokalnych szlaków migracyjnych, istnienia potencjalnego bogactwa gatunków roślin i zwierząt a także przenikania zagrożeń (np. zanieczyszczenia wód) wyodrębnienie węzłów ekologicznych ma istotne znaczenie dla typowania obiektów planowanych do objęcia ochroną, np. jako zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Dla ochrony zasobów przyrodniczych gminy Barwice niezbędne jest utrzymanie spójności istniejącego systemu przestrzeni przyrodniczych, włączonego poprzez gminy sąsiednie w ogólnowojewódzki, a następnie ogólnokrajowy system ochrony cennych zasobów przyrody. Korytarze i łączniki ekologiczne oraz obszary węzłów ekologicznych wyznacza się biorąc pod uwagę warunki naturalne, głównie rzeźbę terenu, przebieg dolin rzecznych, obecność terenów torfowiskowych i bagiennych, zadrzewień śródpolnych, obszarów leśnych i innych terenów często o małej przydatności gospodarczej, lecz dużym znaczeniu biocenotycznym.

Gmina Barwice częściowo jest objęta **węzłem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym**, o symbolu **06M** (Krajowa Sieć Ekologiczna ECONET - POLSKA). Ze względu na położenie biogeograficzne węzeł ten obejmuje dział pomorski: Krainę Pojezierzy Środkowopomorskich oraz Krainę Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich. Obejmuje byłe województwa: szczecińskie, koszalińskie oraz gorzowskie. Oprócz tego występują tu lokalne korytarze ekologiczne będące łącznikami pomiędzy doliną Parsęty a wysoczyzną morenową na południu gminy – Dolina rzeki Dębnicy i Dolina rzeki Gęsiej.

Założeniem tworzenia polskiej części sieci europejskiej Econetu jest:

- dążenie do włączenia w obręb sieci ekologicznej pełnego zestawu siedlisk typowych dla danej strefy fizycznogeograficznej na poziomie regionów występujących na terenie Polski,
- zapewnienie jedności przestrzennej i funkcjonalnej sieci ekologicznej w celu ochrony dróg migracji i rozprzestrzeniania się gatunków,
- włączenie istniejących obszarów chronionych w takim zakresie jakim jest to możliwe,
- wskazanie potencjalnych obszarów ochrony przyrody.

Obszar Pojezierza Drawskiego cechuje się licznymi ekosystemami naturalnymi i półnaturalnymi, w tym rzadkimi w skali kraju. Liczne mokradła, łąki, zbiorniki wodne i jeziora powodują, że tereny te stały się międzynarodową ostoją ptaków.

Węzeł Pojezierza Drawskiego bezpośrednio łączy się z obszarem węzłowym sieci ECONET 7M (na południowym zachodzie) - węzłem Drawy. Na wschód zaś poprzez międzynarodowy korytarz ekologiczny 5m (Pojezierza Szczecińskiego) łączy się z obszarem węzłowym o randze międzynarodowej - 9M (Pojezierze Kaszubskie), przechodzącym w węzeł 11M (Bory Tucholskie) - tego samego znaczenia. Centralne położenie Pojezierza Drawskiego w sieci ekologicznej świadczy o kolosalnym znaczeniu tego terenu dla zachowania ciągłości systemów przyrodniczych w skali nie tylko krajowej. Uszczuplenie zasobów przyrodniczych, ich degradacja - rozerwanie korytarza - spowoduje izolację przyrodniczą terenów gminy.

Tereny położone wzdłuż rzeki Parsęty zostały oznaczone jako korytarze ekologiczne o znaczeniu krajowym. Korytarz ten ciągnie się aż do morza Bałtyckiego i umożliwia swobodną migrację zwierząt.

Wnioski – wskazania dotyczące gospodarowania zasobami przyrodniczymi i środowiskiem gminy:

1. Konieczne jest prowadzenie ochrony zachowawczej zasobów przyrody. Najlepiej zachowane biocenozy i biotopy powinny być objęte przestrzenną ochroną, w postaci obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych i rezerwatów.
2. Gospodarka leśna winna uwzględniać zasadę trwałości ekosystemów leśnych. Ważne jest zachowanie zgodności między siedliskiem (typem roślinności potencjalnej), a wprowadzanymi gatunkami podczas zalesień. Problem ten dotyczyć będzie gruntów wskazanych do zalesień.
3. Konieczne jest prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu środowiska. Dotyczy to przede wszystkim: gospodarki odpadami komunalnymi (likwidacja „dzikich” wysypisk, budowa nowego składowiska, rekultywacja obszaru dawnego wysypiska po zakończeniu eksploatacji, wprowadzenie odzysku surowców), ochrona powietrza (gazyfikacja, modernizacja istniejących systemów grzewczych).
4. Idea ochrony wód podziemnych i powierzchniowych winna być realizowana podczas prac nad sanitacją gminy (budowa sieci kanalizacyjnej na terenach wiejskich, izolacja ścieków od podłoża, likwidacja spływów i ujęć do akwenów).
5. W procesie inwestowania należy bezwzględnie przestrzegać zasad zrównoważonego rozwoju. Rozwój społeczno – gospodarczy powinien być zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Wśród celów ogólnych ochrony przyrody w szczególności należy zwrócić uwagę na:

- zachowanie bioróżnorodności obszaru,
- zachowanie charakterystycznych i cennych ekosystemów,

- zachowanie cech krajobrazu młodoglacjalnego,
- prowadzenie działań edukacyjnych,
- przywrócenie utraconych walorów środowiska,

W opracowaniu wykorzystano materiał pochodzący z Biura Konserwacji Przyrody w Szczecinie “Waloryzacja przyrodnicza gminy Barwice” operat generalny, Szczecin 2002.

2. Tereny objęte zmianą Studium w kontekście zasad ochrony środowiska i jego zasobów.

Stan środowiska przyrodniczego na badanych terenach należy określić jako dobry. Spośród wszystkich geokomponentów najbardziej degradowane są gleby – jednak czynniki degradujące (zanieczyszczenia solami metali ciężkich oraz zakwaszenie gleb związkami siarki mają prawdopodobnie charakter transregionalny i nie sposób zapobiegać ich występowaniu poprzez działania w skali lokalnej). Szczególnie niebezpieczne jest zakwaszenie gleb. Kwaśny odczyn gleb uniemożliwia wchłanianie związków mineralnych, wypiera pożyteczne bakterie i grzyby wiążące azot w glebie oraz powoduje niszczenie systemu korzeniowego. Jednocześnie stosowane wprowadzanie zasad do gleb zakwaszonych powoduje powstawanie soli – często niekorzystnych dla środowiska przyrodniczego, co może dodatkowo zdegradować badane gleby.

Czynnikiem 2 rzędu degradującym walory środowiskowe – powietrze - na badanym terenie, szczególnie w okresie grzewczym, są skupiska niskiej emisji pyłów i gazów, które przy niekorzystnym (S i SW kierunku wiatru) mogą znacząco obniżyć jakość powietrza w obrębie badanych terenów niosąc zanieczyszczenia z Kłodzino i Jeziorki. Wpływ na jakość powietrza i opad pyłów do gleb mogą mieć również zakłady przemysłowe w Barwicach, Białowasie i Starym Grabiązu.

Stan środowiska przyrodniczego na danym terenie wynika z charakterystycznego zagospodarowania tego obszaru. Składa się na nie dosyć regularne, przemienne zagospodarowanie rolnicze gruntami rolnymi i użytkami zielonymi, oraz leśne. Cały obszar posiada dość ciekawy geosystem, który co najważniejsze nadal posiada własności autoregulacyjne. Należy jednak zauważyć, że zachowanie tych zdolności samoregulacyjnych uzależnione jest od zachowania wartości środowiska przyrodniczego w obrębie całej gminy oraz od odpowiedniego jego kształtowania i nie poddawania nadmiernej antropopresji.

Na badanych terenach nie stwierdzono szczególnej podatności gleb do denudacji naturogeniczej i antropogenicznej.

Na terenach objętych zmianą studium terenach nie zlokalizowano żadnych pomników przyrody, ani użytków ekologicznych, natomiast teren przeznaczony pod działalność gospodarczą w pobliżu miejscowości Kłodzino jest terenem sąsiadującym z użytkami ekologicznymi o nazwie “użytki ekologiczne na terenie gminy Barwice”, które zostały utworzone Uchwałą Rady Miejskiej w Barwicach w 2001 r. Część terenów przeznaczonych pod zalesienie zlokalizowana jest w granicach Obszarów Chronionego Krajobrazu (tereny przedstawione na załącznikach graficznych).

Na opracowywanych terenach nie występują „Lasy ochronne”.

Brak elementów środowiska przyrodniczego które narzucałyby konieczność ustanowienia zasad ich ochrony (jakkolwiek w granicach obszaru 2 (Jeziorki) stwierdzono bytowanie gatunków chronionych (fauna).

Na etapie realizacji inwestycji pt.: “Zakład Utylizacji Odpadów Komunalnych” w rejonie miejscowości Jeziorki inwestor musi sporządzić pełny raport oddziaływania na środowisko, a w szczególności dla obszaru chronionego krajobrazu oraz z uwzględnieniem gatunków roślin i zwierząt tam występujących.

Tereny objęte zmianą studium nie leżą w strefie ochronnej uzdrowiska.

3. Historyczno-kulturowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego.

Najstarsze udokumentowane przekazy dotyczące Barwic pochodzą z 1286 r. Barwice leżały przy starym szlaku solnym z Wielkopolski do Kołobrzegu. Początek osadzie dał gród wzniesiony przy przesieciu dla obrony szlaku handlowego. Po śmierci Przemysława II ziemie między Drawą, Notecią i Gwdą opanowali magrabiowie brandenburscy, którzy posuwali się wzdłuż słabo zaludnionego pogranicza polsko-pomorskiego. Szczególną rolę jako kolonizatorzy odegrali na tych terenach Wedlowie, którzy nadali Barwicom prawa lubeckiego. Nie ma żadnych dokumentów odnoszących się bezpośrednio do Barwic w których byłby scharakteryzowany rozwój przestrzenny miasta. Początkowy swój rozwój miasto zawdzięcza położeniu przy szlaku handlowym wiodącym

z Kołobrzegu do Wielkopolski. Duże znaczenie w rozwoju gospodarczym Barwic odgrywało także rzemiosło związane z eksploatacją bogactw naturalnych.

W 1479 roku trzecią część miasta wraz z trzecią częścią uprawianego obszaru jest posiadłością lenną rodu von Munchow. W roku 1626 Barwice dotknęła klęska pożaru – miasto spłonęło całkowicie łącznie z ratuszem i kościołem. W okresie wojny trzydziestoletniej Barwice ulegały licznym zniszczeniom. Barwice uzyskały potem liczne kredyty i przywileje, które miały pomóc w odbudowie zniszczeń wojennych. W roku 1766 miastu przyznano dodatkowy piąty jarmark roczny. W czasie wojen napoleońskich działania wojenne toczyły się również w okolicach Barwic, w których uczestniczyły również wojska polskie. W 1740 roku Barwice liczyły 472 mieszkańców. W XIX w. miasto podwoiło liczbę mieszkańców w pierwszych 40 – latach a pod koniec stulecia liczba ludności zwiększyła się trzykrotnie i wynosiła w 1900 r. 2338 mieszkańców.

Duże znaczenie dla rozwoju Barwic miała także budowa linii kolejowej. Miasto pełniło wówczas rolę lokalnego ośrodka gospodarczego. Ostatnie działania wojenne nie przyczyniły się do większych zniszczeń miasta.

Układ przestrzenny miasta

Najstarsza wzmianka o Barwicach pochodzi z 1286 r. i określa je jako miasto posiadające już pewną tradycję i ukształtowaną społeczność.

Obecny układ przestrzenny miasta stanowi zasadniczo jedna główna ulica tworząca oś komunikacyjną i kompozycyjną w układzie północ – południe. Przy ulicy tej od strony wschodniej przylega plac z kościołem. Miasto swój pierwotny rozwój zawdzięczało położeniu przy szlaku handlowym. Miasto do drugiej połowy XVI w. było otoczone lasami które izolowały w znacznym stopniu społeczność Barwic od wpływów zewnętrznych. Kształt przestrzenny miasta ograniczał się wtedy do placu przykościelnego, i fragmentu ulicy Wojska Polskiego. Nic nie wiadomo na temat ewentualnych umocnień miasta – jeśli je miało to mogły to być umocnienia drewniane. W pierwszej połowie XVIII w. Barwice miały 73 budynki mieszkalne, z czego 50 było krytych słomą. Pod koniec tego stulecia w mieście było już 89 budynków. W wieku XIX miasto rozrastało się w kierunku północnym. Po pierwszej wojnie światowej powstała kolonia bud. jednorodzinnych przy drodze do Szczecinka. Trwałe nawierzchnie ulic i chodników, park i stadion sportowy w okolicach dworca Barwice otrzymały na krótko przed II wojną św. Działania II wojny św. Oszczędziły miasto mimo przebiegającego w pobliżu “wału pomorskiego”.

Dominantą centrum jest murowany, neogotycki kościół parafialny pw. św. Stefana z 1864 r.

Notki historyczne wybranych miejscowości wraz z opisem zabytkowych parków.

Luboradza (Lubrassen)

Nieduża kolonia malowniczo położona wśród lasów nad jeziorem Koprzywno, która powstała prawdopodobnie w końcu XIX w. Poza dworem we wsi zachowało się 7 budynków.

Park pałacowy z mocno zniszczonym pierwotnym drzewostanem. Układ przestrzenny został prawie całkowicie zatarty.

Pierwotny park w Luboradzy (daw. Stara Koprzywnica) był założony prawdopodobnie z końcem XVIII lub z początkiem XIX w., w stylu krajobrazowym, przy nieistniejącym obecnie pałacu lub dworze. Okres powstania parku jest hipotetyczny. Obecny pałacyk pochodzi z końca XIX lub pocz. XX w. i w tym czasie kształtowało się otoczenie parkowe.

Park w Luboradzy zajmuje pow. ca 2 ha. Od południa i zachodu graniczy z jeziorem oraz łąkami nadjeziornymi. Park położony jest na półwyspie, dojazd główny wiedzie z drogi Parchlino – Piaski wzdłuż granicy północnej, zachodniej i południowo – zachodniej, przez dwa mostki na rzece Dębnicy. W parku ustawiono budynki campingowe oraz socjalno-gospodarcze służące ośrodkowi wypoczynkowemu.

Chłopowo (Klopperfier)

Wieś o charakterze ulicówki, powstała najprawdopodobniej w Średniowieczu. Zwarta zabudowa. Wieś weszła w skład Królewskiej Domeny Lasów w 1752 roku. W 4 ćw. XVIII wieś należała do wsi Czarne Wielkie. Każde z 6 gospodarstw liczyło 48 mórg i 19 prętów roli i łąk. We wsi zachowało się kilka domów i budynków gospodarczych w konstrukcji szachulcowej, w tym kuźnia.

Parchlino (Parchlin)

Niewielka osada położona przy drodze z Gwiazdowa do Przybkowa. Oprócz zabytkowego dworu i obiektów gospodarstwa rolnego w miejscowości nie ma innych cennych historycznie obiektów.

Park w Parchlinie powstał prawdopodobnie u schyłku XIX w. w otoczeniu dworu. Część północno-wschodnia, zagospodarowana była sadem i ogrodem kwiatowo – warzywnym. Pozostała część parku otrzymała wystrój o charakterze reprezentacyjno – rekreacyjnym. Park prawdopodobnie powstał w okresie naturalizmu. Park o powierzchni 2 ha położony jest na terenie powstałym ze skrzyżowania dróg: Barwice – Kluczewo – Nowe Koprzywno – Luboradza.

Jedynym elementem architektonicznym jest okazały dwór w którym obecnie mieści się ośrodek wypoczynkowy Reemtsy z Tarnowa Podgórnego.

Każmierzewo (Kasimirsburg)

Miejscowość położona jest ok. 200 m od drogi z Łęknicy do Białowasów. We wsi jest około 15 budynków mieszkalnych położonych przy gruntowej drodze dojazdowej. Do rejestru zabytków był wpisany dwór który obecnie jest wykreślony, natomiast w ewidencji zabytków pozostały stodoły dworskie z 1912 r. Poza tym we wsi nie ma innych cennych obiektów.

Park w Każmierzewie o powierzchni ca 2,25 ha powstał prawdopodobnie 150 lat temu, w ukł. krajobrazowym lub później w wyniku przekształcenia obszaru leśnego.

Park położony jest ca 300 m na północny wschód od szosy Łęknica – Białowas. Obszar parku o kształcie przybliżonym do kwadratu przylega od północy do drogi polnej odgradzającej kompleks leśno parkowy od pastwisk, od zachodu do meandrującego potoku, stanowiącego naturalną granicę między zespołami parkowym i leśnym, od południa do pastwiska, a od wschodu do drogi i sektora gospodarczego b. PGR.

Stary Chwalim (Alt Valm)

Duża wieś położona we wschodniej części gminy przy drodze wojewódzkiej do Grzmiącej. Zabudowa zwarta przy głównej drodze przebiegającej przez wieś oraz przy pozostałych drogach wyjazdowych ze wsi. We wsi znajduje się kościół filialny p.w. św. Tadeusza Judy, szach. XVIII w., 1860 r., wpisany do rejestru zabytków wraz z otoczeniem i parkiem dworskim. W części północnej, przy torach kolejowych cmentarz.

Park w Starym Chwalimiu powstał prawdopodobnie u schyłku XIX w. w układzie naturalistycznym. Park o powierzchni ca 1 ha położony jest w południowo -wschodniej części wsi. Układ przestrzenny parku został skomponowany na wieloboku wydłużonym na osi północny zachód – południowy wschód. Układ przestrzenny został niemal całkowicie zatarty.

Nowa Łęknica (Lucknitz)

Park o powierzchni ca 2,5 ha położony jest około 100 m od drogi Łęknica – Białowas. Głównym elementem kompozycji przestrzennej jest dość duży ale mocno zaniedbany staw parkowy o wydłużonym kształcie. Układ przestrzenny parku został zatarty.

Gonne Małe (Gonne)

Osada położona ok. 3 km na południe od Barwic. Zabudowania rozciągają się wzdłuż drogi wiodącej przez wieś. We wsi dominują nieciekawe zabudowania związane z byłym PGR. Dwór wykreślony z ewidencji zabytków.

Park w Gonnych Małych został planowo założony prawdopodobnie w pierwszej połowie XVIII w. Mógł to być park typu przejściowego, gdzie zachowano pewne wpływy baroku. Pozostała część parku i powiązanie z otoczeniem ma charakter typowo krajobrazowy.

Park o powierzchni ca 2 ha leży wśród pól i łąk około 0,5 km na wschód od drogi Barwice – Czaplunek.

Polne (Pohlen)

Wieś chłopska o charakterze owalnicy, o średniowiecznej metryce. Pod koniec XVIII w. posiadała 4 wolnych osadników, 2 niezależnych karczmarzy, 30 chłopów średniorolnych, 1 komornika, 1 kowal i obejmowała 45 dymów. We wsi był kościół. W średniowieczu Polne leżało w obszarze nadanym przez Przemysła II templariuszom w 1286 roku lub 1290 r. Po kasacji zakonu dobra zostały przejęte przez magrabiów brandenburskich w roku 1312 wbrew postanowieniom papieskim. W 1407 r. dobra zostały odebrane joannitom przez Władysława Jagiełłę. W roku 1790 z kościoła pozostała tylko wieża. Obecnie po dawnym kościele pozostało wyniesienie w obrysie dawnego cmentarza przykościelnego. Nowy kościół został wybudowany na

niewielkim wzniesieniu w otoczeniu lip. We wsi zachowało się około 40 budynków mieszkalnych i gospodarczych sprzed 1945 roku.

Żdżar

Mała osada o luźnej zabudowie niedaleko Gonnego. W ewidencji zabytków figuruje d. dwór, mur. kon. XIX w., neoklasycystyczny wraz z zabudowaniami dworskimi – stajnia, obora, dom mieszkalny.

Prawdopodobnie w 2 poł. XIX w. przy istniejącym folwarku powstał mały park krajobrazowy.

Dawne tereny podworskie znajdują się w płd. - wsch. części osady zajmują obszar o pow. ok. 2,5 ha.

Dziedziniec o wym. 100 x 90 m przylega bezpośrednio do drogi osiedlowej. W jego zabudowie są budynki murowane takie jak obora, stodoła i dwór. Dwór o skromnym zewnętrznym wystroju architektonicznym, zajmuje południową część dziedzińca. Jest to budowla parterowa z piwnicą, dachem dwuspadowym. Dwór prezentuje typowy przykład skromnej siedziby szlacheckiej występującej w XIX w. na terenie Środkowego Pomorza.

Park o pow. ok. 1,6 ha zajmuje teren równiny po południowej i zachodniej stronie dziedzińca.

Kłodzino (Klotzen)

Kłodzino położone jest 10 km na północny-zachód od Barwic przy szosie prowadzącej z Połczyna Zdroju do Białowasów. Pośrodku wsi wznosi się niewielki neogotycki kościółek p.w. Narodzenia NMP zbudowany w XIX w. na planie ośmioboku, z czerwonej cegły. W zachodniej części wsi zachowały się dawne tereny podworskie, na które składa się pałac, kilka budynków gosp. Pałac jest usytuowany poza dziedzińcem, w zachodniej części parku. Jest przykładem budownictwa neoklasycystycznego. Główne wejście na osi fasady poprzedza drewniany ganek.

Wieś Kłodzino do XVIII wieku stanowiła lenno rodu von Glassenap, a w 2 poł. XIX w. była własnością Krantza. W pierwszej poł. XX w. dobra liczące 500 ha gruntów należały do dr Berckemeyera z Berlina. We wsi znajdował się pierwotnie kościół z XVI w. lecz w 1842 r. na jego miejscu wniesiono murowany neogotycki kościółek.

Na pocz. drugiej poł. XIX w. przy istniejącym już folwarku, powstał mały park krajobrazowy. Pałac zbudowany prawdopodobnie w 2 poł. XIX w. usytuowano poza dziedzińcem na granicy z parkiem.

Po II woj. św. majątek upaństwowiono.

Cybulino

Cybulino położone jest 2 km na południe od wsi Białowasy, przy szosie do Kłodzina.

Osada rolnicza Cybulino już w XVIII w. była osadą folwarczną wchodzącą w skład majątku von Glassenapp z Kłodzina.

W XIX w. park usamodzielniał się do rangi majątku o powierzchni 281 ha. W 2 ćw. XIX w. zabudowania folwarku łącznie z małym parkiem krajobrazowym stanowiły samodzielny układ przestrzenny w rolniczym krajobrazie. Teren parku początkowo pełnił funkcję ogrodu użytkowego, a na początku XX w. stanowił już osłonę kolorystyczną dla dworu. Po drugiej wojnie św. dobra upaństwowiono, dwór uległ zniszczeniu.

Lubostronie

Niewielka osada rolnicza Lubostronie, oznaczona na niektórych mapach nazwą Elżbietów, w XIX w. była folwarkiem należącym do dóbr w Łęknicy. Osada położona jest w falistym terenie 125 mnpm., 2 km na płn.-zach. Od wsi Łęknica, przy bocznej drodze z Łęknicy do wsi Sulikowo. W XX w. samodzielna posiadłość licząca 217 ha gruntów była własnością Karla Mullera.

W XIX w. zabudowania folwarku łącznie z małym parkiem – ogrodem stanowiły samodzielny układ przestrzenny w rolniczym krajobrazie.

Teren parku początkowo spełniał funkcję ogrodu użytkowego (warzywnik- sad).

Owalny staw usytuowany przy wschodniej granicy ogrodu - parku i sąsiedniej łąki był ozdobnym elementem założenia.

Po II wojnie św. dobra upaństwowiono. Dwór pierwotnie zamieszkały, w latach 50-tych został rozebrany. Na polanie na płd. od fundamentów dworu wybudowano mały parterowy dom mieszkalny.

Dziedziniec zajmuje północny fragment założenia. W jego zabudowie występują murowane budynki z przełomu XIX i XX w.: obora, chlew, stodoła, magazyn, 2 drewniane wiaty.

Od strony południowej do dziedzica przylega mały park o powierzchni ok. 1 ha. Na granicy dziedzica i parku znajduje się miejsce na którym stał dwór i obecnie w pobliżu tego miejsca stoi mały parterowy dom mieszkalny.

Gwiazdowo (Gut Sternhof)

Niewielka osada rolnicza Gwiazdowo już w XVI i XVII w. wchodziła w skład dóbr lennych rodu von Wolde. Przepuszczalnie w 2 poł. XIX w., po południowej stronie zabudowań dziedzica i dworu założony został mały park krajobrazowy, który obok funkcji reprezentacyjno-rekreacyjnej dla mieszkańców dworu, spełniał rolę wiatrochronną dla zabudowań folwarku.

Osada położona jest w urozmaiconym terenie wzniesień morenowych, przy szosie Parchlino-Chłopowo, w odległości 8 km na płd. - zach. od Barwic.

Tereny podworskie o pow. 480 ha zajmują zachodnią część osady, bezpośrednio przylegającej do szosy. W ich skład wchodzi dziedzic i park.

W południowej części dziedzica, na granicy z parkiem, znajdują się fundamenty rozebranego dworu. Park o powierzchni ok. 0,80 ha usytuowany jest na terenie równinnym, zbliżonym do trapezu. Dwór rozebrany po 1980 r.

Po wojnie PGR znacznie przebudował zabudowania folwarczne i dobudowano za folwarkiem dwa budynki wielorodzinne 2 kondygnacyjne z płaskimi dachami i 4 domki jednorodzinne dla pracowników PGR – u.

Liniec

Niewielka osada rolnicza Liniec, została założona w XVIII wieku jako folwark należący do Kłodzina. W XIX w. samodzielny majątek liczył 215 ha. Zabudowania folwarku z dworem i małym parkiem już pod koniec XIX w. tworzyły samodzielny układ przestrzenny położony na płd. - zach. od zabudowań osady, przy drodze gruntowej prowadzącej do pobliskiej wsi Piaski, otoczony gruntami rolnymi. Park spełniał funkcję estetyczną – ochronną, osłaniał dwór od budynków osady i budynków gospodarczych folwarku.

Osada rolnicza Liniec położona jest w terenie wzniesień morenowych 140 mnpm., w odległości 1,5 km na płd.-zach. Od drogi prowadzącej z Łęknicy do Białowasów. Osadę otacza rozległy obszar pól uprawnych. Wzdłuż drogi jest usytuowanych kilka domów wiejskich. Po ich południowej stronie znajdują się tereny podworskie zajmujące obszar o pow. 3,2 ha.

Górki

Osada rolnicza była folwarkiem wchodzącym w skład dóbr rycerskich w Ostrowasach. Przepuszczalnie pod koniec XIX w. zabudowania folwarku i mały park – ogród, tworzyły samodzielny układ przestrzenny otoczony polami, z dala od większych osad i szlaków komunikacyjnych.

Rozwiązanie przestrzenne terenów podworskich jest typowe dla małych założeń końca XIX w. i często spotykane na Środkowym Pomorzu. Składało się ono z prostokątnego dziedzica z budynkami gospodarczymi, dworem i parkiem. Ozdobą założenia był owalny staw z wodą przepływową.

Białowas (Balfanz)

Miejscowość położona w północnej części gminy wśród wzniesień morenowych. Zabudowania wiejskie skupione są przy drogach. We wsi znajduje się dobrze utrzymany dwór z parkiem. Zabudowania dawnego PGR-u w ruinie.

Park krajobrazowy położony przy drodze Tychowo-Kłodzino. Od południowego wschodu graniczy z podwórzem gospodarczym byłego PGR-u. Park pałacowy o powierzchni 6,5 ha.

Chwalimki (Neu-Valm)

Park jest zlokalizowany w Nowym Chwalimiu. Od strony południowo-wschodniej przylega do niego droga relacji Nowy Chwalim – Juchowo, a od strony południowo-wschodniej droga wiejska. Park ma powierzchnię 8 ha.

Nowy Chwalim (Neu-Valm)

Park jest położony w miejscowości Nowy Chwalim. Jest to park typu dworskiego z drzewostanem mieszanym.

Stara Łęknica (Luknitz)

Park znajduje się w miejscowości Stara Łęknica. Od strony wschodniej przylega do niego droga publiczna z Łęknicy do Białowasu. Park wiejski o powierzchni 2,3 ha.

Ostrowąsy (Wusterhause)

Duża miejscowość położona w urozmaiconym krajobrazie wzniesień morenowych. Osadę tworzą głównie budynki mieszkalne z towarzyszącymi budynkami gospodarczymi, zabudowania folwarku PGR i pozostałości po dawnym założeniu parkowo – dworskim. We wsi znajduje się kościół oraz pomnik poległych w I woj. św., mur. z ok. 1920 r.

Park jest zlokalizowany w Ostrowąsach, otoczony z trzech stron polami a od strony zachodniej ogranicza go droga wiodąca do Barwic. Park wiejski o powierzchni 16 ha.

Uradz (Oerden)

Inna nazwa miejscowości to również Ziemiańów. Położona jest wśród lasów, na wyniesieniu. Od XVII do 2 poł. XVIII w. była jednym z majątków rodu von Glassenapp. Z końcem XVIII w. majątek przeszedł w ręce J.H. Holza, kolejno przechodził ręce O. Riebowia i C. Koenera. Budynki gospodarcze z pocz. XX w. zachowane fragmentarycznie (dwa). W niewielkim oddaleniu od dworu są 4 murowane domy mieszkalne i dwa budynki gospodarcze z ok. 1935 r., oraz dwa nieczynne cmentarze poewangelickie. Majątek jest w stanie zapaści, od wielu lat nie uprawiano pól.

Park graniczy z lasem bukowym. Przy południowo-wschodniej granicy przebiega droga do Gwiazdowa. Zespół parkowo pałacowy o powierzchni 5,5 ha.

Barwice (Barwalde)

Park znajduje się w miejscowości Barwice przy ul. Piaskowej. Od południa i zachodu otaczają go grunty orne. Pozostałe granice tworzą zabudowania miejskie. Założenie parkowe o pow. 2 ha. Założony w I poł. XIX w.

Barwice

Drugi park położony w Barwicach przy ul. Wojska Polskiego i Dworcowej. Park miejski o pow. 2,3 ha założony w końcu XIX w.

Borzęcino (Borntzin)

Niewielka osada rolnicza położona na północno-zachodnich krańcach gminy. Wieś o zwartej zabudowie. We wsi znajduje się dwór, mur. ok. poł. XIX w., park pałacowy, 2 poł. XIX w. naturalistyczny, kuźnia, mur. 1887 r. oraz gorzelnia z 1894 r. Resztę zabudowy wsi tworzą domy mieszkalne i budynki gospodarcze.

Park o charakterze niezabytkowym. Położony między Brzeźniczką, zabudowaniami folwarku oraz drogą w Borzęcinie. Park dworski o pow. ok. 2 ha.

Trzemienko

Park o charakterze niezabytkowym. Zlokalizowany jest w NE części wioski przy zabudowaniach dworskich. Park dworski o pow. ok. 2,5 ha. Założony pod koniec XIX w.

Wykaz z opisem zabytków w poszczególnych miejscowościach został przedstawiony na kolejnych stronach.

Struktura przestrzenna gminy, sieć osadnicza, walory krajobrazu kulturowego.

Gmina Barwice cechuje się korzystnym położeniem wśród pól uprawnych i lasów. Zachowało się tutaj kilkaset obiektów mające walory historyczne. Stosunkowo niewielkie procesy urbanizacyjne nie przyczyniły się do degradacji środowiska kulturowego, dla którego uzupełnieniem są wysokie walory przyrodnicze gminy.

Aktywność osadnicza w rejonie Barwic rozpoczęła się w środkowej i młodszej epoce kamienia. Najstarsze znaleziska pochodzą z epoki brązu. Wtedy to kształtowały się szlaki ludów wędrujących w poszukiwaniu

dogodnych miejsc do osiedlenia. Teren obecnej gminy stał się miejscem osiedlania pierwotnych ludów. W okresie powstawania nowych organizmów społecznych – plemiennych związków terytorialnych formułuje się struktura wczesnośredniowiecznego społeczeństwa feudalnego.

W późniejszym okresie (połowa XVI w.) w pobliżu grodzisk dawne osady przekształcały się lub były zakładane nowe wsie i w tym czasie wykształciły się ich układy przestrzenne zachowane do dziś.

Założenia folwarczne i kościoły zaczęły powstawać od połowy XVII wieku. W XVII i XVIII w. większość kościołów pobudowano w konstrukcji ryglowej, by w XIX w. zastąpić je w większości neogotyckimi, ceglany. Także budownictwo wiejskie do połowy XIX w. realizowano w konstrukcji szachulcowej, a dachy kryto wówczas strzechą. W drugiej połowie XIX w. budowano już domy murowane z cegły. Charakter tej zabudowy jest bardzo jednolity w całym regionie Pojezierza Drawskiego i cechuje się podobnymi gabarytami budynku parterowego z dwuspadowym dachem z nielicznymi elementami wzbogacającymi (lukarny, naczółki, ganki). Elewacje cechują się zwykle symetrycznością (cztero i pięciookienne), z wejściem i sienią od strony ulicy i wejściem gospodarczym od strony podwórza. Na przestrzeni wieków zmieniał się charakter, koloryt, detale budynków, ale pozostawały stosunkowo niezmiennie gabaryty budynków ich rozplanowanie w obrębie zagrody, linie rozgraniczające dróg i podział na parcele. Rozwój ekonomiczny tych terenów pod koniec XIX w. skutkował zakładaniem majątków ziemskich a co za tym idzie wznoszeniem dworów i pałaców z założeniami folwarcznymi i parkowymi. Przykłady takiej zabudowy mamy m.in. w miejscowościach: Kłodzino, Białowąż, Sulikowo, Łęknica, Stary Chwalim, Uradz. W okresie tym zaczęły również powstawać młyny, tartaki, gorzelnie.

Na terenie gminy Barwice zachowało się wiele wsi o wykształconej, cennie historycznie strukturze przestrzennej i skupionej zabudowie np. Polne, Kłodzino, Białowąż, Chłopowo, Jezioroki.

Pałace, dwory, założenia podworskie zlokalizowane są w miejscowościach: Białowąż, Chwalimki, Nowy Chwalim, Stara Łęknica, Gonne Małe, Ostrowąsy, Nowa Łęknica, Parchlino, Stary Chwalim, Kaźmierzewo, Luboradza, Kłodzino, Liniec, Żdzar, Lubostronie, Cybulino, Uradz, Górki, Gniazdowo, Barwice, Borzęcino, Trzemienko.

Miasto i wsie tworzące wyraźne struktury osadnicze koncentrują większość mieszkańców gminy, oprócz nich w gminie jest kilka wsi o mocno rozproszony zabudowie np. : Ostropole, Knyki, Kolonia Sulikowo.

Zabudowa wsi to głównie zagrody złożone z budynków mieszkalnych i zabudowań gospodarczych. W wielu wsiach zlokalizowano obiekty o charakterze przemysłowym służącym produkcji rolnej lub na rzecz rolnictwa (dawne PGR lub spółdzielnie rolnicze) - Przybkowo, Białowąż, Ostrowąsy, Górki, Łęknica, Kłodzino Część większych wsi wyposażona jest w usługi oświaty i kultury.

Stan zachowania środowiska kulturowego, określenie zagrożeń.

Na terenie Barwic znajduje się kilkaset obiektów cennych historycznie. Oprócz obiektów wpisanych do rejestru zabytków wiele budowli jest objętych ochroną konserwatorską.

Można stwierdzić że stan zachowania środowiska kulturowego przedstawia się w zróżnicowanym stopniu. Oprócz wielu obiektów znajdujących się w dobrym stanie technicznym wiele jest takich którym grozi całkowite zniszczenie. Z uwagi na niewielki stopień urbanizacji terenów gminy stosunkowo dobrze zachowały się zabytkowe układy przestrzenne poszczególnych miejscowości, w których dominuje historyczna zabudowa. Największe zagrożenia w odniesieniu do środowiska kulturowego wiążą się z niedostatkami środków finansowych na remonty i modernizacje obiektów istniejących oraz utrzymanie cennych historycznie parków i cmentarzy.

Z ogólnej liczby obiektów wpisanych do ewidencji zabytków wiele z nich znajduje się w stanie ruiny lub też całkowicie zostało rozebranych. Wśród nich można wymienić takie obiekty jak:

Białowąż:

- spichlerz folwarczny, mur., ok. 1930 r.
- obora folwarczna, mur. k. XIX w.,

Borzęcino

- obora folwarczna, mur. k. XIX w.,
- dom k. gorzelnicy, mur. ok. 1890 r.,
- spichlerz folwarczny, mur. ok. 1890 r.,
- chlewy 3, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 4, mur. ok. 1925 r.

Chłopowo

- dom 1 B, mur. ok. 1925 r.,
- obora 1 B, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 1B, mur./drewn. ok. 1925 r.

Górki

- chlewy folwarczne, mur. 1913 r.
- obora folwarczna, mur. ok. 1910 r.

Kłodzino

- bud. gosp. przy dworze, mur. k. XIX w.,
- obora i spichlerz 2, mur. ok. 1930 r.,

Łęknica

- obora folw., mur. ok. 1890 r.,
- dom 1, mur. ok. 1925 r.,
- dom 27, mur./szach., 3 ćw. XIX w.,
- obora 27, mur. ok. 1925 r.

Ostrowąsy

- pałac, mur. k. XVIII, XIX w. barok i neobarok

Przybkówko

- stodoła dworska, mur. 1922 r.

Piaski

- stodoła 15, mur. ok. 1930 r.,

Stary Chwalim

- kościół p.w. św. Tadeusza Judy spalony, obecnie odbudowywany,
- obora 6, mur. 1933 r.
- dom 128, mur. ok. 1925 r.

Zabytkowe cmentarze na terenie gminy:

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Sulikowo	Zulkenhagen	Ewangelicki	dawny	Druga połowa XIX w.	- ewangelicka	ok. 1	pn. część wsi, przy drodze do Krosina; w sąsiedztwie występują zabudowania wiejskie oraz pola uprawne; teren płaski; cmentarz zaniedbany

<i>Miejsco-wość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Stary Grabież	Alt Grabunz	Rodowy	Dawny	2 poł. XIX w.	- ewangelicka	0,04	W płn. części parku obok stawu, 50 m od drogi dojazdowej do wsi z szosy Barwice – Szczecinek; teren równy w otoczeniu park
Stary Chwalim	Stary Falim Alt Valm	Ewangelicki	Dawny	Początek XIX w.	- ewangelicka	ok. 1,2	W obrębie wsi, w sąsiedztwie dworca kolejowego; nie posiada już charakteru cmentarza; znaczny kompleks zieleni jest przystosowany do pełnienia funkcji zieleni rekreacyjnej
Stary Chwalim	Stary Falim Alt Valm	Ewangelicki	Dawny	Początek XIX w.	- ewangelicka	0,75	Około 1 km na pn.-wsch. Od zabudowy wiejskiej, przy szosie Stary Chwalim -Wielawino; sąsiaduje z kompleksem leśnym i polami uprawnymi; elementy grobów zostały usunięte z jego terenu
Stary Chwalim	Alt Valm	Przykościelny	Dawny	XVIII w.	- ewangelicka	0,15	W centralnej części wsi przy kościele parafialnym; teren równy; otoczony ogrodem, zabudowaniami i dziedzińcem majątku

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Przybórkowo	Neu Priebkow	Ewangelicki	Dawny	Pocz. XX w.	- ewangelicka	0,15	W pd.-zach. części wsi; ok. 700 m od majątku; w otoczeniu pola z zadrzewieniami
Przybko-wo	Alt Priebkow	Ewangelicki	Dawny	II poł. XIX w.	- ewangelicka	0,5	Okolo 400 m na pd. od wsi, przy drodze polnej; w sąsiedztwie pola i las
Przybko-wo	Alt Priebkow		Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka		W północno-zachodniej części wsi, 100 m od dziedzina d. PGR-u, przy drodze polnej do lasu
Przybko-wo	Alt Priebkow		Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka	0,05	W pd. części wsi 300 m od zabudowań; teren równy w otoczeniu pola i las
Polne	Pohlen	Wiejski parafialny	Dawny nowy	II poł. XIX w.	Rzym.-kat. ewangelicki	0,32	Okolo 300 m na pn.-wsch. od zabudowy wiejskiej; 100 m od szosy Polne-Barwice; wokół tereny leśne i nieużytki
Parchlino	Parchlin	Ewangelicki	Dawny	II poł. XIX w.	- ewangelicka	0,27	Okolo 350 m na pn.-zach. od zabudowy wiejskiej, przy drodze do Starego Koprzywna

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Piaski	Patzig	Ewangelicki	Dawny	I poł. XIX w.	- ewangelicka	0,75	Wsch. skraj wsi przy szosie Połczyn Zdrój – Szczecinek, w otoczeniu zabudowa wiejska, las i pola; brak nagrobków
Ostrowąsy	Wusterhause	Ewangelicki	Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka	ok. 0,65 ha	800 m na pn. od zabudowy wsi, na szczycie pagórka, wokół pola uprawne, cmentarz od wsch. Przylega do doliny rzeki Gęsiej
Ostrowąsy	Wusterhause	Przykościelny	Dawny	XVI-XVII w.	- ewangelicka	0,14	Przy kościele filialnym przy szosie Sulikowo-Barwice, teren równy, otoczenie zabudowane
Ostrowąsy	Wusterhause	Rodowy	Dawny	Poł. XIX w.	- ewangelicka	0,1	W pn. części parku przy murze okalającym park, teren równy, otoczenie drzewostan parkowy
Uradz	Stern Muhle		Dawny	Poł. XIX w.	- ewangelicka	0,03	W odl. 80 m od drogi leśnej i 180 m od jeziora, teren nachylony w kier. pd, w otoczeniu las

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Uradz	Oerden		Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka	0,28	W lesie między starą i nową drogą do Gwiazdowa; ok. 1 km od wsi, teren równy, nachylony w kier. Wsch. i zach.; w otoczeniu las
Ostrowąsy	Wusterhausen	Żydowski	Dawny	k. XIX w.	- żydowska	0,08	W pn. części wsi w lesie, teren nachylony w kier. wsch.
Ostropole	Grabince Osterfelde	Ewangelicko-katolicki	Dawny nowy	Połowa XIX w.	- ewangelicka	0,35	Przy szosie Szczecinek-Barwice, w sąsiedztwie przystanku autobusowego, na niewielkim pagórku, w otoczeniu niewielki kompleks lasu liściastego oraz zabudowania gospodarcze, obiekt utracił charakter cmentarza
Nowy Grabiąż	Neu Grabunz		Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka	0,12	Przy drodze polnej ok. 60 m od zagrody, teren równy, otoczenie pola uprawne

<i>Miejsco- wość</i>	<i>Poprze- dnia nazwa miejsco- wości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentar z dawny/ nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynale- żność wyznaniow a: - obecna - dawna</i>	<i>Pow . w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Nowy Chwalim	Nowy Falim Neu Valim	Ewangelicki	Dawny	Połowa XIX w.	- ewangelicka	0,2	Położony w pd.-zach. części wsi, przy drodze prowadzącej do Starego Chwalimia, stanowi niewielki masyw zieleni wśród otaczających go pól uprawnych, ze wszystkich stron otoczony murkiem kamiennym
Nowe Koprzywn o	Neu Kopriebe n	Ewangelicki	Dawny	II poł. XIX w.	- ewangelicka	ok. 0,28	Położony w lesie ok. 500 m na pn.-wsch. Przed wsią, 200 m od drogi asfaltowej, teren równy, od strony drogi skarpa
Nowe Koprzywn o	Neu Kopriebe n	Ewangelicki	Dawny	XIX w.	- ewangelicka	0,15	Położony na granicy wsi, na małym pagórku, wokół pola uprawne
Nowy Chwalim	Neu- Valm	Ewangelicki	Dawny	Pocz. XX w.	- ewangelicka	0,15	W pd. - wsch. części wsi przy drodze żuźlowej do Parsecka, teren równy, otoczenie las

<i>Miejsco- wość</i>	<i>Poprze- dnia nazwa miejsco- wości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentar z dawny/ nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynale- żność wyznaniow a: - obecna - dawna</i>	<i>Pow . w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Łęknica	Lucknitz	Ewangelicki	Dawny	Pocz. XIX w.	- ewangelicka	0,75	Położony na zach krańcu wsi, przy szosie Połczyn Zdrój – Szczecinek, przylega do lasu sosnowego, w sąsiedztwie pola uprawne oraz zabudowania
Luboradzka	Lubrasse n	Ewangelicki	Dawny	2 poł. XIX w.	- ewangelicka	0,25	W zachodniej części wsi przy drodze polnej, teren równy, w otoczeniu lasek sosnowy
Kłodzino	Klotzen	Ewangelicki	Dawny	ok. 1848 r.	- ewangelicka	0,64	Położony jest 1,5 km na pd od wsi, obok Kłodzina kolonii; w sąsiedztwie las mieszany oraz pola uprawne, teren płaski otoczony gęstym szpalerem świerkowym

<i>Miejsco- wość</i>	<i>Poprze- dnia nazwa miejsco- wości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentar z dawny/ nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynale- żność wyznaniow a: - obecna - dawna</i>	<i>Pow . w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Kazimie- rz	Kasimirs burg	Ewangelicki	Początek XX w.	Pocz. XX w.	ewangelicka	0,06	Położony około 150 m na pn.-zach. od zabudowy wiejskiej, przy drodze łączącej osadę z szosą Białowąs-Lęknica. Zajmuje stok niewielkiego pagórka porośniętego drzewami liściastymi, głównie brzożami, w sąsiedztwie starodrzew dębowy oraz młody lassek dębowy; granice cmentarza trudne do odczytania
Gonne Małe	Gonne	Rodowy	dawny	Pocz. XX w.	ewangelicka	0,03	W pd. części wsi w parku dworku obok stawu, teren równy graniczy z prymitywnymi szopkami i kurnikami obok bloków mieszkalnych
Chwali- mki	Neu- Valm	Ewangelicki	Dawny	2 poł. XIX w.	- ewangelicka	0,18	W części północnej wsi 100 m od siedliska, teren równy, otoczenie zadrzewienie i jar

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Chłopówko		Ewangelicki	Dawny	Prawdopodobnie II poł. XIX w.	- ewangelicka	0,04	Około 1,5 km za wsią Chłopowo, wśród pól przy polnej drodze do Kocur i Nowego Koprzywna, w sąsiedztwie duży kompleks leśny
Chłopowo	Klopperfier	Ewangelicki	Dawny	XIX w.	- ewangelicki	0,15	Położony jest 50 m na wsch. od zabudowy wiejskiej na pagórku, wokół pola i młode zakrzaczenia oraz zabudowa wiejska
Chłopowo	Klopperfier	Ewangelicki	Dawny	XIX w.	- ewangelicka	0k. 0,25	Na pagórku około 800 m za wsią w stronę skrzyżowania Kocury – Czarne Wielkie, w sąsiedztwie młody bór mieszany świeży
Borzęcino	Borecino Bornzin	Ewangelicki	Dawny	Początek XIX w.	- ewangelicka	ok. 1	Położony jest około 1000 m na pd. od zabudowy wiejskiej, przy leśnej drodze prowadzącej do Kłodzina, w otoczeniu las, zatarte granice

<i>Miejscowość</i>	<i>Poprzednia nazwa miejscowości</i>	<i>Nazwa cmentarza</i>	<i>Cmentarz dawny/nowy (po 1945 r)</i>	<i>Data założenia</i>	<i>Przynalężność wyznaniowa: - obecna - dawna</i>	<i>Pow. w ha</i>	<i>Położenie cmentarza</i>
Białowąg	Balfanz	Przykościelny	Dawny	k. XVII	- ewangelicka	0,12	Przy szosie z Kołacza na początku zabudowań wsi, teren równy lekko wywyższony, otoczenie: zadrzewienie, ogród, naprzeciwko park pałacowy
Barwice	Barwalde	Komunalny	Dawny	ok. 1864 r.	Katolicka ewangelicka		Położony w obrębie zabudowy miejskiej, przy ul. Pomorskiej, od strony wsch. Sąsiaduje z zakładem przem., od strony pn. tereny PKP, z pozostałych stron zabudowa miejska
Barwice	Barwalde		Dawny	Pocz. XIX w.	Żydowska	0,12	Przy cmentarzu komunalnym pomiędzy magazynem i zakładami, teren od strony pd. I wsch. Otwarty na kwatery cm. komunalnego

3.1. Obiekty i obszary chronione.

3.1.1. Wykaz obiektów i obszarów chronionych na terenie miasta i gminy Barwice.

a) wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

Miasto

Nr rej. 1097 z dn. 06.06.1980 r.

Park miejski w Barwicach, miasto-gmina Barwice, położony przy ul. Wojska Polskiego w rozwidleniu ulicy Dworcowej, naturalistyczny.

Nr rej. 1196 z dn. 25.09.1984 r.

Założenie parkowe w Barwicach przy ul. Piaskowej. Granice parku wyznaczają: od północnego wschodu pola i tereny zabudowy, od południa i zachodu rozległe obszary gruntów ornych.

Nr rej. 1210 z dn. 14.08.1987 r.

Kościół parafialny pw. św. Stefana w Barwicach

Gmina

Białowaś, Nr rej. 327 z dn. 08.05. 1961 r.

Kościół filialny p.w. Bł. Marii Teresy Ledóchowskiej, szach. 1689 r., nieużytkowany wraz z otoczeniem i wystrojem wnętrza

Białowaś, Nr rej. 1064 z dn. 08.01.1979

Park pałacowy I poł. XIX w. eklekt. - romant., cmentarz r. Rittbergów

Chwalimki, Nr rej. 1085 z dn. 08.02.1979 r.

Pałac, mur. 4 ćw. XIX w. neoklasycyzm.

Chwalimki, Nr rej. 1065 z dn. 08.01.1979 r.

Park pałacowy XVIII w., krajobrazowy.

Cybulino, Nr rej. 1191 z dn. 25.IX. 1984 r.

Park dworski 2 ćw. XIX w. , krajobrazowy, założenie parkowe

Gniazdowo, Nr rej. 1194 z dn. 25.09. 1984 r.

Park dworski, 2 poł. XIX w. krajobrazowy, układ przestrzenny założenia parkowo-dworskiego

Gonne Małe, Nr rej. 1098, z dn. 06.06.1980 r.

park dworski, 1 poł. XIX w. krajobrazowy łącznie z nasadzeniami dębowymi przy drodze dojazdowej do wsi od drogi Barwice - Czaplinek

Górki, Nr rej. 1193 z dn. 25.09.1984 r.

D. dwór, mur. pocz. XX w., 2 poł. XX w.

Górki, Nr rej. 1193 z dn. 25.09.1984 r.

Park dworski, k. XIX w. krajobrazowy

Kazimierz, Nr rej. 1118 z dn. 06.11.1980 r.

Park dworski XIX w., krajobrazowy łącznie z aleją lipową i kasztanowców

Kłodzino, Nr rej. 1187 z dn. 25.09. 1984 r.

Pałac, mur. II poł. XIX w. neoklasycyzm, stolarka okienna i drzwiowa z k. XIX w.

Kłodzino, Nr rej. 1187 z dn. 24.09. 1984 r.

Zespół parkowo-pałacowy w Kłodzinie z pocz. II poł. XIX w.

Korzec, Nr rej. 1188 z dn. 25.09.1984 r.

Układ przestrzenny założenia parkowo-dworskiego w miejscowości Korzec (Liniec)

Luboradza, Nr rej. 1137 z dn. 11.10.1980 r.

Park dworski, pocz. XIX w. krajobrazowy.

Lubostronie, nr rej. 1190 z dn. 25.09.1984 r.

Układ przestrzenny założenia parkowo-dworskiego, Park dworski k. XIX, pocz. XX w. krajobrazowy.

Stara Łęknica, nr rej. 1066 z dn. 08.01.1979 r.

Park dworski, 2 poł. XIX w. naturalistyczny

Nowa Łęknica, Nr rej. 1115 z dn. 06.10. 1980 r.,

Park dworski, naturalistyczny XIX w.

Ostrowąsy, Nr rej. 334 z dn. 09.05. 1961 r.,

Kościół filialny pw. MB Różańcowej , szach. XVI-XVII w. 1728 r. wraz z otoczeniem (stare lipy na cmentarzu kościelnym) i wystrojem wnętrza

Ostrowąsy, Nr rej. 431 z dn. 19.03.1965 r.,

Pałac mur. k. XVIII w., XIX w. barok i neobarok, stolarka okienna i drzwiowa (barok?), wewnętrzna klatka schodowa wraz z otaczającym go parkiem.

Ostrowąsy, Nr rej. 1099 z dn. 06.05.1980 r.,

Park pałacowy, kon. XVIII w., krajobrazowy.

Parchlino, Nr rej. 1116 z dn. 06.11.1980 r.,

Park dworski, k. XIX w. naturalistyczny łącznie z aleją przydrożną

Polne, Nr rej. 442 z dn. 19.03.1965 r.,

Kościół filialny MB Królowej Polski , mur. k. XVIII w.

Stary Chwalim, Nr rej. 335 z dn. 09.05.1961 r.

kościół filialny p.w. św. Tadeusza Judy , szach. XVIII w., 1860 r., wraz z otoczeniem

Stary Chwalim, Nr rej. 1117 z dn. 06.10.1980 r.,

park dworski, k. XIX w., naturalistyczny.

Nowy Chwalim Nr rej. 609 z dn. 29.08.1966 r.

park przy niezabytkowym dworze

Nowy Chwalim Nr rej. 1065 z dn. 08.01.1979 r.

park wiejski, stroną pd.-wsch. Przylega do drogi publicznej w Nowym Chwalimiu, od str. Pd-zach graniczy z podwórzem gosp. oraz drogą wiejską

Nowy Chwalim Nr rej. 1085 z dn. 08.02.1980 r.

pałac w Nowym Chwalimiu

Uradz, Nr rej. 1192 z dn. 25.09.1984 r.

zespół parkowo-pałacowy, Park dworski, ok. 1830 r., krajobrazowy, Dwór – willa eklektyczna, mur. pocz. XX w.

Zdżar Nr rej. 1189 z dn. 25.09.1984 r.

Układ przestrzenny założenia parkowo-dworskiego

b) wykaz obiektów objętych ochroną konserwatorską

miasto

- kościół parafialny pw. św. Stefana, mur. 1864 r. neogotyck, stolarka okienna i drzwiowa,
- panorama miasta z ulicy Małej,
- pomnik z kamiennych spoinowanych ciosów,
- pomnik na pl. Wolności "W 70 – tą rocznicę odzyskania niepodległości",
- cmentarz,
- aleja cmentarna,
- dom przedpogrzebowy, mur. l. 20-te XX w. ?,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 1, mur. XIX w. l. 10-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 2, mur. ok. 1935 r.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 4, l. 20 – te XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, mur. l. 20 -te XX w., stolarka okienna i drzwiowa, ganek,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 6, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 7, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 8, mur. l. 30 – te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 9 – 11, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 10, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 12, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 13-15, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 14, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 16, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 19-17, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 21-23, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 25-27, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 29-31, mur. l. 20-te XX w. przeb.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 33-35, mur. 1927 r., tynk. dekoracja elewacji o geometrycznym rysunku,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 37, mur. l. 20-te XX w., opaski wokół okien,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 39, mur. l. 20-te XX w., stolarka okienna, drzwi wejściowe, tynk. dekoracja elewacji,
- widok ogólny ul. Chrobrego,
- dom, ul. Chrobrego 1, mur. XIX/XX w. przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego 2, mur. k. XIX w. stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 5, mur. pocz. XX w., przebud.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 6, mur. k. XIX w. stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 7 , mur. pocz. XX w. przebud.,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 8, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa, boniowanie,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 9, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 11, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 12, mur. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 13-15, mur./szach., XIX l. 10-te XX w., przebudowa, stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 14, mur. l. 20-te XX w.,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego 17, szach. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego 19, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 20, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 21, 1 ćw. XX w. , przejazd bramny,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 22, mur. przeb. XX w.,

- spichlerz, ob. magazyn, ul. Batorego 23, mur. /szach. pocz. XX w,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 25, mur. ok. 1930-39,
- magazyn paszowy, ul. B. Chrobrego 26, szach./mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 30, mur. ok. XIX w. przeb. l. 20-te, drzwi wejściowe, witryna, szach. przejazd,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego 31, mur. k. XIX w, stolarka okienna i drzwiowa, gzymsy na konsolkach,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 34, mur. l. 1925-30,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 35, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 36, mur. l. 20-te XX w., balkon, witryna,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 37, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 38, mur. l. 10-te XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 40 mur. l. 20-te XX w.,?
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego 43, mur. k. XIX w. , stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 44, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 46, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 46 a, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 46 b, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 47, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 48, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. 1000 – lecia, nr 49, mur. ok. 1920 r., przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 52, szach./mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa, wystawka,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 54, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 56, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 58, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr 64, mur. k. XIX w, stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Chrobrego nr66, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 1, mur. pocz. XX w., drzwi wejściowe,
- dom, ul. Czaplinska 2, mur. k. XIX w, przeb.,
- dom, ul. Czaplinska 3, szach./mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 4, mur. k. XIX w, stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 5, mur., l. 30-te XX w.,
- dom, ul. Czaplinska 6, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 7, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Czaplinska 8, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 10, mur. l. 20-te, XX w. przeb.,
- dom, ul. Czaplinska 12, mur. k. XIX w, st. ok. i drzwiowa,
- dom, ul. Czaplinska 15, mur. ok. 1930 r.,
- dom, 2 budynki gospodarcze, ul. Dworcowa 1, mur. szach. l. ćw. XX w., murek z bramą,
- straż pożarna, ul. Dworcowa 2, mur. dat. 1929 r.,
- dom, ul. Dworcowa 3, mur. kon. XIX w.,
- dworzec kolejowy, ul. Dworcowa 5, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa, wystawki, ceglany detal arch.,
- dom, ul. T. Kościuszki nr 1, mur. dat. 1927 r., ganek,
- dom, ul. T. Kościuszki 4, mur. dat. 1925 r., ganek, meander,
- dom, ul. T. Kościuszki 5, mur. l. 20-te XX w., ganek,
- dom, ul. T. Kościuszki 6, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. T. Kościuszki 8, mur., l. 20-te XX w.,
- dom, ul. T. Kościuszki 9, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. T. Kościuszki 10, mur. ok. 1930 r., drzwi wejściowe,
- dom, ul. Łąkowa 2, mur. XIX/XX w.,

- dom, ul. Łąkowa 4, mur. XIX/XX w.,
- dom, ul. Łąkowa 6, mur. pocz. XX w.,
- dom, d. Bud. gospodarczy, ul. St. Moniuszki 3, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. St. Moniuszki 4, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa, drzwi wejściowe, brama,
- dom, ul. Dworcowa, mur. l. 20-te XX w.,
- d. ul. St. Moniuszki 5, mur. ok. 1920 r., wykusz, drzwi wejściowe,
- dom, ul. St. Moniuszki 7, mur. pocz. XX w.,
- budynek gospodarczy, ul. Moniuszki 7, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. St. Moniuszki 10, mur. l. 10-te XX w., stolarka okienna i drzwiowa, ganek, dach, fryz,
- dom, ul. Parkowa 2, mur. ok. 1915-20, ganek, stolarka okienna,
- dom i bud. gospodarczy, ul. Parkowa 4, mur. pocz. XX w., pasowa i geometryczna dekoracja elewacji z cegły glazur., fryz,
- pl. Wolności, widok ogólny pierzei,
- dom mieszkalny, pl. Wolności 1, mur. k. XIX w. stolarka okienna i drzwiowa, gzymsy na konsolkach,
- poczta, pl. Wolności, mur. pocz. XX w., ceglane fryzy,
- dom, pl. Wolności 5, mur. XIX w. l. 20-te XX w.,
- dom, pl. Wolności 6, mur. k. XIX w.,
- dom, pl. Wolności 9, mur. pocz. XX w.,
- dom, pl. Wolności 10, mur. pocz. 1930 r.,
- Ratusz, pl. Wolności 11, mur. ok. poł. XIX w.,
- dom mieszkalny (ratusz) pl. Wolności /Chrobrego, mur. k. XIX w. neogotyck, stolarka okienna i drzwiowa, wieża,
- dom, pl. Wolności 19, mur. XIX/XX w.,
- dom mieszkalny nr 1, Polna 1, mur. k. XIX w., gzyms, boniowanie, gzymsy nadokienne na konsolkach,
- magazyn, ul. Polna 1 a, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. Polna 2, mur. XIX/XX w. drzwi wejściowe,
- dom, ul. Polna 9, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Polna 12, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Polna 13, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Polna 14, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Polna 18, mur. ok. 1925-30,
- dom, ul. Pomorska 1, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Pomorska 5, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Pomorska 9, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. Pomorska 10, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Pomorska 12, mur. dat. 1925 r., stolarka okienna, geometryczny fryz w tynku, ganek,
- dom ul. Pomorska 14, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. Pomorska 16, mur. l. 30-te XX w.,
- dom, ul. Słoneczna 1, mur. XIX/XX w.,
- dom, ul. Spokojna 1, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Spokojna 5, mur. pocz. XX w.,
- dom, ul. Szkolna, mur. pocz. XX w.,
- dom ul. Szkolna/Wojska Polskiego, mur. k. XIX w.,
- ul. Wiejska, widok ogólny,
- dom, ul. Wiejska 1, mur. l. 20-te XX w.,
- dom, ul. Wiejska 4, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom, ul. Wiejska 6, mur. pocz. XX w. przeb.,
- ul. Wojska Polskiego widok ogólny,
- dom, ul. Wojska Polskiego 1, mur. XIX w. ok. 1930 r.,

- dom, ul. Wojska Polskiego 2, mur. , k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 4, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 6, mur. pocz. XX w., sztukaterie – herb miasta,
- dom, ul. Wojska Polskiego 8, mur. k. XIX w. , stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 9, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa, tynk, detale drew.,
- dom, ul. Wojska Polskiego 10, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 12, mur. k. XIX w. , stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 13, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 14, mur. XIX/XX w., secesja, stolarka okienna i drzwiowa, plakiety,
- dom, ul. Wojska Polskiego 14, mur. k. XIX/XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 15, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 16, mur. k. XIX w., mur. k. XIX w. stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 17, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 19, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 20, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 21, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 22, mur. ok. 1930 r.,
- dom, ul. Wojska Polskiego 23, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 24, mur. XIX w., przeb. l. 20-te XX w.,
- oficyna – mur. pocz. XX w., ceglany fryz,
- dom, ul. Wojska Polskiego 25, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 28, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom, ul. Wojska Polskiego 29, mur. XIX w. przeb.,
- dom, ul. Wojska Polskiego 30, mur. XIX/XX w., przeb.,
- dom, ul. Wojska Polskiego 31, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 34, szach. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 35, mur. pocz. XX w. przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 36, szach. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 37, mur. pocz. XX w., l. 20-te,
- dom, ul. Wojska Polskiego 41, mur. XIX/XX w., brama,
- dom, ul. Wojska Polskiego 44, mur. l. 10-te, XX w. balkon, stolarka okienna,
- dom, ul. Wojska Polskiego 45, mur. pocz. XX w.,
- kamieniacz, ul. Wojska Polskiego 46, mur. XIX/XX w. przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 47, mur. k. XIX w. , stolarka okienna i drzwiowa, plakiety,
- murek, ul. Wojska Polskiego 47-48, mur. pocz. XX w., fryz kostkowy, bramy,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 48, mur. pocz. XX w. , stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Wojska Polskiego 49, mur. pocz. XX w. , przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 51, mur. k. XIX w.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 53, mur. k. XIX w.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 55, mur. k. XIX w.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 57, mur. k. XIX w.,
- dom mieszkalny, ul. Wojska Polskiego 68, mur. l. 10-te XX w., stolarka okienna, dekoracja elewacji w tynku, wykusz,
- dom, ul. Zwycięzców 2, mur. pocz. XX w., brama,
- dom, ul. Zwycięzców 6, mur. k. XIX w. przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców 7, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Zwycięzców 8, mur./szach. l. 10-te XX w., stolarka okienna i szachulcowy szczyt,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców 9, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców 11, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,

- dom, ul. Zwycięzców 12, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Zwycięzców 13, mur. pocz. XX w., przeb.,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców 15, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom, ul. Zwycięzców 16, mur. szach. l. 20-te XX w., stolarka okienna i drzwiowa, ganek,
- dom, ul. Zwycięzców 17, mur. l. 20-te XX w., ganek, meander,
- dom, ul. Zwycięzców 18, mur. l. 20-te XX w., ganek,
- dom, ul. Zwycięzców 19, mur. l. 20-te XX w.,
- dom ob. UM, ul. Zwycięzców 22, mur. pocz. XX w., ceglane fryzy, stolarka okienna i drzwiowa, szczyt,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców 23, mur. pocz. XX w., neorenesans, wieża, stolarka okienna i drzwiowa, sztukaterie,
- dom, ul. Zwycięzców 24, mur. l. 10-te, XX w. przeb., pilastry na piętrze ryzalitów bocznych,
- dom, ul. Zwycięzców 25, mur. l. 20-te XX w. przeb.,
- dom, ul. Zwycięzców 27, mur. ok. 1930 r.,
- dom mieszkalny, ul. Zwycięzców/Wojska Polskiego, mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa, gzyms kostkowy, plakiety z amorkami,
- dom mieszkalny, pl. Wolności 8, mur. k. XIX w. neoklasycyzm, boniowanie, stolarka okienna i drzwiowa

gmina

BAŃKI

- d. dwór, mur. kon. XIX w. neoklasycyzm,
- park dworski, k. XIX w.,
- obora dworska, mur. pocz. XX w.,
- d. kuźnia, kam./mur. XIX/XX w. przeb.

BIAŁOWĄS

- pałac mur. I poł. XIX w. neogotyck,
- dom ogrodnika (?), szach. k. XIX w.,
- dom k. Pałacu, szach. II poł. XIX w.,
- fontanna k. pałacu,
- brama folw. mur. poł. XIX w.,
- spichlerz folw., mur. ok. 1930 r.,
- obora folw., mur. k. XIX w.,
- wieża transformatorowa, mur. ok. 1925 r.,
- obora folwarczna, mur. k. XIX w.,
- stodoła folw., drewn./szach. k. XIX w.,
- d. szkoła wł. UG, mur. pocz. XX w.,
- czworak 5, mur. pocz. XX w.,
- chlewy 5, mur. pocz. XX w.,
- dom 7, mur. 1891 r.,
- dom 11, mur. ok. 1925 r.,
- chlew 11, mur. ok. 1925 r.,
- dom 12, mur. ok. 1925 r.,
- dom 13, mur. ok. 1925 r.,
- dom 19, mur. ok. 1925 r.,
- warsztat 19, mur. ok. 1925 r.,
- d. dom administratora, nr 22, kam./mur. 1906 r., stolarka okienna i drzwiowa, inicjały GV.V.R,
- dom 22, mur. 1906 r.,
- dom 27, mur. ok. 1930 r.,

- stodoła 27, mur. ok. 1930 r.,

BORZĘCINO

- pałac,
- dom zarządcy, mur. XIX w., neorenesans, stolarka okienna i drzwiowa,
- dwór, mur. ok. poł. XIX w.,
- magazyn folw., mur. XIX/XX w.,
- stodoła, szach. k. XIX w.,
- sklep, mur. 1895 r.,
- park pałacowy, 2 poł. XIX w. naturalistyczny,
- magazyn folw., mur. pocz. XX w.,
- obora folw., mur. k. XIX w.,
- dom k. Gorzelni, mur. ok. 1925 r.,
- kuźnia, mur. 1887 r.,
- kuźnia, mur. 1887 r.,
- drewnitnia folw., mur. pocz. XX w.,
- gorzelnia- zabud. dworska mur., k. XIX w.,
- gorzelnia, mur. 1894 r.,
- obora folw., mur. 1905 r.,
- d. k. Gorzelni, mur. 1890 r.,
- spichlerz folw., mur. ok. 1890 r.,
- czworaki 3, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 3, mur. ok. 1925 r.,
- czworaki 4, mur. 1921 r.,
- chlewy 4, mur. ok. 1925 r.,
- dom 5, mur. 1902 r.,
- chlewy 5, mur. pocz. XX w.,
- dom 6, mur. pocz. XX w.,
- chlewy 6, mur. pocz. XX w.,
- czworak 7, mur. pocz. XX w.,
- chlewy 7, mur. pocz. XX w.,
- chlewy 9, mur. pocz. XX w.,
- dom 10, mur. ok. 1910 r.,
- dom 17, mur. ok. 1910 r.,
- dom 19, mur. 1908 r.,
- chlewy 19, mur. 1908 r.,

CHŁOPOWO

- kuźnia, szach. XIX w.,
- d. szkoła, mur./szach. XIX/XX w.,
- dom 1 B, mur. ok. 1925 r.,
- obora 1B, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 1 B, mur. /drewn. ok. 1925 r.,
- chałupa 3, szach./glina kon. XIX w.,
- dom 3, szach. II poł. XIX w.,
- wozownia 3, mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 5, szach. (glina), k. XIX w., stolarka okienna,
- dom 5, szach. k. XIX w.,

- obora 5, mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 6, szach. k. XIX w., stolarka okienna,
- dom 6, szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 7, mur. k. XIX w.,
- obora 7, mur. k. XIX w.,
- dom 8, mur. XIX/XX w.,
- obora 8, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 8, mur. k. XIX w.,
- dom 9, mur./szach. k. XIX w.,
- obora 9, szach./mur. XIX/XX w.,
- dom 10, mur./szach. k. XIX w.,
- obora 10, mur. ok. 1925 r.,
- dom 11, mur. ok. 1925 r.,
- obora 11, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 11, mur. ok. 1925 r.,
- drewnutnia 13, mur. ok. 1925 r.,
- dom 13, szach./mur. XIX/XX w.,
- stodoła 13, szach. 4 ćw. XIX w.,
- stodoła 13, mur. ok. 1925 r.,
- wieża transformatorowa h.13, mur. ok. 1930 r.,
- dom 14, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 14, szach. 3 ćw. XIX w.,
- obora 14, mur. ok. 1925 r.,
- dom 15, mur. ok. 1930 r.,
- dom 16, mur. ok. 1925 r.,
- obora 16, mur. ok. 1925 r.,
- dom 28, mur. ok. 1925 r.,

CHWALIMKI

- brama wjazdowa na dziedziniec dworski, żeliwna, k. XIX w.,
- brama do dworu, mur. k. XIX w.,
- bud. bramny – zabud. dworskiej, mur. kon. XIX w.,
- brama do folwarku, mur. 1923 r.,
- dwór, mur. k. XIX w.
- brama II, mur. ok. 1925 r.,
- pozostałości parku dworskiego, mur. k. XIX w.,
- spichlerz – zabud. dworsk., mur. k. XIX w.,
- magazyn folw., mur. k. XIX w.,
- spichlerz folw., mur. 1924 r.,
- obora I, folw. I, mur. k. XIX w.,
- obora – zabud. dworskie, mur. kon. XIX w.,
- obora II, folw. II, mur. k. XIX w.,
- chlewnia – zabud. dworskie, mur. k. XIX w.,
- stodoła – zabud. dworskie, mur. k. XIX w.,
- stajnia – zabud. dworskie, mur. k. XIX w.,
- kuźnia ?, mur. k. XIX w.,
- dom 8, mur. ok. 1930 r.,
- czworak 9, mur. ok. 1925 r.,

CYBULINO

- dwór – *wykreślony*,

GNIAZDOWO

- dwór, mur. I poł. XIX w. - *wykreślony*,
- oficyna dworska, kam. k. XIX w.,
- stodoła folw. drewn./mur. k. XIX w.,
- magazyn folw. , mur. pocz. XX w.,
- kuźnia folw., mur. ok. 1925 r.,
- chlew 2, mur. ok. 1925 r.,

GONNE MAŁE

- dwór – *wykreśl.*,
- stodoła drewn., ok. 1935 r.,

GÓRKI

- chlewy folw. , mur. 1913 r.,
- obora folw. , mur. ok. 1910 r.,
- spichlerz folw., mur. ok. 1925 r.,
- wieża transformatorowa, k 1, mur. ok. 1925 r.,
- dom 1, mur. pocz. XX w.,
- warsztat 1, mur. ok. 1910 r.,
- dom 2, mur. ok. 1925 r.,
- dom 3, mur. ok. 1910 r.,
- dom 6, mur. ok. 1910 r.,
- dom 8, mur. ok. 1910 r.,

GRABIAŻEK

- dom 2, mur. 1923 r.,
- obora 2, mur. ok. 1925 r.,

KAŻMIERZEWO

- dwór, mur. 2 poł. XIX w., neoklasycyzm – *wykreślony*,
- 2 stodoły dworskie, mur. 1912 r.,
- 2 stodoły dworskie, mur. 1912 r.,

KŁODZINO

- kościół fil. pw. Narodzenia NMP, mur. 1848 r. , neogotyck,
- kościół rzym.-kat, pw. św. Antoniego, mur. ok. poł. XIX w.,
- bud. gosp. przy dworze, mur. k. XIX w.,
- 2 bud. gosp. na terenie założenia parkowego, mur. pocz. XX w.,
- kuźnia, mur. k. XIX w.,
- dom 2, mur. ok. 1930 r.,
- obora 2, mur. ok. 1930 r.,
- dom 3, mur. 1897 r.,
- stodoła 3, mur. 1938 r.,
- obora 3, mur. k. XIX w.,
- dom 4, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 4, mur. ok. 1925 r.,
- obora 4, mur. ok. 1925 r.,

- wozownia 4, mur. ok. 1890 r.
- chałupa 6, szach. II poł. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 6, szach. 3 ćw. XIX w.,
- obora 6, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 6, szach. 3 ćw. XIX w.,
- świetlica 7, mur., ok. 1925 r.,
- dom 8, mur. k. XIX w.,
- stodoła 9, mur. 1929 r.,
- wozownia 9, mur. ok. 1930 r.,
- obora 9, mur. 1937 r.,
- dom 10/11, mur. ok. 1925 r.,
- obora 10/11, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 11, szach. k. XIX w.,
- chlewy 11, mur. ok. 1930 r.,
- dom 12, mur. /szach. ok. 1890 r.,
- czworak 14/15 mur., pocz. XX w.,
- czworak 17, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 17, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 18, mur. ok. 1925 r.,
- dom 19, mur. ok. 1890 r.,
- obora 19, mur. ok. 1890 r.,
- stodoła 19, mur. ok. 1890 r.,
- warsztat 19, mur. ok. 1925 r.,
- leśniczówka, mur. pocz. XX w.,

KNYKI

- obora, mur. 1936 r.,
- dom 25, szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 26, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 26, mur. 1932 r.,
- dom 31, mur./szach. ok. 1870 r.,
- obora 31, mur. ok. 1870 r.,
- dom 38, mur. pocz. XX w.,
- dom 40, mur. 1834 r.,
- stodoła 40, mur.,
- dom 42, mur. ok. 1925 r.,
- dom 43, mur. 1927 r.,
- dom 47, mur./szach. k. XIX w.,
- stodoła 47, mur. k. XIX w.,
- dom 48, mur. XIX/XX w.,
- dom 71, szach./mur. ok. 1870 r.,
- obora 71, mur. 1870 r.,
- pompa 71, żel. ok. 1925 r.,
- stodoła 71, drewn./mur. ok. 1925 r.,

KORZEC

- d. młyn mur./szach. pocz. XX w.,
- wieża transformatorowa, mur. ok. 1925 r.,
- obora 1, mur. ok. 1925 r.,

LINIEC

- dwór mur. XIX w., bezstylowy,
- budynki gospodarcze przy dworze, mur. 1910 r.

LUBORADZA

- dwór, mur. I poł. XX (1933),
- dwór 4, mur. ok. 1925 r.,
- d. szkoła, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa nr 1, szach. II poł. XIX w.,
- dom 2, mur. ok. 1930 r.,
- chlew 2, mur. ok. 1930 r.,
- dom 3, mur. ok. 1930 r.,
- chlew 3, mur. ok. 1930 r.,
- dom 6, mur. ok. 1930 r.,

LUBOSTRONIE

- dwór – *wykreślony*,

ŁĘKNICA

- dwór mur. XIX w. styl eklektyczny z motywami neorenesansu,
- pałac, mur. XIX/XX w.,
- park XIX w.,
- resztki cmentarza, poł. XX w.,
- spichlerz – zabud. dworsk. , mur. 1889-1925 r.,
- spichlerz folw. , mur. 1925 r.,
- dworskie bud. gosp. 4, mur. 1889-1925 r.,
- obora folw. - mur. ok. 1925 r.,
- obora folw. - mur. ok. 1890 r.,
- stodoła folw., mur. 1889 r.,
- magazyn folw. , mur. pocz. XX w.,
- stodoła, mur. pocz. XX w.,
- kuźnia (?) - zabud. dworsk. , mur. XIX w.,
- stajnia – zabud. dworskie, mur. 1889 – 1925 r.,
- gorzelnia, mur. ok. 1890 r.,
- dom 1, mur. ok. 1925 r.,
- dom 14, mur. ok. 1930 r.,
- dom 17, mur. 1907, stolarka okienna i drzwiowa,
- stodoła 17, szach./mur. k.XIX w.,
- chałupa 19, szach. poł. XIX w.,
- stodoła 19, mur. 1913 r.,
- chałupa 21, mur./szach. k. XIX w.,
- obora 21, mur. ok. 1910 r.,
- dom 23, mur. pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- stodoła 23, mur. ok. 1905 r.,
- dom 24, szach./mur. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 25, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- obora 25, mur. ok. 1910 r.,
- stodoła 25, mur. ok. 1930 r.,
- dom 26, szach. 3 ćw. XIX w.,

- stodoła 26, szach. 3 ćw. XIX w.,
- chałupa 27, szach. II poł. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- chałupa 27, szach./mur. poł. XIX w.,
- dom 27, mur./szach. 3 ćw. XIX w.,
- obora 27, mur. ok. 1925 r.,
- dom 28/29, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa 31, szach. pocz. XX w.,
- dom 31, mur./szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 32, mur. pocz. XX w.,
- dom 35 (dworek), mur. 1909 r., stolarka okienna i drzwiowa, bonie, wewnątrz piec kaflowy z secesyjnym akroterionem,
- dom 35, mur. 1909 r.,
- obora 35, mur. pocz. XX w.,
- stajnia i obora 35, mur. pocz. XX w.,
- obora k. 35, m. ok. 1910 r.,
- dom 37, mur. pocz. XX w, stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 37, mur. ok. 1910 r.,
- obora 37, mur. ok. 1910 r.,
- dom 39, mur. ok. 1925 r.,
- dom 40, kon. XIX w., szach, stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 40, szach. ok. 1850 r.,
- obora 40, mur. 1912 r.,
- stodoła 40, mur. ok. 1910 r.,
- dom 41, mur. 1934 r.,
- dom 42, szach. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 42, szach. ok. 1850 r.,
- obora 42, mur. ok. 1910 r.,
- dom 43, mur. ok. 1935 r.,
- obora 43, mur. ok. 1935 r.,
- dom 47, mur. ok. 1910 r.,
- chlew 47, mur. ok. 1910 r.,
- czworaki 51, mur. ok. 1925 r.,
- czworaki 52, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 52, mur. ok. 1925 r.,
- czworaki 53, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 53, mur. ok. 1925 r.,
- dom 54, mur. XIX/XX w.,
- dom 55, mur. ok. 1925 r.,
- dom 56, mur. ok. 1910 r.,
- czworak 59, mur. XIX/XX w.,
- chlewy 59, mur. XIX/XX w.,
- czworak 60, mur. XIX/XX w.,
- chlewy 61, mur. XIX/XX w.,
- dwór 63, mur. XIX/XX w.,
- magazyn 63, mur. XIX/XX w.,
- dwór, mur. l. 30-te XX w.,

NOWY CHWALIM

- poz. cmentarza, mur. XIX w.,

- dom 2, mur. 1 ćw. XX w., modernizm, stolarka okienna i drzwiowa,
- obora 2, mur. XIX/XX w.,
- dom 3, mur. 3 ćw. XIX w. pocz. XX w.,
- obora 3, mur. pocz. XX w.,
- dom 4, mur. ok. 1935 r.,
- stajnia 4, mur. pocz. XX w.,
- obora 5, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 5, mur. ok. 1925 r.,
- stajnia 5, szach. k. XIX w.,
- dom 6, mur. ok. 1930 r.,
- dom 7, mur. ok. 1930 r.,
- obora 7, mur. ok. 1930 r.,
- obora i stodoła 7, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 9, mur. k. XIX w.,
- obora 9, mur. 1902 r.,
- stodoła 9, drewn. k. XIX w.,
- obora 10, mur. ok. 1925 r.,
- dom 11, mur. pocz. XX w.,
- dom 12, mur. pocz. XX w.,
- szkoła 13, mur. pocz. XX w.,
- dom 15/14, mur. pocz. XX w.,
- dom 16, mur. pocz. XX w.,
- dom 18, mur. ok. 1920 r.,
- stajnia 18, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 18, szach. pocz. XX w.,
- dom 20, mur. ok. 1925 r.,
- obora 20, mur. ok. 1935 r.,
- dom 22, mur. ok. 1925 r.,
- obora 22, drewn./mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 22, drewn./mur. ok. 1925 r.,
- dom 23, mur. ok. 1925 r.,
- obora 23, mur. ok. 1925 r.,
- dom 24, mur. ok. 1930 r.,
- obora 24, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa 25, szach./drewn. glina, poł. XIX w.,
- dom 25, drewn./szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 26, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- dom 27, szach./mur. ok. 1880 r.,
- stajnia 27, mur. ok. 1925 r.,
- dom 28, mur. 1 ćw. XX w., modern,
- dom 28, mur. 1929 r.,
- obora 28, mur. 1929 r.,
- dom 29, mur. ok. 1930 r.,
- dom 30, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 30, mur. /drewn. ok. 1930 r.,
- dom 31, mur., pocz. XX w.,
- dom 32, mur. I ćw. XX w., modern.,
- dom 32, mur. ok. 1930 r.,
- obora 32, mur. ok. 1930 r.,

- dom 33, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 33, drewn./mur. ok. 1930 r.,
- dom 34, mur. ok. 1930 r.,
- chlew 34, mur. ok. 1930 r.,
- dom 35, mur. ok. 1930 r.,
- stajnia i obora 35, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 36, mur. ok. 1930 r.,
- obora 36, mur. ok. 1930 r.,
- dom 37, mur. ok. 1930 r.,
- obora 37, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa 38, szach. k. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 38, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- stodoła 38, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 39, mur. ok. 1930 r.,
- dom 41, mur. ok. 1935 r.,

OSTROPOLE

- kościół filialny pw. Narodzenia NMP, koniec XIX w. neoromański,
- kaplica NMP, mur. ok. 1880 r.,
- dom mur. pocz. XX w.,
- dom 1, mur. ok. 1930 r.,
- obora 1, mur. ok. 1930 r.,
- dom 4, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 4, mur. ok. 1930 r.,
- dom 5, mur. ok. 1925 r.,
- obora 5, mur. 4 ćw. XIX w.,
- dom 6, pocz. XX w.,
- dom 23, mur. ok. 1925 r.,
- d. szkoła 23, mur. ok. 1910 r.,
- drewnutnia 23, mur. ok. 1910 r.,
- dom 24, mur. ok. 1935 r.,
- dom 26, mur. ok. 1930 r.,
- obora 26, mur. ok. 1930 r.,
- dom 28, mur. ok. 1925 r.,
- dom 32, szach./mur. ok. 1850 r.,
- obora 32, mur. ok. 1880 r.,
- dom 34, mur. ok. 1930 r.,
- obora 34, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 34, mur. ok. 1930 r.,
- dom 38, szach./mur. 4 ćw. XIX w.,
- obora 38, mur. ok. 1925 r.,
- stajnia 38, mur. ok. 1925 r.,
- dom 41, mur. ok. 1870 r.,
- obora 41, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 41, mur. ok. 1925 r.,
- dom 44, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 44, mur. ok. 1930 r.,
- dom 53, mur./szach. 4 ćw. XIX w.,
- obora 53, mur. ok. 1925 r.,

- stodoła 53, drewn./mur. ok. 1925 r.,

OSTROWĄSY

- pałac szach., mur. XVIII XIX w.,
- pomnik poległych w I woj. św., mur. ok. 1920 r.,
- cmentarz w pd.-zach. części wsi,
- d. młyn folw., mur. II poł. XIX w.,
- budynki gosp. 2 przy pałacu, kam./mur. XIX w.,
- magazyn folw., mur. 1871 r.,
- spichlerz, mur. 1 ćw. XX w.,
- magazyn folw., mur. ok. 1925 r.,
- magazyn folw. , mur. ok. 1870 r.,
- warsztat, mur. 1921 r.,
- dom 3, mur. pocz. XX w.,
- obora 3, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 3, szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 5, mur./ szach. 3 ćw. XIX w.,
- obora 5, mur. ok. 1910 r.,
- dom 6, mur. pocz. XX w.,
- obora 6, mur. ok. 1915 r.,
- stodoła 6, mur. 1916 r.,
- dom 7, mur. pocz. XX w.,
- dom 8, mur. ok. 1925 r.,
- dom 8, mur. 1904 r.,
- chlew 9, szach./mur. 2 poł. XIX w.,
- dom 10, mur. pocz. XX w.,
- obora 10, mur. pocz. XX w.,
- dom 11, mur. ok. 1930 r.,
- obora i stodoła 11, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 12, mur. pocz. XX w.,
- dom 14, mur. 1902 r.,
- obora 14, mur. pocz. XX w.,
- obora 18, mur. kon. XIX w.,
- dom 19, mur. k. XIX w.,
- stodoła 19, szach., k.XIX w.,
- dom 20, mur. ok. 1930 r.,
- obora 20, mur. ok. 1930 r.,
- stod. 20, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- chlew 22, mur. ok. 1925 r.,
- dom 23, mur. pocz. XX w.,
- chlewy, mur. ok. 1925 r.,
- świetlica 24, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 26, mur. ok. 1925 r.,
- dom 27, mur. ok. 1925 r.,
- obora 27, mur. 1928 r.,
- stajnia 27, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 27, drewn. ok. 1925 r.,
- dom 28, mur. ok. 1930 r.,
- obora 30, mur. ok. 1925 r.,

- stodoła 30, mur. ok. 1925 r.,
- dom 33, mur. ok. 1925 r.,
- obora 37, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 37, mur. 1930 r.,
- chałupa 38, szach. II poł. XIX w., stolarka okienna,
- dom 38, szach. pocz. XX w.,
- chlewy 38, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa 39, szach. II poł. XIX w., stolarka okienna,
- dom 39, szach. pocz. XX w.,
- dom 40, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 40, mur. ok. 1925 r.,
- dom 43, mur. ok. 1925 r.,
- obora 43, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 47, mur. ok. 1925 r.,
- obora 49, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła woz. 52, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- obora 52, mur. ok. 1930 r.,
- dom 54, mur. ok. 1925 r.,
- dom 55, mur. ok. 1925 r.,
- dom 56, mur. ok. 1925 r.,
- dom 57, mur. ok. 1925 r.,
- dom 60, mur./szach. I. 20-te XX w. modernizm,
- dom 61, mur. ok. 1925 r.,

PARCHLINO

- dwór, mur. pocz. XIX/XX w. modern., pseudoryzality, ganek, weranda, wykusz, portyk kolumnowy, klatka schodowo, kominek, boazerie,
- dwór, mur. ok. 1925 r.,
- ogrodzenie dworu, mur. ok. 1925 r.,
- magazyn folw., mur. k. XIX w.,
- magazyn folw. mur. 1913 r.,
- obora folw. mur. XIX/XX w.,
- chlewnia folw., mur. k. XIX w.,
- wieża transformatorowa, mur. ok. 1925 r.,
- d. bud. administracyjny, mur. pocz. XX w.,
- dom 2, mur. ok. 1910 r.,

PRZYBKÓWKO

- dwór, mur. k. XIX w. I. 30-te XX w. bezstylowy, ganek z lat 30-tych XX w. kaneluowanymi kolumnami,
- resztki parku dworskiego, k. XIX w.,
- magazyn 1, mur. ok. 1910 r.,
- stodoła 1, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła dworska, mur. 1922 r.,
- obory (2) – zabud. dworskie, mur. 1922 r.,
- obora 1, mur. ok. 1910 r.,
- bud. mieszk., mur. I. 30-te XX w.,
- czworak 5, mur. ok. 1925 r.,
- chlew 5, mur. ok. 1925 r.,

- czworak 6, mur. ok. 1925 r.,
- czworak 8, mur. ok. 1925 r.,

PIASKI

- dom, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- pomnik poległych w I w. św. mur. ok. 1920 r.,
- stacja PKP, mur. ok. 1935 r.,
- drewnitnia k. stacji PKP, mur. pocz. XX w.,
- d. szkoła 2, mur. ok. 1935 r.,
- dom 4, mur. ok. 1930 r.,
- dom 5, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 5, mur. ok. 1930 r.,
- dom 6, mur. ok. 1925 r.,
- dom 7, mur. ok. 1930 r.,
- dom 8/9, mur. ok. 1925 r.,
- dom 10, mur. ok. 1930 r.,
- warsztat 10, mur. ok. 1930 r.,
- chałupa 12, szach./mur. II poł. XIX w., pocz. XX w., stolarka okienna i drzwiowa,
- dom 12, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- dom 14, szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 15, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 15, mur. ok. 1930 r.,
- dom 16, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 17, szach. k. XIX w.,
- dom 19, mur. ok. 1930 r.,
- dom 22, mur. ok. 1930 r.,
- dom 24, mur. ok. 1930 r.,
- obora 24, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 24, mur. ok. 1930 r.,
- dom 25, szach. 1 ćw. XX w.,
- dom 25, mur. ok. 1910 r.,
- obora 25, mur. ok. 1925 r.,
- wozownia 25, mur. ok. 1925 r.,
- dom 27, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- obora 27, mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 30, szach./mur. II poł. XIX w.,
- dom 30, szach./mur. 4 ćw. XIX w.,
- obora 32, mur. ok. 1935 r.,
- dom 33, mur. ok. 1935 r.,
- dom 34, szach./mur. k. XIX w.,
- obora 35, mur. ok. 1935 r.,
- dom 39/40, mur. ok. 1930 r.,
- dom 41, mur. ok. 1930 r.,
- obora 41, mur. ok. 1930 r.,
- dom 43, mur. ok. 1930 r.,
- dom 45/46, mur. ok. 1930 r.,
- dom 47, mur. ok. 1930 r.,
- obora 47, mur. ok. 1930 r.,
- obora 48, mur. 1925 r.,

- stodoła 48, mur. ok. 1930 r.,
- dom 50/51, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 51, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 51, mur. pocz. XX w.,
- obora 52, mur. ok. 1925 r.,
- dom 38, mur. ok. 1930 r.,

POLNE

- dom mur. 1890 r.,
- dom mur. 1932 r.,
- biuro, mur. ok. 1925 r.,
- poczta, mur. 1926 r.,
- stodoła, drewn./mur. ok. 1935 r.,
- szkoła, mur. 1935 r.,
- wozownia b. cmentarza, mur. ok. 1925 r.,
- dom 1, mur. ok. 1910 r.,
- dom 4, mur. 1930 r.,
- dom 5, mur. 1911 r.,
- d. kuźnia 5, mur. 1911 r.,
- stajnia 7, mur. 4 ćw. XIX w.,
- obora 7, mur. 4 ćw. XIX w.,
- dom 10, mur. ok. 1925 r.,
- d. chlewnia 10, mur. ok. 1925 r.,
- dom 11, mur. 1901 r.,
- stodoła 11, szach. 4 ćw. XIX w.,
- drewnutnia 11, mur. k. XIX w.,
- dom 12, mur. pocz. XX w.,
- obora 12, mur. ok. 1925 r.,
- dom 15, mur. ok. 1925 r.,
- dom 16, mur. ok. 1910 r.,
- obora 16, mur. ok. 1910 r.,
- dom 18, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 18, drewn./mur. ok. 1925 r.,
- dom 21, mur. pocz. XX w.,
- obora 21, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 21, mur. ok. 1925 r.,
- dom 22, mur. 1896 r.,
- dom 23, mur. ok. 1930 r.,
- dom 23 a, szach. 4 ćw. XIX w.,
- obora 23, mur. ok. 1930 r.,
- dom 29, mur. 1912 r.,
- dom 30, mur. ok. 1930 r.,
- dom 31, mur. ok. 1930 r.,
- dom 32, mur. ok. 1930 r.,
- dom 34, mur. 1891 r.,
- dom 37, mur. ok. 1930 r.,
- dom 41, mur. 1916 r.,
- magazyn 41, mur. ok. 1930 r.,
- obora 41, mur. ok. 1910 r.,

STARY GRABIAŹ

- park XIX w.,
- gorzelnia, mur. XIX/XX w., pozostałości cmentarza, mur. XIX w.,
- dom 2, mur. ok. 1935 r.,
- dom 5, mur. ok. 1935 r.,
- obora 6, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła 6, drewn. ok. 1935 r.,
- dom 7, mur. ok. 1935 r.,
- obora 7, mur. ok. 1935 r.,
- dom 8, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła 8, drewn./mur. ok. 1935 r.,
- dom 10, mur. ok. 1925 r.,
- dom 12, mur., pocz. XX w.,
- stodoła 19, mur. ok. 1930 r.,

SULIKOWO

- kościół filialny p.w. św. Antoniego kon. 2 poł. XIX w., neoromański,
- dwór mur. k. XVIII w. klasycyzm – *wykreślony*,
- park dworski k. XIX w., - naturalistyczny,
- obora 2, mur. ok. 1935 r.,
- wozownia 2, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła 6, mur. ok. 1925 r.,
- dom 2, mur. ok. 1935 r.,
- dom 6, mur. pocz. XX w.,
- dom 7, mur. ok. 1925 r.,
- dom 8, mur./szach. ok. 1880 r.,
- obora 8, mur. ok. 1910 r.,
- dom 9, mur. 1891 r.,
- stodoła 9, mur. ok. 1910 r.,
- dom 10, mur. k. XIX w.,
- stodoła 10, mur. ok. 1910 r.,
- świetlica 11, mur. 1924 r.,
- dom 12, mur./szach. k. XIX w.,
- obora 12, mur. ok. 1925 r.,
- dom 13, mur. pocz. XX w.,
- dom 14, mur. ok. 1925 r.,
- dom 15, mur. ok. 1910 r.,
- obora 15, mur./drewn. ok. 1910 r.,
- dom 16/17, mur. 1909 r.,
- stodoła 20, szach./drewn. 1914 r.,
- dom 20, mur. ok. 1910 r.,
- dom 22, mur. ok. 1910 r.,
- szkoła 23, mur. ok. 1910 r.,
- dom 25, mur. k. XIX w.,
- wieża transformatorowa k. 26, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 26, mur. ok. 1925 r.,
- dom 26, mur. pocz. XX w.,
- obora 27, mur. pocz. XX w.,

- dom 27, mur. pocz. XX w.,
- dom 29, mur. 3 ćw. XIX w.,
- obora 29, mur. ok. 1910 r.,
- obora 32, mur. ok. 1930 r.,
- dom 49, mur. pocz. XX w.,
- obora 50, mur./szach. k. XIX w.,
- dom 51, mur. ok. 1925 r.,
- obora 51, mur. ok. 1925 r.,
- dom 53, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła i obora 53, mur. ok. 1925 r.,
- dom 28, mur. ok. 1910 r.,
- dom 32, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 32, mur. ok. 1925 r.,
- dom 33, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 33, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 34, mur. ok. 1925 r.,
- dom 34, mur. ok. 1935 r.,
- dom 35, mur. ok. 1935 r.,
- dom 37, mur. ok. 1890 r.,
- dom 38, mur. pocz. XX w.,
- dom 38, mur. ok. 1925 r.,
- dom 40, mur. ok. 1935 r.,
- dom 41, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- dom 45, mur. ok. 1935 r.,
- drewnutnia 45, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła z oborą 34, mur. ok. 1935 r.,
- dom 62, mur. ok. 1930 r.,
- drewnutnia 62, mur. ok. 1930 r.,
- dom 63, mur. ok. 1910 r.,
- dom 64, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 64, mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 65, mur. ok. 1930 r.,
- wozownia 65, mur. ok. 1930 r.,
- dom 67, mur. 1923 r.,
- obora 67, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła – wozownia 68, mur. ok. 1930 r.,
- spichlerz 69, mur. ok. 1930 r.,
- dom 70, mur. 1890 r.,
- dom 72, mur. ok. 1930 r.,

STARY CHWALIM

- dwór – mur. I poł. XIX w., neoklasycyzm – *wykreślony*,
- stacja kolejowa, mur. pocz. XX w.,
- chlewnie dworskie 2, mur. k. XIX w.,
- 2 obory dworskie, mur. k. XIX w.,
- stodoła dworska, mur. k. XIX w.,
- owczarnia, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- dom 1, mur./szach. II poł. XIX w.,
- obora 1, mur. ok. 1925 r.,

- stodoła 1, mur. 1927 r.,
- dom 2, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 2, mur. ok. 1925 r.,
- dom 4, mur. ok. 1935 r.,
- dom 5, mur. kon. XIX w.,
- stodoła 5, mur. pocz. XX w.,
- budynek mieszkalny 6, mur. 1 ćw. XX w., modernizm,
- dom 6, mur. ok. 1930 r.,
- obora 6, mur. 1933 r.,
- dom 8, mur. ok. 1925 r.,
- obora 8, mur. 1925 r.,
- stodoła 8, mur. ok. 1925 r.,
- dom 10, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 10, mur. 1906 r.,
- dom 11/12 mur. ok. 1910 r.,
- obora 12, mur. ok. 1925 r.,
- dom 13, mur. /szach. II poł. XIX w.,
- obora 13, mur. 1921 r.,
- stodoła 13, mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 14, szach./mur. 2 poł. XIX, XX w. stolarka okienna,
- dom 15, mur. ok. 1925 r.,
- dom 16/17, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 16, mur. 1922 r.,
- dom 18, mur. ok. 1930 r.,
- dom 19, mur. ok. 1925 r.,
- dom 20, mur. ok. 1910 r.,
- obora 20, mur. ok. 1910 r.,
- dom 22, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 22, mur. ok. 1910 r.,
- stodoła 22, mur. ok. 1910 r.,
- ogrodzenie i brama 25, mur. 1908 r.,
- stodoła 25, mur. poł. XIX w.,
- dom 26, mur. ok. 1935 r.,
- dom 30, mur. pocz. XX w.,
- obora 30, mur. 1921 r.,
- chlew 30, mur. ok. 1925 r.,
- dom 31, mur./szach. 3 ćw. XIX w.,
- stodoła 31, mur. 1922 r.,
- dom 32, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 33, mur. pocz. XX w.,
- chałupa 34, szach./mur. XIX w. stolarka okienna,
- dom 34, szach./mur. ok. 1880 r.,
- stodoła 34, szach./mur. ok. 1880 r.,
- dom 35, mur. ok. 1925 r.,
- obora 35, mur. 1894 r.,
- dom 38, mur. ok. 1910 r.,
- obora 38, mur. ok. 1910 r.,
- szkoła 39, mur. ok. 1930 r.,
- dom 40, mur. ok. 1910 r.,

- stodoła 40, mur. ok. 1925 r.,
- dom 42, mur. pocz. XX,
- obora 42, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 42, mur. pocz. XX w.,
- dom 44, mur. k. XIX w.,
- dom 45, mur. ok. 1925 r.,
- dom 46, mur. 3 ćw. XIX w.,
- stodoła 46, mur. 3 ćw. XIX w.,
- szkoła 47, mur. ok. 1910 r.,
- dom 48, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 48, mur. ok. 1930 r.,
- dom 49, mur. ok. 1910 r.,
- stodoła 49, mur. ok. 1930 r.,
- dom 50, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 50, mur. ok. 1925 r.,
- dom 51, mur. 1933 r.,
- czworak 52, mur. pocz. XX w., stolarka okienna,
- dom 52, mur. XIX/XX w.,
- stodoła 52, mur. ok. 1925 r.,
- dom 55, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 55, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła folw. 55, szach. ok. 1880 r.,
- stodoła folw. 55, szach./mur. pocz. XX w.,
- wozownia 55, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 56, szach./mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 57, szach. XIX/XX w., brama,
- stodoła 57, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- poczta 58, mur. 1 ćw. XX w., modernizm,
- dom 60, mur. k. XIX w.,
- b. mieszk. 61 (z częścią gosp.) mur. kon. XIX w.,
- dom 61, mur./szach. poł. XIX w.,
- dom 62, mur. k. XIX w.,
- stodoła 62, mur. k. XIX w.,
- budynek mieszk. 63, mur. l. 30-te XX w., plakiety na elewacji frontowej,
- dom 63, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 63, mur. ok. 1930 r.,
- dom 64, mur./szach. ok. 1880 r.,
- b. mieszk. 65, mur. 1 ćw. XX w., drzwi wejściowe,
- dom 65, mur. k. XIX w.,
- stodoła 65, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 66, mur. ok. 1930 r.,
- dom 72, mur. ok. 1935 r.,
- dom 73, mur. ok. 1910 r.,
- obora 73, mur. ok. 1910 r.,
- dom 75, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 75, mur. ok. 1925 r.,
- dom 76, mur. ok. 1925 r.,
- chlew 76, mur. 1936 r.,
- obora 76, mur. ok. 1925 r.,

- dom 77, mur. ok. 1910 r.,
- obora 77, mur./drewn. ok. 1910 r.,
- czworak 78, mur. XIX/XX w.,
- czworak 79, mur. XIX/XX w.,
- czworak 80, mur. XIX/XX w.,
- chałupa 83, szach. kon. XIX w., stolarka okienna i drzwiowa, dachówka,
- dom 83, mur. ok. 1930 r.,
- obora 83, mur. ok. 1930 r.,
- dom 84, mur. ok. 1935 r.,
- chlew 84, mur. ok. 1935 r.,
- dom 85, szach. ok. 1880 r.,
- bud. mieszk. 89, szach./mur. XIX/XX w., stolarka okienna,
- dom 89, szach./mur. 3 ćw. XIX w.,
- kuźnia 89, mur. 1837 r.,
- dom 90, mur. ok. 1925 r.,
- dom 91, mur. ok. 1925 r.,
- obora 91, mur. ok. 1925 r.,
- dom 92/93, mur. ok. 1925 r.,
- obora 92/93, mur. ok. 1925 r.,
- dom 94, mur. ok. 1935 r.,
- chałupa 95, mur./szach. k. XIX, XX w. stolarka okienna,
- obora 95, mur. ok. 1910 r.,
- dom 98, mur. ok. 1930 r.,
- dom 100, mur. ok. 1930 r.,
- dom 101, mur. ok. 1930 r.,
- obora 101, mur. ok. 1930 r.,
- dom 102, mur. ok. 1930 r.,
- obora 102, mur. ok. 1930 r.,
- dom 103, mur. ok. 1935 r.,
- dom 103, mur. ok. 1935 r.,
- dom 104, mur. ok. 1930 r.,
- obora 104, mur. ok. 1930 r.,
- dom 105, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 105, mur. ok. 1930 r.,
- dom 106, mur. ok. 1930 r.,
- dom 107, mur. ok. 1930 r.,
- dom 108, mur. XIX/XX w.,
- obora 108, mur. 1827 r.,
- chałupa 109, szach./mur. XIX/XX w.,
- dom 110, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 110, szach., k. XIX w.,
- dom 111, mur. XIX/XX w.,
- obora 111, mur. 1922 r.,
- stodoła 111, mur. ok. 1935 r.,
- wozownia 111, mur. 1928 r.,
- dom 112, mur. ok. 1925 r.,
- dom 116, mur. ok. 1935 r.,
- dom 118, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 118, mur. ok. 1925 r.,

- stodoła 118, mur. ok. 1930 r.,
- dom 120, mur. ok. 1925 r.,
- dom 121, mur. ok. 1910 r.,
- stodoła 124, szach. 3 ćw. XIX w.,
- dom 125, mur. pocz. XX w.,
- dom 127, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 127, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 127, mur. ok. 1925 r.,
- dom 128, mur. ok. 1925 r.,
- dom 129, mur. ok. 1925 r.,
- dom 130, mur. ok. 1870 r.,
- obora 130, mur. ok. 1925 r.,
- dom 131, mur. ok. 1935 r.,
- stodoła 131, mur. ok. 1935 r.,

ŚMILCZ

- park (resztka) XIX w.

TARMNO

- poz. parku dworskiego XIX w.,
- obora folw. , mur. XIX/XX w.,
- wozownia folw. mur. XIX/XX w.,
- dom 4, mur. ok. 1930 r.,
- chlew 4, mur. ok. 1930 r.,
- chlew 6, mur. ok. 1925 r.,
- czworak 8, mur. ok. 1925 r.,
- chlewy 8, mur. ok. 1925 r.,

TRZEMIENKO

- d. szkoła, mur. ok. 1920 r.

URADZ

- dwór 1, mur. ok. 1925 r.,
- 2 bud. gosp. dworskie, mur. pocz. XX w.,
- obora 1, mur. ok. 1910 r.,
- dom 3, mur. ok. 1935 r.,
- dom 4, mur. pocz. XX w.,
- czworak 5, mur. ok. 1935 r.,

WIELE

- drewnutnia, mur. ok. 1925 r.,
- dom 6, mur. ok. 1930 r.,
- stodoła 6, mur. ok. 1880 r.,
- dom 8, mur. ok. 1938 r.,
- dom 10, mur. ok. 1938 r.,
- dom 11, mur. ok. 1938 r.,

WOJSŁAWIEC

- dom 3, szach. II poł. XIX w.,
- obora 3, mur. ok. 1925 r.,

- dom 4, mur. ok. 1930 r.,
- obora ze stodołą 4 mur./drewn. ok. 1930 r.,
- dom 10, mur. szach. II poł. XIX w.,
- obora 10, mur. pocz. XX w.,
- stodoła 10, drewn. ok. 1930 r.,
- dom 11, mur. ok. 1925 r.,
- dom 12, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła 12, drewn. ok. 1925 r.,
- dom 13, mur. ok. 1925 r.,
- stodoła i obora 13, mur./szach. ok. 1925 r.,

ŹDŹAR

- d. dwór, mur. kon. XIX w., neoklasycystyczny, stolarka okienna,
- dom 1, mur. pocz. XX w.,
- bud. gosp. przy dworze mur. kon. XIX w.,
- bud. gosp. przy dworze, pocz. XX w.,
- bud. gosp. przy dworze, kon. XIX, XX w.,
- obora 1, mur. ok. 1935 r.,
- stajnia 1, mur. pocz. XX w.,
- dom 3, mur. ok. 1935 r.,
- chlew 3, mur. ok. 1935 r.,

ŻYTNIK

- młyn wodny, mur. I. 30-te XX w.,
- wieża transformatorowa k.1, mur. ok. 1925 r.,
- chałupa 25, szach. (glina), I poł. XIX w.,

c) zabytki archeologiczne - wpisane do rejestru zabytków:

Miasto

nr rej. 681 z dn. 11.12.1968 r.

Osada otwarta w Barwicach, stanowisko 1, położone w odł. 150 m na zachód od zabudowań miasta i ok. 50 m na wschód od szosy Barwice – Przybkowo, na niewielkim wzniesieniu otoczonym łąkami. Obecnie pod uprawą. Na osadzie występuje warstwa kulturowa i materiał archeologiczny datowany na okres wczesnośredniowieczny i średniowieczny.

Gmina

nr rej. 703 z dn. 11.12. 1968 r.

Grodzisko wyżynne w Ostrowasach pow. Szczecinek stanowisko 1, typu pierścieniowego, czworokątne z wklęsłym majdanem, warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na okres wczesnośredniowieczny. Położone w odległości 900 m na zachód od zabudowań wsi i 1300 m na północny wschód od osady Ubocze, 100 m na zachód od bezimiennego strumyka. Obiekt porośnięty lasem iglastym.

Nr rej. 712 z dn. 11.12.1968 r.

Grodzisko nizinne w Starym Koprzywnie pow. Szczecinek stanowisko 1, typu pierścieniowego, z wklęsłym majdanem, fosą i słabo czytelnym wałem zewnętrznym, z warstwą kulturową i materiałem archeologicznym, datowane na okres wczesnośredniowieczny. Położone w odległości 150 m na południe od skraju wsi, bezpośrednio przy płn. - wsch. brzegu jez. Koprzywno.

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są inne zabytki archeologiczne:

- osada otwarta w Barwicach – stanowisko zaznaczone w terenie w postaci nieznacznego wyniesienia terenu o kolistym obrysie śr. 27 m i lekko wypukłą powierzchnią. Znajduje się tutaj materiał archeologiczny średniowieczny i nowożytny. Stanowisko znajduje się ok. 100 m na południe od kościoła.
- Osada w Parchlinie – położona przy południowym brzegu jez. Koprzywno u podnóża wzniesienia. Rozrzut ułamków naczyń 20x10 m. Materiał archeologiczny jest datowany na wczesne średniowiecze.
- Osada w Parchlinie – niewielkie wzniesienie wśród podmokłych łąk datowane na okres wczesnośredniowieczny i późnośredniowieczny. Położona jest 1,4 km na północny zachód od wsi Parchlino i 0,2 km na południowy wschód od wsi Luboradza
- stanowisko w Luboradzy położone 50 m na N od jez. Koprzywno bezpośrednio na północ od fosy grodziska. Osada jest datowana na okres wczesnośredniowieczny.
- Stanowisko osada w Ostrowąsach – położone na 0,5 km na W od zabudowań wsi Ostrowąsy i 0,5 km na E od grodziska, na północno-wschodnim zboczu wzniesienia. Zasięg 30x30 m. Datowane na okres wczesnośredniowieczny i późnośredniowieczny.

Obecnie na terenie gminy Barwice odnotowano około 200 stanowisk archeologicznych. Większość stanowisk jest lokalizowana dokładnie a tylko część z nich znana jest ze źródeł archiwalnych, nie posiada dokładnej lokalizacji, co najwyżej lokalizowana jest z dokładnością do miejscowości.

Najstarsze ślady osadnictwa na Pomorzu pochodzą ze schyłkowej fazy starszej epoki kamienia – paleolitu. Tereny dzisiejszych Barwic były nawiedzane przez pierwotne ludy, które przemieszczały się za zwierzętami łownymi. Tereny te po ustąpieniu lądolodu nie cechowały się najlepszymi warunkami życia dla ich mieszkańców, charakterystyczna uboga roślinność tundrowa powoli była zastępowana przez roślinność strefy umiarkowanej. W kolejnej epoce, neolicie (4500-1800 I. p.n.e.) teren ten okupują przedstawiciele dwóch kultur archeologicznych: kultury pucharów lejkowatych i kultury amfor kulistych. Przybyłe na ziemię Pomorza ludy z Polski południowej przyniosły ze sobą znajomość uprawy roli, hodowlę większości zwierząt domowych, a także zdobycze techniczne. Ludność ta potrafiła lepić naczynia gliniane, tkąć czy dalej udoskonalać naczynia kamienne. Z fazy wióreckiej tego okresu znane są flaszki z kryzą, które znaleziono w rejonie Borzęcina. Kultura ta wytworzyła na Pomorzu pewne odmiany ceramiki charakteryzującej się bogatą ornamentyką. Mieszkańcy zajmowali się głównie uprawą roli i hodowlą zwierząt domowych. Mniej więcej w tym samym okresie pojawiła się również kultura amfor kulistych. Ludność ta również zajmowała się uprawą roli i hodowlą zwierząt domowych. Bujny rozwój osadnictwa następuje w epoce brązu i wczesnej epoce żelaza, w czasach tzw. kultury łużyckiej (1300-400 I. p.n.e.). W tym czasie pod osadnictwo zajęte zostają wszystkie atrakcyjne ekumeny, przede wszystkim doliny cieków wodnych. Zaznajomienie się ludności Pomorza z brązem przyczyniło się do polepszenia warunków życia. W epoce brązu ziemie Pomorza podlegały silnym wpływom kultury unietyckiej. Z tego okresu jest znanych około 20 znalezisk gromadnych ukrytych w ziemi czy wodzie. Osad z tego okresu nie odkryto. W I okresie tej epoki Pomorze zamieszkiwały plemiona kultury iwieńskiej i grobsko-śmiardowskiej, przy czym obszary Pojezierza Drawskiego zamieszkiwane były przez te drugie plemiona. Kultura grobsko-śmiardowska powstała zapewne z zachodniopomorskiej kultury ceramiki sznurowej. Typowymi formami tej kultury są naczynia jajowate. W kolejnym okresie epoki brązu następuje ujednoczenie kulturowe – powstaje najpierw kultura przedłużycka a potem łużycka. Najczęstszy typ ceramiki tego okresu reprezentują naczynia bezuche z baniastym brzyścem i szyjką cylindryczną lub zwężającą się cylindrycznie ku górze.

W młodszym okresie brązu gwałtownie wzrasta liczba ludności, a jej największe zagęszczenie odnotowano pomiędzy Parsętą a Łabą.

W epoce brązu ludność kultury łużyckiej trwała do końca tego okresu. W grupie zachodniopomorskiej kultury łużyckiej występowały cmentarzyska płaskie z grobami skąpo wyposażonymi. Cechą tego okresu są przysadziste amfory.

W epoce żelaza (650 przed n.e. – 1250 n.e) grupa zachodniopomorska wykształciła wyłącznie cmentarzyska płaskie. Najbardziej charakterystyczną cechą ceramiki są amfory, przeważnie przysadziste z baniastym brzyścem i wysoką zwężającą się ku górze szyjką i krawędzią wygiętą na zewnątrz. W przedrzymskim okresie lateńskim (400 przed n.e. - początek n.e.) upowszechniają się szerokie naczynia z dużym otworem. W rejonie Cybulina odkryto zapinki naśladujące zapinki Certosa importowane z kręgu wschodnioalpejskiego, natomiast w Starym Chwalimiu znaleziono bransolety.

Bogato reprezentowane jest osadnictwo w okresie wpływów rzymskich (pierwsze wieki naszej ery). Następuje wtedy intensyfikacja osadnictwa, zagęszczała się sieć stałych osad mieszkalnych i obronnych.

Następuje rozkład ustroju wspólnoty pierwotnej. Proces ten przyspieszyły niestabilne warunki wytworzone w okresie nacisku na słowiańską ludność Pomorza wędrujących przez te tereny Gotów i Epidów (grupy skandynawskie). Przemieszczanie się przez Pomorze wielkich rzesz ludów północnych spowodowało negatywne skutki demograficzne. Słowiańska ludność (m.in. z obszarów Pojezierza Drawskiego) przesunęła się na zachód między Odrę a Łabę. Nastąpił spadek zaludnienia tych terenów i ponownie pojawiła się puszcza.

Najliczniej reprezentowane jest osadnictwo z okresu średniowiecza. W starszym okresie wczesnego średniowiecza w VII-VIII w. kształtowało się nad górną Drawą plemienne skupisko osad, a w VIII-IX w. cały obszar moreny czołowej w okolicach Drawska i Szczecinka pokryty został siecią grodów. Rejony Barwic zaludnione były wyłącznie przez ludność zachodniosłowiańską – Pomorzan. Zajmowane są wtedy nie tylko rejony dolin rzecznych, ale także tereny wysoczyzny. Mimo słabego zaludnienia Pojezierza Zachodniopomorskiego, Pojezierze drawskie można zaliczyć do wyróżniających się skupisk osadniczych. Od VII w. dokonywała się tutaj konsolidacja organizacji plemiennie – terytorialnych. Doprowadziła ona do wykształcenia się pewnych właściwości regionalno – etnicznych odrębnego plemienia, wg. Relacji Geografa Bawarskiego z IX w. – o nazwie Thafnezi, które przez współczesnych uczonych zostało nazwane Drawianie. W tym czasie kształtuje się obecny układ miejscowości, stąd koncentracja osadnictwa średniowiecznego w rejonie większości miejscowości.

W okresie piastowskim ludność zajmowała się głównie rolnictwem, rybołóstwem i hodowlą zwierząt domowych. Osady z tego okresu mają kształt okolnic lub ulicówek i skupione były głównie wokół grodów. Grody były zakładane na półwyspach i cyplach lądowych. Najwięcej osad było zlokalizowanych w rejonie miejscowości Polne, Starego Chwalimia, Sulikowa, Ostrowąsów i Kłodzina. Domy w tym okresie budowano najczęściej w technice zrębowej z okrągłaków układanych poziomo i skrzyżowanych na narożnikach. Rozwijało się rzemiosło: oprócz znanego już wcześniej kowalstwa i odlewnictwa zajmowano się garncarstwem, bednarstwem, kołodziejstwem, garbarstwem, szewstwem, tokarstwem, złotnictwem i in.

Zaczęły tworzyć się wspólnoty terytorialne, które skupiały się wokół własnego ośrodka grodowego. Na początku X w. wykształciły się na podłożu starych osad plemiennie – terytorialnych zaczątki pierwszych miast.

W toku wojen polsko – niemieckich za panowania Bolesława Chrobrego i Mieszka II z zachodniej części dzielnicy pomorskiej do rzeczki Uniesta tuż na wschód od Koszalina, koło Sianowa, o Odrę ukształtowało się niezależne księstwo. Granicę południową tego księstwa stanowiło pasmo lasów i bagien wzdłuż Noteci i dolnej Warty, tak więc gmina Barwice znalazła się w obrębie księstwa.

Prężne państwo polskie za panowania Władysława Hermana, a zwłaszcza Bolesława Krzywoustego naruszyło w miarę ustabilizowaną w końcu XI w. granicę na linii Noteci, prowokując tym samym zażarte walki z Pomorzanami, trwające kilkadziesiąt lat na przełomie XI i XII w. Widownią tych zmagani były także regiony nad górną Drawą, co poświadcza m.in. spalenie potężnego grodu w Drahimiu, prawdopodobnie podczas jednej z wypraw Krzywoustego na Kołobrzeg.

W II poł. X w. region ten włączony został przez Mieszka I do powstającego państwa polskiego. Władztwo polskie utrzymywało się do śmierci Bolesława Chrobrego. Po blisko stu latach Bolesław Krzywousty ponownie przyłączył Pomorze Zach. do Polski. Jednak okres rozdrobnienia feudalnego, który nastąpił po jego śmierci, umożliwił uniezależnianie się książąt zachodniopomorskich od władców polskich. W tym okresie ukształtowała się w głównych zarysach granica pomiędzy Wielkopolską a Pomorzem. Od wschodu biegła ona lasami na południe od Szczecinka pozostawiała przy Wlkp. Czaplunek oraz Drahim i dalej prowadziła na zachód wzdłuż Drawy.

W poł. XIII w. rozpoczęły się ataki Marchii Brandenburskiej na obszary położone na styku Wlkp. i Pomorza. Już w 1280 r. zajęła ona ziemię świdwińską, a w następnych latach okolice Drawska i Złocieńca.

Księstwo Zachodniopomorskie zostało w 1295 podzielone na dwie dzielnice. Ziemia szczecinecka weszła w skład księstwa wołogojskiego rządzonego przez Bogusława IV. Jego następca – Wacław IV nadał w 1310 r. Szczecinkowi prawa miejskie. Starszą metrykę posiadają Barwice, które miastem były już w 1286 r.

W latach 20-tych XIII w. Marchia Brandenburska uderzyła w kierunku północno – wschodnim. Posuwała się strefą pograniczną na północ od Warty – Noteci w kierunku na Pomorze Gdańskie i północno – zachodnie obszary wielkopolski między Drawą a Gwdą. Podziały dzielnicowe Polski po śmierci Bolesława Krzywoustego ułatwiły ponowne uniezależnienie się Pomorza Zachodniego od Polski i stworzenie osobnego państwa pomorskiego. W 1181 r. książę zachodniopomorski Bogusław, zagrożony przez Sasów, nie mogąc liczyć na pomoc osłabionej Polski, składa hołd lenny cesarzowi. Pomorze Zachodnie wchodzi w skład Rzeszy. Południowe skrawki ziem pomorskich między Notecią a Pojezierzem Drawskim, pozostały we władaniu książąt wielkopolskich.

W połowie XIII w. Brandenburgia zajęła Ziemię Lubuską. Opanowując w dalszej kolejności stykową strefę pograniczną na północ od doliny Warty – Noteci aż po Gwdę rozerwali oni łączność terytorialną między Pomorzem Zachodnim a Wielkopolską. Zajęte przez Brandenburgię w drugiej połowie XIII w. terytoria na wschód od Odry obejmowały teren Barwic. Do 1368 r. ziemie te należały do trzonu wschodniej części Marchii Brandenburskiej, podbite przez feudałów niemieckich w drugiej połowie XIII w. Do 1284 r. okolice Barwic należały do księstwa pomorskiego. Zagrabione przez Marchię Brandenburską ziemie położone między Drawą a Gwdą przyłączył ponownie do Polski Kazimierz Wielki w 1368 r.

W XVI w. nastąpił rozwój gosp. folwarczno-pańszczyźnianej okres wzgl. spokoju zakończył się na pocz. XVII w. w czasie wojny trzydziestoletniej (1618-48) kraj pustoszyły przechodzące wojska. Przyczyną wyludnienia miast były też epidemie. W 1637 r. po śmierci ostatniego władcy pomorskiego Bogusława XIV całe Pomorze przyłączone zostało do Brandenburgii.

Przemarsze wojsk podczas "potopu szwedzkiego" (1655-60) i wojny siedmioletniej (1756-63) epidemie i pożary spowodowały dalsze spustoszenie ziem pomorskich. Dopiero w ostatnim ćwierćwieczu XVIII stulecia nastąpił wzrost liczby mieszkańców. W miastach rozwijało się rzemiosło, zwłaszcza sukiennictwo. W 1815 r. nastąpił nowy podział administracyjny monarchii pruskiej. Powiaty drawski i szczeciński znalazły się w prowincji Pomorza Zachodniego w rejencji koszalińskiej. Na początku XIX w. zaczął się rozwijać przemysł. Pracowały młyny, gorzelnie, tartaki i cegielnie. Konkurencja przemysłu spowodowała upadek rzemiosła. W poł. XIX w. nastąpiło znaczne wyludnienie ziem pomorskich, których mieszkańcy przynosili się do centrum Rzeszy. Pewne ożywienie gospodarcze nastąpiło pod koniec XIX w. Wybudowano lub modernizowano wtedy wiele dróg, powstała sieć połączeń kolejowych.

Po dojściu Hitlera do władzy w 1933 r. przemysł regionu w znacznym stopniu przestawił się na produkcję militarną. W wyniku przeprowadzonej w 1938 r. zmiany granic administracyjnych powiat drwaski i szczeciński weszły w skład rejencji pilskiej. W czasie II wojny światowej w wielu miejscowościach pracowali jeńcy wojenni, głównie Polacy, Rosjanie i Francuzi. Dużą grupę stanowili także robotnicy cywilni skierowani do pracy przymusowej. Wielu z nich zatrudnionych było przy budowie autostrady, która miała połączyć Berlin z Królewcem.

Wyzwolenie Pojezierza Drawskiego w 1945 r. nastąpiło w ramach operacji pomorskiej, siłami I Frontu Białoruskiego. Tylko okolice Szczecinka zdobyte zostały przez wojska II Frontu Białoruskiego. W skład I frontu Białoruskiego wchodziła 1 Armia Wojska Polskiego, która po zakończeniu zwycięskiej bitwy o Wał Pomorski nacierała z jego tzw. Pozycji ryglowej (pasem) o szer. ok. 36 km. Po wojnie tereny Pojezierza Drawskiego weszły w skład okręgu Zachodnio-Pomorskiego, który w maju 1946 r. przekształcony został w woj. szczecińskie. Od czerwca 1950 r. znajdowało się w woj. koszalińskim, a po reformie administracyjnej kraju w 1998 r. w woj. zachodniopomorskim.

Wszystkie stanowiska zlokalizowane na terenie gminy podlegają ochronie konserwatorskiej w myśl Ustawy o Ochronie dóbr Kultury i Muzeach z 1961 r. . Wśród ok. 134 stanowisk, znanych głównie z badań powierzchniowych, a więc rozpoznanych tylko wstępnie, można wydzielić stanowiska o średniej i dużej wartości poznawczej. Jednakże dopiero pełne rozpoznanie stanowiska, poprzez prace wykopaliskowe pozwoli dokładnie sprecyzować jego wartość poznawczą. Także zasięg stanowiska wyznaczony na podstawie badań powierzchniowych nie zawsze jest zasięgiem, który dokładnie odpowiada występowaniu pozostałości pradziejowego osadnictwa pod ziemią. Tak więc wyznaczony na mapach zasięg stanowiska należy traktować orientacyjnie, może okazać się bowiem podczas prac ziemnych, że obiekty archeologiczne zalegają także w sąsiedztwie wyznaczonych na podstawie obserwacji powierzchniowych zasięgów stanowisk.

Wytyczne konserwatorskie w większości przypadków nie zakazują prowadzenia inwestycji w strefie występowania stanowisk archeologicznych, jednakże w takich przypadkach niezbędne jest uzyskanie opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków - Konserwatora Zabytków Archeologicznych. Należy się wtedy liczyć z wymogiem zapewnienia przez inwestora, na jego koszt, nadzoru archeologicznego nad pracami ziemnymi.

Wykaz stanowisk archeologicznych gminy Barwice wg Archeologicznego Zdjęcia Polski

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Polne	1	1	26-22	Ślad osadniczy	SR	2 uł. naczyń
Polne	3	3	26-22	Osada	SR	5 uł. naczyń
Polne	4	4	26-22	Pkt. osad.	SR	4 uł. naczyń
Polne	5	5	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	6	6	26-22	Osada	SR	5 uł. naczyń
Polne	7	7	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	8	8	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	9	9	26-22	Ślad osad.	SR	3 uł. naczyń
Polne	10	10	26-22	Ślad osad.	SR	3 uł. naczyń
Polne	11	11	26-22	Ślad osad.	SR	3 uł. naczyń
Polne	12	12	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	14	14	26-22	Ślad osad.	SR	1 uł. naczynia
Polne	15	15	26-22	Ślad osad.	SR	1 uł. naczynia
Polne	16	16	26-22	Osada	SR	7 uł. naczyń
Polne	17	17	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	18	18	26-22	Ślad osad.	SR	1 uł. naczynia
Polne	19	19	26-22	Osada	SR	6 uł. naczyń
Polne	22	22	26-22	Ślad osad.	SR	3 uł. naczyń
Polne	24	24	26-22	Osada	SR	6 uł. naczyń
Polne	26	26	26-22	Ślad osad.	SR	1 uł. naczynia
Polne	27	27	26-22	Ślad osad.	SR	2 uł. naczyń
Polne	28	28	26-22	Ślad osad.	SR	1 uł. naczynia
Polne	30	30	26-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Polne	32	32	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Polne	33	33	26-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. nacz.
Polne	37	37	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	39	39	26-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Polne	40	40	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	42	42	26-22	Pkt. osadn.	SR	4 uł. naczyń
Polne	43	43	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	46	46	26-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Polne	48	48	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	49	49	26-22	Ślad osadn.	KŁŻ SR	3 uł. nacz. 2 uł. nacz.
Polne	52	52	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	53	53	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Polne	56	56	26-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Grabiąż	7	3	25-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	KPM SR	1 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Grabiążek	2	8	25-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	Pradzieje SR	1 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Grabiążek	3	9	25-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.
Grabiążek	4	10	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Ostropole	13	11	25-23	Osada ślad osadn.	KPM SR	6 uł. nacz. 2 uł. nacz.
Ostropole	14	12	25-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	KPM SR	1 uł. nacz. 2 uł. nacz.
Ostropole	15	13	25-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Ostropole	16	14	25-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Ostropole	18	16	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Ostropole	19	17	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia
Jeziorki	2	19	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Jeziorki	3	20	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Jeziorki	5	22	25-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Jeziorki	6	23	25-23	Pkt. osadn.	SR	4 uł. naczyń
Jeziorki	8	25	25-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Jeziorki	10	27	25-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Wiele	7	71	25-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Parchlino	13	4	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Kokotek	1	7	25-22	Ślad osadn.	EK	1 fr. rdzenia krzem.
Krzykacz	1	8	25-22	Pkt. osadn. Ślad osadn.	WS SR	4 uł. naczyń 3 uł. naczyń
Krzykacz	3	10	25-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Przybkowo	21	11	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Przybkowo	22	12	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Przybkówko	1	13	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Przybkówko	3	15	25-22	Ślad osadn.	R	1 uł. naczynia
Przybkówko	4	16	25-22	Ślad osadn.		3 uł. naczyń
Gonne Małe	15	18	25-22	Osada ślad osadn.	WS SR	15 uł. naczyń, liczne paleniska 3 uł. naczyń
Gonne Małe	20	23	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Gonne Małe	21	24	25-22	Ślad osadn.	EK	1 rdzeń krzemienny
Gonne Małe	22	25	25-22	Ślad osadn.	M	1 wiórek krzemienny

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Świerk	2	28	25-22	Ślad osadn.	KPM	1 uł. naczynia
Bądk	1	29	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Bądk	2	30	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Bądk	5	33	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Tarmno	2	34	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Tarmno	3	35	25-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	R SR	1 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Tarmno	4	36	25-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK KPM	1 łuszczeń 2 odłupki krzem. 2 uł. naczyń
Tarmno	7	39	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Tarmno	8	40	25-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia
Tarmno	9	42	25-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Tarmno	10	43	25-22	Ślad osadn.	KPM	1 uł. naczynia
Uradz	1	44	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Gniazdowo	1	45	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Gniazdowo	3	47	25-22	Ślad osadn. Ślad osadn. Ślad osadn.	EK WS SR	1 odłupek krzem. Łukowy 3 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Gniazdowo	5	49	25-22	Ślad osadn.	M	1 drapacz krzem.
Chłopowo	16	50	25-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	WS SR	1 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Chłopowo	18	52	25-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.
Chłopowo	19	53	25-22	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczyń

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Chłopowo	11	37	25-21	Ślad osadn.	EL	1 odłupek krzem.-korowy
Chłopowo	12	38	25-21	Ślad osadn.	EK	1 odłupek krzem. 1 odłupek krzem.
Stare Gonne	3	42	25-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stare Gonne	4	43	25-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Chłopowo	4	67	25-21	Ślad – znak	SR	Głaz graniczny
Nowe Koprzywno	4	68	25-21	Ślad – kamień gr.	SR ?	1 głaz kamienny
Nowy Chwalim	10	4	24-24	Ślad osadn. Ślad osadn.	WS SR	2 uł. naczyń 3 uł. naczyń
Nowy Chwalim	12	6	24-24	Ślad osadn.	EK	1 wiór krzem. Łuskany
Chwalimki	5	118	24-24	Osada	KAK/KPL?	Dłuto krzemienne, siekiery krzemienne i kamienne, półfabryk. Tłuczek rozcieracz, kamienie szlifierskie,, ceramika, wytwory krzemienne
Chwalimki	6	119	24-24	Ślad osadn.	N/EB	Łódź – dębanka (fragmenty)
Stary Chwalim	41	3	24-23	Ślad osadn.	N	1 odłupek krzem.
Stary Chwalim	43	5	24-23	Ślad osadn.	SR	1 ułamek naczynia

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Stary Chwalim	44	6	24-23	Ślad osadn.	WS	1 ułamek naczyń
Knyki	4	9	24-23	Ślad osadn.	KŁŻ	1 ułamek naczyń
Knyki	7	12	24-23	Ślad osadn.	KPM	1 uł. naczyń
Knyki	13	18	24-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK KŁŻ	1 odłupek krzemienny 2 ułamki naczyń
Knyki	14	19	24-23	Ślad osadn.	WS	1 ułamek naczyń.
Knyki	15	20	24-23	Ślad osadn. osada	EK WS	1 odłupek łukowy 5 uł. naczyń
Knyki	16	21	24-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczyń.
Knyki	17	22	24-23	Ślad osadn.	R	3 uł. naczyń
Knyki	18	23	24-23	Ślad osadn.	R ?	1 uł. naczyń
Nowy Chwalim	5	25	24-23	Ślad osadn.	R	1 uł. naczyń
Nowy Chwalim	1	27	24-23	Ślad osadn.	KPL	1 część ostra toporka krzemiennego
Chwalimki	2	28	24-23	Osada	WS	21 uł. naczyń
Chwalimki	4	30	24-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK pradzieje	1 odłupek łuskany 1 uł. naczyń
Ostropole	3	33	24-23	Ślad osadniczy	SR	2 uł. naczyń
Ostropole	4	34	24-23	Ślad osadniczy	SR	1 uł. naczyń.
Ostropole	5	35	24-23	Osada	WS	4 uł. naczyń.
Ostropole	11	41	24-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń.
Stary Grabiąż	1	43	24-23	Ślad osadn.	WOR	3 uł. naczyń.

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Stary Grabiąż	2	44	24-23	Ślad osadn.	wcz. ep. brązu	1 fr. grotu oszczepu krzem.
Śmilcz	1	49	24-23	Cmentarzysko	KPM	23 groby skrzynkowe
Śmilcz	3	50	24-23	Ślad osadn. Osada ślad. osadn.	N WOR SR	1 grocik krzm. 10 uł. nacz. 1 uł. nacz.
Knyki	1	80	23-23	Ślad osadn.	KŁŻ	1 uł. naczynia
Nowy Chwalim	1	83	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Nowy Chwalim	2	84	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	7	91	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	8	92	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	9	93	23-23	Ślad osadn.	EK	1 odłupek krzem.
Stary Chwalim	10	94	23-23	Pkt. osadn.	SR	4 uł. naczyń
Stary Chwalim	11	95	23-23	Osada ślad osadniczy	WS SR	4 uł. naczyń 3 uł. nacz.
Stary Chwalim	16	100	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.
Stary Chwalim	17	101	23-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	R SR	2 uł. naczyń 3 uł. naczyń
Stary Chwalim	19	103	23-23	Ślad osadn. Ślad osadn. Ślad osadn.	EK WS SR	1 fr. rdzenia krzem. 3 uł. naczyń 2 uł. naczyń
Stary Chwalim	20	104	23-23	Ślad osadn. Ślad osadn. Ślad osadn.	KŁŻ WS SR	2 uł. naczyń 2 uł. naczyń 1 uł. naczynia
Stary Chwalim	21	105	23-23	Ślad osadn.	WS	1 uł. naczynia

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Stary Chwalim	22	106	23-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia
Stary Chwalim	23	107	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	24	108	23-23	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK WS	1 fr. rdzenia krzem., 1 odłupek 2 uł. naczyń
Stary Chwalim	28	112	23-23	Ślad osadn. Ślad osadn. Ślad osadn.	EK WS SR	1 rdzeń krzem. 2 uł. naczyń 1 uł. naczynia
Stary Chwalim	29	113	23-23	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Stary Chwalim	30	114	23-23	Osada osada	WS SR	5 uł. naczyń 5 uł. naczyń
Stary Chwalim	31	115	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	32	116	23-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Stary Chwalim	33	117	23-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Stary Chwalim	36	120	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Stary Chwalim	37	121	23-23	Ślad osadn. Pkt. osadn.	WS SR	1 uł. nacz. 4 uł. nacz.
Stary Chwalim	38	122	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz
Stary Chwalim	39	123	23-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Stary Chwalim	40	124	23-23	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Gąski	1	125	23-23	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Piaski	4	24	24-21	Ślad osadn.	Pradzieje	1 uł. naczynia
Cybulino	1	1	23-22	Ślad osadn.	EK	1 odłupek korowy krzem.
Sulikowo	4	10	23-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK SR	1 fr. rdzenia krzem. 3 uł. naczyń

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Sulikowo	7	13	23-22	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczyń
Sulikowo	8	14	23-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Sulikowo	9	15	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Sulikowo	11	17	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Sulikowo	12	18	23-22	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczyń
Sulikowo	14	20	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Sulikowo	16	22	23-22	Osada	WS	6 uł. naczyń
Sulikowo	21	27	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Sulikowo	23	29	23-22	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczyń
Sulikowo	24	30	23-22	Osada	WS	9 uł. naczyń
Sulikowo	31	37	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.
Ostrowąsy	3	39	23-22	Ślad osadn.	WS	3 uł. nacz.
Ostrowąsy	4	40	23-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Ostrowąsy	5	41	23-22	Ślad osadn.	WS	3 uł. nacz.
Ostrowąsy	6	42	23-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Ostrowąsy	8	44	23-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Ostrowąsy	9	45	23-22	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczyń
Ostrowąsy	10	46	23-22	Obozowisko	M	drapacz, skrobacz, 3 fr. Rdzeni, wiórek, 5 odłupków krzem.
Ostrowąsy	11	47	23-22	Ślad osadn.	WS	3 uł. naczyń
Ostrowąsy	14	50	23-22	Ślad osadn.	SR	3 uł. naczyń
Ostrowąsy	15	51	23-22	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczyń
Ostrowąsy	1	52	23-22	Grodzisko wyżynne	Ws	282 uł. naczyń

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Ostrowąsy	2	53	23-22	Osada	WS	3 uł. naczyń
Ostrowąsy	16	54	23-22	Ślad osadn.	WS	1 uł. naczynia
Ostrowąsy	19	57	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Ostrowąsy	20	58	23-22	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Ostrowąsy	22	60	23-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK SR	1 odłupek krzem. korowy 1 uł. naczynia
Kłodzino	1	49	23-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Kłodzino	2	50	23-21	Ślad osadn.	WS	1 uł. naczynia
Kłodzino	3	51	23-21	Ślad osadn. Ślad osadn.	WS SR	1 uł. naczynia 2 uł. naczyń
Kłodzino	4	52	23-21	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia
Kłodzino	5	53	23-21	Ślad osadn. Ślad osadn.	WS SR	2 uł. naczynia 1 uł. naczynia
Kłodzino	6	54	23-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Kłodzino	7	55	23-21	Kurhany	KŁŻ ?	5 kopców o śr do 5 m i wys. 1 m
Piaski	1	56	23-21	Kurhany	KŁŻ ?	2 kopce o śr. do 6 m i wys. ok. 1 m.
Białowąs	1	45	22-22	Ślad osadn.	EK	1 odłupek łuskany
Białowąs	2	46	22-22	Ślad osadn.	KŁŻ	1 uł. naczynia
Białowąs	3	47	22-22	Ślad osadn.	KPM	3 uł. naczyń
Białowąs	4	48	22-22	Ślad osadn.	KŁŻ	2 uł. naczyń
Białowąs	5	49	22-22	Ślad osadn. Pkt. Osadn.	WS SR	1 uł. nacz. 4 uł. nacz.

<i>Miejscowość</i>	<i>Nr stanowiska w miejscowości</i>	<i>Nr stanowiska na arkuszu</i>	<i>Nr arkusza</i>	<i>Funkcja obiektu</i>	<i>Chronologia</i>	<i>Materiał masowy</i>
Białowąż	6	50	22-22	Ślad osadn. Ślad osadn.	EK SR	1 odłupek krzem. 1 uł. nacz.
Białowąż	7	51	22-22	Ślad osadn.	N	1 drapacz krzem.
Białowąż	10	54	22-22	Ślad osadn.	WS	1 uł. nacz.
Borzęcino	3	18	22-21	Ślad osadn. Pkt. Osadn.	WS SR	3 uł. naczyń 5 uł. nacz.
Borzęcino	4	19	22-21	Osada osada	KPM WS	6 uł. naczyń 7 uł. naczyń
Borzęcino	5	20	22-21	Osada ślad osadn.	WS SR	5 uł. naczyń 2 uł. naczyń
Borzęcino	7	24	22-21	Ślad osadn.	WS	2 uł. naczynia
Borzęcino	8	25	22-21	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Borzęcino	9	26	22-21	Ślad osadn.	Pradzieje	1 uł. nacz.
Borzęcino	10	27	22-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. naczynia
Borzęcino	11	28	22-21	Ślad osadn.	SR	2 uł. naczynia
Borzęcino	12	29	22-21	Ślad osadn.	SR	2 uł. nacz.
Borzęcino	14	31	22-21	Ślad osadn.	SR	1 uł. nacz.

W opracowaniu wykorzystano materiały Wojewódzkiego Oddziału Służby Ochrony Zabytków w Szczecinie, delegatura w Koszalinie.

c) obiekty objęte ochroną konserwatorską na etapie zmiany studium

W wyniku dokonania zmiany studium dokonano zmiany ustaleń dla 36 stanowisk archeologicznych zaewidencjonowanych aktualnie w dokumentacji konserwatorskiej – Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP), zlokalizowanych na obszarach objętych zmianą studium oraz w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów objętych zmianą studium.

Większość stanowisk (z wyjątkiem jednego – cmentarzyska kurhanowego) to tzw. stanowiska wziemne – nie posiadające własnej formy terenowej, datowane od starożytności po średniowiecze. Część tych stanowisk (4), to stanowiska o charakterze wielokulturowym, czyli takie, na których zaewidencjonowane są różne formy osadnicze o różnej przynależności kulturowej, a często o różnym datowaniu (np.: ślad osadniczy z epoki kamienia i ślad osadniczy z wczesnego średniowiecza).

Na większości stanowisk (22) występowały znaleziska datowane na średniowiecze, zarejestrowano również stosunkowo liczne znaleziska datowane na wczesne średniowiecze (10 stanowisk). Zaledwie sześć

stanowisk przypisano chronologicznie do pozostałych epok (epoka kamienia – okres wpływów rzymskich). Datowanie jednego z nich nie było możliwe i opisane zostało jako ślad osadniczy ze starożytności – czyli o bliżej nieokreślonej chronologii i przynależności kulturowej ze wskazaniem na którąś z epok zaliczanych do okresu starożytności (od epoki kamienia, poprzez epokę brązu aż po wczesną epokę żelaza – czyli okres wpływów rzymskich)

35 stanowisk ujętych w opracowaniu zaliczonych zostało do strefy W.III. ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych (w odróżnieniu od strefy W.I. pełnej ochrony konserwatorskiej, która obejmuje stanowiska posiadające własną formę terenową, gdzie wszelka działalność inwestycyjna jest zabroniona i strefy W.II. pośredniej ochrony konserwatorskiej, obejmującej stanowiska, z których pochodzi duża ilość zabytków znalezionych podczas badań powierzchniowych i gdzie inwestycyjne prace ziemne powinny być poprzedzone regularnymi badaniami archeologicznymi).

Jedynе stanowisko o własnej formie terenowej – cmentarzysko kurhanowe w Kłodzinie (STAN. 7) zaliczono do strefy W.I. pełnej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych.

Należy pamiętać, że ewidencja stanowisk archeologicznych nie jest zbiorem zamkniętym. Odkrycie stanowiska archeologicznego na podstawie znalezisk powierzchniowych (zasada jaka przyjęto przy wykonywaniu ewidencji *Archeologiczne Zdjęcie Polski*) zależy od szeregu czynników, np.: roślinności, warunków atmosferycznych, stopnia zniszczenia stanowiska, itd. Przy prowadzeniu jakichkolwiek robót ziemnych zawsze istnieje szansa odkrycia nowego stanowiska archeologicznego. Ustawodawca przewidział taką możliwość i określił w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. Nr 162 poz. 1568, z późn. zmianami) warunki jakie należy spełnić na wypadek dokonania odkrycia lub chociażby powzięcia przypuszczenia o dokonaniu odkrycia przedmiotu zabytkowego (to czy mamy do czynienia z zabytkiem archeologicznym często jest w stanie określić jedynie specjalista, laik może jedynie podejrzewać, że ma do czynienia z przedmiotem zabytkowym). Art. 32 ust. 1 cyt. ustawy mówi:

Kto, w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych, odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, jest zobowiązany:

- a) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
- b) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce odkrycia;
- c) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

SPIS STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH OBJĘTYCH ZMIANĄ STUDIUM

Strefa W.III.

1. Chwalimki, stan. 2, AZP 24-23/28 (osada WS)
2. Knyki, stan. 16, AZP 24-23/21 (śląd os. SR)
3. Knyki, stan. 17, AZP 24-23/22 (śląd os. R)
4. Knyki, stan. 18, AZP 24-23/23 (śląd os. R?)
5. Źdżar, stan. 6, AZP 24-22/72 (punkt os. SR)
6. Jeziorki, stan. 2, AZP 25-23/19 (śląd os. SR)
7. Barwice, stan. 40, AZP 24-22/52 (śląd os. SR)
8. Barwice, stan. 41, AZP 24-22/53 (osada pom., śląd os. WS)
9. Przybkowo, stan. 3, AZP 24-22/75 (śląd os. SR)
10. Przybkowo, stan. 4, AZP 24-22/76 (śląd os. star.)
11. Kokotek, stan. 1, AZP 25-22/7 (śląd os. EK)
12. Gniazdowo, stan. 3, AZP 25-22/47 (śląd EK, WS, SR)
13. Polne, stan. 22, AZP 26-22/22 (śląd os. SR)
14. Polne, stan. 24, AZP 26-22/24 (osada SR)
15. Polne, stan. 26, AZP 26-22/26 (śląd os. SR)
16. Polne, stan. 27, AZP 26-22/27 (śląd os. SR)
17. Polne, stan. 28, AZP 26-22/28 (śląd SR)
18. Polne, stan. 32, AZP 26-22/32 (śląd os. SR)
19. Polne, stan. 33, AZP 26-22/33 (śląd os. SR)
20. Polne, stan. 39, AZP 26-22/39 (śląd os. SR)

21. Polne, stan. 40, AZP 26-22/40 (śląd os. SR)
22. Polne, stan. 46, AZP 26-22/46 (śląd os. SR)
23. Polne, stan. 56, AZP 26-22/56 (śląd os. SR)
24. Sulikowo, stan. 12, AZP 23-22/18 (śląd os. WS)
25. Sulikowo, stan. 14, AZP 23-22/20 (śląd os. SR)
26. Sulikowo, stan. 16, AZP 23-22/22 (osada WS)
27. Ostrowąsy, stan. 5, AZP 23-22/41 (śląd os. WS)
28. Ostrowąsy, stan. 8, AZP 23-22/44 (śląd os. SR)
29. Ostrowąsy, stan. 9, AZP 23-22/45 (śląd os. WS)
30. Ostrowąsy, stan. 10, AZP 23-22/46 (obozowisko Mezolit)
31. Ostrowąsy, stan. 11, AZP 23-22/47 (śląd os. WS)
32. Sulikowo, stan. 4, AZP 23-22/10 (śląd os. EK, SR)
33. Białowąs, stan. 10, AZP 22-22/54 (śląd os. WS)
34. Kłodzino, stan. 5, AZP 23-21/53 (śląd os. WS, SR)
35. Kłodzino, stan. 6, AZP 23-21/54 (śląd os. SR)

Strefa W.I.

36. Kłodzino, stan. 7, AZP 23-21/55 (cment. kurhanowe luz.?, 5 kurhanów)

Strefa W.II.

37. Śmilicz, stan. 1, AZP 24-23/49 (cment. kultury Pomorskiej - płaskie)

Ochrona pomników zagłady

Na terenie objętym zmianą Studium ani też w jego bezpośrednim sąsiedztwie nie znajdują się pomniki zagłady. W związku z powyższym obszar nie wymaga ustanowienia stref ochronnych lub wprowadzenia ograniczeń prowadzenia działalności zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. – *O ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady* (Dz. U. Nr 41, poz. 412, z późniejszymi zmianami).

d) stanowiska archeologiczne zwaloryzowane na etapie drugiej zmiany Studium..., znajdujące się w ewidencji dóbr kultury wojewódzkiego konserwatora zabytków

Lp.	Obręb	Nr stan. w miejscu wości	Nr stan. na ob. AZP	Obszar AZP	Strefa (nr rej. zab.)
1.	Stary Chwalim	40	124	23-23	W-III
2.	Stary Chwalim	36	120	23-23	W-III
3.	Stary Chwalim	28	112	23-23	W-III
4.	Stary Chwalim	16	100	23-23	W-III
5.	Stary Chwalim	41	3	24-23	W-III
6.	Ostrowąsy	22	60	23-22	W-III

7.	Ostrowąsy	20	58	23-22	W-III
8.	Ostrowąsy	19	57	23-22	W-III
9.	Stary Chwalim	38	122	23-23	W-III
10.	Stary Chwalim	37	121	23-23	W-III
11.	Stary Chwalim	33	117	23-23	W-III
12.	Stary Chwalim	30 i 31	114 i 115	23-23	W-III
13.	Stary Chwalim	29	113	23-23	W-III
14.	Stary Chwalim	11	95	23-23	W-III
15.	Knyki	4	9	24-23	W-III
16.	Stary Chwalim	44	6	24-23	W-III
17.	Stary Chwalim	43	5	24-23	W-III
18.	Ostrowąsy	2	53	23-22	W-III
19.	Sulikowo	23	29	23-22	W-III
20.	Sulikowo	24	30	23-22	W-III
21.	Sulikowo	31	37	23-22	W-III

4. Uwarunkowania demograficzno-społeczne.

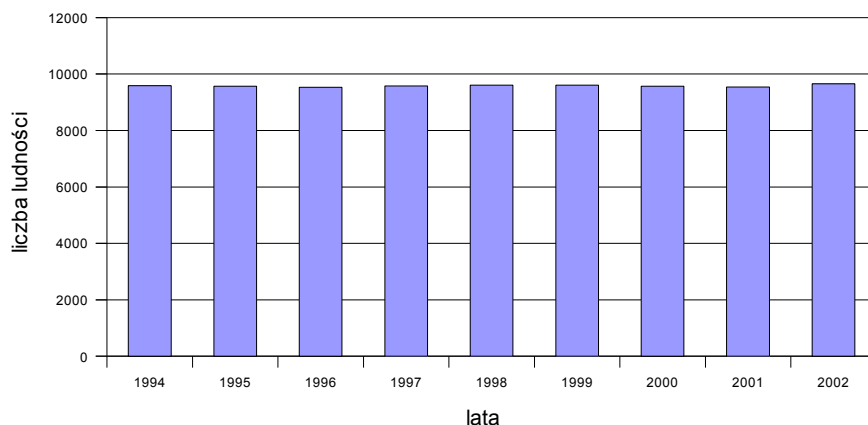
4.1. Demografia

W 2002 r. gmina Barwice liczyła 9656 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosiła 36,8 os./km² co stanowi najwyższy wskaźnik wśród gmin powiatu. Do gmin o najniższym współczynniku gęstości zaludnienia należało Borne Sulinowo (18 os./km²) oraz Szczecinek (22 os./km²). Dla porównania średnia gęstość zaludnienia województwa zachodniopomorskiego w 1999 r. wynosiła 76 os./ km² , a powiatu szczecineckiego 46 os./km².

Na 100 mężczyzn w gminie przypadało 103,7 kobiet – tendencja ta jest charakterystyczna również w sąsiednich gminach. Wskaźniki feminizacji społeczeństwa wahały się od 99,3 w gminie Szczecinek do 109 w mieście Szczecinek.

Ludność gminy Barwice

na przestrzeni lat 1994 - 2002

Lata 1994-2001 cechują się ujemnym przyrostem naturalnym. Liczba ludności w tym okresie spadła o 47 osób, tj. 0,49 %. Ogólna populacja ludności podlegała okresowym wahaniom, największy wzrost odnotowano w 1998 roku. Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 46 osób/km². Blisko 43 % ogółu ludności gminy stanowili mieszkańcy miasta. Wskazuje to na istnienie jednego, dużego i silnego ośrodka centralnego jakim jest miasto i dużego rozdrobnienia małych wsi. Wśród gmin miejsko – wiejskich powiatu szczecińskiego miasto Barwice miało największą liczbę ludności.

Rozwój ludnościowy gminy z uwzględnieniem podziału na kobiety i mężczyzn przedstawia tabela.

Lata	ogółem	płeć	
		mężczyźni	kobiety
1994	9584	4749	4835
1995	9566	4739	4827
1996	9528	4712	4816
1997	9576	4737	4839
1998	9604	4752	4852
1999	9611	4765	4846
2000	9569	4737	4832
2001	9537	4732	4805

Liczba ludności w jednostkach osadniczych gminy w 2002 r.

<i>L.p.</i>	<i>Nazwa jednostki</i>	<i>Liczba ludności</i>

1	Miasto Barwice	4152
2	Białowas	392
3	Borzęcino	162
4	Cybulino	40
5	Kaźmierzewo	89
6	Kłodzino	174
7	Sulikowo	303
8	Piaski	196
9	Wojśławiec	22
10	Chwalimki	243
11	Gąski	5
12	Górki	87
13	Knyki	272
14	Nowy Chwalim	180
15	Ostrowąsy	363
16	Stary Chwalim	607
17	Żytnik	9
18	Bądko	19
19	Gonne Małe	237
20	Grabiążek	20
21	Jeziorki	72
22	Korzec	5
23	Liniec	52
24	Lubostronie	80
25	Łeknica	510
26	Nowy Grabiąż	12
27	Ostropole	207
28	Smuga	10
29	Stary Grabiąż	59
30	Śmilcz	40
31	Świerk	17

32	Wiele	30
33	Żdżar	38
34	Chłopowo	91
35	Chłopówko	12
36	Gwiazdowo	57
37	Luboradza	30
38	Nowe Koprzywno	56
39	Parchlino	131
40	Polne	176
41	Przybkowo	130
42	Przybkówko	69
43	Tarmno	167
44	Trzemienko	9
45	Uradz	24
	Razem	9656

W poniższej tabeli przedstawiono najważniejsze czynniki charakteryzujące dynamikę rozwoju ludności w Barwicach i dla porównania w Bornym Sulinowie, Złocięcu, Czaplunku oraz Połczynie Zdroju.

Ruch naturalny ludności w 2001 r.

Gmina	Małże- ństwa	Urodze- nia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Małże- ństwa	Urodze- nia żywe	Zgony	Przyrost natura-lny
	W liczbach bezwzględnych				Na 1000 ludności			
Barwice	51	117	85	32	5,3	12,2	8,9	3,3
Borne								
Sulinowo	47	90	88	2	5,6	10,8	10,5	0,2
Złocieniec	68	178	153	25	4,1	10,6	9,1	1,5
Czaplunek	61	147	131	16	4,9	11,8	10,5	1,3
Połczyn Zdrój	90	168	170	-2	5,1	9,6	9,7	-0,1

Gmina Barwice cechuje się wysokim przyrostem naturalnym wynoszącym 3,3 w przeciwieństwie do innych sąsiednich gmin, gdzie odnotowano ujemny przyrost. Mieszkańcy cechują się także wysokim odsetkiem zawieranych małżeństw oraz urodzeń. W Barwicach zanotowano również najniższy odsetek zgonów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Tabela. Migracje ludności w gminie Barwice w 2000 roku.

Napływ				Odływ				Saldo migracji
Ogółem	z miast	ze wsi	z zagranicy	Ogółem	do miast	do wsi	za granicę	
80	46	34	-	125	83	31	11	-45
w tym miasto								
41	21	20	-	66	38	18	10	-25

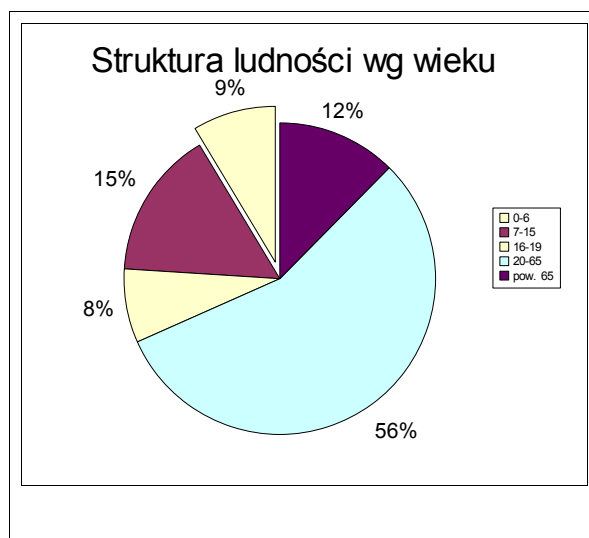
W 2001 roku odnotowano ujemne saldo migracji wynoszące - 45. Najwięcej osób wyemigrowało z miasta Barwice do innych miast. Jest to cecha charakterystyczna dla większości gmin w województwie zachodniopomorskim i spowodowana ogólną sytuacją społeczno-gospodarczą kraju. Nie jest to zjawisko właściwe, ponieważ prowadzi do zmian w strukturze wieku i płci – migrują głównie osoby młode i przedsiębiorcze. Jednak wysoki przyrost naturalny sprawia, że proces starzenia się ludności występuje tu w tak ostrej formie jak w innych gminach. W powiecie szczecineckim jedynie w Bornym Sulnowie odnotowano olbrzymi napływ ludności, ale przyczyną takiego stanu rzeczy jest jedynie specyficzna historia gminy.

Struktura płci i wieku.

Strukturę mieszkańców według wieku przedstawia tabela .

Tabela. Struktura wieku mieszkańców gminy Barwice.

Wiek	Liczba osób ogółem	mężczyźni	kobiety
0-6	820	427	393
7-15	1468	727	741
16-19	732	367	365
20-65 m	2878	2878	-
20-60 k	2457	-	2457
pow. 65	333	333	-
pow. 60	849	-	849

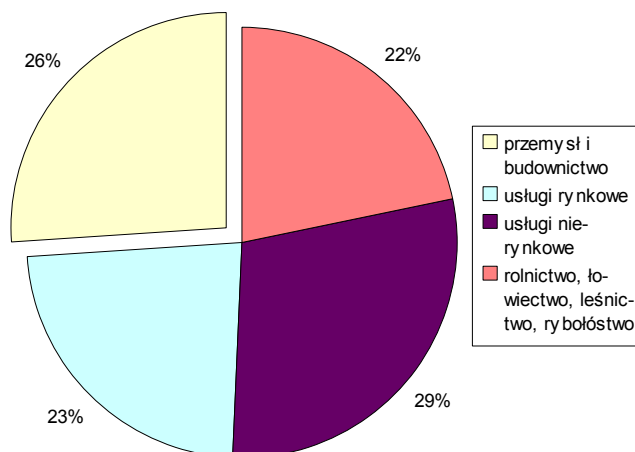
W całej populacji ludności gminy osoby w wieku 20 – 65 lat stanowiły 55,94 % ogółu ludności. Kolejną grupę tworzyli mieszkańcy w wieku 7 – 15 lat – 15,3 %, a najmniej było osób w wieku do 6 lat – (0,86 %). Na podstawie wskaźników demograficznych zakłada się, że w strukturze wieku ludności nastąpi wzrost

liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (wiek rozrodczości osiągną roczniki wyżu demograficznego z lat 1976 – 1985). Z kolei w przypadku ludności w wieku produkcyjnym odnotowany zostanie spadek ludności, a dla ludności w wieku poprodukcyjnym zakłada się znaczny wzrost.

Struktura zatrudnienia wg działów gospodarki narodowej:

Gmina	Ogółem	w tym			
		Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybołówstwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe:	Usługi nierynkowe:
Barwice:	722	157	188	168	209
w tym miasto:	393	25	99	119	150

Pracujący w gospodarce narodowej

Dominującym działem gospodarki narodowej były usługi nierynkowe do których zaliczono takie rodzaje działalności jak: administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, edukacja, ochrona zdrowia i opieka społeczna. W tym dziale było zatrudnionych 209 pracowników co stanowi 29 % ogółu. Kolejnym działem był przemysł i budownictwo – 26 % zatrudnionych oraz usługi rynkowe – 23 %. Do usług rynkowych zaliczono następujące rodzaje działalności : handel i naprawy, hotele i restauracje, transport, łączność, gosp. magazynowa, pośrednictwo finansowe, obsługa nieruchomości i firm, nauka, pozostała działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna. Najmniejszy odsetek zatrudnionych był w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie oraz rybołówstwie – 22 %.

Analizując powyższy wykres można zauważyć że nie zaznacza się wyraźna dominacja jakiegoś działu.

Stopa bezrobocia

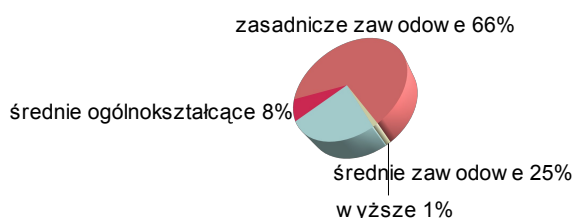
W gminie zaznacza się niekorzystna sytuacja jeśli chodzi o poziom bezrobocia. W 2001 roku było zarejestrowanych ogółem 1775 osób pozostających bez pracy w tym 956 kobiet. W stosunku do roku 1999 liczba ta wzrosła o 111 osób t.j. 6,7 %. Sytuację pogarsza ponadto fakt, że blisko 80 % osób nie miało prawa do zasiłku. Bezrobocie szczególnie dotknęło osoby o stażu pracy od 1 – 10 lat i więcej. Jest to typ bezrobocia koniunkturalnego i strukturalnego związanego z przemianami ustrojowymi jakie zaszły w kraju. Niepokojący jest również fakt, że bez pracy pozostają osoby młode zaraz po ukończeniu szkół.

Z ogólnej liczby bez pracy pozostawało:

- 11 osób z wykształceniem wyższym,
- 228 osób z wykształceniem średnim zawodowym,
- 71 osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym,
- 601 z zasadniczym zawodowym.

Dane te dobitnie przedstawiają zależność pomiędzy poziomem wykształcenia, a możliwością zatrudnienia. Bezrobotni wg wieku:

Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej
383	457	498	404	33

Cały powiat szczecinecki cechuje się wysokim poziomem bezrobocia. Gminy wchodzące w skład powiatu zakwalifikowano do kategorii gmin gdzie, odsetek bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym waha się od 25,1 – 35. Wyjątkiem jest tutaj Borne Sulinowo które zostało zaliczone do kategorii 15,1 – 20. Dla województwa zachodniopomorskiego odsetek ten wynosi 13,8.

4.2.1. Jakość życia mieszkańców

Pod hasłem „jakość życia” rozumiemy ogół warunków życia ludności. Składają się na to i warunki mieszkaniowe, i poziom wyposażenia gminy w usługi, i dostępność rynku pracy, ale także jakość środowiska przyrodniczego oraz poziom wyposażenia zabudowy w infrastrukturę techniczną.

Oceniając poziom życia mieszkańców gminy Barwice przeprowadzono analizę porównawczą – gmina na tle byłego województwa koszalińskiego i kilku gmin wiejskich. W przeprowadzonej analizie poziomu życia zostały uwzględnione następujące mierniki:

- warunki zamieszkania
- sytuacja w zakresie: oświaty i wychowania
kultury

ochrony zdrowia
- elementy charakteryzujące organizację życia codziennego.

Mierniki warunków życia mieszkańców gminy Barwice w 2000 r*.

wskaźnik	województwo	Barwice	Biały	Złocieniec	
Czaplinek	Bór				
- pracujący w gospodarce narod. / 1000 ludności	200	77	102,6	127,8	160,8
- bezrobotni / 1000 ludności	86,6	189,4	149	131,5	142
- mieszkania oddane do użytku / 1000 ludności	2,3	-	0,17	0,06	0,49
- liczba osób / mieszkanie	3,3	3,6	3,7	3,3	3,6
- liczba osób / izbę	0,92	0,99	1,02	0,92	0,94
- liczba ludn. / bibliotekę	2761	2342,5	5820	1832	12233
- l. ludn./pl. ambulatoryjną	5539	4635		5820	5497
	6116,5				
- l. ludn./aptekę	5115	4685		5820	5497
	6117				
- dochód budżetu gminy na 1 mieszkańca w zł		1237,5	1703,9	1301,8	1429

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie.

* Ostatnie publikowane dane statystyczne pochodzą z roku 2001 i dla tego okresu przeprowadzono analizę porównawczą.

W zestawieniu przedstawiono niektóre wskaźniki charakteryzujące poziom życia mieszkańców gminy na tle województwa oraz innych sąsiednich gmin w powiecie czy okolicy. Pierwszy wskaźnik określa pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Sytuacja w gminie nie wypada pod tym względem korzystnie, parametr ten jest najniższy w zestawieniu. Wskaźnik ten jest skorelowany z kolejnym - z liczbą bezrobotnych przypadających na 1000 ludności. W tym przypadku gmina ma ten współczynnik najwyższy co świadczy o dużych problemach w zatrudnieniu. Sytuacja w zakresie mieszkalnictwa również przedstawia się niekorzystnie – w 2000 roku nie oddano do użytku żadnego nowego mieszkania. Tendencja taka występuje jednak w całym powiecie i świadczy o kiepskim stanie gospodarki w skali całego kraju. W Barwicach udział liczby osób na 1 mieszkanie jest podobny do sytuacji w innych gminach i wynosi 3,6 os./ mieszkanie.

Liczba ludności przypadająca na placówkę biblioteczną jest podobna dla średniej w całym województwie. Dosyć korzystnie sytuacja wygląda w zakresie opieki zdrowotnej – tutaj w gminie przypada stosunkowo najmniej osób na placówki ambulatoryjne czy apteki.

W związku z drugą zmianą Studium... i wzbogaceniem dużych obszarów rolniczych o możliwość prowadzenia działalności związanej w wytwarzaniem energii elektrycznej należy na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wprowadzić zapisy ograniczające negatywny wpływ inwestycji na warunki życia mieszkańców. W granicach przedmiotowych obszarów winna zamykać się uciążliwość mierzona zgodnie z przepisami odrębnymi.

4.2.2. Warunki życia mieszkańców i bezpieczeństwo w kontekście terenów objętych zmianą Studium

Tereny objęte zmianą Studium przeznacza się na cele zabudowy gospodarczej, i utylizacji i składowania odpadów oraz lasy.

Tereny zmiany Studium (z wyłączeniem terenów pod zalesienie) nie są zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, jednak z uwagi na planowaną funkcję, należy na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wprowadzić zapisy ograniczające negatywny wpływ inwestycji na warunki życia mieszkańców gminy, oraz na etapie realizacji inwestycji sporządzić raport oddziaływania na środowisko (na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. – W sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko - Dz. U. Nr 257, poz. 2573).

Zabudowę i zagospodarowanie terenu realizować zgodnie z przepisami odrębnymi: sanitarnymi, o ochronie powietrza, o ochronie przeciwpożarowej i prawa budowlanego.

Fakt lokalizacji działalności gospodarczej, zakładów składowania i neutralizacji odpadów, infrastruktury technicznej (w tym komunikacji) na terenie dotychczas nie zainwestowanym wprowadza nowy element do charakterystyki obszaru. Jest to ryzyko wystąpienia awarii. Przy braku informacji o szczegółowym charakterze inwestycji, które sfinalizowane zostaną na terenie opracowania nie jest możliwe określenie wielkości ryzyka wystąpienia awarii i zaklasyfikowanie inwestycji do grupy dużego lub zwiększonego ryzyka¹. Można jedynie postulować rozwiązania lub wytyczne zmierzające do ograniczenia ogólnego poziomu ryzyka wystąpienia awarii. Z uwagi na przepisy prawa ochrony środowiska zakazuje się lokalizacji zakładów zagrożonych wystąpieniem poważnych awarii. Inne wytyczne sprowadzają się do następujących wskazówek:

- a) zastosowanie możliwie nowoczesnych technologii produkcji (energooszczędnych, bezpiecznych dla środowiska),
- b) zastosowanie nowoczesnych rozwiązań zapobiegających degradacji środowiska (składowanie i segregacja odpadów, utylizacja, redukcja emisji zanieczyszczeń),
- c) użycie wysokiej jakości materiałów zarówno w trakcie budowy jak i eksploatacji,
- d) zastosowanie nowoczesnych rozwiązań komunikacyjnych (logistycznych),
- e) prowadzenie monitoringu stanu technicznego infrastruktury.

Zależnie od rodzaju inwestycji konieczne będzie sporządzenie raportu bezpieczeństwa, plan operacyjno - ratowniczy (wewnętrzny i zewnętrzny) czy programu zapobiegania awariom. W opracowaniach tych powinny być zawarte dane o ilości i rodzajach substancji niebezpiecznych posiadanych przez zakłady, procedury zapobiegania awariom i dane potwierdzające wdrożenie systemu bezpieczeństwa, a także scenariusze postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnych.

4.3. Rynek pracy

W 2001 roku na terenie gminy zarejestrowanych było ogółem 390 podmiotów gospodarki narodowej, z czego w sektorze publicznym 16 a prywatnym 374. Stanowi to 6,4 % ogólnej liczby podmiotów zarejestrowanych w powiecie szczecineckim. Prawie 65 % podmiotów działało w samym mieście.

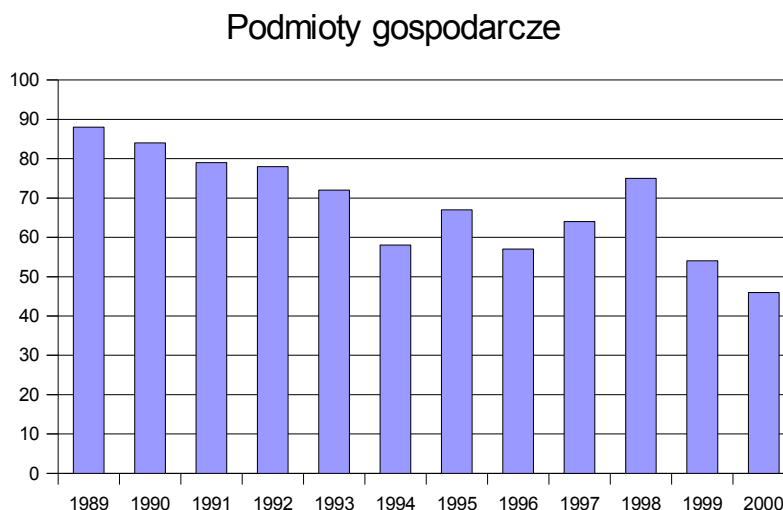
Podmioty wg branż w 2001 r.:

- produkcja wyrobów -32,
- usługi przemysłowe – 64,
- branża produkcyjno – usługowa – 3,

¹ Podstawą do zaliczenia poszczególnych zakładów do odpowiedniej grupy są wartości progowe substancji niebezpiecznych magazynowanych na terenie zakładu.

- budownictwo – 25,
- transport – 24,
- handel – 126,
- gastronomia – 5,
- usługi materialne – 8,
- usługi niematerialne – 48.

Liczba podmiotów gospodarczych w latach 1989 – 2001

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy można zaliczyć:

- Przedsiębiorstwo Produkcji Zwierzęcej Sp. z o.o. w Przybkowie; zajmujące się chowem i hodowlą trzody chlewnej, produkcją półtuszy wieprzowych oraz produkcją paszy dla trzody; liczba zatrudnionych – ok. 106,
- Gminna Spółdzielnia “Samopomoc Chłopska”, działalność handlowa; l. zatrudnionych – 78;
- “Przemtorf” Zakład Produkcji Torfowej w Nowym Chwalimiu; l. zatrudnionych – 46;
- “AWROL” w Barwicach, produkcja i handel pojazdami i maszynami rolniczymi, zatrudnienie ok. 25 osób;
- Zakład produkujący art. z drewna w Barwicach,
- gospodarstwo szkółkarskie w Starym Grabiążu,
- zakład wielobranżowy – produkcja branży metalowej i urządzeń gazowniczych w Barwicach,
- zakład masarski w Barwicach

4.4. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe:

	gmina ogółem	miasto
- mieszkania	2575	1184
- izby	9421	4248
- pow. użytkowa w tys. m ²	163,462	70,425
- wskaźniki:		
osób / mieszkanie	3,64	3,38
osób / izbę	0,99	0,94
m ² pow. użyt./ osobę	17,4	17,6

Warunki zamieszkania w gminie nie odbiegają zasadniczo od przeciętnych standardów dla b. województwa lub innych gmin miejsko - wiejskich. Niestety porównując je z gminami w innych regionach kraju – są gorsze.

Wynikają jednak z ogólnej kondycji finansowej społeczności gminy i z tymi realiami należy się liczyć. Blisko 46 % wszystkich zasobów mieszkaniowych zlokalizowanych jest w mieście.

Jeśli chodzi o strukturę własnościową mieszkań to 11,1 % ogółu zasobów stanowi mienie komunalne. W mieście współczynnik ten jest dwukrotnie wyższy i wynosi prawie 22 %.

Niepokojące są efekty ruchu budowlanego: wg danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie w roku 1999 i 2000 roku nie oddano do użytku żadnego nowego mieszkania. Niestety taka sytuacja miała miejsce w wielu innych gminach byłego województwa koszalińskiego oraz powiecie. W tej sytuacji głównym problemem do rozwiązania jest sposób w jaki można zaktywizować budownictwo mieszkaniowe oraz podnieść jego obecne standardy. Jednocześnie w wyniku zmienionych warunków na rynku budowlanym trudno obecnie określić szanse rozwojowe budownictwa mieszkaniowego i ocenić wielkość możliwych do realizacji liczby mieszkań w perspektywie, szczególnie ze względów finansowych.

Analiza stanu zasobów mieszkaniowych gminy nasuwa pewne wnioski:

- na terenach wiejskich znajdują się liczne obiekty wymagające natychmiastowych remontów,
- wiele obiektów jest już zrujnowanych, nie nadających się do dalszej eksploatacji,
- cechą charakterystyczną jest występowanie popegeerowskich bloków, szpecących krajobraz wsi,
- zasoby mieszkaniowe w mieście są stosunkowo młode, powstały tutaj małe osiedla.

4.5. Usługi.

Ośrodkiem o dominującej funkcji usługowej w gminie są Barwice. Zlokalizowano tutaj większość usług o charakterze podstawowym, takie jak handel, usługi, administracja, poczta i telekomunikacja, oświata, służba zdrowia czy bank. W pozostałych miejscowościach są zlokalizowane zazwyczaj najprostsze usługi typu handel.

Oświata

Na terenie gminy Barwice w roku szkolnym 1999/2000 działały 4 szkoły podstawowe w Barwicach, Piaskach, Starym Chwalimiu oraz Chłopowie. W placówkach tych było zatrudnionych 54 nauczycieli, którzy mieli do dyspozycji 45 pomieszczeń lekcyjnych. Do szkół uczęszczało 966 uczniów. Jeśli chodzi o szkolnictwo gimnazjalne to w gminie jest jedna placówka w Barwicach do której uczęszczało 368 uczniów. W roku 2001 rozpoczęto realizację nowego obiektu. Młodzież dojeżdża także do innych placówek zlokalizowanych Połczynie Zdroju, Szczecinku czy Czaplunku. Na terenie gminy nie było placówek szkolnictwa zawodowego.

Oprócz tego w gminie były trzy przedszkola, w tym jedno w mieście. Placówki te oferowały w sumie 112 miejsc.

Zdrowie i pomoc społeczna.

W zakresie służby zdrowia mieszkańcy są obsługiwani przez dwie placówki ambulatoryjne – przychodnie. W mieście Barwice znajduje się Zakład Opieki Zdrowotnej "Zdrowie", gabinet ginekologiczno-położniczy oraz dwa gabinety stomatologiczne. Wg danych statystycznych na jedną placówkę apteczną przypadało 4685 mieszkańców. W poważniejszych przypadkach mieszkańcy muszą korzystać z bardziej wyspecjalizowanych placówek w innych miejscowościach.

Kultura

Na obszarze gminy znajdują się 4 świetlice oraz biblioteki. Statystycznie na jeden punkt biblioteczny przypadało 2342,5 mieszkańców gminy. Księgozbiór liczył w sumie 40,7 tys. pozycji

Sport i rekreacja

Barwice są gminą o wysokich walorach turystycznych. W dniu 14 kwietnia 1994 roku zostało utworzone Stowarzyszenie Gmin Pojezierza Drwaskiego. Obok Barwic należą do niego Czaplunek, Złocieniec, Biały Bór, Borne Sulinowo, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Ostrowice, Połczyn Zdrój, Szczecinek Miasto i Gmina oraz Wierzchowo.

Położenie w atrakcyjnym krajobrazowo i przyrodniczo terenie decyduje o wysokich walorach turystycznych gminy. Tędy przebiegają liczne szlaki turystyczne rowerowe, piesze, konne.

Na terenie gminy są zlokalizowane liczne boiska sportowe.

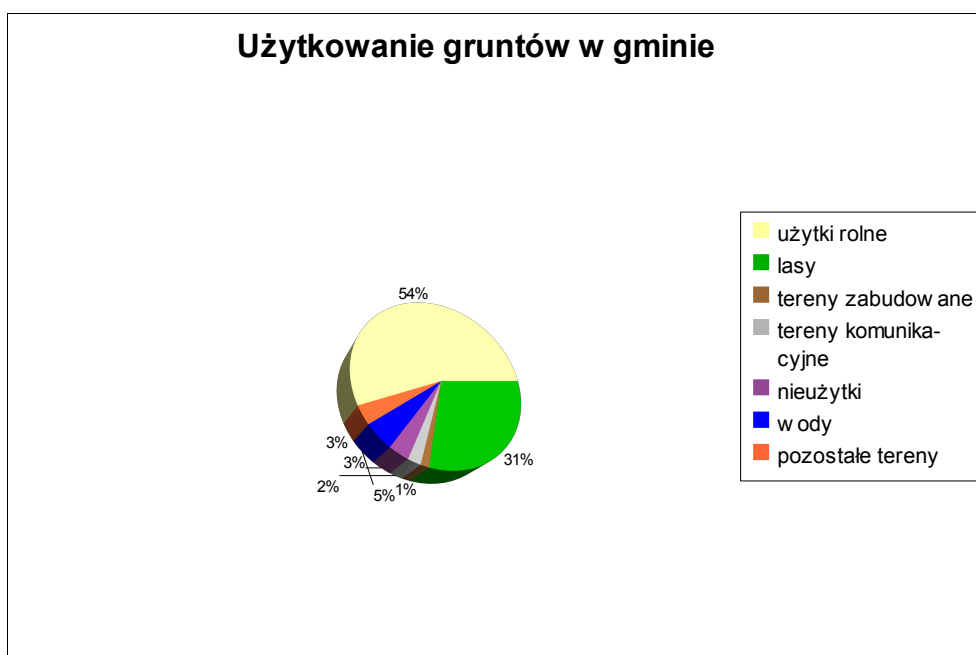
5. Uwarunkowania rozwoju rolnictwa.

Gmina ma charakter rolniczy – użytki rolne stanowią blisko 50 % powierzchni ogólnej gminy.

Użytkowanie gruntów wg granic adm. ogółem

(Urząd Statystyczny w Szczecinie)

a) użytki rolne	- 8442 ha
- grunty orne	- 6954 ha
- sady	- 20 ha
- łąki	- 966 ha
- pastwiska	- 502 ha
b) lasy	- 4752 ha
c) tereny zabudowane i zurbanizowane	- 222 ha
d) tereny komunikacyjne	- 342 ha
e) nieużytki	- 527 ha
f) wody	- 752 ha
g) pozostałe tereny	- 533 ha

Gmina cechuje się wysokim odsetkiem terenów zakwalifikowanych jako użytki rolne (54,22%) w skład których wchodzi zarówno grunty orne, sady, łąki oraz pastwiska). Znaczny jest również udział terenów zalesionych – 30,5 % oraz wód powierzchniowych (4,83 %).

<i>Klasa gruntów</i>	<i>Barwice - wieś</i>	<i>Barwice – miasto</i>	<i>Ogółem ha</i>
R III a	13	1	14
R III b	603,5	23	626,5
R IV a	3234,4	160	3394,4
R IV b	3410	73	3483

<i>Klasa gruntów</i>	<i>Barwice - wieś</i>	<i>Barwice – miasto</i>	<i>Ogółem ha</i>
R V	3839	76	3915
R VI	1077	17	1094

Występują tutaj dwa rodzaje gleb:

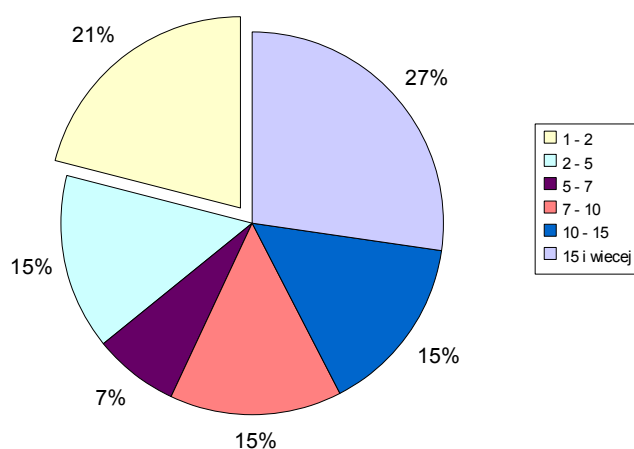
- gleby piaszkowe różnych typów genetycznych, wytworzone z piasków luźnych, słabo gliniastych i gliniastych (gleby te stanowią 80 % użytków rolnych, na których uprawia się głównie żyto, owies, mieszanki zbożowe oraz ziemniaki),
- gleby pseudobielicowe wytworzone z gliny zwałowej oraz piasków naglinowych i naiłowych zaliczane do klasy IV (stanowią one 18 % użytków rolnych, zaliczanych do gleb średniurodzajnych).

W gminie przeważają grunty o niskiej, V klasie bonitacyjnej, których w sumie jest 3915 ha. Drugą grupę stanowią grunty klasy IV a (3394,4 ha) oraz IV b (2483 ha). W kolejnej grupie znalazły się gleby VI klasy – 1094 ha oraz klasy III b – 626,5 ha. Gleb o wysokiej III a, klasie wartości bonitacyjnej jest niewiele bo zaledwie 14 ha.

Liczba indywidualnych gospodarstw i działek rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

od 1 ha do 2 ha –	140
od 2 ha – 5 ha –	99
od 5 ha do 7 ha –	48
od 7 ha do 10 ha –	97
od 10 ha do 15 ha –	101
15 i więcej -	182

Gospodarstwa rolne wg powierzchni w ha

Powierzchnia zasiewów poszczególnych upraw w gospodarstwach indywidualnych

<i>Uprawy</i>	<i>Powierzchnia zasiewów w ha</i>
Zboże, w tym:	1988
•pszenica ozima,	30
•pszenica jara,	230
•żyto,	900
•jęczmień ozimy,	-
•jęczmień jary,	50
•owies,	450
•pszenżyto ozime,	27
•pszenżyto jare,	1
•mieszanki zbożowe	300
Rzepak ozimy	60
Rzepak jary	240
ziemniaki	150
Buraki cukrowe	-
strączkowe	10
Rośliny pastewne	615
pozostałe	11

Oprócz upraw roślin w gminie hoduje się bydło, trzodę chlewną (maciory, owce, konie oraz kozy).

Na terenie gminy jest zlokalizowanych wiele byłych PGR – ów, w których była prowadzona wielkoobszarowa działalność produkcyjna. Obecnie prawie wszystkie obiekty uległy znacznej dewastacji, a grunty leżą odłogiem.

6. Turystyka, rekreacja, wypoczynek.

6.1. Warunki rozwoju turystyki w gminie Barwice.

6.1.1. Uwarunkowania zewnętrzne.

Gospodarka turystyczna na całym świecie rozwija się dynamicznie. Udział dochodów z turystyki w światowym produkcie brutto wynosi obecnie ok. 5,5%, natomiast inwestycje w dziedzinie turystyki stanowią około 6 % ogólnych nakładów inwestycyjnych. Co 14. osoba pracująca zawodowo zatrudniona jest w sferze turystyki, co daje ok. 115 mln osób w skali światowej. Turystyka jest więc jedną z najważniejszych dziedzin światowej gospodarki, przynosząc co roku wymierne korzyści ekonomiczne wielu krajom. Także w Polsce od 1989 r. turystyka stała się jedną z najdynamiczniej rozwijających się gałęzi gospodarki. W 1995 r. według szacunkowych danych wpływy dewizowe z tytułu przyjazdów cudzoziemców do Polski wyniosły ok. 6-6,5 mld USD, przy średniej rocznej dynamice wzrostu 25%, co jest wielkością znaczącą w bilansie płatniczym kraju.

Należy podkreślić, że po wielu latach stagnacji uznano wreszcie w naszym kraju, że turystyka może stać się w stosunkowo krótkim czasie jednym ze stymulatorów dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego i istotnym źródłem dochodów państwa. Zdaniem wielu ekspertów krajowych i zagranicznych właśnie turystyka, poza sektorem gospodarki żywnościowej i przemysłem ochrony środowiska, jest tą dziedziną gospodarki, w którą warto inwestować. W raporcie końcowym, opracowanym w 1994 r. przez firmę Arthur D. Little w ramach tzw. „Planu rozwoju krajowego produktu turystycznego” stwierdzono, że podstawowym zadaniem organów rządowych jest **stworzenie silnego ekonomicznie i zorientowanego na rynek sektora turystycznego w Polsce, opartego na prywatnej własności i inicjatywie**. W tymże roku Urząd Kultury Fizycznej przy Radzie Ministrów RP przyjął dokument „Założenia rozwoju gospodarki turystycznej”, który stał się rządową strategią rozwoju gospodarki turystycznej w Polsce. W dokumencie tym podkreśla się jednoznacznie, że wszelkie efekty rozwoju gospodarki turystycznej - pozytywne i negatywne - koncentrować się będą na szczeblu regionalnym i lokalnym. Turystyka jest bowiem często jedną z najważniejszych dziedzin gospodarki lokalnej, będąc alternatywą w uzyskiwaniu dochodów przez społeczności lokalne. Z tego względu uzasadnione jest opracowanie strategii rozwoju turystyki na poziomie gminy i zawarcie ich w dokumentach kształtujących politykę przestrzenną i gospodarczą gminy, takich jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. O rozwoju turystyki świadczyć może powstawanie coraz nowszych punktów noclegowych w postaci gospodarstw, agroturystycznych, pensjonatów czy różnych stowarzyszeń promujących rozwój turystyki i rekreacji.

6.1.2. Charakterystyka turystyki w Polsce w końcu lat 90-tych.

Przyjazdy zagraniczne. W rankingu podróży turystycznych Światowa Organizacja Turystyki (WTO) lokuje Polskę na 7 miejscu. Należy podkreślić, że pozycja ta wynika jednak z korzystnego - tranzytowego - położenia Polski, a w mniejszym stopniu z jej atrakcji turystycznych. Większość przyjezdnych stanowili mieszkańcy przygranicznych rejonów państw sąsiednich, przyjeżdżający na zakupy; 19,5 mln cudzoziemców (dane 1997 r.) spędziło w naszym kraju co najmniej jedną noc. Od kilku lat liczba ta powoli rośnie. W 1997 r. odwiedziło Polskę 87,8 mln obcokrajowców, tj. pięć razy tyle ile w roku 1990. Szacuje się, że w 1999 r. liczba odwiedzających Polskę może wzrosnąć do 93 mln. Przewiduje się, że w 1999 r. liczba turystów zagranicznych w Polsce wyniesie 20,4 mln.

Podróże Polaków. Poprawa sytuacji ekonomicznej, spadek inflacji i wzrost realnych dochodów znajdują odbicie w rosnącej aktywności turystycznej mieszkańców Polski. W 1998 r. z wyjazdów urlopowo - wakacyjnych skorzystało 35 % Polaków, realizując ok. 26 mln podróży. Podstawowe cechy charakterystyczne dla wypoczynku Polaków to:

- spędzanie urlopu u krewnych i znajomych (powinno to kształtować typ lokalnego produktu turystycznego)
- korzystanie z własnego samochodu jako środka lokomocji
- utrzymanie się wzrostowej tendencji wydatków związanych z wyjazdami
- wzrost liczby podróży zagranicznych.

Przesłanki te należy wziąć pod uwagę przy kształtowaniu lokalnego produktu turystycznego. Winny one znaleźć odbicie w zapisach formalnych - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w lokalnych i regionalnych strategiach rozwoju gospodarczego.

Infrastruktura turystyczna. W ostatnich latach dynamicznie jest dynamicznie rozwijana, dzięki inicjatywom wielu podmiotów. Szczególnie zauważalne jest to na trasach tradycyjnych dróg tranzytowych, na obszarach i w miastach będących ośrodkami krajoznawczymi o ustalonej pozycji na rynku turystycznym.

Zjawiskami pozytywnymi są:

- podnoszenie standardu usług hotelowych (szczególnie poziomu - wyposażenia różnorodności świadczonych usług dodatkowych, poziomu obsługi), rozwój bazy gastronomicznej, rozwój usług okołoturystycznych (paraturystycznych) - sieci parkingów, punktów obsługi samochodów, stacji benzynowych itp., rozwój i specjalizacja biur podróży.

Zjawiskami negatywnymi są:

- zanik taniej bazy noclegowej – schronisk młodzieżowych, pól biwakowych, domów wycieczkowych oraz stosunkowo słaba promocja i informacja w sferze turystyki, szczególnie w sektorach działalności prywatnej (np. agroturystyka).

Tendencje w polskiej turystyce - oczekiwania odbiorców. Od pewnego czasu zauważa się wzrost zainteresowania turystyką na obszarach chronionych. Ta forma turystyki kwalifikowanej, przybierająca różne oblicza, ma niebagatelny wymiar społeczny – bowiem dzięki generowaniu dochodów może łagodzić konflikty i ograniczenia nakładane lokalnie na gospodarkę, a wynikające z sąsiedztwa obszarów chronionych. Ponadto, wypoczynek wprost korzystający z zasobów środowiska i docenienie walorów wynikających z jego dobrego stanu odbija się pozytywnie na liczbie i jakości inwestycji komunalnych zabezpieczających środowisko przed agresywnym oddziaływaniem turystyki. Inwestycje te, jako dobro ogólnospołeczne, podnoszą standard życia lokalnych społeczności, przyciągają turystów i wywołują inicjatywę (inwestowanie) w branży turystyczno-rekreacyjnej.

Nowym elementem, dostrzeganym przez animatorów turystyki i wymagającym podjęcia innych form aktywności, jest zainteresowanie turniejami rycerskimi, imprezami „światło i dźwięk”, biesiadami na zamku.

Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego. W roku 1997 podjęto działania dla wdrożenia Strategii Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego. Najważniejszym spośród nich było powołanie biura menedżerów marek turystycznych i ukierunkowanie działań na tworzenie, rozwój i promocję produktów markowych (ryc. 1) na wytypowanych obszarach. Wyznaczono 5 kategorii turystycznych produktów markowych:

- turystyka biznesowa
- turystyka miejska i kulturowa
- turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna
- turystyka na terenach wiejskich
- turystyka przygraniczna i tranzytowa.

Elementy promocji

Działania promocyjne winny opierać się na wyżej podanych przesłankach. Zadania do realizacji to:

- tworzenie pozytywnego wizerunku kraju jako przyjaznego turyście i posiadającego atrakcyjne produkty turystyczne (promocja walorów, infrastruktury i obsługi – fachowego personelu)
- tworzenie sieci informacyjnej (punktów informacji turystycznej)
- tworzenie mody na wypoczynek w kraju
- ochrona przestrzeni turystycznej
- łączenie zagospodarowania turystycznego z ochroną środowiska.

6.2. Infrastruktura turystyczna gminy Barwice.

6.2.1. Dostępność komunikacyjna gminy.

Dobra dostępność komunikacyjna jest warunkiem niezbędnym do prawidłowego rozwoju i obsługi ruchu turystycznego. Położenie gminy w dużej mierze odpowiada takim warunkom. Główną osią komunikacyjną w układzie ponadregionalnym jest droga wojewódzka nr 172 ze Szczecinka do Połczyna Zdroju oraz droga wojewódzka nr 171 z Czaplina przez Bobolice do Koszalina. W sąsiedztwie przebiegają ponadto inne ważne szlaki komunikacyjne które pozwalają na łatwe dotarcie.

6.2.2. Informacja turystyczna.

Punkt informacji turystycznej znajduje się w Barwicach.

W sąsiednim Czaplinku działa Biuro Stowarzyszenia Gmin Pojezierza Drawskiego, do którego należą Barwice. Podejmowane są wspólne przedsięwzięcia na rzecz promocji regionu. Ważnym aspektem działalności informacyjnej jest druk materiałów reklamowych. Część z tych publikacji ma charakter opracowań ogólnych, poświęconych Pojezierzu Drawskiemu, jak np. przewodnik Pojezierze Drawskie, autorstwa P. Skurzyńskiego, (Wyd. Pascal, seria - „Praktyczny Przewodnik”), przewodnik turystyczny Pomorze Środkowe Jarosława Ellwarta, mapa turystyczno-samochodowa, wyd. BiK z Piły, czy folder Pojezierze Drawskie, wydany pod egidą Stowarzyszenia Gmin Pojezierza. Materiały te funkcjonują w ogólnopolskim obiegu informacji turystycznej.

Gospodarstwa agroturystyczne zlokalizowane na terenie gminy mają swoje oficjalne strony internetowe (www.sbga.pl), na których można uzyskać informacje o nich. Zawarte tam informacje krótko opisują dane gospodarstwo: przedstawiają jego położenie, liczbę miejsc noclegowych, możliwość skorzystania z dodatkowych atrakcji (jazda konna, rowerowa, wędkowanie, potrawy z domowej kuchni i in.). Wszystkie gospodarstwa należące do tego stowarzyszenia posiadają ujednolicony system informacji w postaci tablic reklamowych.

Gmina należy również do Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty – rzeka w północnej części stanowi fragment naturalnej granicy. Ponadto na stronach internetowych Stowarzyszenia Gmin Pojezierza Drawskiego można uzyskać szereg informacji o całym regionie drawskim, czy też poszczególnych gminach.

Wszystkie szlaki na terenie gminy są dobrze oznaczone, rozwijane są systemy plansz z opisem szlaków jak np. “Przełomu rzeki Dębnicy”.

6.2.3. Baza noclegowa i gastronomiczna.

Baza noclegowa najlepiej jest rozwinięta w miejscowości Luboradza nad jeziorem Koprzywno. Znajduje się tutaj ośrodek wczasowo-kolonijny Zakładów Przemysłu Jedwabniczego “Pierwsza” w Łodzi na 110 miejsc noclegowych, oraz ośrodek wczasowy “Zacisze”. W Parchlinie w zabytkowym dworcu mieści się dom wypoczynkowy “Reemtsy” z Tarnowa Podgórnego.

W Barwicach przy ul. Polnej funkcjonuje pensjonat “Alikante” oferujący 12 miejsc, a w miejscowości Przybkowo jest pensjonat “Dylka Ranch” z 25 miejscami.

Ponadto stale rozwijają się gospodarstwa agroturystyczne. W 2000 r. powstało Stowarzyszenie Barwickich Gospodarstw Agroturystycznych oferujące noclegi na wsi. Obecnie działa 12 takich obiektów w miejscowości Przybkowo, Piaski (4), Nowe Koprzywno (4), Sulikowo oraz Jeziorki. W obiektach tych oprócz noclegów można skorzystać z posiłków przygotowywanych z produktów gospodarstwa, grilla, wędkowania, rowerów czy jazdy konnej.

Baza gastronomiczna nie jest najlepiej rozwinięta. Brakuje takich obiektów jak bary, kawiarnie czy restauracje. Szczególny brak tego typu obiektów zaznacza się w samym mieście przy głównych arteriach komunikacyjnych. Istniejące bary są słabo widoczne, trudno do nich trafić i nie mają rozbudowanej oferty. W pozostałych miejscowościach nie ma obiektów gastronomicznych.

6.2.3. Obiekty i wyposażenie turystyczne o charakterze ponadlokalnym.

Walory krajoznawczo - kulturowe i krajobrazowe gminy stały się podstawą wytyczenia wielu szlaków turystycznych o różnym charakterze, ogólnych i tematycznych.

Szlaki piesze są powszechnie dostępne, nie wymagają szczególnego przygotowania merytorycznego. Mają charakter tras ponadlokalnych, obejmujących Pojezierze Drawskie.

Na terenie gminy jest zlokalizowanych wiele szlaków pieszych, rowerowych oraz szlak konny.

Szlak pieszy

Na terenie gminy przebiega fragment niebieskiego szlaku pieszego – “Szlak Szwajcarii Połczyńskiej”. Szlak o długości 57 km wiedzie przez najciekawsze tereny Drawskiego Parku Krajobrazowego, pełne głębokich polodowcowych dolin i rynien jeziornych. Szlak rozpoczyna się w Połczynie Zdroju i dalej wiedzie przez Luboradzę, Uradz, j. Komorze, Sikory, j. Dołgie Wlk. do Czaplinka.

Szlak rowerowy “Górna Dębica”

Barwice-Przybkówko-Kolonie Przybkowo-Jez. Dębno – Gwiazdowo – Chłopowo – Polne – Czarne Wielkie – Stare Gonno – Nowe Koprzywno – Parchlino – Przybkowo – Barwice.

Szlak ma długość ok. 40 km, jest oznakowany żółtym prostokątem pod czarną stylizowaną sylwetką na białym tle.

Szlak rowerowy “Wzgórza nad Parsetą”

Barwice – Kolonie Ostropole – Chwalimki – Knyki – Stary Chwalim – Ostrowąsy – Sulikowo – Barwice. Długość ok. 33, 2 km. Szlak jest oznakowany czerwonym prostokątem pod czarną stylizowaną sylwetką roweru na białym tle.

Ścieżka przyrodnicza “Przełom rzeki Dębnicy”

Ścieżka zlokalizowana jest w południowej części gminy, niedaleko jeziora Dębno. Długość jej wynosi 10 km, można pokonywać ją pieszo lub rowerem. Trasa rozpoczyna się w odległości 3 km od miejscowości Chłopowo i 2 km od miejscowości Polne, przy drodze łączącej te miejscowości. Teren, na którym zlokalizowana jest ścieżka leży na obszarze Drawskiego Parku Krajobrazowego. Ścieżka powstała w celu zaprezentowania i przybliżenia turystom krajobrazu powstałego w wyniku działalności lodowca. Obszary te odznaczają się urozmaiconym ukształtowaniem terenu oraz licznymi wzgórzami morenowymi często porośniętymi lasami bukowymi. Atrakcją ścieżki jest przełom rzeki Dębnicy, niewielkiego ciekę płynącego w głębokim wąwozie porośniętym lasem bukowym. Dębica przypomina tu górski strumień, wartko płynący pośród kamieni i głazów narzutowych. We florze i faunie tego obszaru można spotkać gatunki charakterystyczne dla terenów górskich. Nad Dębnicą występuje pliszka górską, której stylizowana sylwetka posłużyła za logo ścieżki przyrodniczej “Przełom rzeki Dębnicy”.

Początek ścieżki znajduje się przy drodze asfaltowej na skraju kompleksu borów sosnowych. Tutaj znajduje się tablica informacyjna z mapą przedstawiającą przebieg ścieżki.

Trasa powrotna w dużej części biegnie tymi samymi drogami. Początkowy odcinek ścieżki przyrodniczej pokrywa się z niebieskim szlakiem turystycznym, zwanym leśnym, prowadzącym z Połczyna Zdroju do Czaplinka. Około 2 km na północ od jez. Dębno w rejonie Gwiazdowa można dostrzec nasypy autostrady, której budowę rozpoczęto przed wybuchem II wojny światowej, a która to miała połączyć Berlin z Królewcem.

Po rzece Dębnicy można również pływać i w tym celu utworzono szlak kajakowy “Dębica” o długości 28 km. Początek spływu wyznaczono pomiędzy miejscowością Piaski i Luboradza. Czas przepłynięcia wynosi 2 dni.

Szlak konny

Przybkówko – Trzemienko – Strzeszyn – Liszkowo – Borne Sulinowo.

Szlak rozpoczyna się w ośrodku jeździeckim w Przybkówku. Długość całego szlaku wynosi 26,8 km z czego na terenie Barwic 6,1 km. Oznakowany jest pomarańczowym kołem.

7. Uwarunkowania rozwoju systemów technicznych.

7.1. Transport i komunikacja.

7.1.1. Drogi.

Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. *o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa* zmieniła ustawę *o drogach publicznych* z dnia 21 marca 1985 r. wprowadziła nowe kategorie dróg i ustanowiła ich zarządy.

Przez obszar gminy nie przebiegają żadne drogi o znaczeniu krajowym. Najbliższa droga takiej kategorii oznaczona nr 11 przebiega przez gminę sąsiednią – Szczecinek i wiedzie dalej na północ przez Bobolice do Koszalina, lub południe przez Piłę do Poznania.

W mieście Barwice krzyżują się dwie drogi wojewódzkie, w układzie północ- południe i wschód – zachód. Droga oznaczona numerem 172 prowadzi ze Szczecinka przez Barwice do Połczyna Zdroju, natomiast droga wojewódzka nr 171 prowadzi z Czaplina przez Barwice do Bobolic.

Drogi wojewódzkie zapewniają połączenia z sąsiednimi gminami i regionami kraju oraz z innymi ważnymi szlakami komunikacyjnymi.

Drogi wojewódzkie uzupełnione są ponadto drogami powiatowymi, którymi nadzoruje Zarząd Dróg Powiatowych w Szczecinku.

Drogi powiatowe:

- nr 614 Ostrowąsy – Białowąs,
- nr 615 Stary Chwalim – Wielawino,
- nr 616 Barwice – Sulikowo,
- nr 617 Parchlino – Piaski – Kłodzino,
- nr 623 Knyki – Stary Chwalim,
- nr 624 Jezioroki – Nowy Chwalim,
- nr 627 Chłopowo – Parchlino – Barwice,
- nr 637 Chłopowo – Stare Gonne,
- nr 639 Polne – Chłopowo,
- nr 640 Polne – Komorze,
- nr 643 Stary Grabiąż – Wiele,
- nr 644 Ostropole – Kiełpino,
- nr 202 Łęknica – Białowąs – Borzęcino,
- nr 319 Kłodzino – Białowąs – Krosino,
- nr 355 Polne – Czarne Wielkie,

Pozostałe połączenia drogowe w Barwicach realizowane są poprzez sieć dróg gminnych.

Drogi gminne:

- nr 1705001 – Borzęcino – Nowe Dębno – granica gminy,
- nr 1705002- Borzęcino – Wojsławiec,
- nr 1705003- Sulikowo – Kazimierzewo,
- nr 1705004- Sulikowo – kolonia Sulikowo,
- nr 1705005- Ostrowąsy – Stary Chwalim,
- nr 1705006- Kłodzino – Łeknica,
- nr 1705007- Łeknica – Ostrowąsy,
- nr 1705008- droga 171 – droga 17623,
- nr 1705009- Knyki – kolonia Knyki,
- nr 1705010- Stary Chwalim – Chwalimki,
- nr 1705011- Barwice – Knyki,
- nr 1705012- droga 17623 – Ostropole,
- nr 1705013- Stary Grabiąż – Kiełpino – granica gminy,
- nr 1705014- Gonne Małe – Świerk,
- nr 1705015- Ostropole – kolonia Ostropole,
- nr 1705016- Łeknica – Luboradza,
- nr 1705017- Przybkowo – droga 171,
- nr 1705018- droga 17637 – kolonia Przybkowo,
- nr 1705019- Chłopowo – Nowe Koprzywno,
- nr 1705020- Chłopowo – kolonia Chłopowo,
- nr 1705021- Śmilcz – droga 172

W 2000 roku na terenie gminy było ogółem 98 km dróg gminnych, z czego w mieście 4 km. W mieście 4 km miało nawierzchnię twardą, (3 km nawierzchnię ulepszoną), a w gminie 14 km posiadało nawierzchnię twardą w tym 6 o nawierzchni ulepszonej. W 2000 roku nie wykonano żadnych remontów. Łączna długość wszystkich dróg na terenie gminy wynosiła 307 km.

Reforma administracyjna kraju wraz z nowym podziałem kompetencji w zakresie zarządzania drogami oraz niebywały spadek nakładów na eksploatację, modernizację i rozbudowę dróg w skali kraju sprawił, że sytuacja w tej sferze jest dla gmin bardzo trudna. Postępującej degradacji, pogorszeniu warunków użytkowych ulega większość dróg we wszystkich kategoriach.

7.1.2. Komunikacja kolejowa.

Przez obszar gminy wiedzie nieużytkowana obecnie linia kolejowa relacji Połczyn Zdrój – Barwice – Grzmiąca. Niewielki ruch pasażerski przyczynił się do likwidacji połączeń kolejowych w gminie.

7.1.3. Komunikacja autobusowa.

Obsługą ruchu autobusowego na terenie Barwic zajmuje się głównie PKS Szczecinek. Połączenia są realizowane z następującymi miejscowościami: Bydgoszcz, Chojnice, Czaplinek, Drawsko, Grzmiąca, Kołobrzeg, Koszalin, Krosino, Połczyn Zdrój, Słupsk, Stary Chwalim, Sulikowo, Szczecinek, Świdwin oraz Złocieniec. Przystanki autobusowe zlokalizowane są we wszystkich większych miejscowościach gminy. Komunikacja autobusowa przejęła cały ruch pasażerski, który był realizowany kiedyś przez kolej.

7.2. Infrastruktura techniczna.

7.2.1. Wodociągi i kanalizacja

Na terenie gminy znajduje się obecnie 81,3 km wodociągowej sieci rozdzielczej, do których jest dołączonych 2306 połączeń wodociągowych. Z tego 8,0 km znajduje się na terenie miasta. Wodociągi dochodzą do 38 miejscowości w gminie. W roku 1999 doprowadzono sieć wodociągową do miejscowości Ostropole z pobliskiego Starego Grabiąza. Zużycie wody kształtowało się na poziomie 267,5 dam³, co daje w przeliczeniu na 1 mieszkańca zużycie wynoszące 28,7 m³. W całej gminie funkcjonują liczne stacje hydroforowe, z których docelowo ma pozostać 5 nowoczesnych stacji.

Zestawienie komunalnych ujęć wody w gminie:

- 1) Barwice – 3 studnie o wydajności 27, 104 i 52 m³/h przy ul. Polnej, studnia o wyd. 23,5 m³/h przy ul. Czaplineckiej oraz 1 studnia przy ul. Szkolnej o wyd. 15 m³/h,
- 2) Bądky – 1 studnia o wyd. 30 m³/h,
- 3) Białowąs – 2 studnie o wyd. 30 i 40 m³/h,
- 4) Borzęcino – studnia – 48 m³/h,
- 5) Chłopowo – 20,8 i 4 m³/h zasilają dodatkowo Chłopówko,
- 6) Chwalimki – 18 m³/h,
- 7) Cybulino – studnia o wyd. 7,2 m³/h,
- 8) Gonno Małe – 2 studnie o wyd. 17 m³/h,
- 9) Górki – 1 studnia 4 m³/h,
- 10) Gwiazdowo - 1 studnia o wyd. 13 m³/h,
- 11) Kaźmierzewo – zasilanie odbywa się ze stacji w Lińcu,
- 12) Kłodzino – 1 studnia o wyd. 25 m³/h,
- 13) Kołbacz – wieś zasilana ze studni w Chłopowie,
- 14) Korzec – zasilanie następuje ze wsi Gonno Małe i Grabiąż,
- 15) Liniec – 1 studnia o wyd. 24 m³/h,
- 16) Luboradza – 1 studnia o wyd. 20 m³/h,
- 17) Lubostronie – 1 studnia o wyd. 15 m³/h,
- 18) Łęknica – 3 studnie o wyd. 31, 16 i 28 m³/h,
- 19) Nowy Chwalim – 2 studnie o wyd. 27 i 22,7 m³/h,
- 20) Nowe Koprzywno – wieś jest zasilana ze stacji w Chłopowie,
- 21) Ostropole – studnia o wyd. 45 m³/h,
- 22) Ostrowąsy – 1 studnia o wyd. 66 m³/h,
- 23) Parchlino – 1 studnia o wyd. 20 m³/h,

- 24) Piaski – 1 studnia o wyd. 36 m³/h,
- 25) Polne – 1 studnia o wyd. 35 m³/h,
- 26) Przybkowo – 3 studnie o wyd. 25, 90, 90 m³/h,
- 27) Przybkówko – 1 studnia o wyd. 1,5 m³/h,
- 28) Stary Chwalim – 1 studnia o wyd. 36 m³/h,
- 29) Stary Grabiąż – 1 studnia o wyd. 25 m³/h,
- 30) Sulikowo – 1 studnia o wyd. 48 m³/h,
- 31) Śmilcz – zaopatrzenie w wodę następuje z Barwic i Starego Grabiąza,
- 32) Świerk – wieś jest zaopatrywana ze stacji w Gonnym Małym,
- 33) Tarmno – 1 stacja o wydajności 14 m³/h,
- 34) Trzemienko – zaopatrzenie w wodę z Tarmna,
- 35) Uradz – 1 stacja o wyd. 15 m³/h,
- 36) Wiele – ze stacji w Starym Grabiązu,
- 37) Żdżar – ze stacji w Gonnym Małym,
- 38) Żytnik – ze stacji w Barwicach przy ul. Polnej.

W zakresie sieci kanalizacyjnej w gminie zrealizowanych jest 15 km sieci, od której odchodzi 961 przyłączy. W gminie funkcjonuje 6 oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w miejscowościach: Barwice, Białowąs, Chwalimki, Gonne Małe, Luboradza, Łęknica, Stary Grabiąż. Parametry techniczne poszczególnych obiektów przedstawia poniższe zestawienie:

- Barwice – oczyszczalnia komunalna wyposażona w punkt zlewny, komorę rozprężną, kratę ręczną z piaskownikiem, staw napowietrzny o pow. 0,58 ha i pojemności 13805 m³ oraz staw Lemna. Przepustowość oczyszczalni wynosi 700 m³/d. Obiekt został oddany do użytku w roku 1995 i stan techniczny jest określany jako dobry. Odbiornikiem wód jest rzeka Gęsia.
- Drugim obiektem jest oczyszczalnia zakładowa mleczarni o przepustowości 300 m³/d.
- Białowąs – oczyszczalnia o przepustowości 68 m³/d wyposażona w kratę ręczną, rów cyrkulacyjny z osadnikiem wtórnym; ogólny stan techniczny zły.
- Chwalimki - przepustowość oczyszczalni 96 m³/d; stan techniczny oceniany jako zły.
- Gonne Małe – przepustowość obiektu wynosi 41,6 m³/d, wyposażona jest w osadnik gnilny oraz 3 stawy ściekowe; stan techniczny zły.
- Luboradza – przepustowość obiektu 28 m³/d, oczyszczalnia typu kontenerowego KOS – 2 z dwoma poletkami osadowymi i zbiornikiem; dobry stan techniczny.
- Łęknica – oczyszczalnia o przepustowości 120 m³/d, osadnik dwukomorowy i staw stabilizujący, odbiornikiem jest rzeka Lubiatówka.
- Stary Grabiąż – przepustowość 140 m³/d, osadnik dwukomorowy i staw uśredniający, odbiornikiem jest Struga Grabijska.

W celu rozwiązania problemu gospodarki wodno-ściekowej biuro projektowe „EkoWodrol” z Koszalina opracowała studium wykonalności gospodarki wodociągowo – ściekowej dla Stowarzyszenia Gmin Pojezierza Drawskiego. Opracowanie to ma na celu stworzenie systemu gospodarki wodno-ściekowej dla wszystkich gmin, systemów całościowych dla poszczególnych gmin jak i częściowo powiązanych między nimi. Studium to określa konieczność połączenia poszczególnych wodociągów, likwidacji nieefektywnych ujęć i wdrożenia jednego połączonego systemu w ramach gminy, określa koszty inwestycji i jej etapowanie.

Program gospodarki wodno - ściekowej dla Stowarzyszenia będzie podstawą do wystąpienia o fundusze pomocowe programu ISPA.

7.2.2. Energia elektryczna.

Obszar gminy Barwice jest zasilany z GPZ położonego w sąsiedniej gminie Grzmiąca. Stąd dwiema liniami wysokiego napięcia energia elektryczna jest przesyłana do Barwic, skąd dalej jest rozprowadzana liniami średniego napięcia do pozostałych miejscowości. Gmina znajduje się na trasie przesyłowej energii wysokiego napięcia z Grzmiącej do Połczyna Zdroju.

Oprócz linii wysokiego napięcia, przez gminę przebiegają linie przesyłowe średniego napięcia 15 kV. Z łącznej długości sieci energetycznej średniego napięcia 144 km - 139 km to linie napowietrzne, natomiast linii skablowanych jest 5 km.

Na terenie gminy są zlokalizowane stacje transformatorowe 15/0,4 KV. Przy pomocy tych stacji napięcie 15 KV transformowane jest na niskie napięcie 380 V i 220 V, a więc takie na jakim pracują urządzenia odbiorcze większości konsumentów energii elektrycznej.

Niestety część linii przesyłowych 15 kV i stacji transformatorowych 15/0,4 kV nie spełnia współczesnych wymagań co obniża sprawność sieci na poziomie dystrybucji do odbiorców.

Zużycie energii elektrycznej na terenie gminy było największe pod koniec lat 80-tych, a wyniku upadku wielu przedsiębiorstw w tym gospodarstw rolnych uległo znacznemu obniżeniu.

Zestawienie linii i obiektów energetycznych przedstawia poniższa tabela.

<i>L.p.</i>	<i>wyszczególnienie</i>	<i>j. miary</i>	<i>Barwice</i>
1	Linie 110 kV	Km	20
2	Linie 15 kV w tym:	Km	144
	Napowietrzne	Km	139
	kablowe	km	5
3	Linie 0,4 kV w tym:	Km	127
	napowietrzne		102
	kablowe		25
4	Przyłącza	Szt.	1299
5	Stacje WN/SN	Szt.	0
6	Stacje SN/SN	Szt.	3
7	Stacje SN/mn	Szt.	110

7.2.3. Gaz.

Na obszarze Barwic sieć gazowa nie jest do tej pory najlepiej rozwinięta. Częściowo zgazyfikowane jest tylko miasto. W opracowanej koncepcji gazyfikacji miasta założono III etapową realizację sieci gazociągowej. W 2000 roku około 400 osób korzystało z bezpośrednich dostaw gazu do obiektów, co stanowiło 10% mieszkańców miasta. Na terenie miasta było wykonanych 6 km sieci gazowej rozdzielczej, od której odchodziło

131 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych. Na pozostałym obszarze gminy nie ma rozdzielczej sieci gazowej. Ewentualna realizacja nowych przyłączy uwarunkowana będzie od analiz ekonomicznych przeprowadzonych przez zakład gazowniczy.

7.2.4. Telekomunikacja.

Gmina Barwice jest obsługiwana przez Telekomunikację Polską S.A. Zakład Telekomunikacji w Koszalinie. Gminna sieć linii telefonicznej zapewnia łączność w dosyć ograniczonym zakresie, ze względu na mało nowoczesne centrale telefoniczne. Ponadto gmina znajduje się w zasięgu telefonii bezprzewodowej systemów Centertel, Era GSM i Plus GSM. Tutaj znajdują się również maszty nadawcze dla telefonii bezprzewodowej.

Mieszkańcy są obsługiwani przez 3 placówki pocztowo-telekomunikacyjne znajdujące się w następujących miejscowościach: Barwice, Polne oraz Stary Chwalim. W przeliczeniu na 10 tys. ludności daje to wskaźnik 3,2 placówki telekomunikacyjnej, przy średniej dla powiatu szczecineckiego wynoszącej 3,3 pl./10 tys. ludn.

7.2.5. Gospodarka odpadami.

Na terenie gminy Barwice funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych, zlokalizowane ok. 1,7 km na wschód od miasta w kierunku Śmileza. Składowisko to działa od około 1960 r. Zajmuje powierzchnię ca 4,3 ha. Szacuje się że do tej pory nagromadzono tutaj 38 000 ton odpadów, a miąższość warstwy śmieci waha się od 0.7 m do 3.2 m. Odpady znajdujące się na wysypisku to głównie odpady komunalne: makulatura, opakowania plastikowe, odpady z gospodarstw domowych, stłuczka szklana, złom, odpady ciekłe z szamb. Na wysypisku nie prowadzi się segregacji śmieci oraz wstępnej selekcji w gminie.

Na terenie miasta zbiórkę odpadów prowadzi firma Rethmann -Sanitech.

Sporo odpadów z terenów wiejskich jest zagospodarowywana na miejscu (kompostowanie, spalanie), co jest zjawiskiem zasadniczo pozytywnym, niestety też część śmieci wyrzucana jest na dziko do lasów i inne przypadkowe miejsca. Mieszkańcy pozbywają się odpadów głównie w miejscach byłych żwirowni w Ostrowąsach, Nowym Koprzywnie, Starym Chwalimiu czy Jeziorkach. Miejsca dzikiego składowania odpadów stanowią źródło chemicznego i bakteriologicznego zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych. Na wysypiska te trafiają nie tylko odpady komunalne, ale również inne jak odpady budowlane, opony, stłuczka szklana, tworzywa sztuczne, stare meble. Przeciwdziałanie powstawaniu takich wysypisk jest trudne ze względu na szybki przyrost ilości odpadów. Miejsca "dzikiego składowania odpadów powinny być systematycznie likwidowane przez władze samorządowe.

W przyszłości należy spodziewać się dalszego wzrostu ilości odpadów w związku z czym należy opracować program gospodarki odpadami, zakładającą selektywną ich zbiórkę, segregację, wstępny przerób, odzysk surowców wtórnych i utylizację.

7.2.6. Cmentarnictwo.

Wykaz miejscowości w których znajdują się cmentarze:

- Barwice – cm. Komunalny, Barwice, ul. Pomorska, Białowąs, Borzęcino, Chłopowo, Chłopówko, Chwalimki, Gonne Małe, Kazimierz, Kłodzino, Luboradza, Łęknica, Nowy Chwalim, Nowe Koprzywno, Nowy Grabiąż, Ostropole, Ostrowąsy, Uradz, Piaski, Parchlino, Polne, Przybkowo, Przybkówko, Stary Chwalim, Stary Grabiąż, Sulikowo, Jeziorki.

7.2.7. Uwarunkowania dotyczące terenów objętych zmianą Studium

Obszar przeznaczony na prowadzenie działalności produkcyjno - gospodarczej (rejon miejscowości Kłodzino) objęty zmianą Studium jest położony w odległości ok. 400 m od drogi gminnej łączącej miejscowość Kłodzino z miejscowością Białowąs. Obszar nie posiada systemów infrastruktury, które należy doprowadzić z sąsiednich miejscowości lub zlokalizować na terenie objętym zmianą studium na etapie realizacji inwestycji. Szczegółowe rozwiązania należy podać na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Obszar w sąsiedztwie miejscowości Jeziorki i przeznaczony na składowisko odpadów o powierzchni ok. 93 ha jest położony na północ od miejscowości Jeziorki i południe od drogi wojewódzkiej Nr 172 (w bezpośrednim jej sąsiedztwie). Teren nie posiada systemów infrastruktury, które należy doprowadzić z sąsiednich miejscowości lub zlokalizować na terenie objętym zmianą studium na etapie realizacji inwestycji.

Komunikacja

Obszar przeznaczony do prowadzenia działalności gospodarczej – produkcyjnej (teren w pobliżu miejscowości Kłodzino) zmiany Studium jest skomunikowany z siecią komunikacyjną gminy Barwice poprzez drogi gruntowe łączące teren z powiatową drogą publiczną łączącą Kłodzino z miejscowością Białowąs.

Obszar przeznaczony pod składowisko odpadów (okolice miejscowości Jeziorki) zmiany Studium jest skomunikowany z siecią komunikacyjną gminy Barwice poprzez drogi publiczne z którymi bezpośrednio sąsiaduje (droga powiatowa i droga wojewódzka).

8. Główne czynniki rozwoju społeczno - gospodarczego gminy.

Rozwój społeczno-gospodarczy miasta i gminy Barwice traktuje się jako efekt prowadzenia gospodarki lokalnej, czyli określony stan rzeczywistości społeczno-gospodarczej gminy. Podstawę analizy rozwoju lokalnego gminy stanowi charakterystyka uwarunkowań, wśród których wyróżnia się czynniki determinujące rozwój społeczno-gospodarczy.

Do głównych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Barwice należą:

- uwarunkowania przyrodnicze - czyste środowisko naturalne, walory przyrodniczo – krajobrazowe,
- duże arealy rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- działalność usługowa,
- atrakcyjne położenie geograficzne,
- częściowo, położenie w granicach Drawskiego Parku Krajobrazowego,
- zasoby środowiska kulturowego – liczne zabytkowe pałace i dwory, zabudowania mieszkalne i gospodarcze, parki i cmentarze, stanowiska archeologiczne.

Do najważniejszych atutów gminy należy zaliczyć jej położenie w regionie atrakcyjnym turystycznie. Tutaj przebiegają granice Drawskiego Parku Krajobrazowego, a cała gmina znajduje się na Pojezierzu Drawskim – wyróżnionej ze względu na swą atrakcyjność jednostce podziału fizyczno-geograficznego. W najbliższym czasie należy się spodziewać dalszego rozwoju turystyki na tych obszarach. Dla mieszkańców dużych aglomeracji coraz atrakcyjniejsza staje się agroturystyka, pozwalająca spędzić czas w nieskażonym środowisku, bez hałasu i spalin samochodowych. Duże powierzchnie leśne, czyste jeziora oraz brak dużego ruchu samochodowego przyczyniają się do kształtowania wizerunku gminy atrakcyjnej turystycznie. Duże znaczenie odgrywa również fakt, że na terenie gminy nie ma dużych zakładów przemysłowych, przyczyniających się do zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego.

Restrukturyzacja gospodarki w warunkach gospodarki wolnorynkowej stanowi drugi ważny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i wymusza wprowadzanie nowych rozwiązań dostosowanych do aktualnej sytuacji.

Działania takie powinny zmierzać do:

- dynamicznego rozwój nowych podmiotów gospodarczych oraz tworzenia nowych miejsc pracy,
- prywatyzacja gospodarki,

- nowych inwestycji gospodarczych i napływu kapitału (i związane z tym m.in. podnoszenie jakości działalności produkcyjnej i usługowej),
- wzrostu aktywności zawodowej lokalnej ludności, a w szczególności zmiana kwalifikacji i doskonalenie zawodowe,
- rozwoju placówek usługowych i infrastruktury towarzyszącej.

Napływ kapitału krajowego jak i zagranicznego, podmiotów gospodarczych to ważny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego. Z ich funkcjonowania wynika wiele korzyści, wśród których można zaliczyć:

- modernizacja bazy materialnej lokalnych zakładów wytwórczych i unowocześnianie technologii produkcji,
- restrukturyzacja własnościowa podmiotów gospodarczych i wspomaganie procesów prywatyzacji,
- rozwój gminnego rynku pracy,
- podnoszenie jakości działalności produkcyjnej i usługowej, konkurencyjności wyrobów, polepszenie oferty towarowej na rynku lokalnym i łatwiejszy dostęp do ponadlokalnych rynków zbytu,
- wprowadzanie nowych technologii bezpiecznych dla środowiska naturalnego,
- zwiększanie dochodów budżetowych gminy poprzez wzrost wpływów podatkowych.

Zaangażowanie lokalnego samorządu oraz aktywna postawa lokalnej zbiorowości stanowią ważne czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Do inicjatyw podejmowanych przez władze lokalne przy dużym współudziale mieszkańców należą przede wszystkim:

- przygotowywanie odpowiednich warunków dla lokalizacji nowych inwestycji,
- działania na rzecz ochrony środowiska,
- działalność społeczno-kulturalna i promocja gminy,
- pozyskiwanie funduszy pozabudżetowych na rzecz realizacji nowych inwestycji oraz na ochronę środowiska przyrodniczego,
- rozwój turystyki oraz promocja regionu oraz gminy.

Na podstawie rozpoznanych uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, diagnozy stanu istniejącego dokonano wyboru tych spośród czynników, które można uznać jako przyczyniające się do dalszego rozwoju i ograniczających ten rozwój, czyli barier rozwoju.

OGRANICZENIA ROZWOJU:

W zakresie jakości życia mieszkańców i demografii

- migracja młodych osób ze wsi,
- wysoki i stale powiększający się poziom bezrobocia wśród osób czynnych zawodowo,
- niski poziom wyposażenia w usługi,
- przeciętna struktura i standardy usług bytowych

W zakresie mieszkalnictwa

- minimalny ruch budowlany,
- zły stan techniczny lokali

W zakresie aktywności gospodarczej

- duża liczba małych podmiotów gospodarczych,
- niedostatek przedsiębiorstw obsługujących rolnictwo, zlokalizowanych na wsi,
- ogólnie niski poziom kultury technicznej,
- czynniki zewnętrzne – oddalenie od dużych miast oraz duża konkurencja sąsiednich gmin w staraniach o pozyskanie inwestorów

W zakresie turystyki

- mniejsza atrakcyjność turystyczna w porównaniu z niektórymi gminami Pojezierza Drawskiego,

- niski poziom wyposażenia w obiekty infrastruktury turystycznej,
- zbyt duże uzależnienie usług turystycznych od sezonowości,
- brak rozwiniętej gastronomii

W zakresie rolnictwa

- nie najlepsze warunki agrotechniczne,
- zbyt mało dużych, silnych gospodarstw rolnych,
- niskoefektywne metody gospodarowania w rolnictwie,
- wysoka dekapitalizacja gospodarstw rolnych,
- czynniki zewnętrzne – zła kondycja rolnictwa w skali kraju

W zakresie infrastruktury technicznej

- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna,
- zbyt mały stopień gazyfikacji terenów gminy.

W zakresie środowiska kulturowego

- brak środków finansowych na utrzymanie zasobów kulturowych,
- znaczna część obiektów w złym stanie technicznym,
- brak właścicieli i zarządców nieruchomości,
- niewystarczająca promocja walorów kulturowych gminy.

CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI:

W zakresie jakości życia mieszkańców i demografii

- relatywnie wysoki przyrost naturalny,
- nieskażone środowisko naturalne,

W zakresie mieszkalnictwa

- relatywnie dobre standardy zamieszkania – korzystne parametry mieszkań,

W zakresie aktywności gospodarczej

- korzystne zaplecze dla rozwoju przemysłu drzewnego i rolno-spożywczego,
- duży potencjał i zasoby siły roboczej,
- liczne tereny pod nowe inwestycje,
- tendencje sprzyjające rozwojowi małych i średnich, elastycznych, dobrze przystosowanych do zmieniających się warunków gospodarczych przedsiębiorstw,

W zakresie turystyki

- warunki krajobrazowo – przyrodnicze,
- liczne zabytkowe parki i dwory,
- stale rozwijające się zapotrzebowanie w zakresie turystyki kwalifikowanej i weekendowej,
- wysoki wskaźnik lesistości w gminie,
- czyste, nieskażone środowisko przyrodnicze,
- stale rozwijane szlaki turystyczne piesze, rowerowe,
- liczne gospodarstwa agroturystyczne na terenie gminy,
- przynależność gminy do stowarzyszeń agroturystycznych.

W zakresie rolnictwa i leśnictwa

- duże obszary niewykorzystanej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- możliwości wykorzystania infrastruktury po byłych PGR - ach,

- produkcja “zdrowej” żywności,
- duże areale lasów.

W zakresie infrastruktury technicznej

- opracowane programy gazyfikacji, kanalizacji i zwodociągowania gminy,
- wykształcony układ komunikacyjny,
- możliwości wykorzystania nasypów kolejowych pod realizację szlaków rowerowych.

Podsumowanie:

Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy Barwice uwzględniają naturalne tendencje rozwojowe i lokalne tradycje, wartości i predyspozycje środowiska przyrodniczego, a także czynniki społeczne i gospodarcze.

Działania na rzecz rozwoju gminy powinny zmierzać w kierunku:

- systematycznego likwidowania głównych barier rozwoju, takich jak:
  - niedorozwój infrastruktury technicznej,
  - bezrobocie,
  - stopień wyposażenia w usługi podstawowe oraz wyższego rzędu
- podkreślenia i dalszego rozwoju wszystkich walorów gminy, głównie w sferze rolnictwa, usług, turystyki, rekreacji i wypoczynku.

9. Identyfikacja podstawowych zagadnień do rozwiązania.

- ochrona środowiska przyrodniczego i kulturowego (remonty zaniedbanych i zdewastowanych obiektów zabytkowych),
- zapewnienie przestrzennych podstaw rozwoju przedsiębiorczości w celu zwiększenia koniunktury gospodarczej gminy,
- pozyskiwanie i stosowanie preferencji dla nowych inwestorów,
- rozwijanie infrastruktury technicznej w szczególności w zakresie kanalizacji i gazyfikacji gminy,
- rozwój usług oświaty w tym dostosowanie jego struktury do potrzeb rynku pracy,
- rozwój usług zdrowia,
- rozwój usług kultury i sportu w celu zapewnienia atrakcyjnego programu dla mieszkańców gminy i przybyszów z zewnątrz w szczególności dzieci i młodzieży (ograniczenie patologii społecznych),
- wykorzystanie zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego (walorów krajobrazu) dla potrzeb rekreacji, turystyki i wypoczynku.

CZĘŚĆ III – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

1.Generalna koncepcja rozwoju gminy

W celu określenia kierunków dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Barwice należy odpowiedzieć na następujące pytania:

- ku czemu zmierza dalszy rozwój gminy i jakie są jego perspektywy?
- czy gmina w swoim dalszym rozwoju osiągnie określony poziom stabilizacji społeczno-gospodarczej?
- czy posiada dodatkowe szanse dalszego rozwoju i z czego one wynikają?

W Studium jako **CEL NADRZĘDNY - MISJĘ** przyjęto:

“Barwice jako gmina promująca rozwój turystyki w atrakcyjnym przyrodniczo i krajobrazowo miejscu, rozwijająca nowoczesne rolnictwo i działalność usługową z poszanowaniem wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego w celu zapewnienia dostatnich i przyjaznych warunków życia dla jej mieszkańców”.

Założenia te są zbieżne z ustaleniami strategii rozwoju miasta i gminy Barwice w której za cel strategiczny przyjęto: **“wzrost rozwoju gospodarczego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zachowanie naturalnych walorów środowiska, dynamiczny rozwój turystyki i postęp w integracji i aktywności społeczności lokalnej”**.

Aby osiągnąć określone warunki rozwoju społeczno – gospodarczego dla dalszego jej rozwoju należy zrealizować cele strategiczne

A – osiągnięcie wysokiego standardu zamieszkania, pracy i wypoczynku;

B – efektywna promocja miasta i gminy;

C– wykształcenie silnych funkcji ponadlokalnych: turystyczno – wypoczynkowej i usługowej;

D – wzmocnienie lokalnych więzi społecznych i wykreowanie wśród mieszkańców silnego poczucia tożsamości z dziedzictwem kulturowym i gospodarczym gminy;

E - gmina jako miejsce otwarte i przyjazne dla turystów oraz inwestorów.

Dla realizacji celów strategicznych w **działaniach operacyjnych** zostanie położony nacisk na przemiany o charakterze jakościowo – ilościowym. Przemiany te koncentrować się będą na:

- ochronie krajobrazu, ochronie wód, odnowie substancji budowlanej, rewaloryzacji obszarów zdegradowanych,
- poprawie standardów w mieszkalnictwie poprzez zaktywizowanie budownictwa mieszkaniowego,
- podniesienie standardu usług w sferze społecznej,
- stworzenie bazy dla rozwoju funkcji turystyczno - wypoczynkowej, w tym rozbudowa infrastruktury turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem agroturystyki,
- rozwoju wsi w oparciu o modernizowaną bazę,
- rozwoju różnorodnych form rolnictwa i działalności gospodarczej, a w szczególności rozwoju przemysłu rolno - spożywczego,
- modernizacji i rozwoju infrastruktury technicznej.

1.1. Główne funkcje gminy.

W Barwicach na przestrzeni lat rozwinęło się rolnictwo, leśnictwo, drobna działalność wytwórcza, rzemiosło i usługi lokalne oraz funkcja turystyczno - wypoczynkowa. Na obszarze gminy dominuje gospodarka rolno i leśna, oparta na dużych kompleksach lasów oraz przetwórstwo rolne, a także agroturystyka. Jest to również ośrodek tranzytowy w ruchu samochodowym.

W świetle przeprowadzonej diagnozy stanu gminy i analizy jej predyspozycji i możliwości oraz uwarunkowań przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i politycznych uznać należy, że istniejące funkcje gminy powinny zostać kontynuowane z tym, że winny one ulec ukierunkowaniu na zrównoważony rozwój oraz powinny zostać w znacznym stopniu zaktywizowane, aby mogły stać się w większym stopniu czynnikami rozwojowymi.

Generalna koncepcja rozwoju gminy Barwice zakłada jej rozwój umiarkowany i zrównoważony, zmierzający w kierunku zmian jakościowych w strefie rolniczo-rekreacyjnej oraz zmian jakościowo-ilościowych w strefie zurbanizowanej.

Wprowadzane zmiany wynikają z wprowadzenia pojęcia zrównoważonego (eko-) rozwoju i przejścia z aspektów ilościowych na jakościowe: jakość życia, środowiska, wizerunku przestrzeni i krajobrazu oraz z potrzeby zdobywania rynku inwestorów w dobie silnej konkurencyjności między jednostkami samorządowymi jakimi są gminy.

Są to jedyne drogi, obok świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i innych użytkowników środowiska, prowadzące do poprawy jakości życia i powiększania dobrobytu.

Po niezbędnych modyfikacjach funkcji uznaje się, że podstawowymi funkcjami gminy Barwice będą:

1. ochrona i utrzymanie potencjału przyrodniczego,
2. zaspokajanie potrzeb w zakresie turystyki i wypoczynku dla mieszkańców regionu i innych części Polski jako usługi o charakterze lokalnym i ponadlokalnym,
3. działalność gospodarcza, głównie związana z obsługą ruchu turystycznego i różnorodnego rodzaju przetwórstwem rolno (leśno) – spożywczym,
4. nowoczesne rolnictwo, z pożądanym dużym udziałem rolnictwa ekologicznego.

Celem nadrzędnym w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Barwice jest zapewnienie właściwego poziomu życia jego mieszkańców, poprzez wykreowanie wysokich parametrów zagospodarowania – przestrzennych i środowiskowych, zapewnienie równorzędnego dostępu do usług dla wszystkich mieszkańców, zapewnienie dostępu do sieci infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego.

A. Cele rozwoju ekologicznego:

- ochrona powierzchni ziemi,
- ochrona wód,
- ochrona powietrza,

B. Cele rozwoju kulturowego:

- ochrona i renowacje obiektów zabytkowych,
- ochrona krajobrazu kulturowego,
- harmonijne kształtowanie nowej zabudowy, dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej,

C. Cele rozwoju gospodarczego:

- rozwój budownictwa mieszkaniowego,
- rozwój usług podstawowych, bytowych,
- wzrost aktywności i koniunktury gospodarczej,
- rozwój komunikacji,
- rozwój infrastruktury technicznej.

W opracowanej “Strategii rozwoju Miasta i Gminy Barwice w latach 2000 – 2010 przyjęto następujące cele rozwoju gospodarczego:

- 1) restrukturyzacja rolnictwa,
- 2) zmniejszenie bezrobocia i podniesienie dochodów mieszkańców,
- 3) rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- 4) objęcie całego obszaru Miasta i Gminy siecią wodociągową, gazową i kanalizacyjną,
- 5) aktualizacja planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy,
- 6) poprawa stanu technicznego i bezpieczeństwa na drogach,
- 7) poprawa stanu usług telekomunikacyjnych,
- 8) uzbrajanie terenów pod przyszłą zabudowę i inwestycje,
- 9) poprawa estetyki zabudowań i otoczenia,
- 10) rozwój budownictwa indywidualnego w gminie,
- 11) pozyskiwanie obcego kapitału – przyciągnięcie strategicznych inwestorów,
- 12) budowa profesjonalnego wysypiska odpadów z segregacją odpadów,
- 13) ścisła współpraca z ościennymi gminami w zakresie promowania i rozwoju turystyki,

- 14) wzrost udziału turystyki w strukturze gospodarczej gminy,
- 15) budowa infrastruktury usług turystycznych,
- 16) wzrost atrakcyjności usług turystycznych:
  - rozwój sieci szlaków pieszych, dróg rowerowych,
  - oznakowania turystyczne,
  - poprawa sieci transportowej,
  - utworzenie skansenu,
  - inwentaryzacja bazy turystycznej,
- 17) rozwój instytucjonalnych form wspierania turystyki oraz pobudzenie inicjatyw lokalnych w zakresie:
  - turystyki kwalifikowanej,
  - agroturystyki,
  - pobytów wypoczynkowych,
  - ekoturystyki,
  - turystyki weekendowej,
  - hippiki oraz mody na zdrowy styl życia,
- 18) opracowanie i wdrożenie systemu informacji i promocji Miasta i Gminy Barwice o zasięgu lokalnym, ogólnokrajowym i międzynarodowym.

2.1. Schemat gospodarowania w gminie, docelowa wizja gminy.

Schemat gospodarowania przestrzenią w gminie składa się z kolejnych kroków, które mają doprowadzić do uzyskania założonego efektu działań lub maksymalnego zbliżenia się do tego efektu.

Efektom końcowym, docelowym jest idealny obraz gminy:

- jako przestrzeni, w której żyją, mieszkają, pracują i wypoczywają jej mieszkańcy, ocenianej na podstawie jakości życia,
- jako przestrzeni krajobrazowo - estetycznej, odbieranej w kategoriach wizualnych i odczuwanej w bezkonfliktowym funkcjonowaniu struktur i powiązań,
- jako miejsca, w którym realizuje się życiowe cele,
- jako ważnego ogniw w regionalnym systemie przyrodniczym i osadniczym.

Dla uzyskania założonego efektu podejmować należy działania dotyczące poszczególnych sfer rozwoju: środowiska przyrodniczego, mieszkania, pracy, wypoczynku.

Środkiem osiągnięcia założonych celów rozwoju jest podjęcie przez różnorodne podmioty programów działań wyznaczonych dla poszczególnych sfer rozwoju.

2.2. Sfery polityki przestrzennej i programy działań.

Polityka przestrzenna odnosi się do czterech płaszczyzn zrównoważonego rozwoju:

- ochrony środowiska przyrodniczego,
- kształtowania środowiska mieszkaniowego (mieszkanie),
- budowy rynku pracy (praca),
- tworzenia oferty wypoczynku (wypoczynek).

Każda z w/w sfer tworzy odpowiednie elementy struktury przestrzennej. Sfery przenikają się wzajemnie. Żadnego z elementów struktury przestrzennej nie można rozpatrywać i kształtować w oderwaniu od całości, jaką jest przestrzeń gminy, łącznie z jej wszystkimi składnikami, a w tym środowiskiem przyrodniczym i człowiekiem.

Realizacja polityki przestrzennej, jej sprawność i skuteczność bazuje na fachowości, organizacji i prawidłowej atmosferze pracy służb administracji samorządowej, umiejętności włączania różnych podmiotów do wspólnych działań oraz od poziomu i kultury obsługi interesantów.

Programy działań w poszczególnych sferach rozwoju.

A. Ochrona środowiska przyrodniczego.

- Przygotowanie szczegółowego programu ochrony i wzbogacania środowiska bazującego na specjalistycznych opracowaniach ekologów i przyrodników, a w tym inwentaryzacji przyrodniczej, programu ochrony i kształtowania zieleni.
- Rozwój sieci infrastruktury technicznej, w miarę postępującej urbanizacji nowych terenów gminy oraz modernizacja starej.
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy. Propagowanie rozwiązań indywidualnych oczyszczalni zagrodowych na terenach leżących poza systemem kanalizacji, pomoc finansowa dla indywidualnych inwestorów
- Propagowanie idei i organizowanie segregacji odpadów i kompostowania odpadów organicznych. Rozwój zorganizowanego odbioru odpadów.
- Prowadzenie prac restytucyjnych i pielęgnacyjnych w parkach podworskich i wiejskich – włączenie tych terenów do systemu powiązań przyrodniczo – ekologicznych gminy.
- Hamowanie procesów degradacji gleb przez czuwanie nad prawidłową strukturą pól uprawnych, łąk, zadrzewień.
- Działania na rzecz sukcesywnego wprowadzania metod rolnictwa ekologicznego: szkolenia, pokazy, wyjazdy szkoleniowe
- Stymulowanie inicjatyw społecznych na rzecz działań proekologicznych. Propagowanie i prowadzenie edukacji ekologicznej, uzyskiwanie środków na cele edukacji, objęcie programem dzieci w wieku szkolnym, organizowanie spotkań

B. Zaspokojenie elementarnych potrzeb ludności w zakresie zamieszkania i usług, pracy i wypoczynku.

1/ Przygotowanie terenów pod rozwój zabudowy mieszkaniowej na potrzeby gminy

- opracowanie planów miejscowych,
- wykup i urządzenie niezbędnych dróg publicznych,
- uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną,
- urządzenie zieleni towarzyszącej,

2/ podniesienie standardu istniejących usług oświaty, kultury, sportu i wypoczynku,

3/ rozwój sieci szkół podstawowych i przedszkoli zgodnie z występującymi na terenie gminy potrzebami,

4/ zapewnienie równego dostępu mieszkańcom gminy do usług poprzez nowe inwestycje na terenach niedoinwestowanych oraz inwestycje powstające równoległe z rozwojem mieszkalnictwa,

5/ stwarzanie sprzyjających warunków dla rozwoju usług, w tym komercyjnych (handel, gastronomia, rzemiosło, usługi zdrowia, itp.)

6/ udostępnienie terenów metodami jak w pkt. 1 pod aktywność gospodarczą oraz modernizacja, konserwacja i rozwój gminnej sieci drogowej i infrastruktury technicznej.

7/ aktywizacja rolnictwa we wszystkich jego formach, z wykluczeniem uciążliwych dla środowiska,

8/ udostępnienie terenów dla rozwoju różnorodnych form sportu i wypoczynku – przygotowanie bogatej oferty stosownie do pojemności turystycznej terenów,

9/ podnoszenie estetyki istniejącej zabudowy poprzez działalność doradczą i promocyjną.

10/ promocja gminy jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji.

Ze względu na istniejące: przyrodnicze, kulturowe i społeczno – gospodarcze uwarunkowania rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miarę równomierny rozwój poszczególnych funkcji i form zagospodarowania, jak również występowanie jednoznacznych czynników mogących być motorem rozwoju wybranych dziedzin, nie znaleziono uzasadnienia do wariantowania rozwoju gminy.

Po niezbędnych modyfikacjach funkcji uznaje się, że podstawowymi funkcjami gminy Barwice będą:

- 1) turystyka i wypoczynek,
- 2) nowoczesne rolnictwo, z pożądanym dużym udziałem rolnictwa ekologicznego,
- 3) gospodarka leśna,
- 4) ochrona i utrzymanie potencjału przyrodniczego.

Uznaje się wszystkie miejscowości za rozwojowe i proponuje następującą systematykę pod kątem wzrostu i rozwoju jakościowego:

- 1) **ośrodek dynamicznego rozwoju** tj. ośrodek o silnych tendencjach wzrostowych w oparciu o dotychczasowy potencjał społeczno - gospodarczy, którego rozwój wymaga wprowadzenia znacznych przekształceń krajobrazu i aktywnych działań na rzecz ochrony środowiska:
Barwice, Stary Chwalim, Ostrowąsy, Białowąs, Łęknica,
- 2) **ośrodek umiarkowanego rozwoju** - ośrodek rozwijający się na miarę swojego zaplecza społeczno - gospodarczego i predyspozycji przyrodniczych i krajobrazowych:
Polne, Przybkowo, Piaski, Nowa Łęknica, Gonne Małe, Stary Grabiaż, Parchlino,
- 3) **ośrodek elementarnego rozwoju** –ośrodki nie wykazujące tendencji rozwojowych, w których powinny następować przekształcenia jakościowe podnoszące standardy życia:
pozostałe jednostki osadnicze gminy Barwice.

2. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego

2.1. Tereny i obiekty chronione na podstawie przepisów szczególnych

Podstawową kategorię obiektów chronionych w gminie Barwice stanowią obiekty i obszary o wysokich walorach przyrodniczych, podlegające ochronie z mocy ustawy o ochronie przyrody. Należą do nich:

Pomniki przyrody

Na terenie gminy tą formą ochrony objęto liczne obiekty, grupy drzew oraz głązy narzutowe. Proponuje się dodatkowo objęcie to formą ochrony kolejne 17 obiektów:

<i>L.p.</i>	<i>Lokalizacja</i>	<i>Gatunek</i>	<i>Obwód w cm</i>	<i>Uwagi</i>
1	Obręb leśny Krosino, leśnictwo Stary Chwalim oddz. 184 h	Dąb szypułkowy	502	Ochrona częściowa
2	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Piaski oddz. 269 d	Głaz narzutowy	600	Ochrona częściowa
3	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki oddz. 301 i	2 brzozy brodawkowate	248 i 223	Ochrona częściowa
4	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki oddz.305 h	Dąb szypułkowy	440	Ochrona częściowa
5	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 417 f	2 głązy narzutowe	750 i 800	Ochrona częściowa
6	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 401 d	Modrzew europejski	273	Ochrona częściowa
7	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 401 j	Lipa drobnolistna	262	Ochrona częściowa
8	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 402 a	Modrzew europejski	220	Ochrona częściowa
9	Obręb leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 402 h	Cyprysik Lawsona	220	Ochrona częściowa

L.p.	Lokalizacja	Gatunek	Obwód w cm	Uwagi
10	Obwód leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 331 d	2 buki zwyczajne	395 i 443	Ochrona częściowa
11	Obwód leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 332 a	Grupa drzew: lipa drobnolistna, 7 buków zwyczajnych	430 330-430	Ochrona częściowa
12	Obwód leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki oddz. 345 l	Dąb szypułkowy	390	Ochrona częściowa
13	Obwód leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 351 m	Grupa drzew: 3 buki zwyczajne 2 jesiony wyniosłe	250-380 230-260	Ochrona częściowa
14	Obwód leśny Połczyn, leśnictwo Misiolki, oddz. 352 d	Dąb szypułkowy	300	Ochrona częściowa
15	Kolonia Łęknica – do końca granicy gminy, droga w kier. Barwice – Połczyn Zdrój	Aleja drzew – klony zwyczajne o dł. ok. 7 km	-	Ochrona częściowa
16	Barwice – granica gminy droga do Szczecinka	Aleja drzew klon zwyczajny, klon jawor, lipa drobnolistna o długości ok. 9,7 km	-	Ochrona częściowa
17	Droga dojazdowa do wsi Gonne Małe, dł. 460 m	Dąb szypułkowy	-	Szacunkowy wiek około 100-110 lat

Park krajobrazowy

W południowej części gminy znajduje się fragment Drawskiego Parku Krajobrazowego. Jako zasadę należy przyjąć respektowanie zapisów ochronnych zawartych w Planie Ochrony Drawskiego Parku Krajobrazowego, po jego uchwaleniu. Na terenie DPK nie można lokalizować inwestycji szkodliwych dla środowiska.

W załączniku do rozporządzenia nr 10/95 Wojewody Koszalińskiego w sprawie dostosowania statusu prawnego Drawskiego Parku Krajobrazowego do wymagań ustawy o ochronie przyrody zawarto ogólne zasady zagospodarowania i wykorzystania DPK i jego otuliny:

Rezerwaty przyrody

~~Na terenie Nadleśnictwa Połczyn projektowane jest utworzenie rezerwatu przyrody – „Przełom Rzeki Dębnicy”. Projektowany obszar zlokalizowany jest przy południowej części jez. Dębno, w leśnictwie Misiolki. Celem ochrony ma być zachowanie w dotychczasowym stanie warunków ekologicznych dla istnienia naturalnych elementów przyrody martwej oraz dla prawidłowej sukcesji przyrody ożywionej, przede wszystkim zbiorowisk roślinnych. Rzeka Dębnica na terenie projektowanego rezerwatu ma charakter rzeki górskiej. Dno koryta oraz zbocza doliny usłane są mnóstwem większych i mniejszych głazów, mających nawet do kilku metrów obwodu. Kamienie na dnie rzeki są siedliskiem chronionego krasnorostu o barwie czerwonej, będącego wskaźnikiem najeżystszej wody. Podczas badań związanych z opracowywaniem projektu rezerwatu stwierdzono występowanie 202 gatunków roślin naczyniowych i 89 gatunków mchów, w tym gatunków zagrożonych w Polsce i rzadkich. Właściwie chroniony rezerwat z zachowaniem wszystkich elementów krajobrazowych może stać się dużą atrakcją turystyczną pod warunkiem prawidłowego wytyczenia ścieżek dydaktycznych i spacerowych.~~

Na terenie rezerwatu przyrody przełom rzeki Dębnicy brzegi naturalnych zbiorników wodnych winny być wolne od nadmiernego zagospodarowania turystycznego. Zakazuje się niszczenia cennych elementów środowiska - zasypywanie bagien, wycinania zadrzewień (zakaz stosowania zrębów zupełnych). Zakazuje się melioracji i osuszania. Ekosystem należy utrzymać w stanie niezmienionym.

Parki wiejskie

Na obszarze gminy znajdują się liczne zabytkowe parki dworskie. Znajdują się one w miejscowościach: Lubostronie, Luboradza, Parchlino, Kaźmierzewo, Stary Chwalim, Nowa Łęknica, Gonno Małe, Żdzar, Kłodzino, Cybulino, Lubostronie, Gwiazdowo, Liniec, Górki, Barwice, Białowąs, Chwalimki, Nowy Chwalim, Stara Łęknica, Ostrowąsy, Uradz, Borzęcino, Trzemienko. Na skutek wieloletnich zaniedbań większość z nich wymaga obecnie odbudowy i remontów.

Liczne zabytkowe cmentarze z wartościowym drzewostanem (wymienione w uwarunkowaniach historyczno-kulturowych)

Obszar chronionego krajobrazu

Na rysunku studium przedstawiono projektowany obszar do włączenia w skład planowanego Obszaru Chronionego Krajobrazu – “Dolina Rzeki Parsęty”.

Tereny te charakteryzują się wysokimi walorami krajobrazowymi a zwłaszcza dolina rzeki wraz z przyległymi terenami podmokłymi oraz lasami. Obszar ten miałby objąć swym zasięgiem dolinę rzeki Parsęty, od mostu na drodze Szczecinek – Wierzchowo do stawów rybnych przed m. Doble, oraz obszary leśne i polno-łąkowe po obu stronach rzeki. Całkowita powierzchnia tego obszaru jest szacowana na ok. 3 700 ha.

Przedmiotem ochrony będzie szata roślinna oraz krajobraz doliny rz. Parsęty wraz z biocenotycznymi układami kompleksu doliny i krawędzi zalesionej rzeki.

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe to powierzchniowa forma ochrony przyrody służąca ochronie wyjątkowo cennych fragmentów obszaru zawierających elementy krajobrazu naturalnego i kulturowego dla zachowania jego cech estetycznych.

Proponuje się do objęcia tą formą ochrony Zespół przyrodniczo-krajobrazowy “Sierakowo”, położony w nadleśnictwie Czaplnek, leśnictwo Polne w tym jezioro Sierakowo wraz z obszarami bezleśnymi moreny pagórkowatej do szosy Przybkowo – Badki. Zachodnią granicę będzie stanowić droga Barwice – Polne a wschodnią granicą gminy. Przedmiotem i celem ochrony jest zachowanie walorów przyrodniczych oraz krajobraz morenowy i mało przekształcona szata roślinna.

Obszary Natura 2000

Na obszarach należących do Natury 2000 należy prowadzić rozważną politykę przestrzenną, tak aby uniknąć wprowadzania w te obszary zagrożeń, które mogą znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000, jak również mogą pogorszyć ich integralność i powiązania z innymi obszarami. W szczególności dotyczy to zagrożeń mogących pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub mogących wpłynąć negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony zostały wyznaczone obszary Natura 2000.

W związku z powyższym w granicach obszarów Natura 2000, zakazuje się sytuowania turbin wiatrowych, a jedynie dopuszcza się lokalizację elementów infrastruktury technicznej, które będą zrealizowane w taki sposób, aby nie naruszać walorów przyrodniczych w/w obszarów.

2.2. Kształtowanie systemu ekologicznego gminy

1. W „Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy” sprawy środowiska, zgodnie z zapisaną w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym zasadą zrównoważonego rozwoju, są priorytetowe. Wynika z tego potrzeba ukierunkowania działań społeczności gminy na racjonalne użytkowanie krajobrazu i naturalnych zasobów przyrody. Składa się na to utrzymanie odpowiedniej jakości poszczególnych komponentów środowiska (powietrza, gleby, wody), zapewnienia trwałości ekosystemów leśnych, łąkowych i agrocenoz oraz kształtowanie estetyki krajobrazu przez zachowanie ładu ekologicznego (mozaikowości krajobrazów), przestrzennego i estetycznego.

2. Dla ochrony zasobów przyrodniczych gminy Barwice niezbędne jest utrzymanie spójności istniejącego systemu przestrzeni przyrodniczych, włączonego poprzez gminy sąsiednie w ogólnowojewódzki, a następnie ogólnokrajowy system ochrony cennych zasobów przyrody. Gmina Barwice częściowo jest objęta **węzłem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym sieci ECONET-PL - 6M**. Tereny położone wzdłuż rzeki Parsęty zostały ustanowione jako korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym.

3. Korytarze ekologiczne umożliwiają wielokierunkowe migracje organizmów, a także ułatwiają i ukierunkowują ruch mas powietrza (znaczenie przewietrzające). Centralne położenie Pojezierza Drawskiego w sieci ekologicznej świadczy o kolosalnym znaczeniu tego terenu dla zachowania ciągłości systemów przyrodniczych w skali nie tylko krajowej. Uszczuplenie zasobów przyrodniczych, ich degradacja - rozerwanie korytarza - spowoduje izolację przyrodniczą terenów gminy.

4. Korytarze i łączniki ekologiczne oraz obszary węzłów ekologicznych wyznacza się biorąc pod uwagę warunki naturalne, głównie rzeźbę terenu, przebieg dolin rzecznych, obecność terenów torfowiskowych i bagiennych, zadrzewień śródpolnych, obszarów leśnych i innych terenów często o małej przydatności gospodarczej, lecz dużym znaczeniu biocenotycznym. Postuluje się więc utrzymanie zadrzewień, łąk, oczek wodnych, zatorfień i zabagnień jako podstawowych elementów łącznikowych sieci powiązań ekologicznych gminy.

5. Należy chronić ciągłość korytarzy, m.in. przez zaniechanie tworzenia barier przestrzennych (ograniczenie inwestycji liniowych poprzecznych, zabudowywania terenu, zmiany użytkowania z ekstensywnego na intensywny, likwidacji zalesień i zadrzewień, zmiany stosunków wodnych).

Ochrona wartości i zasobów środowiska przyrodniczego

Dla właściwej ochrony zasobów przyrodniczych gminy konieczne jest przyjęcie następujących postulatów:

Ochrona powierzchni ziemi.

Należy ograniczyć przekształcenia rzeźby, niszczenia skarp, niwelacji pagórków. Ochrona powierzchni ziemi powinna dotyczyć ochrony rzeźby, gleby oraz złóż wartościowych kopalin, szczególnie torfu. Po zakończeniu eksploatacji torfu w rejonie „Bagien Chwałimskich” konieczne stanie się właściwe zrehabilitowanie całego obszaru, uwzględniającego również rzeźbę powierzchni. Należy zaznaczyć jednak że mimo zabiegów rekultywacyjnych na tak dużą skalę prowadzona eksploatacja złoża prowadzi do zakłócenia stosunków wodnych na obszarze kilkuset ha, a zmiany przyrodnicze mogą być katastrofalne i nieodwracalne.

W odniesieniu do **rzeźby terenu** postuluje się przyjęcie następujących zasad użytkowania przestrzeni:

- Zachować mozaikowość krajobrazu,
- Obszary o dużych spadkach dla umocnienia skarp obsadzić trwałymi trawami, krzewami, drzewami. Nie prowadzić wycinki na stokach oraz karczowania. Stoki powinny być wyłączono spod zabudowy.
- Szczególnej troski wymaga rzeźba polodowcowa obszaru objętego Drawskim Parkiem Krajobrazowym, będąca podstawą powołania tej formy ochrony przyrody. Prace ziemne na tym terenie należy ograniczać do niezbędnego minimum.

Odnosnie **surowców – kopalin**, specjalnej troski wymagają **złoża torfu**, które praktycznie w całości winny być zachowane bez uszczerbku. Tymczasem na terenie gminy w Chwałimiu funkcjonuje duży zakład pozyskujący ten surowiec, jednocześnie powodujący znaczne przekształcenia w krajobrazie naturalnym i zakłócający warunki hydrogeologiczne. Podobne zasady gospodarczego wykorzystania, a w szczególności rekultywacji, dotyczyć muszą innych surowców naturalnych, tj. żwirów i piasków.

Odnosnie **gleb**, proponuje się przyjąć następujący sposób działania:

- Słabe gleby (V, VI klasy) oraz wieloletnie odłogi przeznaczyć pod zalesienia, na nowo ustalając granicę polno-leśną.
- Gleby klas lepszych należy chronić przed zmianą użytkowania, stosując odstępstwa jedynie w wyjątkowych, uzasadnionych i niezbędnych przypadkach.
- Przyjąć jako obowiązujący zapis Planu Ochrony Drawskiego Parku Krajobrazowego odnośnie wód powierzchniowych, bagien, mokradel i innych obszarów gospodarczo bezużytecznych do objęcia ochroną prawną w formie użytków ekologicznych, a także założenia opracowane przez Nadleśnictwo Połczyn Zdrój i dotyczące objęcia ochroną wskazanych obszarów w formie użytków ekologicznych.

Ochrona ekosystemów łądowych

- Szczególnej troski wymagają **ekosystemy łąkowe, bagienne i torfowiskowe**, naturalne i seminaturalne, które należy chronić przed zmianą funkcji. Ważne jest też, aby w stosunku do łąk wykorzystywanych gospodarczo utrzymać tradycyjny sposób użytkowania (koszenie). Nie należy drastycznie zmienić stosunków wodnych (osuszać terenu), gdyż stanowi to zagrożenie dla zespołów bagiennych i torfowiskowych.
- Gospodarka na **obszarach leśnych** zasadniczo pozostaje poza gestią gminy, spoczywa bowiem na przedsiębiorstwie Lasy Państwowe. Należy jednak dążyć do ekstensywnego gospodarowania zasobami lasów, tworząc starodrzew. Wprowadzając nowe nasadzenia należy unikać monokultur i monolitów; trzeba natomiast uwzględniać wymagania środowiska i opierać się na mapach naturalnej roślinności potencjalnej. W gospodarce leśnej należy zastąpić rębnię zupełną rębnią częściową, podnieść wiek rębności, stosować naturalne odnowienia lasu. Szczególnej pielęgnacji wymagają lasy ochronne (wodochronne, glebochronne). W ich obrębie należy ograniczyć do niezbędnej penetrację i użytkowanie.
- Lasy ochronne są to lasy szczególnie chronione, w których prowadzi się gospodarkę leśną w sposób zapewniający ciągłe spełnianie przez nie celów, dla których zostały wydzielone.

W przypadku, gdy las stanowi własność Skarbu Państwa uznanie go za ochronny dokonuje Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa na wniosek Dyrektora Generalnego PGL "Lasy Państwowe", po zasięgnięciu opinii rady gminy; w przypadku lasu będącego własnością innego podmiotu za ochronny może go uznać wojewoda na wniosek starosty, uzgodniony z właścicielem lasu i zaopiniowany przez radę gminy.

Za lasy ochronne, mogą być uznane lasy, które:

1. chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin,
2. chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów,
3. ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,
4. są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu,
5. stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,
6. mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,
7. są położone:
  - a. w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,
  - b. w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk,
  - c. w strefie górnej granicy lasów.

Jak z powyższego wyliczenia wynika istnieje wiele przesłanek do uznania lasu za ochronny. Dążąc do objęcia ochroną interesującego nas lasu należy skorzystać z powyższego katalogu. Aby całą procedurę przyspieszyć można wystąpić z wnioskiem o uznanie lasu za ochronny do Dyrektora Generalnego (w przypadku lasu

należącego do PGL "Lasy Państwowe") lub wojewody (w przypadku lasów prywatnych). Wniosek powinien zawierać opis lasu, jego lokalizację oraz uzasadnienie dlaczego powinien zostać uznany za ochronny.

W stosunku do **zieleni urządzonej** (parki, zieleń przydrożna) należy przyjąć zasadę ochrony konserwatorskiej, zachowawczej. W przypadku parków wiejskich konieczne jest prowadzenie prac rewaloryzacyjnych, porządkujących układ przestrzenny oraz uzupełniających drzewostan.

Dla poprawy bilansu wodnego gleb piaszczystych, ograniczenia erozji wietrznej, ograniczenia erozji wodnej gleb położonych na zboczach konieczne jest utworzenie **systemu zadrzewień ochronnych**. Niezbędne jest wykonanie inwentaryzacji ogólnej wszystkich zadrzewień i zaprojektowanie nowych nasadzeń. Na system zadrzewień ochronnych powinny składać się pasy zadrzewieniowe pełniące funkcje:

- Przeciwwietrzne, oparte o sieć dróg publicznych
- Filtru biologicznego, wzdłuż cieków oraz nad jeziorami, stanowiąc ich płaszczyznę ochronną
- Remiz śródpolnych
- Przeciwerozyjne, na stokach
- Osłonowe, towarzyszące obiektom kontrastowym w krajobrazie naturalnym

W zakresie ochrony środowiska należy przyjąć zasadę ochrony konserwatorskiej - zachowawczej, rozumianej jako nie pogarszanie stanu środowiska. Temu celowi winny służyć inwestycje komunalne poprawiające stan atmosfery, wód i czuwające nad właściwą gospodarką wodno-ściekową. Do wymienionych wyżej należy dodać właściwe zagospodarowanie (udostępnianie) brzegów wód jako kąpielisk. Należy tu wymienić organizowanie plaż i biwaków wyposażonych w infrastrukturę rekreacyjną i paraturystyczną (kosze na odpady, wydzielone miejsca parkingowe, umocnienie brzegów, budowę pomostów kąpielowych i wędkarskich, umacnianie skarp).

Ochrona wód

Należy przyjąć, jako podstawową, zasadę racjonalnego gospodarowania zasobami wód oraz nie ingerowania w naturalnie ukształtowane stosunki hydrologiczne.

- Jeziora bezodpływowe oraz objęte ochroną prawną lub o wyjątkowym znaczeniu dla zachowania wartości środowiska, a także zlewnie rzek nie mogą być odbiornikami ścieków. Dotyczy to wszystkich jezior występujących na terenie gminy oraz rzeki Parsety.
- Należy dążyć do przywrócenia przynajmniej II klasy czystości wód jezior. Celowe jest podjęcie działań administracyjnych (egzekwowanie zakazu odprowadzania nieczystości do akwenu) oraz prac ochronnych, ograniczających wpływ powierzchniowy z pól i zmniejszających eutrofizację. W tym celu wskazane jest otoczenie zbiorników płaszczyzną bariery biologicznej, w postaci pasa nasadzeń, o miąższości 150-300 m, złożonego z drzew, krzewów, nasadzonych kępowo. Pokrycie terenu trwałą roślinnością ma szczególne znaczenie w przypadku skarp nadbrzeżnych i kontaktu rola-woda.
- Należy zachowywać i chronić przed zanikiem (zasypaniem, osuszaniem) wszelkie oczka wodne oraz towarzyszące im i ciekom kępy zadrzewień. Ochronie winny podlegać inne zadrzewienia, szczególnie zadrzewienia śródpolne.
- Należy zachować naturalny bieg cieków i linię brzegową jezior. Oznacza to zaniechanie prostowania koryt oraz zmiany linii brzegowej jezior (podsypywania, wyrównywania, wycinania zarośli nadbrzeżnych) dla łatwiejszego dostępu.
- Wszelkie inwestycje mogące zmienić stosunki hydrologiczne muszą być poprzedzone oceną oddziaływania na środowisko.
- Na terenach nawadnianych (użytki zielone położone przy rzece Gęsiej od zabudowań miasta do mostu na drodze powiatowej Barwice – Chłopowo oraz powyżej rurociągu na rzece Lubiatówka w miejscowości Łęknica) nie jest wskazana realizacja zabudowy.

Gospodarka leśna

Gospodarka leśna powinna opierać się na zasadach trwałego i zrównoważonego gospodarowania. Należy odstąpić od gospodarki zrębowej na rzecz rębni częściowej, odnowień naturalnych poprzez samosiewy oraz unikania linii prostych przy wyznaczaniu powierzchni zrębu.

Przy prowadzeniu nowych zalesień należy uwzględniać wnioski i propozycje z poszczególnych nadleśnictw.

W ramach drugiej zmiany Studium... wprowadza się zalesienia na obszarach w granicach oznaczonych na załączniku graficznym Z.3a i Z.3b.

W granicach obszaru Natura 2000 „Dorzecze Parsęty” nie należy prowadzić zalesień na torfowiskach i podmokłych łąkach.

Na terenach, na których wprowadzono zalesienia i dopuszczono lokalizację elektrowni wiatrowych o realizacji danej funkcji decyduje pierwszeństwo jej wprowadzenia.

Działania realizacyjne mające poprawić stan środowiska naturalnego.

Stan środowiska i zasobów przyrodniczych Gminy zależeć będzie przede wszystkim od kompleksowego zarządzania zasobami (materialnymi, ludzkimi, infrastrukturą), w tym w dużej mierze od działań podejmowanych w zakresie gospodarki komunalnej. Podstawowymi przedsięwzięciami w tym względzie winno być:

- dalsze porządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi,
- wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów,
- skanalizowanie terenów wiejskich gminy oraz rozbudowanie i zmodernizowanie istniejących oczyszczalni ścieków. Obiekty obsługujące pojedyncze gospodarstwa lub kilka siedlisk powinny być budowane (propagowane) szczególnie w miejscowościach o rozproszonej zabudowie, przy ośrodkach wypoczynkowych i pensjonatach, wszędzie tam, gdzie poprowadzenie kolektora ściekowego byłoby zbyt kosztowne.

Wśród działań realizacyjnych związanych z poprawą stanu środowiska przyrodniczego w gminie należy wymienić:

W zakresie spraw organizacyjnych:

- prowadzenie monitoringu środowiska przyrodniczego,
- powoływanie nowych form ochrony przyrody,
- egzekwowanie opłat za korzystanie ze środowiska i naruszanie przepisów o jego ochronie

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej i opadowej:

- całkowity zakaz odprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych,
- regulacja stanu formalno-prawnego jednostek pobierających wodę i odprowadzających ścieki,
- przestrzeganie stref ochronnych pośrednich i bezpośrednich wokół ujęć wody,
- dalsze rozwijanie systemu kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych,
- likwidacja źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych,
- uporządkowanie gospodarki odpadami,

W zakresie ochrony gleb:

- racjonalne stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin,
- rekultywacja gruntów zdewastowanych i zdegradowanych,
- wyeliminowanie chowu bezściółkowego,
- ochrona gleb wysokich klas bonitacyjnych,
- zapobieganie erozji,
- realizacja zadrzewień śródpolnych,

W zakresie ochrony szaty roślinnej.

- zachować pełną reprezentację ekosystemów – biotopów charakterystycznych dla jednostki krajobrazowej,
- pozostawiać wszystkie naturalne struktury przyrodnicze,
- kształtować korytarze ekologiczne pomiędzy rozproszonymi ekosystemami podobnego typu,
- kształtować trwałą roślinność w strefach wododziałowych,
- w krajobrazach polnych pozostawiać niewielkie fragmenty przestrzeni dla rozwoju roślinności trwałej.

W zakresie rolnictwa, leśnictwa i gospodarki wodnej.

Zaleca się preferowanie rolnictwa proekologicznego,

1) w stosunku do lasów ochronnych należy stosować następujące zasady:

- kształtować struktury gatunkowe i przestrzenne lasu zgodnie z warunkami siedliskowymi w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej i zwiększenie odporności lasu na czynniki destrukcyjne,
- zachować w stanie nienaruszonym naturalne ekosystemy,
- ograniczyć stosowanie zrębów zupełnych na terenach o dużej konfiguracji terenu,
- wprowadzić różnorodność gatunkową, zalesianie nowych terenów (porolnych) powinno być poprzedzone wykonaniem studium krajobrazu na etapie projektu planu zagospodarowania przestrzennego,

2) linie napowietrzne średniego i niskiego napięcia należy prowadzić w sposób ograniczający do minimum wycinkę drzew,

3) w odniesieniu do gospodarki wodnej należy podjąć działania zmierzające do poprawy czystości wód co najmniej do II klasy,

4) należy prowadzić działania, które doprowadzą do utrzymania optymalnej retencji wodnej poprzez:

- zachowanie terenów podmokłych – bagien, mokradeł, torfowisk,
- szczególną ochroną obszarów źródliskowych rzek,
- naturalny przebieg cieków,
- wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień fitomelioracyjnych,
- zalesianie obszarów źródliskowych i wododziałowych
- zakaz realizacji zabudowy w odległości 100 m od linii brzegowej jeziora poza obrębem miejscowości

3. Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska kulturowego.

Ustawa *O ochronie dóbr kultury* z dnia 15 lutego 1962 r. Dz. U. Nr 10 z późniejszymi zmianami, zobowiązuje wszystkich obywateli do ochrony dóbr kultury, natomiast samorząd terytorialny zobowiązuje do zapewnienia w tym celu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych.

Dla gmin znajdujących się w rejonie Drawskiego Parku Krajobrazowego cele i zasady kształtowania krajobrazu kulturowego zostały przedstawione w projekcie Planu Ochrony. Wydaje się za słuszne przyjęcie tych zasad dla pozostałych obszarów gminy w tym miasta Barwice będących poza granicami DPK z uwagi na istniejące powiązania historyczno kulturowe i społeczno-gospodarcze.

Generalne cele ochrony obejmujące: ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego pogranicza polsko-pomorsko-brandenburskiego, utrzymanie i wyeksponowanie zachowanych zasobów krajobrazu kulturowego i jego struktury, zachowanie i kształtowanie wysokiej jakości środowiska antropogenicznego i zapewnienie jego trwałego użytkowania mogą być osiągnięte poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

A/ ochrona przestrzennych wartości krajobrazu kulturowego

- utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury osadniczej i sieci dróg,
- utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury wielkoobszarowej gospodarki folwarcznej, leśnej i jeziornej ze skupiskami kolonizacyjnego osadnictwa z XIX w.,
- utrzymanie charakterystycznych przekrojów i nawierzchni istniejącego układu dróg,

- utrzymanie historycznych układów przestrzennych wsi, zasad lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu, wypełnienie tradycyjnej niwy siedliskowej,
- zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych i krajobrazowych,
- kontynuowanie tradycji w kształtowaniu krajobrazu kulturowego i nawiązanie do historycznych i regionalnych rozwiązań w jego kształtowaniu,
- przeciwdziałanie bezplanowej i chaotycznej parcelacji terenu,
- przeciwdziałanie zaśmiecaniu krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych (tymczasowych pawilonów usługowych, baraków, budek kempingowych, małoestetycznych obiektów technicznych, agresywnych form reklamy),
- ograniczenie lokalizacji obiektów wymagających makroniwelacji i znacznych przekształceń topografii oraz zasobów przyrodniczych,

B/ ochrona indywidualnych wartości obiektów kultury materialnej

- ochrona przed dewastacją wartościowych stanowisk archeologicznych,
- utrzymanie i eksponowanie grodzisk i cmentarzysk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową,
- zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym: kościołów, szkół, obiektów usługowych, produkcyjnych, zespołów dworsko-folwarcznych, wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków oraz zewidencjonowanej zabudowy zagrodowej i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,
- utrzymanie i eksponowanie: układów przestrzennych siedlisk, pomników i krzyży, kamieni milowych, urządzeń technicznych i komunikacyjnych,
- utrzymanie i wyeksponowanie układów komponowanej zieleni parków, cmentarzy oraz obsadzeń przydrożnych i śródpolnych,
- utrzymanie i eksponowanie wartości zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, typu dachów, wielkości i układu otworów, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego i sposobów jego wyeksponowania,
- zapobieganie w powstawaniu ubytków w zabudowie historycznej i tworzenie warunków do ich ponownej zabudowy,
- estetyzacja i waloryzacja zabudowy i zagospodarowania terenów „współczesnych” osiedli blokowych w tym „po PGR-owskich” oraz współczesnej zabudowy techniczno-produkcyjnej,
- kształtowanie wysokich walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjno-turystycznej i produkcyjnej poprzez nawiązywanie do tradycji i wartości regionalnych,

C/ wydobywanie i upowszechnienie wartości niematerialnych środowiska kulturowego pogranicza polsko-pomorsko-brandenburskiego,

- utrzymanie historycznego nazewnictwa miejscowości i obiektów topograficznych,
- upowszechnienie tradycji wielonarodowych i wielowyznaniowych społeczności zamieszkujących teren pogranicza od średniowiecza do najnowszych czasów,
- wspomaganie edukacji historycznej poprzez przygotowanie stosownych materiałów pomocniczych.

Miasto Barwice:

- Na rysunku studium zaznaczono strefę ochrony konserwatorskiej.
- W obrębie strefy ochrony konserwatorskiej nie należy wznosić budynków, które ze względu na swoje gabaryty lub agresywną architekturę mogłyby wpłynąć niekorzystnie na panoramy miasta.
- Historyczna zabudowa średniejska powinna podlegać stopniowej rewaloryzacji i modernizacji, także uzupełnieniu, po uprzednim porządkowaniu całych kwartałów.
- Należy utrzymać i ewentualnie odtwarzać zasadę i charakter obrzeżnej zabudowy kwartałów opartych o historyczne linie zabudowy i układ uliczny, dla którego należy zachować geometrię i przekrój ulic,
- Należy podkreślić średniejski charakter głównych ulic miasta między innymi poprzez uzupełnienie frontowej zabudowy; wszelka nowa zabudowa powinna uwzględniać dotychczasowy podział parcel, a także zachowywać gabaryty i proporcje nawiązujące do historycznej;
- Tam gdzie to jeszcze możliwe należy zachować nawierzchnie brukowe ulic, w dalszej perspektywie należy rozważyć celowość przywracania takich nawierzchni, jak również oświetlenia i zieleni.

- Ze względu na ochronę dziedzictwa i krajobrazu kulturowego, pożądane jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania dla całego historycznego śródmieścia Barwic.
- Strefy ochrony konserwatorskiej będą wyznaczane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, każdorazowo na wniosek organu ds. ochrony zabytków, zgodnie z obowiązującymi w momencie ich sporządzania przepisami szczególnymi.

Ponadto nowe plany zagospodarowania przestrzennego powinny być sukcesywnie opracowywane dla następujących miejscowości gminy Barwice w celu ochrony dóbr kultury: Barwice, Stary Chwalim, Białowąs, Łęknica, Sulikowo i inne w zależności od potrzeb.

Na podstawie zapisów projektu Planu Ochrony Drawskiego Parku Krajobrazowego, obecnie obowiązujących przepisów szczególnych, praktyki i wytycznych służb i środowisk konserwatorskich zaleca się stosowanie niżej wymienionych zasad:

3.1 Zasady ochrony obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

- 1) Na obszarach wpisanych do rejestru zabytków likwidacja obiektów budowlanych oraz drzewostanu i zmiana zagospodarowania terenu wymaga zgody organu właściwego d/s ochrony zabytków.
- 2) Na obszarach wpisanych do rejestru zabytków lokalizacja nowych obiektów oraz przekształcenia obiektów istniejących winno być poprzedzone wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, uzgodnionej z organem d/s ochrony zabytków.
- 3) Obowiązuje utrzymanie wszystkich zabytkowych obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.
- 4) Obowiązuje zachowanie dobrego stanu technicznego i estetycznego tych obiektów. Wszelkie prace remontowe i konserwatorskie zewnętrzne i wewnętrzne wymagają wykonania projektu i uzgodnionego z organem właściwym d/s ochrony zabytków. Obowiązuje także utrzymanie właściwego stanu estetycznego otoczenia tych zabytków, w tym: zieleni, małej architektury i zagospodarowania posesji sąsiadujących.
- 4) Odbudowa dworów lub zabudowa terenu podworskiego przy parkach wpisanych do rejestru zabytków wymaga wykonania projektu w oparciu o studium historyczno – konserwatorskie zespołu i uzyskania pozytywnej opinii organu d/s ochrony zabytków.
- 5) Zagospodarowanie parków zabytkowych winno być poprzedzone szczegółową inwentaryzacją i wytycznymi organu d/s ochrony zabytków.

W części II niniejszego opracowania przedstawiono wykaz obszarów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków a także wykaz obiektów objętych ochroną konserwatorską.

W niniejszym studium nie ustalono listy obszarów i obiektów zalecanych do wpisania do rejestru zabytków uznając, że jedynie Państwowa Służba Ochrony Zabytków posiada stosowne kompetencje i instrumenty, zaś gmina w obecnych uwarunkowaniach prawno-ekonomicznych i braku własnych, skutecznych instrumentów realizacji ochrony dóbr kultury, nie będzie wnosila o poszerzenie zakresu swoich obowiązków i skutków prawnych wynikających z zapisania obiektów i obszarów do rejestru zabytków.

Stosunkowo niewielka liczba obiektów i obszarów wpisanych do rejestru zabytków nie gwarantuje realizacji podstawowych celów ochrony dóbr kultury, w związku z czym nie ulega wątpliwości konieczność poszerzenia tej listy. Analiza i ocena walorów środowiska kulturowego wskazuje, że wiele obiektów należy wpisać do rejestru, co winno nastąpić w drodze specjalistycznych prac i procedur służb konserwatorskich.

3.2 Zasady ochrony stanowisk archeologicznych.

- 1) Na terenie gminy parku w obrębie lub bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska archeologicznego winna obowiązywać zasada zgłaszania służbie archeologiczno – konserwatorskiej zamiarów podejmowania prac

ziemnych związanych z wykonywaniem głębokich wykopów, robót melioracyjnych, budową tras komunikacyjnych i instalacji infrastruktury podziemnej oraz w przypadku podejmowania zalesień użytków rolnych.

- 2) Na obszarach ochrony stanowisk archeologicznych należy ograniczyć użytkowanie terenu do dotychczasowego, o ile nie zostało ono zakwalifikowane jako niszczące, zachowanie zastanej topografii oraz warstw gruntowych w stanie niezmienionym.
- 3) Zmiany sposobu użytkowania terenów w strefach W oraz wykonanie prac niwelacyjnych lub ziemnych należy uzgadniać z właściwym organem ds. ochrony zabytków, który może zażądać przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych lub nadzoru archeologicznego nad prowadzonymi pracami.
- 4) Zasady ochrony w poszczególnych strefach ochrony archeologiczno – konserwatorskiej:

S t r e f a „W.I.” - pełnej ochrony archeologiczno-konserwatorskiej, wykluczającej wszelką działalność inwestycyjną i inną. Strefa „W.I.” obejmuje stanowiska wpisane do rejestru zabytków i ujęte w ewidencji konserwatorskiej.

O b o w i ą z u j ą c e r y g o r y w s t r e f i e „W.I.”:

1. Zakaz wszelkiej działalności inżynierskiej, budowlanej i innej związanej z pracami ziemnymi (np. kopanie studni, melioracji, karczunku i nasadzania drzew itd.).
2. Zachowanie istniejącego układu topograficznego wraz z obiektami wpisanymi do rejestru zabytków i ujętymi w ewidencji.
3. W przypadku podjęcia jakiegokolwiek działalności na terenie objętym granicami strefy, a wynikającej ze sposobu użytkowania terenu obowiązuje występowanie o szczegółowe wytyczne i uzyskanie stosownego pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

S t r e f a „W.II.” - częściowej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, dopuszczającej inwestowanie pod określonymi warunkami. Strefa „W.II.” obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji służby ochrony zabytków.

O b o w i ą z u j ą c e r y g o r y w s t r e f i e „W.II.”:

1. Zachowanie stanowiska ujętego w ewidencji służby ochrony zabytków.
2. Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych przez służbę ochrony zabytków. Obowiązuje każdorazowo występowanie o szczegółowe wytyczne konserwatorskie i opinie przed podjęciem decyzji o jakiegokolwiek działalności.
3. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji na terenie objętym granicami strefy ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora, wyprzedzających proces przygotowania inwestycji. Właściciele, użytkownicy terenu i inwestorzy zobowiązania są do zawiadomienia służby ochrony zabytków o podjęciu działań inwestycyjnych związanych z pracami ziemnymi z wyprzedzeniem minimum miesięcznym w celu umożliwienia wykonania archeologicznych badań ratunkowych oraz zsynchronizowania robót inwestycyjnych z nadzorem archeologiczno-konserwatorskim. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do końca września.
4. Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego zezwolenia od służby ochrony zabytków.

S t r e f a „W.III.” - ograniczonej ochrony konserwatorskiej stanowisk archeologicznych, polegającej na prowadzeniu interwencyjnych badań archeologicznych w przypadku podejmowania prac ziemnych. Strefa „W.III.” obejmuje stanowiska ujęte w ewidencji konserwatorskiej.

O b o w i ą z u j ą c e r y g o r y w s t r e f i e „W.III.”:

1. Uzgadnianie i opiniowanie wszelkich poczynań inżynierskich, budowlanych i innych podejmowanych w obrębie granic strefy ochrony stanowiska archeologicznego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
2. W przypadku podjęcia decyzji o realizacji inwestycji obowiązuje przeprowadzenie badań ratunkowych na koszt Inwestora. Badania archeologiczne mają charakter sezonowy, w okresie od maja do października.
3. Rozpoczęcie prac ziemnych związanych z realizacją inwestycji uzależnia się od uzyskania stosownego pozwolenia od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Na rysunku studium zaznaczono starożytne stanowiska archeologiczne w/g dokumentacji „Archeologiczne Zdjęcie Polski”.

3.3. Zasady ochrony przestrzennych walorów kulturowych krajobrazu.

- 1) Należy utrzymać rolnicze użytkowanie terenów otwartego krajobrazu rolniczego.
- 2) Należy utrzymać harmonijny krajobraz w obszarach widoczności z punktów widokowych.
- 3) Należy zachować istniejące i wprowadzać nowe zadrzewienia śródpolne.
- 4) Należy zachować i eksponować krzyże i kapliczki przydrożne oraz kamienie milowe.
- 5) Należy utrzymać przebieg i przekrój dróg krajobrazowych, odnawiać obsadzenia tymi samymi gatunkami drzew, utrzymywać w sprawności technicznej nawierzchni utwardzonych.
- 6) Należy ograniczać lokalizację poza terenami zabudowanymi wolnostojących nośników reklamowych.
- 7) Nie należy stosować żużlu, gruzu itp. materiałów do modernizacji dróg.
- 8) Należy dążyć do zachowania w obecnym przekroju dróg o asymetrycznej nawierzchni utwardzonej, tzw. dróg letnich.
- 9) Zaleca się wymianę nawierzchni płyt betonowych i drobnowymiarowych elementów betonowych na drogach publicznych na nawierzchnie brukowe z miejscowego kamienia polnego.

3.4. Zasady ochrony walorów kulturowych układów przestrzennych i zabudowy jednostek osadniczych

- 1) Ochrona krajobrazu i historycznie ukształtowanej struktury osadniczej, wymaga ograniczenia swobody lokalizacji nowej zabudowy oraz utrzymania dyscypliny lokalizacyjnej na terenach zabudowanych.
- 2) Wskazaniem jest odtwarzanie zabudowy i zagospodarowania w układzie rozproszonym, bezpośrednio na miejscach udokumentowanej tradycji siedliskowej oraz na nowych terenach w sposób nawiązujący do tradycyjnych form lokalizacji.
- 3) W granicach tradycyjnej niwy siedliskowej wsi o cennych układach ruralistycznych, dla których zaproponowano ochronę układu urbanistycznego, należy dążyć do zachowania tradycyjnego podziału parcelacyjnego i lokalizacji siedlisk w układzie ulicowym, dopuszcza się jedynie podział szerokich działek prostopadłe do ulicy (drogi) z szerokością frontu pozwalającą na zlokalizowanie w linii zabudowy budynku w formie regionalnej.
- 4) Należy zachować jak najliczniej zewidencjonowaną, wartościową zabudowę wiejską, utrzymanie budynków w dobrym stanie technicznym, ograniczenie zmian bryły, detalu architektonicznego, rozmiarów i podziałów stolarki oraz pozostałego wystroju naprawy i odtwarzania.
- 5) Należy ograniczyć rozbudowy, nadbudowy w części elewacji frontowej i elewacjach bocznych w zabudowie frontowej na terenie wsi.
- 6) Zaleca się realizację nowej zabudowy w gabarytach i na lokalizacji zabudowy dotychczasowej, w nawiązaniu do usuniętej lub w oparciu o typ zabudowy regionalnej.
- 7) Zaleca się adaptację zabudowy gospodarczej na cele mieszkalne lub usługowe budynków mieszkalnych z podkreśleniem ich dotychczasowej funkcji i formy, w tym zachowaniu kształtu dachu i materiału pokrycia.
- 8) Na terenach jednostek osadniczych należy zabronić lokalizacji wolnostojących nośników reklam na tle zabytkowych, proponowanych do wpisu do rejestru zabytków.
- 9) Zaleca się wykonanie oświetlenia ulic (dróg) stylizowanych lampami nie powodującymi dysharmonii z otoczeniem i gwarantującymi odpowiedni stopień oświetlenia terenu.

3.5. Wskazane do realizacji regionalne cechy zabudowy i zagospodarowania.

(w/g ustaleń projektu Planu Ochrony DPK)

1) Zabudowa mieszkalna winna cechować się:

- Lokalizacją wg zasady dominującej w danej miejscowości;
- Jeżeli brak bezpośredniego odniesienia do sąsiedztwa, typowym usytuowaniem budynku mieszkalnego jest frontowa część działki z dojazdem na podwórze przy brzegu działki;
- Budynek mieszkalny powinien posiadać elewację frontową dłuższą od bocznej i symetryczną kompozycję otworów.
- Przy adaptacji i modernizacji budynków istniejących oraz wnoszeniu nowej zabudowy mieszkalnej należy dążyć do zachowania następujących cech typowych dla zabudowy regionu południowego pogranicza Pomorza:
  - Rzut budynku prostokątny bez dobudówek o proporcjach 1 do 1,5 □ 2;
  - Wysokość budynku 1 – 1,5 kondygnacji. Dopuszcza się do 2,5 kondygnacji jeżeli zabudowa nawiązuje do istniejącej;
  - Dach dwuspadowy o spadku połaci ok. 40 – 50 □
  - Krycie budynków materiałami nie powodującymi dysharmonii z istniejącym budownictwem na danym terenie;
  - Symetryczna lub prawie symetryczna kompozycja otworów na elewacji frontowej;
  - Zaznaczony cokół budynku;
  - Nieznacznie wysunięty okap w gzymsie koronującym;
- Użycie w elewacji frontowej i szczytowych cegły licowej lub podobnych materiałów elewacyjnych.
- Należy dążyć do stosowania tradycyjnych rozwiązań materiałowych, w tym kolorystykę występującą lokalnie w miejscowości.
- Nie wskazane jest wznoszenie budynków w całości drewnianych z bali, dopuszczalne jest stosowanie odeskowania pionowego w szczytach lub na całej elewacji. Należy ograniczyć stosowanie „sidingów”, które dopuszcza się w nowej zabudowie wśród zabudowy międzywojennej i powojennej oraz do prac remontowych na takiej zabudowie.
- Nie wskazane realizowanie budynków mieszkalnych:
  - o rozbudowanym i silnie asymetrycznym rzucie;
  - z zastosowaniem dachów płaskich i tarasów;
  - krytych blachami płaskimi i fałdowymi;
  - z oknami o różnych wysokościach;
  - z oknami o asymetrycznym podziale;
  - z drzwiami wejściowymi o skrzydłach szklanych lub metalowo – szklanych;
  - z przedsiónkami i werandami dostawionymi do elewacji frontowej;
  - z garażami wbudowanymi w elewacji frontowej.

2) Forma i lokalizacja nowych budynków gospodarczych, produkcyjnych, budynków gospodarczych towarzyszących zabudowie mieszkalnej oraz dostosowanie obiektów gospodarczych i produkcyjnych powojennych winna spełniać następujące warunki:

- budynki hodowlane, produkcyjne, magazynowo – składowe i garażowe gospodarstw rolnych; powinny być lokalizowane bezpośrednio w obrębie podwórza gospodarczego;
- rzuty budynków prostokątne, wolnostojące lub zestawione;
- pokrycie dachem dwuspadowym lub czterospadowym, mansardowym i naczółkowym 40 – 50° ;
- krycie budynków materiałami nie powodującymi dysharmonii z istniejącym budownictwem na danym terenie;
- elewacje w cegle licowej, odeskowane lub tynkowane, wskazane stosowanie konstrukcji ryglowej ścian szczytowych;

- działki warsztatów, hurtowni, przetwórci itp. winny być rozwiązane analogicznie jak gospodarce rolnicze, nie wskazane realizowanie urządzeń i ciągów technologicznych bez obudowy kubaturowej;
- 3) W zagospodarowaniu drugich domów wskazana budowa obiektu gospodarczego z wysokim dachem, np. na cele garażu, składzika, hangaru dla łodzi itp.
- 4) Nie wskazane jest realizowanie budynków gospodarczych:
  - z elementów przemysłowych (blachy faldowe, płyty żelbetowe, panele z tworzyw sztucznych);
  - z zastosowaniem dachów płaskich;
  - z dużymi przeszkleniami lub ścianami z pustaków szklanych.
- 5) Budynki użyteczności publicznej, w tym samodzielne sklepy, remizy, obiekty gastronomiczne, sportowe i inne winny być projektowane indywidualnie, w wielkości i formach nawiązujących do budownictwa tradycyjnego z ograniczeniem możliwości stosowania agresywnych elementów wystroju, dużych tafli szklanych, lekkich obudów i krzykliwej kolorystyki.
- 6) Zalecane jest używanie kamienia polnego, kamienia ciosanego lub kostki kamiennej do wykonywania nawierzchni podjazdów i dziedzińców, budowy murów oporowych i ogrodzeń lub ich części.
- 7) Wskazane jest stosowanie różnych odmian parkanów drewnianych, drewnianych i metalowych bram i furtek, należy ograniczyć ogrodzenia z siatki, prętów zbrojeniowych, płyt betonowych i ogrodzeń lub ich części.

Nowa zabudowa mieszkalna i gospodarcza, dotycząca lokalizacji nowego siedliska rolnego, budynków użyteczności publicznej, usług i działalności gospodarczej nie musi spełniać warunku nawiązania do form regionalnych o ile usytuowanie zabudowy pozostaje trwale poza strefą widoczności z dróg publicznych, szlaków turystycznych i punktów widokowych.

Fragmety gminy Barwice przedstawione na załączniku graficznym proponuje się do włączenia do dwóch wielkoprzestrzennych obszarów kulturowych – OK 28 “Dolina Parsęty”, OK 29 “Szwajcaria Połczyńska”.

Obszar kulturowy ma być formą aktywnej ochrony i kształtowania wyróżniających się krajobrazowo i kulturowo terenów, na którym znajdują się zróżnicowane bądź jednorodne pod względem historyczno-architektonicznym dobra kultury, posiadające wyrazistą tożsamość, wraz z otaczającym krajobrazem geograficzno-przyrodniczym.

4. Rozwój demograficzny gminy.

W 2002 r. gmina Barwice liczyła 9656 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia gminy wynosiła 36,8 os./km², co stanowi najwyższy wskaźnik wśród gmin powiatu. Dla porównania średnia gęstość zaludnienia województwa zachodniopomorskiego w 1999 r. wynosiła 76 os./km², a powiatu szczecineckiego 46 os./km². Na 100 mężczyzn w gminie przypadało 103,7 kobiet – tendencja ta jest charakterystyczna również w sąsiednich gminach. Wskaźniki feminizacji społeczeństwa wahały się od 99,3 w gminie Szczecinek do 109 w mieście Szczecinek.

Można przyjąć również że liczba ludności nie podlegała znacznym wahaniom – w latach 1994 – 2001 liczba ludności spadła tylko o 47 osób.

Gmina cechuje się natomiast ujemnym saldem migracji, wiele mieszkańców wsi decyduje się na stałe wyjazdy do innych ośrodków.

Wszystkie tendencje charakteryzujące społeczeństwo Barwic muszą być wzięte pod uwagę przy prognozowaniu nie tylko rozwoju ludnościowego gminy i poszczególnych wsi, ale mają także wpływ na rozwój usług podstawowych oraz mieszkalnictwa.

Prognoza demograficzna

Punktem wyjścia do opracowania prognozy była analiza rozwoju ludnościowego gminy w przeciągu ostatnich lat, uwzględniająca istniejące tendencje migracji i przyrostu naturalnego. Przyjęto założenie zahamowania migracji oraz ujemnego przyrostu naturalnego na co będzie miała wpływ polepszenie sytuacji gospodarczej w

kraju i związanej z tym rozwojem działalność inwestycyjna (miejsca pracy) i ewentualna większa dostępność terenów pod zabudowę mieszkaniową.

Zakładana struktura wieku charakteryzować się będzie:

- niewielkim wzrostem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, ze względu na wejście w wiek rozrodczości roczników wyżu demograficznego z lat 1976 – 1985 (szczególnie w grupie wiekowej 0 – 2 i 3 – 6 lat, przy jednoczesnym spadku liczby dzieci w wieku 7 – 18 lat),
- wzrostem liczby ludności w wieku produkcyjnym, spowodowanym wejściem do tej grupy wszystkich roczników w/w wyżu demograficznego,
- wzrostem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym.

Nastąpią także zmiany na rynku pracy, spowodowane wzrostem aktywności zawodowej ze względu na rozwój alternatywnych, nierolniczych funkcji.

5. Kierunki rozwoju mieszkalnictwa i usług.

5.1. Mieszkalnictwo

Obecne warunki zamieszkania (np. średnia pow. użytkowa mieszkania / 1 osobę) ocenia się na średnim poziomie. Jednak mogą się one zdecydowanie pogarszać przy utrzymaniu obecnego minimalnego ruchu budowlanego. W tej sytuacji bardzo ważnym problemem jest zaktywizowanie budownictwa mieszkaniowego, i to we wszystkich jego formach.

W przypadku poszczególnych wsi dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wyznaczono w rysunku Studium wielofunkcyjne tereny rozwojowe o odpowiedniej wielkości.

Ponieważ polityka mieszkaniowa w gminie musi być polityka dla wszystkich potrzebujących mieszkanie, Studium oferuje różnorodne formy mieszkalnictwa, stosownie do potrzeb mieszkańców:

- ♦ mieszkalnictwo jednorodzinne o średnich standardach,
- ♦ mieszkalnictwo jednorodzinne o podwyższonych standardach urbanistyczno – architektonicznych.

Ze względów ekonomicznych i z uwagi na strukturę wieku mieszkańców można przypuszczać, że największym popytem będą się cieszyły mieszkania o średnim standardzie. W tym też kierunku będzie zmierzać polityka mieszkaniowa prowadzona przez gminę.

Poprawa warunków mieszkaniowych wiąże się także z określeniem i realizacją polityki mieszkaniowej wobec słabszych ekonomicznie mieszkańców, biorąc pod uwagę skalę prywatyzacji mieszkań komunalnych, budowę nowych budynków komunalnych i możliwości rehabilitacji starych zasobów mieszkaniowych.

W tym przypadku przedsięwzięcia rewaloryzacyjne nie mogą ograniczać się tylko do substancji mieszkaniowej, ale także uwzględnić otoczenie.

Rozwój mieszkalnictwa związany jest z koniecznością opracowania planów miejscowych dla terenów przewidzianych na ten cel. Podnoszenie atrakcyjności i dostępności planowanych terenów mieszkaniowych nastąpi w wyniku wyposażenia ich w infrastrukturę techniczną.

5.2. Usługi

Zasadniczą kwestią pozostaje dalsze rozwijanie sieci placówek usługowych na terenie gminy. Należy dążyć do pełnego zaspokojenia potrzeb ludności zarówno w sensie jakościowym jak i ilościowym, oraz czasoprzestrzennym. Głównym celem w tej sferze powinno być podniesienie standardu usług istniejących, przede wszystkim społecznych, także tworzenie warunków dla rozwoju usług komercyjnych, a wszystko to w połączeniu z rozwojem terenów mieszkaniowych.

Celem prowadzenia polityki usługowej gminy Barwice powinno być podniesienie standardów wyposażenia gminy w podstawowe usługi publiczne, rozbudowa systemu infrastruktury społecznej w dostosowaniu do nowych potrzeb związanych z zachodzącymi zmianami społecznymi oraz zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do świadczonych w tym zakresie usług.

Działania jakie podejmować powinna gmina koncentrować się będą w następujących sferach:

- edukacji,
- kultury,
- ochrony zdrowia i pomocy społecznej,
- rozwoju kultury fizycznej i sportu,

przy podstawowym założeniu utrzymania aktualnego wyposażenia gminy w istniejące obiekty oraz wzbogaceniu o nowe inwestycje dostosowane programem i lokalizacją do postępujących procesów urbanizacyjnych.

Polityka w zakresie edukacji

Celem polityki w zakresie edukacji jest wykształcenie społeczeństwa na ludzi otwartych, przygotowanych do samodzielnego funkcjonowania, zaradnych, posiadających wszechstronne ogólne wykształcenie, zwiększające szansę na znalezienie w przyszłości zatrudnienia.

Realizacja powyższych celów wymaga m.in.:

- Dostosowania istniejącej bazy oświatowej do nowych potrzeb wynikających ze zmian w systemie oświaty,
- Zapewnienia dostępności komunikacyjnej szkół (m.in. przez organizowanie dojazdów),
- Stałej modernizacji i uzupełniania wyposażania szkół w nowoczesny sprzęt dydaktyczny,
- Likwidacji dysproporcji w zakresie bazy dydaktycznej w poszczególnych szkołach,
- Tworzenia w oparciu o bazę szkolną zajęć (kursów) ogólnie dostępnych, mających na celu zapewnienie możliwości stałego podnoszenia poziomu wykształcenia całej społeczności gminy,
- Stworzenia programu modernizacji obiektów oświatowych pozwalającego na adaptację (rozbudowę) obiektów do potrzeb wynikających ze zmieniających się uwarunkowań demograficznych.

Polityka w zakresie dostępności do placówek kultury

Celem tej polityki jest zapewnienie mieszkańcom dostępu do szeroko pojętych zasobów kultury. Wśród działań, które podjąć powinna gmina w tym zakresie pierwszoplanowe znaczenie mają:

- 1) upowszechnianie kultury w sposób umożliwiający dostęp wszystkim mieszkańcom gminy,
- 2) prowadzenie bibliotek – pożądanym poziomem jest ilość 4-5 woluminów/mieszkańca,
- 3) dofinansowywanie domów kultury, klubów wiejskich etc.,

- popularyzacja imprez kulturalnych zarówno lokalnych jak i ponadlokalnych,
- współpraca z instytucjami kulturalnymi z innych ośrodków,
- wypracowywanie (głównie wśród młodzieży szkolnej) potrzeby rozwijania swoich zainteresowań kulturalnych, „tworzenia życia kulturalnego”,
- stałe uzupełnianie księgozbiorów szkolnych o nowe pozycje z literatury popularnonaukowej, wiedzy o świecie, nowoczesnej techniki, wydawnictw albumowych, literatury klasycznej,
- organizowanie różnorodnych konkursów szkolnych i międzyszkolnych zarówno z zakresu tzw. wiedzy szkolnej jak i bardziej ogólnej.

Polityka ochrony zdrowia i pomocy społecznej.

Celem polityki jest stała poprawa jakości dostępności usług z zakresu służby zdrowia i pomocy społecznej, stworzenie warunków do czynnego włączenia się w życie gminy osób o ograniczonej sprawności, bezrobotnych, osób o najniższych dochodach.

Dla realizacji powyższego celu działania gminy skupiać się będą głównie na tym by:

- docelowo zwiększyć ilość personelu medycznego w ośrodkach zdrowia,
- zapewnić opiekę zdrowotną w szkołach i przedszkolach poprzez zorganizowanie gabinetów lekarskich lub przynajmniej opieki pielęgniarskiej,
- rozwijać instytucję lekarza domowego,
- zmodernizować obiekty zdrowia w celu wyeliminowania barier architektonicznych utrudniających swobodne poruszanie się – zarówno pacjentom jak i personelowi,

- zapewnić pomoc socjalną dla najuboższych,
- propagować tzw. zdrowy styl życia,
- aktywizować bezrobotnych, organizować szkolenia i kursy pozwalające im na naukę poszukiwanych obecnie zawodów,
- współpracować z organizacjami pozarządowymi.

Polityka rozwoju kultury fizycznej i sportu.

Celem tej polityki jest zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do urządzeń i obiektów sportowych, możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu oraz poprawa stanu zdrowia mieszkańców. Dla realizacji powyższego celu gmina powinna:

- propagować działania na rzecz promocji kultury fizycznej i sportu,
- organizować ogólnodostępne (masowe) imprezy sportowe,
- dofinansowywać zajęcia sportowe dla mieszkańców gminy organizowane w szkołach poza godzinami lekcyjnymi,
- organizować współzawodnictwo sportowe pomiędzy szkołami (wsiami).

Rozwój szeroko rozumianych usług, przede wszystkim ukierunkowanych na turystykę i wypoczynek oraz wszystko to co się z tym łączy – handel, gastronomia, budownictwo pensjonatowe, itp. – wiąże się z wzrostem miejsc pracy, co w gminie jest szczególnie ważne.

Rozwój przestrzenny tej sfery dotyczyć będzie:

- przygotowania różnorodnej oferty nowych terenów dla usług ponadlokalnych,
- przekształceń jakościowych dotychczasowych obiektów usługowych poprzez, poprawę wystroju architektoniczno – plastycznego drogą modernizacji i remontów oraz zastosowanie różnorodnych ułatwień dla klientów,
- stwarzanie sprzyjających warunków lub pewnych ograniczeń (poprzez stosowne zapisy planów miejscowych) dla rozwoju usług komercyjnych, a tym samym sterowanie ich rozwojem zgodnie z występującym zapotrzebowaniem lub interesem gminy.

Realizacja zasady równego dostępu mieszkańców do usług bytowych powinna odbywać się poprzez:

- niwelowanie różnic w wyposażeniu w usługi handlu, gastronomii, rzemiosła usługowego, kultury i sportu poszczególnych miejscowościach,
- realizację zakładanej sieci placówek oświatowych – szkół podstawowych, gimnazjum i przedszkoli, zgodnie z występującą strukturą demograficzną, przy czym należy pamiętać, że za 5 – 10 lat może wystąpić wtórny wyż demograficzny (dzieci obecnego wyżu demograficznego z lat 1976 – 1985),

Na terenach wsi usługi można lokalizować na całym obszarze rozwojowym jednostek osadniczych, o ile nie kolidują z innymi funkcjami terenów. Należy jednak dążyć do scentralizowania usług bytowych w ośrodkach położonych centralnie w stosunku do zabudowy mieszkaniowej, wprowadzając wyważoną różnorodność branż. Obiekty usługowe należy projektować z wyposażeniem dla niepełnosprawnych, w otoczeniu zieleni oraz z miejscami do parkowania pojazdów.

6. Kierunki rozwoju działalności gospodarczej.

6.1. Pożądane kierunki rozwoju rolnictwa

Gospodarka rolna gminy podlega przeobrażeniom systemowym podobnie, jak gospodarka kraju. W ostatnim okresie wystąpiły zjawiska i sytuacje charakteryzujące okres transformacji to jest:

- a) wzrost udziału sektora prywatnego w użytkowaniu gruntów,
- b) wzrost średniej powierzchni gospodarstwa rolnego,
- c) spadek zużycia nawozów mineralnych,

d) pojawienie się bezrobocia na wsi,

e) powiększenie się powierzchni odłogów i ugorów na gruntach ornych.

Gospodarka rolna gminy, aby sprostać wymogom zmieniającego się systemu powinna nadal się przekształcać, mimo trudnej sytuacji społecznej określanej mianem "strukturalnego bezrobocia".

Przemiany zachodzące w sferze rolniczej powinny zmierzać w kierunku:

- przebudowy struktury gospodarstw indywidualnych w kierunku gospodarstw efektywnych,
- rozwoju drobnego przemysłu rolnego i przetwórczego, przetwarzającego miejscowe surowce,
- rozwoju działalności pozarolniczej,
- rozbudowy sieci usług produkcyjnych, społecznych i komunalnych.

Pewną szansą dla rozwoju rolnictwa gminy może być ukierunkowanie jego na nowoczesną dziedzinę tj. rolnictwo ekologiczne produkujące zdrową żywność w oparciu o zasady Stowarzyszenia Producentów Żywności Metodami Ekologicznymi "Ekoland".

Skłaniają ku temu walory naturalne środowiska: krajobraz polno-leśny, pola i łąki, gdzie w warunkach maksymalnie zbliżonych do naturalnych, można uprawiać płody rolne o korzystnym dla organizmu ludzkiego składzie zrównoważonym pod względem biochemicznym.

Wymaga to wprowadzania pilotażowych wzorcowych gospodarstw ekologicznych, które byłyby przekonywującym przykładem dla tradycyjnych gospodarstw. Dużą szansą dla polskiego rolnictwa, w tym rolnictwa w gminie Barwice może stać się uprawa rzepaku i innych roślin oleistych na potrzeby produkcji biopaliw.

Dalszy rozwój rolnictwa powinien zostać ukierunkowany na:

- prowadzenie gospodarki rolnej dostosowanej do naturalnych siedlisk,
- zaspokojenie potrzeb zmieniającego się popytu.

W odniesieniu do produkcji roślinnej uważa się za właściwe (po rozeznaniu rynku zbytu):

- wprowadzanie nowych upraw w oparciu o lekkie gleby, a jednocześnie wymagających większej pracochłonności,
- wprowadzanie plantacji dla potrzeb przemysłu farmaceutycznego i zielarskiego np. róża, bez czarny, wiesiołek, leszczyna.

Natomiast w odniesieniu do hodowli zwierząt, proponuje się następujące kierunki rozwoju:

- utrzymanie produkcji trzody chlewnej, z wykluczeniem rozwoju ferm bezściółkowych,
- wprowadzanie hodowli uzupełniających takich jak: hodowla koni, kóz, owiec, królików, pszczoł i jedwabników.

Gmina Barwice może być dobrym miejscem dla produkcji żywności o najwyższych walorach zdrowotnych oraz znakomitym miejscem wypoczynku. Rejon ten cechuje się stosunkowo niskim stopniem urbanizacji, małą gęstością zaludnienia wsi i niską aktywnością gospodarczą z mocno rozdrobnionymi indywidualnymi gospodarstwami rolnymi. Cechy te powinny stać się bodźcem do kształtowania proekologicznego modelu gospodarki rolnej, gdzie istotne znaczenie mają:

- właściwe kształtowanie struktury krajobrazu rolniczego – czyli tworzenie różnorodności tego krajobrazu w postaci śródpolnych i śródłąkowych kompleksów leśnych, "oczek wodnych", sieci miedz, żywopłotów, które sprzyjać będą naturalnym procesom regulacyjnym w populacjach roślin i zwierząt oraz przyczynią się do regeneracji zbiorowisk biotycznych,
- dobór kierunków produkcji rolniczej dostosowanej do lokalnych uwarunkowań ekologicznych, społecznych i gospodarczych,
- korekta struktury własnościowej gruntów polegająca na:

1) scalania gruntów o wadliwej strukturze własności np. długich, wąskich działek biegnących wzdłuż zbrocy,

2) wykupie przez wojewodę lub dyrekcję parku krajobrazowego terenów o szczególnych wartościach przyrodniczych i do uznania ich za użytki ekologiczne oraz do wyłączenia tych terenów z podatku gruntowego i leśnego,

3) rozdrobnienia wielkopowierzchniowych monokultur

- wdrażanie tak zwanego rolnictwa ekologicznego – polegające m.in. na kształtowaniu świadomości ekologicznej rolników,
- stworzeniu nowoczesnego systemu obsługi rolnictwa nastawionego na przetwórstwo zdrowej żywności.

Prowadzenie proekologicznego gospodarstwa może polegać na:

- zagospodarowaniu odchodów zwierzęcych w taki sposób aby nie powodować nadmiernego stężenia gnojowicy w glebie,
- wapnować gleby w celu ograniczenia poboru metali ciężkich przez rośliny,
- utrzymywać czystość zagrody,
- nawożenie mineralne poprzedzać badaniem zasobności gleby, nawozy dawkować małymi porcjami aby nie przedostawały się do wód gruntowych,
- nawadniać użytki rolne przesuszone,
- rozwiązywać problemy oczyszczania ścieków w dużych wsiach oraz gospodarstwach rozproszonych,
- nie stosować monokultury w uprawie polowej,
- nie likwidować użytków ekologicznych,
- nie eksploatować torfów, na inne cele niż lecznicze,
- nie wypalać rowów przydrożnych i śródpolnych

Ważną dziedziną towarzyszącą rozwojowi rolnictwa w gminie powinna być przedsiębiorczość okółrolna i obsługa rolnictwa. W tej sferze zachodzi także proces przemian. Należy wspierać i ułatwiać powstawanie zakładów przetwórczych rolno-spożywczych, które współpracować będą z producentami żywności. Szczególnie wskazany jest rozwój małych wytwórni (np. masarnie, ubojnie, kwaszarnie, kaszarnie, gorzelnie) oraz różnych form przechowywania (punkty skupu, suszarnie, chłodnie, konfekcjonowanie).

Ponadto ważną sprawą dla gospodarki gminy i dla miejscowych producentów jest utworzenie lokalnej giełdy produktów rolnych i leśnych - targowiska w obszarze miasta, które zaopatrzy mieszkańców i turystów w zdrową miejscową żywność.

Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej oznaczone na rysunku studium kolorem żółtym, położone poza strefami osiedleńczymi jednostek wiejskich winny być wyłączone z zabudowy. Możliwa jest tu tylko lokalizacja zagrody (siedliska) traktowanego jako warsztat pracy rolnika z możliwością budowy i rozbudowy obiektów niezbędnych dla prowadzenia gospodarstwa rolnego, w tym budynek mieszkalny rolnika. Jednak nie może to być żadna forma budownictwa wyłącznie mieszkaniowego, ani podstawa do parcelacji dla takiej zabudowy.

Z tych względów zajęcie części terenów rolnych pod budowę zagrody, nie podlega przepisom o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

W wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych lokalnymi uwarunkowaniami, można dopuścić adaptację rozproszonej zabudowy siedliskowej na cele publiczne (usług, turystyki), po uprzednim wykonaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W ramach zmiany studium zezwala się na przeznaczenie pod zalesienie gruntów posiadających następujące cechy:

- grunty rolne o klasach bonitacyjnych RIVa i gorsze,
- grunty rolne usytuowane na stokach o nachyleniu powyżej 5%,
- grunty rolne zlokalizowanych na terenach podanych na infiltrację zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- grunty rolne zlokalizowane w pobliżu działów wodnych,
- grunty rolne zlokalizowane na terenach podatnych na denudację,

Działalność zalesieniową prowadzić należy zgodnie z lokalnymi warunkami siedliskowymi – należy stosować gatunki drzew odpowiadające występującym w naturalnym otoczeniu.

Grunty spełniające powyższe kryteria i zakwalifikowane do potencjalnego zalesienia oznaczone są na załączniku graficznym do studium jako "tereny przeznaczone pod zalesienie"

W ramach drugiej zmiany Studium... przeznaczają się tereny w granicach zmiany Z.2, położony w południowej części gminy w miejscowości Tarmno pod działalność gospodarczą związaną z obsługą produkcji w gospodarstwach rolnych i hodowlanych.

6.2. Kierunki i zasady rozwoju działalności produkcyjnej

Początek lat 2000 cechuje się dużymi zmianami na rynku pracy i działalności gospodarczej. Można przyjąć że najważniejszym kierunkiem w rozwoju rynku pracy w gminie Barwice powinny stać się usługi, przede wszystkim związane z turystyką i wypoczynkiem oraz obsługą ruchu turystycznego. Inwestowanie w ten rodzaj usług może stać się motorem rozwoju gminy.

Gmina ze względu na swoje walory przyrodnicze i predyspozycje środowiska powinna rozwijać wszelkie nieuciążliwe formy przetwórstwa rolno – leśno – spożywczego oraz przemysłu drzewnego.

Rozwój przestrzenny sfery działalności gospodarczej powinien dotyczyć przygotowania różnorodnej oferty terenów nieuciążliwej aktywności gospodarczej, drobnego przemysłu i drobnej wytwórczości, w sposób pozwalający na harmonijne wpasowanie się w krajobraz oraz zniwelowanie uciążliwości dla środowiska przyrodniczego. Kolejnym elementem powinien stać się rozwój jakościowy i umiarkowany rozwój przestrzenny tej funkcji w wielofunkcyjnych jednostkach osadniczych,

Natomiast działania gminy powinny być ukierunkowane na:

- pobudzanie i wspomaganie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości poprzez:
  - udostępnianie terenów pod aktywność gospodarczą drogą opracowania planów miejscowych oraz modernizacja, konserwacja i rozwój gminnej sieci drogowej i infrastruktury technicznej,
  - aktywizację rolnictwa we wszystkich jego formach, z wykluczeniem uciążliwych dla środowiska,
  - stosowanie ułatwień w dostępie do określonych zasobów (np. ulgi i zwolnienia podatkowe) szczególnie dla inwestorów w sposób znaczący oddziałujących na lokalny rynek pracy (tworzących nowe miejsca pracy),
- aktywizację zawodową bezrobotnych poprzez:
  - wspomaganie działań w zakresie dokształcania i przekwalifikowania bezrobotnych, organizowanie kursów zawodowych umożliwiających dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb lokalnego rynku pracy,
  - stworzenie preferencji dla osób bezrobotnych podejmujących działalność gospodarczą na własny rachunek.

Z analizy wzrostu działalności usługowej w gminie Barwice wynika że jest to dziedzina charakteryzująca się wysoką dynamiką. Ta sfera gospodarki charakteryzuje się ponadto najsilniejszym powiązaniem z ogólnymi procesami zachodzącymi w kraju. Reaguje ona na zmiany systemu prawnego i finansowego konstruowanego na szczeblu centralnym, a także na preferencje stwarzane na szczeblu lokalnym. Ponieważ w ramach działalności usługowej występują przede wszystkim małe firmy, dlatego też charakteryzują się one dużą elastycznością i zdolnością do adaptacji wobec zmieniających się warunków.

Szybki rozwój usług, który jest przejawem ożywienia gospodarczego, warunkowany jest działaniem kilku czynników. Podzielić je można na dwie grupy. Pierwsza grupa dotyczy uwarunkowań, które można w pewnym sensie nazwać ustrojowymi. Chodzi tu o warunki jakie stwarza państwowy system prawny i finansowy, a także ustawowe szanse dane samorządności na szczeblu gminnym. Druga grupa to czynniki działające na szczeblu lokalnym, powiązane także z samym funkcjonowaniem usług. Wymienić tu należy: położenie, rozmieszczenie ludności, poziom życia mieszkańców, polityka i inicjatywa władz samorządowych, przedsiębiorczość w tworzeniu i prowadzeniu podmiotów usługowych oraz wzajemna konkurencja obiektów usługowych. Wszystkie te czynniki bardzo wyraźnie rzutują na stan usług w gminie Barwice.

Usługi stanowią tę sferę działalności gospodarczej w gminie, w której najszybciej zaznaczył się proces transformacji. Zmiany te obejmują:

- powstanie nowych obiektów,
- zmianę struktury własności, która sprowadza się do kształtowania się coraz większego udziału własności prywatnej,
- przesunięcia branżowe, które dotyczyły głównie wzrostu roli usług dystrybucyjnych (np. handlu),
- upadek obiektów nierentownych, które nie wytrzymały konkurencji z innymi, ze względu na niewłaściwą lokalizację, niezdolność przystosowania się do zmienionych warunków finansowania i kredytowania.

Przewiduje się następujące kierunki rozwoju działalności produkcyjnej:

- należy preferować rozwój małych jednostek, które zadbają o nieuciążliwy charakter produkcji, najnowsze i bezpieczne technologie, postuluje się wprowadzanie na szeroką skalę ekologicznych nośników energii: gazu ziemnego i oleju opałowego lekkiego,
- dopuszczać większe przedsięwzięcia gospodarcze (terenochłonne) pod warunkiem stosowania w ich działalności nowoczesnych technologii „oszczędzających” środowisko przyrodnicze, przyjmując za wymóg absolutny – ochronę czystości powietrza,
- ponadto zaleca się wprowadzanie nowych technologii w zakresie korzystania z niekonwencjonalnych źródeł energii takich jak: kolektory słoneczne, pompy ciepłe, siła wiatru,
- w rozwoju powinny być preferowane dotychczasowe branże produkcji oraz branże oparte na miejscowym surowcu,
- rozwijanie działalności produkcyjnej przy wykorzystaniu i zagospodarowywaniu wolnych obiektów, nieużytkowanych terenów produkcyjnych i usługowych dla potrzeb drobnego przemysłu, rzemiosła, przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwijanie nowych form działalności produkcyjnej zgodnych z wymogami ochrony środowiska oraz z celami strategicznymi rozwoju gminy.

Na terenach wiejskich jakiegokolwiek formy działalności gospodarczej powinny powstawać z zachowaniem pełnego bezpieczeństwa dla środowiska i niekolizyjności w stosunku do funkcji mieszkaniowej.

Na terenach "popegeerowskich", wskazany jest rozwój działalności gospodarczej, aktywizującej miejscową bezrobotną ludność. Dlatego należy stwarzać warunki organizacyjno-ekonomiczne celem pobudzenia aktywności lokalnej środowiska wiejskiego.

Nowo powstające podmioty gospodarcze powinny być dostosowane do skali danej jednostki osadniczej.

Tereny pod działalność gospodarczą, w tym działalność produkcyjną, powinny zostać wyznaczone poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. W planach określone zostaną warunki zagospodarowania terenu, nasycenie zielenią, zasady zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, zasady utylizacji odpadów oraz minimalizacji hałasu.

W zakresie przemysłu, budownictwa, gospodarki komunalnej.

- Produkcja uciążliwa dla środowiska lub składowanie produktów uciążliwych dla środowiska powinna być ograniczona do niezbędnych potrzeb gospodarczych terenów położonych w granicach DPK i otuliny,
- realizację budownictwa mieszkaniowego i letniskowego powinno wyprzedzać uzbrojenie terenów,
- nie należy dokonywać podziału terenu na zespoły działek zabudowy jednorodzinnej lub letniskowej bez wcześniejszego wykonania projektu zagospodarowania terenu,
- nie należy dopuszczać do realizacji obiektów turystycznych i produkcyjnych przystosowanych do spalania paliwa stałego, nie posiadających wykonanej instalacji ściekowej, a w przypadku obiektów produkcyjnych, jeżeli nie posiadają odbiorców odpadów produkcyjnych,
- lokalizację inwestycji wodochłonnych należy ograniczyć do niezbędnych wielkości i potrzeb,
- ustala się minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek dla następujących funkcji:
  - dla zabudowy jednorodzinnej wolnostojącej – 1000 m²,
  - dla zabudowy jednorodzinnej bliźniaczej – 800 m²,
  - dla zabudowy letniskowej - 1000 m²,

- dla zabudowy mieszkaniowo-pensjonatowej (do 20 użytkow.) - 2500 m²
- minimalna powierzchnia użytków rolnych wynosząca 4 ha dla budowy siedliska rolnego na obszarach położonych w odległości do 500 m od linii brzegowej jezior o powierzchni pow. 20 ha
- zaleca się by minimalna wielkość działek pod lokalizację funkcji turystycznych wynosiła:
  - obiekty o charakterze wypoczynkowo – pobytowym (domy wypoczynkowe, pensjonaty, hotele, motele, zajazdy , które nie znajdują się przy drogach o znaczeniu krajowym)- 100m²/os.,
    - o kempingi - 90 m²/os.,
    - o obozy, pola namiotowe – 80 m²/os.
- Samorządom terytorialnym zaleca się by:
  - w każdej wsi o liczbie mieszkańców powyżej 100 osób odpady stałe z gospodarstw domowych były usuwane albo przez zorganizowanie “wiejskiego punktu gromadzenia odpadów” albo przez wywóz z pojemników indywidualnych w sposób stosowany w miastach,
  - wszystkie wsie o zwartej zabudowie, liczbie mieszkańców przekraczającej 100 osób i posiadające sieć wodociągową posiadały zbiorczą lub zorganizowaną gospodarkę ściekową tzn. odprowadzały ścieki albo do oczyszczalni albo do zbiorczego zbiornika bezodpływowego, z którego ścieki byłyby wywożone do oczyszczalni,
  - zlikwidowały wszystkie nielegalne wysypiska śmieci i oczyściły teren z zanieczyszczeń odpadami stałymi
- realizacja budownictwa letniskowego i jednorodzinnego poza zwartą zabudową wsi możliwa jest tylko zgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod warunkiem uprzedniego wykonania projektu realizacyjnego składającego się z części arch. - bud. i infrastruktury technicznej.

W zakresie działalności związanej z wytwarzaniem energii.

W ramach drugiej zmiany Studium... dopuszcza się sytuowanie elektrowni wiatrowych wraz z zagospodarowaniem dodatkowym i infrastrukturą towarzyszącą, niezbędnymi do ich funkcjonowania na obszarach w granicach oznaczonych na załączniku graficznym Z.1a i Z.1b.

W granicach obszarów Natura 2000, na obszarach podmokłych, obszarach leśnych, dolinach rzek, zakazuje się sytuowania turbin wiatrowych, a jedynie dopuszcza się lokalizację elementów infrastruktury technicznej, które będą zrealizowane w taki sposób, aby nie naruszać walorów przyrodniczych w/w obszarów.

Granice obszarów przeznaczonych do lokalizacji elektrowni wiatrowych ze wskazaniem terenów wyłączonych z zabudowy (z dopuszczeniem lokalizacji wyłącznie elektrowni oraz urządzeń towarzyszących) zostaną uściślone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, po sprecyzowaniu programów inwestycji, z uwzględnieniem uwarunkowań terenowych i obostrzeń wynikających z przepisów odrębnych, w szczególności dotyczących zasięgu oddziaływania inwestycji.

W ramach zmiany Studium miasta i Gminy Barwice przeznacza się teren: położony w kierunku północnym od miejscowości Kłodzino, na północny - zachód od drogi Kłodzino – Białowąż, pod działalność gospodarczą związaną z produkcją rolniczą, przemysłem i składowaniem.

7. Kształtowanie rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji.

Gospodarka lokalna w ujęciu tradycyjnym była pojmowana, jako działanie instytucji lokalnych zmierzające do rozwoju lokalnego środowiska życia. Działania te były prowadzone w oparciu o miejscowe czynniki rozwoju, wśród których zaliczyć można:

- 1) siłę roboczą
- 2) bazę rozwojową w danym miejscu
- 3) korzyści miejsca

4) zasoby wiedzy

Czynnikiem rozwoju lokalnego jak i ponadlokalnego jest też turystyka.

Przez pojęcie turystyki rozumie się odbywanie podróży w celach wypoczynkowych, sportowych lub poznawczych. W rozwoju lokalnym jest ona związana z miejscową skalą działalności społeczno - gospodarczej, jest prowadzona z punktu widzenia potrzeb społeczności lokalnych. W proces ten jest zaangażowana ludność lokalna jak i struktury samorządowe. Rozwój ten nie ma ograniczeń rzeczowych i rodzajowych. Powinien obejmować szeroką gamę działań podejmowanych dla poprawy sytuacji materialnej i niematerialnej ludności i gminy. Jest on uzupełnieniem rozwoju regionalnego, prowadzonego w oparciu o czynniki egzogeniczne.

Rozwój lokalny jako specjalna kategoria rozwoju wykształcił się w Europie Zachodniej w latach 70-tych, gdy zaostrzył się kryzys polityki regionalnej. Ponieważ czynnikiem tego rozwoju jest także gospodarka rynkowa, w Polsce proces ten wystąpił znacznie później. Oparciem dla rozwoju był wzrost świadomości struktur samorządowych. Zaspokojenie potrzeb społeczności lokalnych jest możliwe poprzez uaktywnienie miejscowych czynników rozwojowych, takich jak turystyka.

Jednak aby turystyka stała się takim czynnikiem muszą być zachowane pewne warunki. Dany region musi cechować się czymś, co będzie go pozytywnie wyróżniało od pozostałych.

Do cech takich należą:

1) Walory krajoznawcze:

- przyrodnicze, stworzone przez naturę
- antropogeniczne, stworzone przez człowieka

2) Walory wypoczynkowe

Najwyżej ceni się wodę zdatną do kąpieli i uprawiania sportów wodnych, las, czyste powietrze, sprzyjający mikroklimat, ciszę i różnicowanie terenu.

Oprócz wyżej wymienionych walorów dla prawidłowej obsługi ruchu turystycznego niezbędne jest odpowiednie zagospodarowanie terenu, w szczególności zaś chodzi o bazę noclegową, gastronomiczną.

Baza noclegowa

Jest najważniejszym elementem zagospodarowania. Rozróżnia się w niej obiekty turystyczne służące krótkim na ogół pobytom, jak hotele, motele, zajazdy, domy wycieczkowe, schroniska turystyczne i młodzieżowe, campingi oraz pola biwakowe. Dla dłuższych pobytów przewidziane są ośrodki wczasowo - wypoczynkowe.

Rozmieszczenie obiektów turystycznych i wczasowo - wypoczynkowych jest nierównomierne i zależy od walorów turystycznych, a zwłaszcza od wypoczynkowych. Najczęściej używanym miernikiem stopnia zagospodarowania turystycznego jest liczba łóżek lub miejsc noclegowych, która może być odnoszona do liczby ludności lub powierzchni terenu.

Baza gastronomiczna

Gastronomia służy zarówno ludności zamieszkującej na stałe w danej miejscowości, jak i czasowo przybywającym turystom, obsługując w mniejszym lub większym stopniu jedną i drugą grupę ludności w zależności od charakteru miejscowości i pory roku. Cały kompleks bazy żywieniowej składa się z obiektów umożliwiających konsumpcję i zakup produktów żywnościowych oraz z zaplecza produkcyjnego, magazynowego i transportowego. Podstawowym rodzajem obiektów umożliwiających konsumpcję są zakłady gastronomiczne typu żywieniowego, które prowadzą sprzedaż wszystkich rodzajów potraw i napojów. Są to restauracje, jadalnie, bary szybkiej obsługi, bistra, bary mleczne. Zakłady gastronomiczne typu uzupełniającego świadczą w ograniczonym zakresie usługi o charakterze żywieniowym i stwarzają warunki do wypoczynku, spotkań towarzyskich i rozrywki. Są to kawiarnie, bary, herbaciarnie, cukiernie, winiarnie itp. związane organizacyjnie z gastronomią, ale w aspekcie turystycznym mają charakter bazy towarzyszącej. Elementami bazy gastronomicznej są jeszcze punkty gastronomiczne do których zalicza się bufety, smażalnie, pijalnie, lodziarnie. Cechą charakterystyczną ich jest większa elastyczność, dostosowana do zmieniającego się w czasie i przestrzeni nasilenia ruchu turystycznego.

Odpowiedni standard bazy noclegowej, gastronomicznej, czy możliwość dogodnego dojazdu przyciąga turystów. Oferta turystyczna powinna być zróżnicowana, musi uwzględniać indywidualne gusta i preferencje ludzi. Powyższe warunki należy odnieść do tradycyjnie rozumianej turystyki. Nie w pełni będą one miały

odzwierciedlenie w tendencjach charakteryzujących współczesną turystykę, która preferuje rozwój łagodnych, zrównoważonych form tej działalności.

Przykładem jest tutaj *agroturystyka* - oferująca aktywny wypoczynek na terenach wiejskich zorganizowany przez rodziny rolników. Duże zainteresowanie jest wywołane

zmianą w upodobaniach turystów spowodowaną krytycznym stosunkiem do dotychczasowych form wypoczynku, zwrotem w stronę zdrowego trybu życia, zainteresowaniem aktywnymi formami wypoczynku. Turystyka przyczynia się do aktywizacji i rozwoju ekonomicznego rejonów wiejskich. Agroturystyka jest ważnym elementem w ekorozwoju, który charakteryzuje przyjazny stosunek do środowiska naturalnego. Rozwój wsi w wielu krajach rozwiniętych uzależniony jest od dochodów ze źródeł pozarolniczych. Ocenia się, że około 40 - 60% rolników krajów wysoko uprzemysłowionych czerpie dochody z pracy poza rolnictwem, w tym także z agroturystyki. Według oceny Instytutu Turystyki w Warszawie około 1/3 gmin w Polsce posiada odpowiednie warunki do aktywizacji przez rozwój usług turystycznych. Turystyka, zakładająca szeroki pakiet ofert wypoczynku na wsi, daje możliwość zatrudnienia dla różnych grup zawodowych. Przede wszystkim miejsce pracy i źródło dochodów uzyskuje rodzina rolnicza.

Niezbędnym składnikiem turystyki jest także organizowanie czasu wolnego turysty. Napływ turystów na tereny wiejskie stymuluje powstawanie na wsi ofert organizowania czasu wolnego: wycieczek pieszych, rowerowych, konnych. Agroturystyka sprzyja też sprzedaży wprost z gospodarstwa np. produktów rolnych, domowych przetworów.

Turystyka wpływa pomyślnie na rozwój infrastruktury lokalnej, takiej jak: handel, rzemiosło, transport, budownictwo, która służy nie tylko turystom, ale wpływa korzystnie na jakość życia mieszkańców. Tworzone są nowe miejsca pracy i źródła dodatkowych dochodów. Zwiększanie dochodu sprzyja rozwijaniu dalszych inicjatyw. Stymulowany jest także rozwój społeczny. Uznanie walorów środowiska, wartości kulturowych, gospodarstwa rolnego przez ludzi z zewnątrz, wpływa korzystnie na poczucie lokalnego patriotyzmu, zwiększa troskę społeczności lokalnej o architekturę, rzemiosło, kuchnię. Obecność gości wzmacnia odpowiedzialność za czystość i estetykę. Turystyka w regionach gdzie nigdy nie będzie przemysłu, może stworzyć ludziom pracującym w usługach czy obsłudze ruchu turystycznego lepsze warunki życia niż w regionach uprzemysłowionych.

Podsumowując można stwierdzić, że turystyka powinna stać się coraz ważniejszym czynnikiem rozwoju, który trzeba scharmonizować ze środowiskiem naturalnym, aby nie stała się ograniczeniem rozwoju. Nie może to być rozwój żywiołowy, musi się on podporządkować planom rozwojowym. Potrzebne są tu zarówno inwestycje, przepisy porządkowe, prawne jak i wysiłek organizacyjny, a także przekonanie społeczeństwa o konieczności rozwoju tej dziedziny gospodarki.

Podstawą rozwoju turystyki są zróżnicowane **walory turystyczne** poszczególnych regionów oraz odpowiednio wykształcona infrastruktura, zarówno techniczna, jak i społeczna. Nasilenie ruchu turystycznego w przestrzeni i czasie uzależnione jest od wielu czynników, przy czym decydującą rolę odgrywa **atrakcyjność turystyczna** obszaru, wpływająca na świadomość turystów dokonujących wyboru odpowiedniego terenu do penetracji.

7.1. Zasady kształtowania strategii rozwoju popytu turystycznego na terenie gminy Barwice.

Pojezierze Drawskie należy do najbardziej atrakcyjnych pod względem przyrodniczym i turystycznym regionów Polski. Intensywność ruchu turystycznego, mimo niewątpliwych atrakcji i walorów, jest jednak mała: wynosi ona ok. 10 osób na km² rocznie (dla porównania - na Pojezierzu Gnieźnieńskim - ponad 100 osób na km² rocznie). Na terenach pojeziernych dominuje turystyka pobytowa, rozwijane są także pewne formy specjalistyczne - turystyka piesza i wodna. Są to również tereny predysponowane do rozwoju agroturystyki - i rzeczywiście, jak dowodzą obserwacje, w ostatnich latach ta forma działalności gospodarczej z jednej strony a aktywności turystycznej z drugiej - intensywnie się rozwija. Ponadto istnieje znaczny nacisk na lokowanie tu indywidualnej zabudowy rekreacyjnej, w tym powstawania zwartych osiedli domków letniskowych, o często nieuporządkowanej gospodarce wodno-ściekowej. Taka forma wykorzystania terenów atrakcyjnych turystycznie jest niedopuszczalna, szczególnie na obszarze Pojezierza Drawskiego, z uwagi na jej wyraźną sprzeczność z rolą i funkcją Pojezierza jako przyrodniczego obszaru węzłowego o randze europejskiej. W związku z powyższym przy kształtowaniu oferty turystycznej gminy i tworzeniu wizerunku gminy Barwice przyjaznej i otwartej dla turysty należy uwzględnić następujące wskazania:

1) Celem rozwoju gospodarki turystycznej winno być:

- podnoszenie poziomu ekonomicznego gminy dla poprawy warunków materialnych społeczeństwa
- wspomaganie działań na rzecz zrównoważonego rozwoju i zasad ładu przestrzennego
- wspomaganie rozwiązania problemu bezrobocia poprzez rozwój usług w sektorze gospodarki turystycznej, tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost aktywności zawodowej ludności
- ekonomiczno-gospodarcze aktywizowanie terenów wiejskich i wspomaganie zmian cywilizacyjnych wsi i jej otoczenia.

2) Ze względu na: a) inny rodzaj aktywności, b) odmiennosc celów, c) różne preferencje i oczekiwania rekreanta odnośnie sposobu wypoczynku i produktu turystycznego należy oddzielnie rozpatryć szansę rozwoju turystycznego gminy Barwice oraz możliwości zagospodarowania rekreacyjnego.

3) W tworzeniu ośrodków rekreacyjnych należy wziąć pod rozwagę następujące elementy:

- potencjał rekreacyjny środowiska (obecność jezior o właściwym stanie czystości wody),
- typ sąsiedztwa (obecność lasu, zróżnicowanie rzeźby terenu, istnienie osad mogących pełnić funkcje wsi letniskowych),
- dotychczasowe preferencje mieszkańców gminy odnośnie sposobów i miejsc wypoczynku,
- preferencje turystów.

4) Turystyka jest równorzędnym działem w stosunku do innych form działalności gospodarczej Gminy.

5) Gospodarka turystyczna winna być prowadzona planowo i skupiać się na ofercie z trzech grup produktów turystycznych:

- turystyka kulturowa w oparciu o zasoby historyczne - jako produkt dla turystyki wycieczkowej
- turystyka rekreacyjna, specjalistyczna – jako produkt dla turystyki weekendowej i pobytowej; Preferowane formy turystyki aktywnej i specjalistycznej to sporty wodne - spływy kajakowe , wędkarstwo, organizowanie przystani i pól biwakowych
- turystyka na terenach wiejskich = agro- i ekoturystyka - produkt dla turystyki pobytowej (powyżej 5 dni).

Agroturystyka nie może być podstawowym źródłem dochodu; może być natomiast pomocną, wspomagającą podstawową dziedzinę, działalnością gospodarczą. Dla prowadzenia usług agroturystycznych szczególnie wartościowymi są obszary o dużych walorach przyrodniczych (o urozmaiconym krajobrazie - rzeźbie terenu, bogate w las, łąki, zbiorniki wodne) w sposób naturalny predysponowane do tej funkcji, tereny o wysokich walorach historycznych (istnieją tu kapliczki, kościółki, stare cmentarze, założenia pałacowo-parkowe, miejsca związane ze znanymi postaciami regionu) oraz obszary gdzie kulturywuje się, lub przetrwał ich materialny wyraz, tradycje dawnego rękodziela i uprawy roli (zachowały się stare młyny, wędzarnie, kuźnie, pasieki, stawy rybne). Ta forma turystyki kwalifikowanej ma u podstaw istniejące już programy agroekologiczne dla promowania turystyki jako alternatywnej działalności gospodarczej. Winna mieć wsparcie w utrwalonych w tradycji festynach i jarmarkach (np. „noc świętojańska”, „święto plonów” i in.).

Ekoturystyka skierowana jest do wąskiego grona odbiorców, przygotowanych merytorycznie (wiedzą co chcą zobaczyć i w jakim celu podejmują wysiłek poznawczy), realizowana w niewielkich grupach, pod kontrolą i z obsługą przewodnicką, na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, w oparciu o przygotowane materiały informacyjne i wytyczone w terenie ścieżki dydaktyczne. Praktycznie cały obszar gminy może podlegać takim działaniom. Konieczne jest promowanie zasobów naturalnych: fauny, flory i krajobrazów jako ofert unikatowych. Warunkiem powodzenia przedsięwzięcia jest promowanie inwestowania w przedsiębiorstwa z zakresu rozwoju turystyki ekologicznej.

Dla osób młodszych, preferujących pionierskie warunki pobytu i gorzej sytuowanych konieczne jest stworzenie pól namiotowych (biwakowych i karawaningowych). Muszą być one dobrze zorganizowane, dozorowane i wyposażone w podstawowe elementy infrastruktury zabezpieczające stan środowiska. Kwatery należy wydzielić zielenią.

Zagospodarowanie turystyczne winno uwzględniać rygory wynikające z istnienia obszarów chronionych. Tym samym wykluczone jest wykorzystanie dla celów rekreacyjnych obszarów rezerwatów przyrody.

Dla obszarów wykorzystywanych rekreacyjnie przyjąć należy następujące wartości naturalnej chłonności środowiska i pojemności turystycznej (wskaźnik obowiązujący po zagospodarowaniu, wprowadzeniu infrastruktury rekreacyjnej) (w osobach /ha):

- chłonność: 50 (max), 30 (średnio),
- pojemność 225 (max), 165 (średnio), 110 (min).

Przy zagospodarowaniu plaż stosować następujące wielkości pojemności rekreacyjnej:

Wskaźnik pojemności w m² na użytkownika				
Średnia		strefa kąpieliskowa	strefa kajakowania	strefa żeglowania
dla plaż urządzonych	dla plaż nie urządzonych			
5-7	10-14	2,5-5,0	5,0	10,0

Dla bazy noclegowej (obszarów biwakowania) przyjąć następujące wskaźniki:

- Kempingi: 75 m²/osoba
- Pola namiotowe/obozowiska: 50m²/osoba
- Domki wczasowe/pensjonaty: 100m²/osoba
- Domki turystyczne: maksymalnie 50m² pow. domku przy minimum 500 m² działki

Rozwój bazy noclegowej winien uwzględniać następujące wskazania:

- obowiązkowe wyposażenie ośrodków w oczyszczalnie ścieków lub bezwarunkowe podłączenie do projektowanej sieci kanalizacyjnej
- likwidacja ośrodków o niskim standardzie o ile ich modernizacja jest nieopłacalna
- poszerzanie wachlarza usług dodatkowych, tzw. okołoturystycznych, świadczonych przez hotelarzy.
- Gmina winna stworzyć szansę przekształcenia opuszczonych wiejskich domostw w tzw. drugie domy, tworząc bazę danych o takich obiektach.
- Dla stworzenia charakterystycznego i swoistego obrazu gminy konieczna jest specjalizacja usług turystycznych. Służyć temu powinny następujące działania:
  - stworzenie i propagowanie produktu specjalistycznego, unikatowego i specyficznego dla gminy (tworzenie wizerunku gminy i produktu turystycznego gminy), przede wszystkim w oparciu o walory kulturowe gminy
  - propagowanie wycieczek specjalistycznych oraz szczególnych form turystyki aktywnej, np. „szkół przetrwania” (tzw. *survival*)
  - tworzenie pakietu ofertowego.
- Ważna jest koordynacja działań promocyjnych, dająca oszczędność kosztów i zwiększenie efektywności. W tym celu winno dojść do współdziałania Samorządu, organizacji społecznych oraz osób prywatnych zainteresowanych rozwojem rekreacji i turystyki w gminie.
- Konieczne jest stworzenie spójnego, jednorodnego pod względem graficznym wizualnego systemu informacji turystycznej.

- Agroturystyka, jako forma wypoczynku sprzyjająca zachowaniu walorów środowiska oraz aktywizująca obszary wiejskie, winna być wspierana i upowszechniana. Gospodarstwa agroturystyczne powinny stać się podstawą bazy noclegowej Gminy i zastąpić skupiska domków rekreacyjnych, szczególnie tych o niskim standardzie. W zasadzie każda wieś gminy o zachowanej strukturze przestrzennej, ze względu na walory krajobrazowe ma szansę stać się wsią agroturystyczna. Przeszkodą mogą być koszty oraz brak informacji o zasadach powołania gospodarstwa agroturystycznego, a także brak osobistych predyspozycji gospodarza. Samorząd może przeprowadzić akcję informującą o możliwościach tworzenia takich gospodarstw.
- Dla pełnego i kompleksowego rozwoju turystyki na terenie Gminy konieczne jest
- przygotowanie odrębnej strategii rozwoju turystyki.

8. Kierunki rozwoju komunikacji.

8.1. Kierunki rozwoju i zasady funkcjonowania układu drogowego.

Zasadniczym elementem układu komunikacyjnego gminy są drogi wojewódzkie nr 171 i 172 przebiegające z kierunków wschód-zachód i północ-południe. W najbliższych latach Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Koszalinie nie planuje budowy obwodnicy w ciągu drogi nr 171.

Sieć drogowa o nawierzchni ulepszonej i dobrych parametrach daje szansę szybkiego i bezpośredniego dotarcia do każdej miejscowości, a zatem zwiększa atrakcyjność gospodarczą gminy. Pozwala na rozwój szerokiej gamy usług dla osób przemieszczających się przez teren gminy, ale przede wszystkim decyduje o powodzeniu rozwoju gminy.

Określa się następujące kierunki rozwoju komunikacji drogowej:

- 1) należy zapewnić dogodne powiązania wewnętrzne poprzez budowę nawierzchni na ulicach gruntowych oraz modernizację ulic lokalnych, doprowadzających ruch do dróg wojewódzkich i dalej do krajowych,
- 2) zakłada się przeprowadzenie pełnej modernizacji podstawowego układu dróg do uzyskania pełnych parametrów ulic głównych G i zbiorczych Z, tak aby odpowiadały one obowiązującym normatywom,
- 3) planuje się przebudowę skrzyżowania dróg nr 171 i 172 na rondo kompaktowe,
- 4) modernizacja przejścia drogi nr 171 (ul. B. Chrobrego i Wojska Polskiego) metodą "uspokojenia ruchu",
- 5) dla właściwego funkcjonowania gminy, podniesienia jej atrakcyjności dla inwestorów i turystów należy w miarę możliwości gminy i starostwa powiatowego, systematycznie prowadzić modernizację, przebudowę, budowę nawierzchni utwardzonych dróg powiatowych i gminnych,
- 6) należy eliminować zaszłości realizacyjnych w inwestycjach komunikacyjnych poprzez likwidację występującej degradacji, podnoszenie parametrów technicznych umożliwiającą segregację rodzajów ruchu i podnoszącą bezpieczeństwo funkcjonowania układu,
- 7) realizacja tych miejskich inwestycji komunikacyjnych, które są spójne logicznie z powstawaniem nowych generatorów ruchu – w wyniku kolejności realizacji programu urbanistycznego rozwoju miasta,
- 8) utrzymywanie, poprzez regulowanie praw własności, niezbędnych rezerw pod rozbudowę układu komunikacyjnego,
- 9) zabezpieczenia niezbędnych realizacji, poprzez odpowiednią konstrukcję budżetu gminy.

Nie należy projektować zjazdów na tereny zabudowy bezpośrednio z dróg wojewódzkich. Dojazdy do takich terenów należy projektować poprzez wykonanie skrzyżowania z drogą boczną i dopiero od takiej drogi wykonać zjazd na tereny zabudowane. Bezpośrednie włączenia do dróg krajowych terenów działalności gospodarczej oraz obsługi komunikacyjnej należy wyposażyć w pasy włączenia i wyłączenia oraz pasy dla pojazdów skręcających w lewo.

Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych należy uwzględnić strefę uciążliwości drogi dla budynków przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Odległości (od zewnętrznej krawędzi jezdni) negatywnego oddziaływania związanego z ruchem drogowym podane są w „ Wytocznych Projektowania Dróg” - załącznik nr 1 i 2 do zarządzenia Generalnego Dyrektora Dróg Publicznych z dnia 31.03.1995 r. oraz w „ Ustawie o drogach

publicznych” z dnia 21.03.1985 r. i art. 52 Ustawy z dnia 24.07.1998 r. (Dz.U. nr 106) o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej w związku z reformą ustrojową państwa.

Odległości te w zależności od kategorii dróg wynoszą:

- a) dla dróg wojewódzkich i powiatowych:
  - 20 m dla wszelkich obiektów budowlanych i 8 m na terenie zabudowy miasta i wsi
- b) dla dróg gminnych
  - 15 m dla wszelkich obiektów budowlanych i 6 m na terenie zabudowy miasta i wsi.

Szczegółowe rozwiązania komunikacyjne dla terenów objętych zmianą studium należy przedstawić na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji administracyjnej (lokalizacyjnej lub o warunkach zabudowy).

8.2. Kształtowanie systemu ścieżek rowerowych.

Wybudowanie ścieżek rowerowych przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego, zwłaszcza rowerzystów.

W przekrojach ulicznych ścieżki rowerowe umieszcza się pomiędzy chodnikiem a jezdnią pozostawiając pas bezpieczeństwa 0,7 m. Szerokość ścieżki jednokierunkowej powinna wynosić min. 1,5 m, a dwukierunkowej – 2,5 m.

Na obszarze gminy wyznaczono już ścieżki rowerowe jako szlaki wzbogacające potencjał turystyczny gminy.

Nie wyklucza się wytyczenia innych, niż określone na rysunku Studium, ścieżek rowerowych, łączących miejscowości w gminie i zapewniających połączenia z sąsiednimi gminami w obrębie Stowarzyszenia Gmin Pojezierza Drawskiego. Wyznaczając ścieżki rowerowe należy wykorzystywać drogi polne i leśne, drogi gminne i powiatowe mniej obciążone.

8.3. Komunikacja kolejowa.

Istniejącą niegdyś linię kolejową już zlikwidowano, a Dyrekcja Okręgowa Infrastruktury Kolejowej na razie nie przewiduje wznowienia ruchu kolejowego na terenie gminy z przyczyn ekonomicznych.

System transportu publicznego realizowany będzie w oparciu o połączenia PKS.

9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej

9.1. Kierunki rozwoju gospodarki wodno-ściekowej

W opracowaniu Przedsiębiorstwa Inżynierii Środowiska EkoWodrol “Studium wykonalności gospodarki wodno – ściekowej dla gmin Pojezierza Drawskiego – gmina Barvice” szczegółowo przedstawiono najważniejsze zagadnienia w tym zakresie.

Dla osiągnięcia celu – jakość wody odpowiadająca standardom Unii Europejskiej w 2010 r. proponuje się połączenie siecią pierścieniową możliwie jak największej liczby zabudowań i miejscowości. Z istniejących obecnie 22 stacji hydroforowych docelowo ma pozostać jedynie 5 nowoczesnych obiektów. Likwidacja ujęć wód musi być zgodna z ustawą prawo geologiczne i górnicze. Centralną stacją ma być stacja w Barwicach. W przypadku konieczności podwyższenia ciśnienia wody należy wybudować na trasie wodociągów pompownie podwyższające ciśnienie wody. Proponuje się również budowę przy poszczególnych stacjach zbiorników wyrównawczych.

W zakresie sieci wodociągowych istniejąca wystarcza na potrzeby gminy. Wodociągi wiejskie w większości przypadków są wodociągami lokalnymi zasilającymi tylko jedną wieś, tylko nieliczne to wodociągi grupowe zasilające w wodę kilka wsi.

Na terenie niektórych wsi przewiduje się wymianę istniejącej sieci wodociągowej oraz budowę nowej, ze względu na zróżnicowany jej stan techniczny. Ze względu na różny czas budowy wodociągów ich stan jest

różny. W stosunkowo najlepszym stanie znajdują się wodociągi wybudowane od połowy lat 70 – tych z rur PCV i PE. One również stanowią znaczny odsetek wszystkich istniejących sieci.

Wokół wszystkich ujęć wody obowiązują strefy ochronne.

W sąsiedztwie istniejących ujęć wody i ich stref ochronnych, nie należy wykorzystywać rolniczo ścieków. W przypadku realizacji na terenie gminy nowych ujęć wód służących do zbiorowego zaopatrywania ludności w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych należy ustanowić odpowiednią strefę ochronną. Strefy ochronne można również ustanowić w innych przypadkach, jeżeli wymaga tego interes użytkownika lub względy społeczne. Strefy ochronne dzielą się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej. Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje grunty na których jest usytuowane ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu o szerokościach zgodnych z odpowiednimi rozporządzeniami w zależności od rodzaju studni. Na terenie ochrony bezpośredniej ujęcia wody zabrania się użytkowania gruntów do celów nie związanych z eksploatacją ujęcia wody oraz wymaga się zazielenienia tego terenu i ogrodzenia. Strefa ochrony pośredniej obejmuje natomiast obszar zasilania ujęcia.

Przy rozbudowie i modernizacji systemu wodociągowego należy uwzględnić zaopatrzenie ludności w wodę z awaryjnych studni publicznych w/g bilansu dla prognozowanej liczby ludności na podstawie zarządzenia Nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 r. w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych (M.P. Nr 59, poz. 63) lub przepisu go zastępującego.

Celem przygotowania gminy na sytuacje kryzysowe związane z zaopatrzeniem mieszkańców w wodę należy:

- 1) zinwentaryzować stan i zasoby wodne w istniejących studniach awaryjnych i likwidowanych ujęciach wody,
- 2) dokonać bilansu pomiędzy stanem istniejącym a przewidywanym zapotrzebowaniem,
- 3) na terenach zainwestowanych zapewnić lokalizację studni awaryjnych w ilości odpowiadającej potrzebom wynikającym z liczby mieszkańców obsługiwanego rejonu,
- 4) istniejące studnie awaryjne na terenach ogólnie dostępnych należy chronić przed zniszczeniem poprzez likwidację ich części nadziemnych,
- 5) w pełnej gotowości należy zachować studnie zlokalizowane na terenach strzeżonych (np. na terenie zakładów pracy, na posesjach prywatnych).
- 6) Istniejące studnie awaryjne oraz baseny przeciwpożarowe należy przystosować do sprawnego uruchomienia eksploatacyjnego w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych zgodnie ze stosownym rozporządzeniem.

W zakresie gospodarki ściekowej.

Główna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Barwicach powstała w 1995 roku. System gospodarki ściekowej ma być oparty o 2 zlewnie ścieków:

Białowas – ok. 50 000 m³/rok,

Barwice – 250 000 m³/rok.

Sieć kanalizacyjna w mieście jest już zrealizowana, natomiast na terenie gminy jest planowane zakończenie realizacji sieci w kolejnych latach.

Na terenach, które z uzasadnionych ekonomicznych względów nie zostaną przewidziane do objęcia zbiorczą kanalizacją sanitarną lokalizowanie oczyszczalni przydomowych może zostać dopuszczone wyłącznie w takich miejscach, na których odprowadzenie ścieków do gruntu nie będzie zagrażało jakości wód powierzchniowych i podziemnych (szczególnie w obrębie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód powierzchniowych i podziemnych). Na obszarach gdzie poziom wodonośny jest zagrożony przez zagrożenia antropogeniczne m.in. wnoszone do niego przez infiltrujące wody opadowe, gdzie miąższość warstw gruntu nad zwierciadłem wód podziemnych nie stanowi zabezpieczenia tych wód przed zanieczyszczeniem wprowadzanie ścieków do ziemi jest zabronione.

Ponadto z założeniami Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych Województwa Zachodniopomorskiego oddział rejonowy w Koszalinie występują przedsięwzięcia na terenie Barwic:

W “Perspektywicznym Programie Melioracji na lata 1991 – 2020”:

- 1) “Knyki” – obejmujące wykonanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na powierzchni 847 ha (w tym grunty orne 701 ha, użytki zielone 146 ha),

- 2) "Grabież" – 560 ha (w tym grunty orne 480 ha, użytki zielone 80 ha),
- 3) "Stary Chwalim" – 320 ha (w tym grunty orne 240 ha, użytki zielone 80 ha),
- 4) "Ostrowąsy" – 240 ha (w tym grunt orne 200 ha, użytki zielone 40 ha),
- 5) "Chwalimki" – 792 ha (w tym grunty orne 526 ha, użytki zielone 166 ha, regulacja rzeki 9,2 km) – obiekt częściowo został zrealizowany,
- 6) "Sulikowo" – 380 ha (w tym grunty orne 300 ha, użytki zielone 80 ha) – obiekt częściowo został zrealizowany.

W związku ze spadkiem nakładów na inwestycje został opracowany nowy program na lata 1996 – 2015, w którym oprócz obiektów "Knyki" i "Grabież" pozostałe zadania nie występują. W "Programie małej retencji na lata 1997 – 2015 przewidziana jest możliwość retencjonowania wody poprzez budowę sztucznego zbiornika wodnego "Białowąs" na rzece Parsęcie, obejmującego częściowo również teren gminy Grzmiąca, o powierzchni całkowitej 83 ha i objętości 0,50 mln m³. W miejscowości Bądki – zbiornik sztuczny na rzece Gęsiej o pow. ok. 25 ha.

9.2. Zasady rozwoju systemu kanalizacji deszczowej

Dla terenów wiejskich nie przewiduje się zasadniczo realizacji sieci kanalizacji deszczowej- należy przyjąć zasadę, że wody deszczowe winny być rozsączone na terenach ich opadu, a więc w ramach posesji. Wody te mogą być wykorzystywane np. do podlewania ogródków, czy też magazynowania ich w odpowiednich zbiornikach. Z terenów publicznych wody deszczowe powinny być odprowadzane do przydrożnych rowów i dalej pobliskich cieków po ich uprzednim podoczyszczeniu w separatorach substancji ropopochodnych.

9.3. Zasady zagospodarowania odpadów

Podstawy prawne do uporządkowania gospodarki odpadami stworzyła wprowadzona 27 czerwca 1997 r. Ustawa o odpadach, które ulega ciągłym nowelizacjom (ostatnia z 20 czerwca 2001 Dz. U. Nr 62). Należy liczyć się z tym, że proces nowelizacji gospodarki odpadami, uwzględniający założenia polityki ekologicznej państwa, a więc minimalizacji wytwarzanych odpadów, gospodarcze wykorzystanie odpadów, których powstawanie jest nieuniknione oraz unieszkodliwianie odpadów, których przy obecnym stanie techniki nie można wykorzystać, będzie procesem długotrwałym i kosztownym. Gospodarka odpadami musi być zgodna z Powiatowym i Gminnym planem gospodarki odpadami., a ich wdrażanie zgodne z porozumieniem zawartym pomiędzy Powiatem Szczecineckim, a Gminami powiatu szczecineckiego.

Zasady usuwania i unieszkodliwiania odpadów komunalnych określa ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. Nr 132/1996 r.).

Sukcesywnie należy wprowadzać selektywną zbiórkę odpadów z ich późniejszym wykorzystaniem.

Wyposażenie każdego gospodarstwa czy domu w pojemniki na odpady oraz zaopatrzenie w kontenery na odpady większości wsi wraz z sukcesywnym ich wywozem na wysypisko - stanowi duży postęp w porządkowaniu gospodarki odpadami. Ograniczają one bowiem w wydatny sposób niekontrolowany wywóz śmieci i dzikie wysypiska. Jednak cały strumień odpadów trafia niewykorzystany w jedno miejsce, które ma swoją ograniczoną pojemność i poprzez swój charakter, mimo zabezpieczeń stanowi zagrożenie dla środowiska.

W związku z tym, w nawiązaniu do ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska z dnia 31 stycznia 1980 r. przewidującej likwidację lub unieszkodliwienie odpadów, których **nie można wykorzystać gospodarczo**, określa się w studium dalekosiężną polityką organizacyjną gminy i edukacyjną społeczeństwa.

Polityka gminy powinna zmierzać do sukcesywnego ograniczania deponowanych odpadów na wysypisku poprzez ich zmniejszanie u "źródła". Do tego potrzebne jest współdziałanie wszystkich mieszkańców.

P o p i e r w s z e - profilaktyka:

- świadome kupowanie produktów nie powodujących powstawania dużej ilości odpadów (skromnie opakowanych, w opakowaniach wielokrotnego użycia, w opakowaniach ulegających biodegradacji)

P o d r u g i e - rozdzielenie odpadów, segregacja surowców nadających się do ponownego produkcyjnego wykorzystania (tj. przede wszystkim odpadów organicznych, szkła, makulatury, złomu, plastiku) i gromadzenie ich we właściwych pojemnikach

P o t r z e c i e - zagospodarowanie użytkowe

- blisko połowa odpadów domowych to odpady kuchenne i ogrodowe, zwane bioodpadami. Nie muszą one trafiać na wysypisko, gdzie staną się źródłem wielu problemów (szkodliwy dla środowiska biogaz i odcieki, odory, żerowisko dla ptaków, gryzoni, wylęgarnia owadów, insektów itp.). Bioodpady winny być zagospodarowane we własnych ogrodach przydomowych lub poprzez powołaną do tego jednostkę gminy - trafić do sektora kompostowania przy wysypisku.

P o c z w a r t e - uświadamianie społeczeństwa

o zasadach segregacji o ewentualnych ulgach w opłatach przy odbieraniu odpadów posegregowanych (Art. 6 ust. 6 ustawy z dn. 13.9.96) o zagrożeniu trującymi dioksynami, furanami i fosgenami przy spalaniu tworzyw sztucznych.

Po stronie gminy powinna leżeć odpowiedzialność za dostarczenie odpowiednio opisanych pojemników (worków) np. makulatura (niebieski), szkło (biały lub zielony), drobny złom (czarny), plastik (żółty), ze ścisłym określeniem co można do nich wrzucać a czego nie wolno, zorganizowanie systemu zachęt dla mieszkańców, aby zastosowali się do tej metody oraz sukcesywnie wg podanego harmonogramu mieszkańcom gminy odbieranie posegregowanych odpadów z posesji.

Szczegółowe zasady gospodarki odpadami gminy winny być zawarte w programie ochrony środowiska (programie sanitacji gminy).

W ramach zmiany Studium miasta i Gminy Barwice wprowadza się teren przeznaczony pod funkcje składowania i utylizacji odpadów:

- teren położony na północ od miejscowości Jeziorki, przylegający od wschodu do drogi lokalnej Jeziorki – skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 172 – Chwalimki, oraz na południe od drogi wojewódzkiej nr 172.

9.4. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w energię elektryczną.

Dla zabezpieczenia wzrastającego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz dostarczenia prądu dla terenów planowanych pod zainwestowanie, niezbędne jest przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego powierzchni pod stacje transformatorowe 15/0,4 KV średniego napięcia.

Odbiorcy, których moc zapotrzebowana przekracza 300 KW, winni być zaopatrywani w energię elektryczną poprzez stacje konsumentowe realizowane na ich posesjach.

Dla zapewnienia właściwych standardów zaopatrzenia w energię elektryczną niezbędna jest reelektryfikacja terenów wsi i niektórych obszarów miasta oraz modernizacja i budowa stacji transformatorowej średniego napięcia 15/0,4 KV na terenach wsi i miasta. Na obszarze miejskim oraz na nowych terenach rozwojowych wiejskich jednostek osadniczych, a także na wszystkich innych obszarach, których walory estetyczne powinny być podkreślone, sieć rozdzielczą średniego i niskiego napięcia wykonywać należy w wersji kablowej, stacje transformatorowe w wykonaniu wewnętrznym, przy czym forma i wystrój kiosków transformatorowych powinna charakteryzować się dbałością o efekt przestrzenny i wizualny.

Należy podejmować działania zmierzające do systematycznej modernizacji i rozbudowy infrastruktury elektroenergetycznej, mającą na celu zaspokojenie potrzeb ujawniających się wraz z sukcesywnym rozwojem przestrzennym gminy i jej aktywizacją gospodarczą. Działania te będą obejmowały swym zakresem głównie sieć rozdzielczą średniego napięcia i stacje transformatorowo-rozdzielcze ŚN/nn.

Na obszarze Drawskiego Parku Krajobrazowego należy ograniczyć realizację nowych linii napowietrznych, istniejące modernizować w taki sposób aby ograniczyć ich negatywny wpływ na krajobraz.

Obecnie w planach zakładu energetycznego nie przewiduje się realizacji GPZ w Barwicach, ze względu na zbyt małe zapotrzebowanie na energię elektryczną. Jednakże w przyszłości kiedy zapotrzebowanie na energię elektryczną wzrośnie należy wprowadzić linię 110 kV do stacji energetycznej w Barwicach, która będzie wymagać rozbudowy. Długość tej linii będzie wynosić ok. 1,4 km i będzie ona przebiegała przez tereny rolnicze i nieużytki. W mieście rozbudowie ulegnie stacja elektroenergetyczna 110/30/15 kV zlokalizowana na działce nr 21/4.

Na terenie gminy zaleca się rozwój alternatywnych źródeł energii, pochodzących ze źródeł odnawialnych takich jak elektrownie wiatrowe, źródła geotermalne, energia słoneczna i inne. ~~Na rysunku studium przedstawiono planowane obszary do realizacji elektrowni wiatrowych zgodnie z podjętą uchwałą Rady Miejskiej w Barwicach w sprawie przystąpienia do zmiany planu.~~

Na rysunku Studium... przedstawiono rejony planowanej lokalizacji elektrowni wiatrowych jako granice obszarów dla których Gmina zamierza sporządzić plany miejscowe dopuszczające ich lokalizację. Granice obszarów faktycznie przeznaczonych do lokalizacji elektrowni wiatrowych zostaną uściślone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

9.5. Kierunki rozwoju systemu zaopatrzenia w gaz ziemny

Rozwój sieci gazowej w gminie będzie prowadzony w oparciu o istniejący "Program gazyfikacji miasta i gminy Barwice".

Gazyfikacja miasta Barwice zrealizowana w I i II etapie pokryła zapotrzebowanie w 40 %. W dalszych etapach zostały wykonane dokumentacje na III etap gazyfikacji oraz budowę gazociągu dosyłowego dla miejscowości Piaski i Łęknica.

Realizacja zamierzeń odnośnie podłączenia podmiotów do sieci gazowej będzie uzależniona od warunków opłacalności zamierzeń inwestycyjnych, które zostaną określone na etapie wystąpienia odbiorców o podłączenie do sieci gazowej. W chwili obecnej warunki przyłączenia jak i kondycja potencjalnych odbiorców nie sprzyjają rychłemu rozwojowi systemu zaopatrzenia gminy w gaz ziemny.

Realizacja systemu gazociągów wprowadzają pewne ograniczenia w lokalizacji nowych obiektów terenowych.

Obiekty terenowe można lokalizować (w zależności od ich rodzaju), w odległości od zewnętrznej ścianki gazociągu wysokiego ciśnienia oraz od terenu stacji redukcyjnej określonych w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 30 lipca 2001 roku w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 97 poz. 1055).

Przykładowo zgodnie z w/w Rozporządzeniem odległości podstawowe od gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 350 i 500 liczone od zewnętrznej ścianki gazociągu wynoszą:

- f) dla miast i zespołów wiejskich budynków mieszkalnych o zwartej zabudowie (od linii zwartej zabudowy) 50 m,
- g) dla budynków mieszkalnych zabudowy jedno i wielorodzinnej (od rzutu budynku) 35 m,
- h) dla obiektów zakładów przemysłowych (od granicy terenu zakładu) 50 m,
- i) dla budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego (od granicy terenu) 65 m.

9.6. Kierunki rozwoju telekomunikacji.

Na terenie gminy Barwice będzie rozwijany podstawowy system telekomunikacyjny zapewniający łączność telefoniczną dla mieszkańców i podmiotów działających na ich terenie.

Będzie rozwijana także telekomunikacja bezprzewodowa (GSM) z nadajnikami naziemnymi w kilku systemach. W przypadku telefonii komórkowej wymagającej realizacji masztów stacji bazowych należy dążyć do takiego ustalania ich lokalizacji i wymagania wysokiej jakości estetycznej obiektów tak, aby ograniczyć do minimum negatywny wpływ na krajobraz przyrodniczy i kulturowy. Przewidywany w niedalekiej przyszłości rozwój mobilnej telefonii satelitarnej nie będzie miał wpływu na przestrzeń gminy.

W związku z szybkim rozwojem komputerowych systemów sieciowych o charakterze globalnym (Internet), należy przewidzieć konieczność rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej, której realizacja winna być skoordynowana z innymi sieciami – należy przewidzieć stosowne pasy, kanały w ramach przestrzeni publicznych (ulic i dróg).

10. Kierunki rozwoju cmentarnictwa

Zakłada się, że na istniejących czynnych cmentarzach, o ile przepisy szczególne na to pozwalają, powinny nadal odbywać się pochówki tradycyjne. Należy rozważyć możliwość lokalizowania także na cmentarzach wiejskich kolumbariów lub wyznaczenia kwater dla pochówków w urnach.

11. Kształtowanie przestrzeni jednostek osadniczych

Atrakcyjność krajobrazu naturalnego i kulturowego gminy stanowi o podstawach jej rozwoju. Dbłość o ład przestrzenny, jedno z naczelnych zadań samorządu terytorialnego, leży w interesie mieszkańców, zapewniając im wysoką jakość życia w odniesieniu do warunków przestrzennych, jak i również w interesie gminy jako wspólnoty, zapewniając jej atrakcyjność dla gości z zewnątrz.

11.1. Przestrzeń wiejska

Na terenie gminy można wyróżnić szereg wsi, o ciekawym, pierwotnie zachowanym układzie przestrzennym – m. in. Polne, Chłopowo, Jeziorki, Białowąs, Ostrowąs. Niewielkie procesy urbanizacyjne nie przyczyniły się do degradacji wizerunków przestrzennych wsi. Ciekawa istniejąca zabudowa wsi, stosunkowo niewielka jej degradacja wynikająca z powojennych przekształceń oraz bogate krajobrazowo otoczenie środowiska naturalnego, stanowią znaczny potencjał rozwoju nakierowany na poprawę warunków życia mieszkańców. Poprawa ta odbywać się powinna poprzez wzrost gospodarczy wsi oparty o nowoczesne rolnictwo, ale także usługi, działalność gospodarczą i turystykę.

Dla zapewnienia atrakcyjnego krajobrazu wsi niezbędne jest prowadzenie zdyscyplinowanej polityki przestrzennej polegającej w szczególności na:

- utrzymaniu charakterystycznych układów przestrzennych wsi,
- lokalizacji nowej zabudowy, głównie w obrębie obszarów już zabudowanych na zasadach jej uzupełniania w wykształconych już liniach zabudowy – zabudowa plombowa,
- kształtowanie nowej zabudowy na zasadach utrzymania skali i charakteru zabudowy istniejącej (wysokość, skala budynków i założeń urbanistycznych, szerokość traktów, powierzchnia zabudowy itp.),
- lokalizacja większych zespołów zabudowy na zasadach kompozycji stosowanej przy lokalizacji folwarków,
- kształtowanie zabudowy wiejskiej na zasadzie tworzenia zagród stanowiących charakterystyczne dla wsi zespoły gniazdowej zabudowy (zwartej i tworzącej podwórza),
- umożliwienie lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jako funkcji wyodrębnionej i samodzielnej lecz tworzącej w miarę zwarte pierzeje lub zespoły tworzące gniazda (jak zagrody),
- wytwarzanie reprezentacyjnych, wspólnych przestrzeni publicznych poprzez atrakcyjne urządzenie posadzek placów, ulic i małej architektury, modernizację, renowację i rehabilitację zabudowy istniejącej.

12. Infrastruktura techniczna

- a) rozstrzygnięć dot. systemów infrastruktury technicznej (woda, gaz, elektroenergetyka, kanalizacja sanitarna i deszczowa), należy dokonać na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
- b) gospodarka odpadami winna być prowadzona zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *O odpadach* (Dz. U. Nr 62 z 2001 r. poz. 628 - z późniejszymi zmianami), która określa zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub minimalizacji ich ilości, usuwania odpadów z miejsc powstawania, a także wykorzystywania lub unieszkodliwiania odpadów w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska.
- c) urządzenia melioracyjne zlokalizowane w obszarze objętym zmianą studium należy zachować we właściwym stanie technicznym, ich ewentualna przebudowa dla potrzeb planowanej inwestycji powinna być zaopiniowana przez Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych. Konieczność opiniowania dotyczy również zalesienia terenów. Poniżej podany jest wykaz działek ewidencyjnych z czynnym systemem drenażowym (zmiana sposobu ich zagospodarowania wymaga w/w opinii):
  - ♦ obr. Kłodzino: dz. Nr 24/4, 39/5, 39/10, 41/2, 45/1, 108/1, 109/1, 109/2, 111/2, 112/1,
  - ♦ obr. Nowe Koprzywno dz. Nr 22, 24, 26, 40, 41, 42, 43, 44, 49/1, 49/2, 49/3, 50/1, 50/2, 60/3, 60/5, 60/6, 60/7, 60/8, 61,
  - ♦ obr. Gwiazdowo dz. Nr 7/1, 15/1,
  - ♦ obr. Przybkowo dz. Nr 1/7, 4/10, 5, 7, 25/3,
  - ♦ obr. Barwice 02 dz. Nr 12/1, 29,
  - ♦ obr. Knyki dz. Nr 47, 48/1, 50/1, 147, 148,
  - ♦ obr. Ostropole dz. Nr 3/1, 3/3, 6/7, 15/1, 16/2, 33/1, 34/1,
  - ♦ obr. Śmilcz dz. Nr 1/9, 1/10, 2/1, 2/2, 260/1, 260/2, 381,

- ♦ obr. Stary Grabiąż dz. Nr 90/39, 93/8,
- ♦ obr. Sulikowo dz. Nr 11/1, 13, 14/1, 20, 31/5, 315.

CZEŚĆ IV – POLITYKA PRZESTRZENNA

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa politykę przestrzenną gminy – wyraża wolę władz gminy w kształtowaniu przestrzeni.

Polityka przestrzenna określona w studium, stanowi wytyczne koordynacyjne dla prowadzenia dalszych prac, w szczególności sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dla obszarów nie posiadających opracowanego planu miejscowego.

Polityka przestrzenna gminy odnosi się do czterech kierunków zrównoważonego rozwoju:

- ochrony środowiska przyrodniczego
- tworzenia oferty turystyki i wypoczynku,
- kształtowania środowiska mieszkaniowego,
- budowy rynku pracy, innego niż związany z turystyką i wypoczynkiem.

Każdy z w/w kierunków tworzy odpowiednie elementy struktury przestrzennej, przenikających się wzajemnie. Żadnego z elementów struktury przestrzennej nie można rozpatrywać i kształtować w oderwaniu od całości, jaką jest przestrzeń gminy, łącznie z jej wszystkimi składnikami, a w tym środowiskiem przyrodniczym i człowiekiem.

Realizacja polityki przestrzennej, jej sprawność i skuteczność bazuje na fachowości, organizacji i prawidłowej atmosferze pracy służb administracji samorządowej, umiejętności włączania różnych podmiotów do wspólnych działań.

Polityka przestrzenna gminy musi także mieć na celu:

A. rozwój ekologiczny:

- ochrona powierzchni ziemi
- ochrona wód
- ochrona powietrza

B. rozwój kulturowy:

- ochrona obiektów zabytkowych,
- ochrona krajobrazu kulturowego
- harmonijne kształtowanie nowej zabudowy, dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej

C. rozwój gospodarczy:

- rozwój budownictwa mieszkaniowego
- rozwój usług podstawowych, bytowych,
- wzrost aktywności i koniunktury gospodarczej,
- rozwój komunikacji,
- rozwój infrastruktury technicznej.

Efektom końcowym, docelowym polityki przestrzennej prowadzonej przez Burmistrza Miasta i Gminy jest idealny obraz gminy:

- jako przestrzeni, w której żyją, mieszkają, pracują i wypoczywają jej mieszkańcy, ocenianej na podstawie jakości życia,
- jako przestrzeni krajobrazowo - estetycznej, odbieranej w kategoriach wizualnych i odczuwanej w bezkonfliktowym funkcjonowaniu struktur i powiązań,
- jako miejsca, w którym realizuje się życiowe cele,
- jako ważnego ogniwa w regionalnym systemie przyrodniczym i osadniczym.

1. Programy działań związanych z realizacją polityki przestrzennej

Dla określenia programów działań związanych z polityką rozwoju gminy wprowadzono umowny podział przestrzeni gminy na strefy funkcjonalno - krajobrazowe tj. strefy zarządzania, wydzielając trzy kategorie

obszarów, dla których wskazano stosowne formy ochrony, niezbędne działania związane z utrzymaniem pożądanej kondycji tych obszarów, ograniczenia w gospodarce czy dostępności dla turystyki.

Podstawowymi kryteriami wydzielenia stref funkcjonalno - krajobrazowych były:

- status terenów chronionych wydzielonych obszarów,
- zastany stan środowiska przyrodniczego,
- jakość środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, która należy zachować, wzmocnić lub przywrócić,- stopień urbanizacji.

W efekcie prac projektowych podzielono gminę Barwice na następujące strefy przestrzenno – krajobrazowe:

A – strefa leśno - jeziorna

B – rolno - leśna

C – strefa zurbanizowana wiejskich jednostek osadniczych

Przyjęte zasady i rygory odnoszą się do działań ochronnych i gospodarczych oraz dotyczą:

- podejmowania ochrony typu konserwatorskiego w stosunku do wydzielonych obszarów i obiektów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- podejmowania wzmożonej ochrony polegającej na specjalnych działaniach w stosunku do określonych obszarów i obiektów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- podejmowanie działań hamujących procesy niszczące, podejmowanie działań rehabilitacyjnych i wzbogacających ekosystemy,
- utrzymywania racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do określonych obszarów otwartych (ekosystemów leśnych, rolnych i wodnych),
- utrzymywania racjonalnego użytkowania obszarów zurbanizowanych,
- podejmowania specjalnych rygorów w stosunku do uciążliwych elementów zagospodarowania lub użytkowania.

Dla tak założonego rozwoju sprecyzowano następujące programy działań:

A.w zakresie ochrony środowiska:

- Przygotowanie szczegółowego programu ochrony i wzbogacania środowiska bazującego na specjalistycznych opracowaniach ekologów i przyrodników, a w tym inwentaryzacji przyrodniczej, programu ochrony i kształtowania zieleni.
- Opracowanie programu rozwoju sieci infrastruktury technicznej, w miarę postępującej urbanizacji nowych terenów gminy, w tym: budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz budowa oczyszczalni ścieków; propagowanie rozwiązań indywidualnych oczyszczalni zagrodowych na terenach leżących poza systemem kanalizacji, pomoc finansowa dla indywidualnych inwestorów
- Propagowanie idei i organizowanie segregacji odpadów i kompostowania odpadów organicznych. Dalszy rozwój zorganizowanego odbioru odpadów.
- Opracowanie programu wprowadzania zalesień, zadrzewień i zakrzewień na terenach nieużytków rolnych, wprowadzania pasów zieleni przydrożnej, nadwodnej i śródpolnej. Kształtowanie korytarzy ekologicznych.
- Prowadzenie prac restytucyjnych i pielęgnacyjnych w parkach podworskich i wiejskich – włączenie tych terenów do systemu powiązań przyrodniczo – ekologicznych gminy.
- Hamowanie procesów degradacji gleb przez czuwanie nad prawidłową strukturą pól uprawnych, łąk, zadrzewień.
- Działania na rzecz sukcesywnego wprowadzania metod rolnictwa ekologicznego: szkolenia, pokazy, wyjazdy szkoleniowe
- Stymulowanie inicjatyw społecznych na rzecz działań proekologicznych. Propagowanie i prowadzenie edukacji ekologicznej, uzyskiwanie środków na cele edukacji, objęcie programem dzieci w wieku szkolnym, organizowanie spotkań

B.W zakresie zapewnienia elementarnych potrzeb ludności dotyczących mieszkania i usług, pracy i wypoczynku:

- Przygotowanie terenów pod rozwój zabudowy mieszkaniowej poprzez:
  - opracowanie planów miejscowych,
  - wykup i urządzenie niezbędnych dróg publicznych,
  - uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną,
  - budowa infrastruktury społecznej (oświata, zdrowie, kultura), ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju szkolnictwa średniego,
  - urządzenie zieleni towarzyszącej,
  - podnoszenie estetyki zabudowy poprzez działalność doradczą i promocyjną.
    - Udostępnienie terenów metodami jak wyżej pod aktywność gospodarczą
    - Modernizacja, konserwacja i rozwój gminnej sieci drogowej oraz infrastruktury technicznej.
    - Działania na rzecz poprawy wyposażenia terenów osadniczych w usługi podstawowe – bytowe.
    - Udostępnienie terenów dla rozwoju różnorodnych form sportu i wypoczynku, w tym urządzenie parków wiejskich. Promocja gminy w tym zakresie, celem pozyskiwania inwestorów.

2. Zasady organizowania i koordynowania inwestycji oraz gospodarowania terenami

Zasadniczy wpływ na efekt gospodarowania przestrzenią ma przyjęcie do ścisłego stosowania następujących zasad:

- koncentrowanie inwestycji infrastrukturalnych poszczególnych branż w jednym czasie w ramach określonego kwartału, co pozwoli na uzyskanie lepszego i szybszego efektu w zagospodarowaniu przestrzeni;
- sukcesywne dokonywanie analizy potrzeb przeprowadzania postępowań scaleniowych celem uzyskiwania poprawnej i efektywnej struktury własnościowej i przestrzennej;
- prowadzenie przez gminę aktywnej polityki tworzenia zasobu jako jednego z ważnych elementów oddziaływania na przestrzeń;
- konieczność dokonywania analizy potrzeb, w tym finansowych, w sferze publicznej, której realizacja musi być podejmowana w związku z uruchamianiem nowych terenów rozwoju przestrzennego;
- konieczność koncentrowania wysiłku inwestycyjnego i finansowego w pierwszym rzędzie na gruntach zasobowych gminy.

3. Monitorowanie polityki przestrzennej

Proces realizacji polityki przestrzennej winien być na bieżąco monitorowany. Informacja o zagospodarowaniu przestrzennym i zmianach w nim zachodzących ma fundamentalne znaczenie dla prowadzenia optymalnej gospodarki przestrzennej. Celowym jest stworzenie, w niedalekiej przyszłości, systemu informacyjnego pozwalającego prowadzić tzw. monitoring zachodzących zmian w zagospodarowaniu gminy. Rzetelna i aktualna informacja na temat tych zmian pozwoli reagować Burmistrzowi Miasta i Gminy na ewentualne zjawiska negatywne, pozwoli określić preferencje i harmonogram prac planistycznych i przedsięwzięć realizacyjnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest dokumentem o charakterze strategicznym (ogólnym). Zapisy studium są na tyle elastyczne aby można było uniknąć szybkiej ich dezaktualizacji.

4. Zadania własne gminy wynikające ze studium

Gmina, co wynika z jej zadań własnych, powinna zapewnić mieszkańcom przede wszystkim odpowiedni poziom usług oświaty (szkoły podstawowe, gimnazja, przedszkola), opieki społecznej i usług zdrowia. Wyrównywanie poziomu życia mieszkańców gminy w jej poszczególnych rejonach polegać będzie na rozwoju sieci szkół podstawowych, gimnazjów i przedszkoli zgodnie z występującymi potrzebami, wspomaganymi siecią placówek niepublicznych.

Jak wynika z prognozy demograficznej liczba dzieci i młodzieży w wieku szkolnym będzie ciągle malała przez najbliższych 10 lat. W związku z tym do około 2010 r. powinna wystarczyć dotychczasowa baza oświatowa.

Osobnym zadaniem jest konieczność modernizacji budynków szkół podstawowych i gimnazjów w oparciu o długofalowy program w tym zakresie.

W związku z rosnącą liczbą mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i pogłębiającym się wskaźnikiem starości demograficznej wzrosną zadania własne gminy związane z opieką społeczną nad ludźmi starszymi. Łączy się to nie tylko ze specyficzną opieką lekarską (gerontologia), ale także zapewne ze zwiększonym zapotrzebowaniem na opiekunów społecznych i miejsca w domach opieki.

5. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W opracowywanym planie zagospodarowania województwa zachodniopomorskiego, w części poświęconej inwestycjom publicznym - rejestr zadań rządowych nie zostały przedstawione zadania występujące na terenie gminy Barwice

Natomiast w zakresie proponowanych inwestycji służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych znalazły się tutaj m.in. następujące cele:

- 1) w zakresie ochrony środowiska - utworzenie rezerwatu Dolina górnej Parsęty i Dębnicy,
- 2) w zakresie infrastruktury technicznej – zahamowanie degradacji zasobów wodnych i uporządkowanie gospodarki ściekowej obszarów będących w zlewni rzeki Parsęty

6. Stan opracowań planistycznych na terenie miasta i gminy Barwice

6.1. Opracowania planistyczne obowiązujące.

Na terenie gminy Barwice obowiązują następujące plany zagospodarowania przestrzennego:

- “ Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Barwice”
Uchwała Rady Miasta i Gminy w Barwicach Nr VI/44/94 z dnia 6 grudnia 1994 roku,
- “Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta Barwice”
Uchwała Rady Miejskiej w Barwicach Nr XXXV/312/94 z dnia 28 kwietnia 1994 roku

W 2002 r. obowiązującym dokumentem planistycznym, na podstawie którego można wydawać decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego są wszystkie plany uchwalone przed 1994 r. i po tym roku. Zmiana ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 154, poz. 1804 z dnia 21 grudnia 2001 r.) przedłuża ważność starych planów do końca 2002. Nie dotyczy to jednak gmin, które w bieżącym roku uchwałą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i przystąpią do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego albo jego zmiany. Dla nich bowiem przedłuża się ważność starych planów w granicach objętych uchwałą, nie o rok, ale o dwa lata czyli do końca roku 2003. Zapisano jednak ograniczenie obowiązywania tych planów do czasu uchwalenia nowego maksymalnie do 9 lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Jest to czas, który gminy powinny wykorzystać na opracowanie nowych planów, tak aby po wygaśnięciu obowiązywania starych nie nastąpił chaos planistyczny spowodowany brakiem ważnych dokumentów na podstawie których można będzie wydawać decyzje.

6.2. Obszary, dla których sporządzenie planu jest obowiązkowe.

W niniejszym opracowaniu określono tereny, dla których miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego sporządza się obowiązkowo na podstawie przepisów szczególnych.

Zgodnie z art. 13. ust.1 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym miejscowy plan sporządza się obowiązkowo dla terenów, na których przewiduje się realizację lokalnych celów publicznych, a także:

- 1/ tereny wskazane na cele realizacji zadań publicznych, w szczególności usługi podstawowe – oświaty, kultury, administracji, zdrowia, sportu oraz usługi komunalne, wysypiska śmieci, oczyszczalnie ścieków, ujęcia wody, pompownie, przepompownie, stacje redukcyjno-pomiarowe, stacje transformatorowe, parkingi publiczne, targowiska, cmentarze, drogi publiczne, tereny innych urządzeń infrastruktury technicznej, sieci infrastruktury technicznej przebiegającej poza pasami dróg publicznych,
- 2/ tereny, dla których należy opracować plany na podstawie przepisów szczególnych, a w tym te, które wymagają zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze oraz na których wyznaczone zostaną drogi publiczne,

Ponadto plany miejscowe sporządzać się będzie dla:

- 1/ terenów zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego, działalności gospodarczej i usług w mieście Barwice,
- 2/ terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe z funkcjami towarzyszącymi w poszczególnych jednostkach osadniczych gminy,
- 3/ terenów usług turystyki w Luboradzy,
- 4/ terenów rozwoju przemysłu i rekreacji,
- 5/ w miarę możliwości terenów już zainwestowanych – historycznych układów przestrzennych wiejskich jednostek osadniczych,
- 6/ terenów przewidzianych do realizacji elektrowni wiatrowych.

Dla uniknięcia wprowadzania zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej na tereny rolne, co jest dopuszczone przepisami szczególnymi zaleca się wprowadzenie zakazu zabudowy terenów rolnych i przewidzianych pod zalesienie. Podjęcie jakiegokolwiek działalności inwestycyjnej na tych terenach należy poprzedzić sporządzeniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Tereny objęte zmianą Studium nie wymagają obowiązkowego opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ze względu na wymogi przepisów odrębnych.

W ramach drugiej zmiany Studium... na załącznikach graficznych dla obszarów nr Z.1a i Z.1b wyznaczono obszary, dla których Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Strefy oddziaływania elektrowni wiatrowych, odnoszące się do rodzajów terenów przeznaczonych pod formy użytkowania określone w rozporządzeniu właściwego ministra w sprawie dopuszczalnego poziomu hałasu w środowisku, powinny zawierać się w granicach planów miejscowych sporządzanych pod elektrownie wiatrowe.

7. Tereny rozwojowe i obszary strategiczne

W niniejszym opracowaniu wyznaczono tereny, które pozwalają w sposób jakościowy i ilościowy rozwijać strukturę przestrzenną całej gminy. Rozwój będzie dokonywał się zarówno na terenach już zagospodarowanych, gdzie uzupełniana będzie zabudowa na jeszcze wolnych parcelach, gdzie wymieniana będzie zabudowa o niskich standardach użytkowych i złej kondycji technicznej, a także prowadzona będzie rewaloryzacja, rehabilitacja i modernizacja zabudowy historycznej a także modernizacja wartościowej zabudowy współczesnej cechującej się dobrym stanem technicznym i poziomem wyposażenia w infrastrukturę techniczną.

Na rysunku studium, załącznik nr 1 określono zasięgi rozwojowe jednostek osadniczych – obszary zurbanizowane, które w całości stanowią podstawowe ich tereny rozwojowe. W ich ramach znajdują się tereny już zainwestowane i zagospodarowane, w których rozwój ilościowy możliwy jest tylko w niewielkim stopniu, ograniczony do wypełnienia wolnych parcel i placów (m.in. zabudowa o charakterze plombowym), przebudowy i rozbudowy istniejących obiektów, ale za to, w większym stopniu umożliwiającą rozwój jakościowy poprzez

poprawę jakości życia mieszkańców, a więc standardów zamieszkiwania, obsługi w zakresie infrastruktury społecznej i technicznej, poprawę jakości i wizerunku (estetyki) środowiska przyrodniczego i kulturowego. Niezwykle istotnymi w polityce przestrzennej Gminy są jednak nowe tereny rozwojowe, które wymagają dalszych działań planistycznych, a w dalszej kolejności znacznych środków organizacyjnych i finansowych w celu przygotowania ich do realizacji.

Na rysunku określono generalne przeznaczenie terenów rozwojowych (funkcje wiodące), które oznaczono w następujący sposób:

G – tereny działalności gospodarczej,

U – tereny usług, w tym:

- Uo – usług oświaty,
- Us - usług sportu,
- Uk – usług kultury,
- Ut - usług turystyki,

M – tereny zabudowy mieszkaniowej,

MG – tereny rozwojowe funkcji mieszkaniowo-gospodarczej,

MU – tereny rozwojowe funkcji mieszkaniowo-usługowej,

R1 – tereny intensywnej, wielofunkcyjnej zabudowy wiejskiej,

R2 – tereny ekstensywnej zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej,

Z – tereny zieleni,

Zc – tereny zieleni cmentarnej,

Zp – tereny zieleni parkowej

~~It – tereny infrastruktury technicznej~~

NU – tereny składowania i usuwania nieczystości

Tereny gruntów rolnych, łąk, lasów i wód oznaczono symbolami graficznymi (kolory).

Z uwagi na niemożność przewidzenia na etapie sporządzania studium wszystkich uwarunkowań i mogących niespodziewanie wystąpić potrzeb, w sytuacjach szczególnie uzasadnionych gmina dopuści w ograniczonym zakresie do zabudowy i zagospodarowania tereny, poza określonymi na rysunku studium pod warunkiem uwzględnienia znanych już i ewentualnie nowych uwarunkowań, szczególnie w aspekcie ochrony środowiska przyrodniczego, w tym ochronie gruntów rolnych i leśnych (ochrona gleb klasy III i wyższej). Inwestycje takie mogą obejmować obiekty i urządzenia służące ochronie środowiska przyrodniczego i ochronie zdrowia i życia mieszkańców gminy, w szczególności urządzenia infrastruktury technicznej, funkcje służące realizacji celów publicznych w tym usług zdrowia, oświaty, kultury, rekreacji, wypoczynku i turystyki. W jeszcze bardziej ograniczonym zakresie może być dopuszczona także zabudowa rezydencjonalna i gospodarcza poza zasięgami obszarów rozwojowych jednostek osadniczych, w szczególności dotyczy to wielkokubaturowej zabudowy służącej gospodarce rolnej, która winna być lokalizowana poza zwartymi, atrakcyjnymi układami przestrzennymi wsi. Lokalizacja inwestycji określonych powyżej może nastąpić jedynie drogą sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Istotnym w polityce przestrzennej gminy jest także określenie priorytetów realizacji zagospodarowania terenów rozwojowych pod kątem maksymalnych korzyści społecznych (interes publiczny). Można wyróżnić takie tereny – tereny strategiczne, w ramach, których realizacja inwestycji da największe efekty i zdyktuje rozwój. Na terenach strategicznych realizowany będzie rozwój podstawowych funkcji gminy a więc budownictwo mieszkaniowe, turystyka i wypoczynek oraz inne usługi.

8. Standardy wykorzystania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego

Określenie standardów wykorzystania przestrzeni i zagospodarowania przestrzennego służy zapewnieniu wysokiej jakości życia mieszkańców gminy, ochronie interesów publicznych oraz racjonalnej gospodarce finansowej Gminy. Standardy winny być elementem koordynującym (także kontrolnym) w bieżącej gospodarce przestrzennej, sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, programów branżowych, a także decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planu. Standardy nie są ustaleniem przyjmowanym obligatoryjnie, wyrażają raczej wartości uśrednione i jako takie winny być dalej stosowane. Sprecyzowanie standardów (parametrów „brzegowych” warunków zabudowy i zagospodarowania terenu) winno być każdorazowo określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, z

uwzględnieniem określonych w studium uwarunkowań oraz rozpoznaniem pozostałych uwarunkowań planowanych przedsięwzięć (zagospodarowania).

W zagospodarowaniu przestrzeni gminy należy dążyć do maksymalizacji efektów wynikających z prawidłowej lokalizacji poszczególnych funkcji, z uwagi na:

- wykorzystanie istniejącego już zagospodarowania w szczególności istniejącej struktury przestrzennej, wartościowej substancji budowlanej, urządzenia terenu i wyposażenia go w infrastrukturę techniczną
- położenie względem układu komunikacyjnego
- położenie w atrakcyjnym krajobrazie i zdrowym środowisku
- dostępność infrastruktury technicznej
- wzajemnie niekonfliktowe położenie funkcji mieszkaniowej i funkcji działalności wytwórczej
- wzajemnie dopełniające się położenie funkcji mieszkaniowej i usług
- możliwości lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych aktywizujących gospodarkę gminy, dających nowe miejsca pracy i przynoszące (w sposób pośredni) większe dochody gminie
- wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego dla celów rekreacji i wypoczynku mieszkańców gminy i ponadto środowiska kulturowego dla celów turystyki (cel gospodarczy)

Obecne standardy wykorzystania przestrzeni wskazywałyby na konieczność ograniczenia inwestycji o charakterze intensywnym na rzecz tych o charakterze ekstensywnym, w związku z ogólną sytuacją społeczno-gospodarczą i interesem publicznym (ekonomicznym) Gminy.

Na terenach historycznej zabudowy należy poprawić standardy funkcjonalne poprzez realizację programu renowacji i modernizacji zabudowy i zagospodarowania terenu (w tym wprowadzenie funkcji usługowych w partery budynków, wymianę i modernizację infrastruktury technicznej, zapewnienie miejsc postojowych dla samochodów, raz poprawę wizerunku estetycznego zabudowy).

Na terenach wiejskich niezbędna jest natomiast rozbudowa infrastruktury technicznej i systemu komunikacji, oraz poprawa wizerunku estetycznego zabudowy.

Dla nowych terenów rozwojowych należy bezwzględnie zapewnić pełną obsługę w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zapewnić ład przestrzenny i harmonijny i atrakcyjny ich krajobraz. Wiele z terenów rozwojowych będzie obsługiwana w zakresie usług z terenów obecnie zagospodarowanych, ale w dalszej przyszłości należy zmierzać do realizacji funkcji usługowych zaspakajających „wyższe” potrzeby w ich ramach.

Szczególnie istotne są standardy zamieszkiwania i zagospodarowania, które można przełożyć na parametry działek i parametry zabudowy.

Działki budowlane powinny mieć powierzchnie o następujących wielkościach:

- a) poza obszarami wyznaczonymi na rysunku studium w obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej - nie mniej niż 1 ha,
- b) na terenie wsi o elementarnym rozwoju i wsi położonych w sąsiedztwie najbardziej cennych przyrodniczo obszarów - 0,5 ha,
- c) na terenach pozostałych wsi - 2500 m², z wyjątkiem terenów wyznaczonych pod zabudowę mieszkaniową,
- d) dla zabudowy mieszkaniowej o podwyższonych standardach (rezydencjonalnej) przewiduje się działki o wielkości powyżej 2500 m².

Obiekty mieszkalne i usługowe na terenach wiejskich winny posiadać dachy strome, o symetrycznych połaciach dachowych i ich nachyleniu pod kątem 40 - 45 stopni.

Formy budynków i ich wysokości należy harmonijnie wkomponować w krajobraz oraz otoczenie.

Zabudowę wielorodzinną lokalizować na wydzielonych działkach, w układach przestrzennych, tworzących kwartały urbanistyczne.

Na działkach budowlanych - niezależnie od przeznaczenia działki - zachować należy 50% powierzchni biologicznie czynnej w zabudowie ekstensywnej, 30 % w zabudowie intensywnej.

Maksymalna wysokość budynków nie powinna przekraczać dwóch kondygnacji nadziemnych (w tym poddasze użytkowe), z wyjątkiem usług, które mogą być wyższe o jedną kondygnację.

9. Zgodność planów miejscowych z ustaleniami Studium.

Przy sporządzaniu planów miejscowych niezbędne jest wykorzystanie całości dokumentacji Studium, a w szczególności jego ustaleń.

Zapewnienie spójności rozwiązań i ustaleń planów z polityką przestrzenną określoną w Studium oznacza zgodność z przyjętymi:

- 1) celami rozwoju,
- 2) zasadami rozwoju przestrzennego i kształtowania struktury przestrzennej gminy,
- 3) kierunkami zagospodarowania przestrzennego określonymi dla poszczególnych kategorii terenów w:
  - systemie zabudowy,
  - systemie środowiska przyrodniczego,
  - systemie komunikacyjnym,
  - systemie infrastruktury technicznej,
- 4) celami i zasadami ustalonej polityki przestrzennej,
- 5) lokalizacją ważniejszych inwestycji publicznych, przebiegiem tras komunikacji i sieci infrastruktury technicznej.

Badanie spójności planu miejscowego ze Studium podejmowane będzie na dwóch etapach procedury planistycznej:

- a) jako wstępna analiza poprzedzająca podjęcie uchwały o przystąpieniu do planu, przedstawiana Radzie Gminy przez Burmistrza wraz z wnioskiem o sporządzenie planu,
- b) na etapie oceny rozwiązań zawartych w projekcie planu miejscowego, dokonywanej przez Burmistrza Miasta i Gminy.

Uwarunkowania planistyczne dla terenów objętych zmianą studium

Przy opracowaniu planów miejscowych dla obszarów objętych zmianą Studium należy wziąć pod uwagę następujące kwestie:

- ze względu na własności fizyczne badane tereny uznano za korzystne z zastrzeżeniami (część gruntów objętych zmianą studium jest pochodzenia organicznego - niekorzystna dla zabudowy ze względu na ich niestabilność, oraz możliwość przesychnienia powodującego nierównomierne osiadanie gruntów) – już na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego może być konieczne sporządzenie badań geologicznych nośności gruntu,
- z uwagi na sąsiedztwo zabudowy mieszkaniowej należy wprowadzić pasy zieleni izolacyjnej ograniczającej potencjalny negatywny wpływ na warunki życia mieszkańców,
- część terenów objętych należy do gruntów podatnych na infiltracje zanieczyszczeń do wód podziemnych. Podczas realizacji inwestycji należy wprowadzić technologie uniemożliwiające przenikanie zanieczyszczeń do gruntu,
- teren przeznaczony pod składowisko odpadów (Jeziorki) posiada dostęp do dróg publicznych oraz sieci infrastruktury technicznej,
- zagospodarowanie terenów powinno uwzględnić sąsiedztwo z terenami zabudowy mieszkaniowej,
- należy tak kształtować fizjonomię krajobrazu, aby nie niszczyć istniejących osi i panoram widokowych o szczególnych walorach estetycznych,
- dążyć do ograniczenia uciążliwości emitorów punktowych (poprzez przechodzenie na proekologiczne źródła opału);
- należy dążyć do optymalizacji gospodarki odpadami w ramach już istniejącego systemu, ze szczególnym zwróceniem uwagi na deponowanie odpadów w miejscach do tego wyznaczonych oraz likwidacji niekontrolowanych składowisk odpadów (np. na skraju lasów),
- należy ograniczyć inwestycje przecinające korytarze ekologiczne, a w przypadku inwestycji niezbędnych ograniczać ich wpływ na środowisko planując osłony i dodatkowe nasadzenia izolacyjne;

- zainwestowanie przemysłowe/hodowlane uważa się za stosunkowo niekorzystne ze względu na potencjał oraz własności przyrodnicze badanych terenów, jakkolwiek możliwe przy zastosowaniu odpowiednich technologii izolujących od ściany lasu oraz zabezpieczających przed przedostawaniem się zanieczyszczeń do wód gruntowych,
- przy ocenie predyspozycji do zagospodarowania przeznaczonego pod składowisko odpadów (załącznik Nr 3 - Jeziorki) zwrócić należy uwagę na następujące fakty:
  - Wojewódzka Rada Ochrony Przyrody na posiedzeniu w dniu 23 czerwca 2005 r. pozytywnie zaopiniowała projekt inwestycji polegający na lokalizacji zakładu utylizacji odpadów komunalnych w miejscowości Jeziorki, gmina Barwice, pod warunkiem, że dalsze warunki prowadzenia prac odnośnie zakładu utylizacji odpadów komunalnych zostaną szczegółowo uzgodnione,
  - Wojewódzka Komisja ds. Ocen Oddziaływania na Środowisko na posiedzeniu w dniu 17 maja 2005 r. stoi na stanowisku, że możliwa jest lokalizacja Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w miejscowości Jeziorki pod warunkiem zastosowania takich rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych, które zapewnią dotrzymania standardów ochrony środowiska a raport oddziaływania na środowisko wykaże, że inwestycja nie wpłynie negatywnie na środowisko.
- Żaden obszar objęty zmianą Studium nie stanowi terenu zamkniętego. Nie wymaga również ustanowienia lub ochrony granic terenów zamkniętych.
- Struktura własnościowa obszaru objętego zmianą Studium jest zróżnicowana. Grunty znajdują się we władaniu gminy Barwice, Skarbu Państwa oraz podmiotów prywatnych.
- Aby przeznaczyć teren na cel inny niż rolny potrzebna jest zmiana przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze.
- Tereny objęte zmianą studium nie są przeznaczone pod lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².
- Tereny objęte zmianą Studium nie wymagają przeprowadzenia rekultywacji.
- Zagospodarowanie obszaru przeznaczonego pod składowisko odpadów (Jeziorki) zgodnie z projektem zmiany Studium będzie wymagało przed realizacją inwestycji opracowania raportu oddziaływania na środowisko oraz szczegółowych badań geologicznych terenu.